

Львівська обласна державна адміністрація

Департамент екології та природних ресурсів

**«ЩОРІЧНА ДОПОВІДЬ
ПРО СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО
СЕРЕДОВИЩА
У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ В 2023 РОЦІ»**

2024

ЗМІСТ

	Вступне слово	6
1.	Загальні відомості	7
1.1	Географічне розташування та кліматичні особливості Львівської області	7
1.2	Соціальний та економічний розвиток Львівської області	8
2.	Атмосферне повітря	11
2.1	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря	11
2.1.1	Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря	12
2.1.2	Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)	13
2.2	Транскордонне забруднення атмосферного повітря	15
2.3	Якість атмосферного повітря у населених пунктах	16
2.4	Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря	17
2.5	Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття	19
2.6.	Державна політика та заходи у сфері поліпшення та відновлення стану атмосферного повітря	20
3.	Зміна клімату	23
3.1	Тенденції зміни клімату	23
3.2	Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату	24
3.3	Політика та заходи у сфері захисту озонового шару	25
4.	Водні ресурси	27
4.1	Водні ресурси та їх використання	27
4.1.1	Загальна характеристика	28
4.1.2	Водокористування та водовідведення	36
4.2	Забруднення поверхневих вод	39
4.2.1	Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод	40
4.2.2	Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності)	43
4.2.3	Транскордонне забруднення поверхневих вод	49
4.3	Стан поверхневих вод	50
4.3.1	Екологічний стан та потенціал масивів поверхневих вод	51
4.3.2	Хімічний стан масивів поверхневих вод	60
4.3.3	Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію	64
4.3.4	Радіаційний стан поверхневих вод	66
4.4	Державна політика та заходи щодо поліпшення стану водних об'єктів	67
5.	Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвиток природно-заповідного фонду та формування національної екомережі	69
5.1	Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, формування національної екологічної мережі	69
5.1.1	Загальна характеристика біоресурсів Львівської області	70

5.1.2	Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття	71
5.1.3	Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття	72
5.1.4	Формування національної екомережі	74
5.1.5	Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами	75
5.2	Охорона, використання та відтворення рослинного світу	79
5.2.1	Загальна характеристика рослинного світу	79
5.2.2	Охорона, використання та відтворення лісів та інших рослинних ресурсів	85
5.2.3	Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів	94
5.2.4	Охорона природних рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України	107
5.2.5	Охорона, використання та відтворення зелених насаджень	108
5.2.6	Інвазійні чужорідні види рослин на території Львівської області	109
5.3	Охорона, використання та відтворення тваринного світу	113
5.3.1	Загальна характеристика тваринного світу	113
5.3.2	Стан та ведення мисливського та рибного господарств	121
5.3.3	Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів	124
5.4	Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні	129
5.4.1	Стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду	129
5.4.2	Водно-болотні угіддя міжнародного значення	134
5.4.3	Біосферні резервати та Всесвітня природна спадщина	135
5.4.4	Формування української частини Смарагдової мережі Європи	141
5.5	Еколого-освітня та рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду	143
5.6	Державна політика та заходи збереження біорізноманіття	154
6.	Земельні ресурси та ґрунти	155
6.1	Структура та стан земель	155
6.1.1	Структура та динаміка основних видів земельних угідь	157
6.1.2	Стан ґрунтів	159
6.1.3	Деградація земель	163
6.2	Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти	165
6.3	Державна політика та заходи у сфері охорони земель	166
6.3.1	Практичні заходи	167
6.3.2	Нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення, міжнародне співробітництво	167
7.	Надра	168
7.1	Мінерально-сировинна база	168
7.1.1	Стан та використання мінерально-сировинної бази	176
7.2	Система моніторингу геологічного середовища	169
7.2.1	Підземні води: ресурси, використання, якість	170

7.2.2	Екзогенні геологічні процеси	171
7.3	Дозвільна діяльність у сфері використання надр	172
7.4	Геологічний контроль за вивченням та використанням надр	173
7.5	Державна політика та заходи щодо геологічного вивчення та раціонального використання надр	174
8.	Відходи	175
8.1.	Структура утворення та накопичення відходів	175
8.2.	Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення)	177
8.3.	Транскордонне перевезення небезпечних відходів	192
8.4.	Державна політика у сфері поведінки з відходами	193
9.	Екологічна безпека	196
9.1	Екологічна безпека як складова національної безпеки	196
9.2	Об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку	197
9.3	Радіаційна безпека	198
9.3.1.	Стан радіоактивного забруднення території Львівської області	199
9.3.2.	Поведінки з радіоактивними відходами	199
9.4	Екологічна безпека на територіях, які зазнали впливу внаслідок збройної агресії проти України	201
9.5	Державна політика та заходи з забезпечення екологічної безпеки	202
10.	Промисловість та її вплив на довкілля	204
10.1	Структура та обсяги промислового виробництва	204
10.2	Вплив на навколишнє середовище	205
10.2.1	Гірничодобувна промисловість	205
10.2.2.	Металургійна промисловість	205
10.2.3	Хімічна та нафтохімічна промисловість	206
10.2.4	Харчова промисловість	206
10.3	Державна політика та заходи з екологізації промислового виробництва	207
11.	Сільське господарство та його вплив на довкілля	208
11.1	Тенденції розвитку сільського господарства	208
11.2	Вплив на довкілля	209
11.2.1	Внесення мінеральних та органічних добрив на оброблювані землі і під багаторічні насадження	209
11.2.2	Використання пестицидів	210
11.2.3	Екологічні аспекти зрошення та осушення земель	211
11.2.4	Тенденції в тваринництві	211
11.3	Органічне сільське господарство	212
11.4	Державна політика та заходи з екологізації сільського господарства	213
12.	Енергетика та її вплив на довкілля	214
12.1.	Структура виробництва та використання енергії	214
12.2	Ефективність енергоспоживання та енергозбереження	215
12.3	Вплив енергетичної галузі на довкілля	215
12.4.	Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики	216
13.	Транспорт та його вплив на довкілля	217
13.1	Транспортна мережа	217

13.1.1	Структура та обсяги транспортних перевезень	218
13.1.2	Склад парку та середній вік транспортних засобів	218
13.2.	Вплив транспорту на навколишнє середовище	219
13.3	Державна політика та заходи щодо зменшення впливу транспорту на навколишнє середовище	220
14.	Стале споживання та виробництво	222
14.1	Тенденції та характеристика споживання	222
14.2	Запровадження елементів сталого споживання та виробництва	223
15.	Державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища	225
15.1	Національна та регіональна екологічна політика	225
15.2	Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони довкілля та екологічної безпеки	233
15.3	Державний нагляд (контроль) за додержанням вимог природоохоронного законодавства	234
15.4	Виконання державних цільових екологічних програм	236
15.5	Державна політика у сфері моніторингу навколишнього природного середовища	249
15.6	Оцінка впливу на довкілля	252
15.7	Економічні засади природокористування	255
15.7.1	Економічні механізми природоохоронної діяльності	255
15.8	Стан фінансування природоохоронної галузі	257
15.9	Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки	258
15.10	Державне регулювання у сфері природокористування	258
15.11	Участь громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля	259
15.12	Екологічна освіта та інформування	261
15.13	Міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля	262
Примітки		268

ВСТУПНЕ СЛОВО

Збереження та раціональне використання природних ресурсів – один з пріоритетів Департаменту екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації (далі – Департамент).

«Щорічна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Львівській області» - це випуск об'єктивної аналітичної інформації про екологічний стан Львівської області, яка є необхідною для вирішення екологічних проблем області.

Інформація, викладена у доповіді, надана Департаменту територіальними органами Міністерств і відомств, структурними підрозділами Львівської облдержадміністрації, іншими державними структурами.

Щорічна доповідь, як складова Національної доповіді України про стан навколишнього природного середовища включає розділи: стан атмосферного повітря, водних та земельних ресурсів, надра, відходи, екологічна безпека, рослинний та тваринний світ, екомережа та біорізноманіття, території природно-заповідного фонду, екологічні проблеми Львівщини та шляхи їх вирішення, управління та контроль у галузі охорони довкілля, моніторинг довкілля, економічні засади природокористування.

У доповіді за 2023 рік знайшли своє відображення діяльність громадських природоохоронних організацій та екологічна освіта, державне управління у сфері охорони довкілля та міжнародна діяльність з охорони навколишнього природного середовища, також наведені основні чинники та критерії для визначення основних екологічних проблем та визначені екологічні проблеми, спричинені збройною агресією проти України

Матеріали до Національної доповіді України готуються згідно із зобов'язаннями, взятими нашою державою у 1991 році на Всесвітньому саміті в Ріо-де-Жанейро.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

1.1. Географічне розташування та кліматичні особливості Львівської області

Львівська область розташована в західній частині України. Цей регіон історично називають Галичиною. Площа області складає 21,831 тис. км² що становить 3,6 % території України. Область займає південно-західну окраїну Східно – Європейської рівнини і західну частину північного макросхилу Українських Карпат. Львівщина на заході межує з Республікою Польща, на півночі – з Волинською, на північному сході – з Рівненською, на сході – з Тернопільською, на південному сході – з Івано-Франківською, на півдні – з Закарпатською областями.

На території області виділяють п'ять природних районів – гірські Карпати на півдні, до них прилягає Передкарпатська височина, Подільська височина (плато) – в центральній частині, Мале Полісся і Волинська височина – на півночі.

Найвищими точками території є г. Пікуй (1405 м) на кордоні з Закарпатською областю та г. Камула (471 м) в рівнинній частині.

Клімат помірно-континентальний, вологий: м'яка з відлигами зима, волога весна, тепле літо, тепла суха осінь. Річна кількість опадів коливається від 600 мм на рівнині до 1000 мм в горах.

Через територію Львівщини проходить Головний Європейський вододіл. В області беруть початок річки Дністер та Західний Буг. Всього у Львівській області нараховується 4 водних басейни: р. Західний Буг, р. Сян, р. Дністер та р. Дніпро, у які впадають понад 8950 річок загальною протяжністю 16343 км. Найбільша кількість річок (відповідно 5838 та 3213) належать до басейнів річок Дністра та р. Західного Бугу.

Лісові масиви зосереджені в Карпатах, а також в західній та північній частині Львівщини. Переважають сосна, бук, дуб, ялина, граб, менше поширені береза, вільха.

Область багата на корисні копалини: кам'яне вугілля, природний газ, нафту, сірку, торф, озокерит, кухонну та калійну сіль, сировину для виробництва цементу, вапняки і сланці, мергель, будівельні та вогнетривкі глини тощо. Особливим багатством Галицької землі є великі запаси лікувальних мінеральних вод, на базі яких діють курорти.

1.2. Соціальний та економічний розвиток Львівської області

Головними цілями розвитку сфери охорони довкілля у 2023 році було підвищення рівня екологічної безпеки та поліпшення екологічної ситуації в області, розвиток природно-заповідної справи, відтворення і охорона природних ресурсів, покращення рівня суспільної екологічної свідомості населення.

Основні пріоритети та завдання природоохоронної діяльності в області визначено у Стратегії розвитку Львівської області на період 2021-2027 роки, Програмі охорони навколишнього природного середовища на 2021-2025 роки, Програмі державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря на 2021- 2025 роки Львівської зони.

У 2023 році актуальними питаннями стану екології визначено:

- забруднення водних ресурсів скидами неочищених стічних вод;
- неналежна утилізація твердих побутових відходів;
- зменшення забруднення повітряного басейну та запобігання змінам клімату;
- надмірне антропогенне навантаження на унікальні та типові природні комплекси;
- низький рівень екологічної свідомості населення.

Для вирішення поставлених питань проведено ряд першочергових природоохоронних заходів. Зазначені заходи в більшості виконувалися за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища та державного бюджету із залученням коштів місцевих бюджетів.

З метою зменшення обсягів скидання неочищених та недостатньо очищених стоків у водні об'єкти та поліпшення екологічного стану поверхневих вод проводиться будівництво, реконструкція чи ремонт очисних споруд, системи роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них.

Роботи з реконструкції/будівництва очисних споруд проведено у 6 населених пунктах області: м. Пустомити – завершено I чергу будівництва очисних споруд – збудовано виробничу будівлю, споруджено денітрифікатори, встановлено установки «УМКА-БІО», очисні споруди оснащені блоком механічного зневоднення осаду; м. Дрогобич - проведено реконструкцію відстійників на районних каналізаційних очисних спорудах - будівельно-монтажні роботи на відстійнику №5; м. Глиняни – виконано будівельні роботи на мулових майданчиках, будівництво аеробного стабілізатора, дренажної насосної станції пусконаладжувальні роботи, придбано асенізаційне обладнання SPEC-6; с. Давидів – встановлено 2 модульні ємності установки «УМКА-БІО», проведено монтаж технологічного обладнання, системи аерації аеробного стабілізатора, насосного обладнання, дегідратор осаду, прокладання трубопроводів, монтаж повітродувка для аеротенків, повітродувка подачі повітря в стабілізатор; с. Міженець Добромільської ТГ - придбано обладнання та матеріали (насоси занурення 5 шт; насоси дренажні 2 шт., повітродувки 2 шт, комплекс витратомірний ультразвуковий «Ирка» 1 шт., кільця залізобетонні 36 шт.), будівельно-ремонтні роботи на каналізаційній насосній станції, адміністративно-виробничому корпусі, пусконаладжувальні роботи; с. Малечковичі Солонківської ТГ - придбано обладнання - біореактори типу «БІО ТВК RBC» модифікації «I-200» 3 шт. та контейнерний модуль зневоднення осаду - 1 шт.

Також проведено будівництво каналізаційних мереж у 3 населених пунктах: м. Жидачів – прокладено 233 м.п. каналізаційної мережі з улаштуванням круглих збірних залізобетонних каналізаційних колодязів;

с. Давидів – укладено трубопроводи з поліетиленових труб загальною довжиною 7000,0 м; с. Пасіки Зубрицькі Давидівської ТГ – встановлено понад 1008 м трубопроводів. Крім того, проведено реконструкцію головної каналізаційної насосної станції в селі Добряни Стрийської ТГ – укладено трубопроводи діаметром 560 мм довжиною 945,0 м п.

Забезпечено належне поводження та безпечну утилізацію ламп розжарювання, що були обміняні в рамках програми «Заощадження електроенергії – LED-лампи для України». На виконання постанови КМУ від 10.01.2023 №25 «Про реалізацію експериментального проєкту щодо створення сприятливих умов для забезпечення ефективного споживання електричної енергії населенням» у Львівській області реалізовувалася програма обміну старих ламп розжарювання на енергоощадні LED-лампи.

Загалом в області утилізовано 1667285 ламп розжарювання, які були обміняні фізичними особами. Утилізація ламп розжарювання зі свого боку запобігла їх потраплянню на сміттєзвалище і в екосистему, дозволила уникнути забруднення навколишнього природного середовища.

Для забезпечення моніторингу та контролю за якістю атмосферного повітря, оцінки впливу забруднення атмосферного повітря на навколишнє природне середовище, здоров'я та життєдіяльність населення, у Львівській області діє Програма державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря Львівської зони на 2021-2025 роки (далі – Програма).

Відповідно до Програми та Порядку розміщення пунктів спостережень за забрудненням атмосферного повітря в зонах та агломераціях на території Львівської зони передбачено встановлення 4 стаціонарних постів спостереження за якістю атмосферного повітря (термін встановлення до 2025 року).

В області налічується 413 об'єктів природно-заповідного фонду, загальною площею 181,8 тис. га. Показник заповідності від загальної площі області становить 8,3 %.

З метою збереження біорізноманіття у 2023 році Львівською обласною радою прийнято рішення про створення 6-ти та розширення 1-го об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 1676,5 га.

Створено:

- пралісову пам'ятку природи місцевого значення «Близці» площею 90,1 га на території філії «Славське лісове господарство» ДП «Ліси України»;
- ландшафтний заказник місцевого значення «Бескиди» площею 1562,4 га на території філії «Самбірське лісове господарство» ДП «Ліси України»;
- гідрологічний заказник «Травертинові джерела» площею 4,4 га на території філії «Львівське лісове господарство» ДП «Ліси України»;
- ботанічну пам'ятку природи «Дуб села Гряда-Мирівка» площею 0,05 га у с. Гряда Добротвірської територіальної громади;
- ботанічну пам'ятку природи «Дуб Уєйського» площею 0,2 га у с. Павлів Радехівської територіальної громади;
- дендрологічний парк «Львівська Софіївка» площею 1,426 га у м. Львів.

Розширено:

- регіональний ландшафтний парк «Стільське Горбогір'я» на площу 47,9 га.

Для охорони і збереження популяції червонокнижних зубрів придбано 18,5 т кормів для підгодівлі зубрів на території НПП «Сколівські Бескиди».

Впродовж 2023 року природоохоронними установами області з метою підвищення екологічної свідомості населення проведено близько 1000 заходів з екологічної освіти та виховання, до еколого-просвітницьких заходів було залучено понад 20000 осіб, у т.ч. і внутрішньо-переміщених осіб внаслідок російського вторгнення в Україну.

Зокрема, проведено 307 екологічних уроків, 24 екологічних бесіди/екохвилини, 106 акцій/конкурсів («Погодуй пташок взимку», «Збережи первоцвіт», «Час відновлювати водно-болотні угіддя», «Не пали сухостій», «Сезон тиші», «Увага – борщівник», прибирання територій парку до Дня довкілля. «Найоригінальніша ЕКО-ялинка», «Збережи ялинку») пленер живопису «Осінь на Дністрі», 154 майстер-класів (виготовлення різдвяних підсвічників, сніговиків з підручних матеріалів, декорованих скляних банок, паперових лелек, великодніх свічок, смаколиків для птахів в рамках акції «Погодуй птахів взимку», паперових бджіл на лісовій поляні, листівок для військових та до Дня Матері, маків до Дня пам'яті та примирення, шпаківень, великодніх аксесуарів, кажанів до Дня кажанів, розпис використаних лампочок, писанок), 272 екскурсії тощо.

Забезпечено широке інформування громадськості у сфері збереження та охорони навколишнього довкілля (понад 300 інформаційних повідомлень розміщених на офіційній сторінці департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації та соціальних мережах).

Водночас відповідно до плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках «Стратегії розвитку Львівської області на період 2021 – 2027 років» поставлені основні стратегічні цілі: «Конкурентно-спроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації» та «Чисте довкілля», які частково вирішують проблеми щодо запобігання змінам клімату в частині енергозбереження та впровадження відновлюваної енергетики, що зменшить викиди парникових газів, мінімізація підтоплення біля водних об'єктів шляхом берегоукріплення, забезпечення формування екологічної свідомості населення, збереження лісів та створення нових природоохоронних територій.

Для забезпечення реалізації зазначених цілей Львівська область стала однією з трьох пілотних областей, яким надається міжнародна технічна допомога з підготовки регіональних стратегій та планів заходів з адаптації до зміни клімату в рамках реалізації проєкту ЄС APENA 3, що впроваджується консорціумом компаній «ENVIROPLAN S.A.», «EgisInternational», «Egis Structures and Environment» та «Centre for Renewable Energy Sources & Saving» (CRES) (далі – APENA 3).

Проведені заходи та пророблена робота надасть змогу розробити регіональну та місцеві стратегії та плани адаптації до зміни клімату, включити вищевказані питання на етапі планування розвитку територіальних громад, а також до програм економічного та соціального розвитку області, районів та міст.

2. АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ

2.1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Атмосферне повітря – це один з надважливих природних ресурсів і є чинником існування нашої екосистеми. Повітря впливає на всі компоненти довкілля та є основою людського існування. Тому регулювання, контроль та захист атмосферного повітря є запорукою здорового та гармонійного життя людини та всього навколишнього природного середовища.

Законодавство України у сфері охорони атмосфери передбачає впровадження комплексної системи правових заходів, які мають забезпечувати охорону атмосферного повітря від забруднення. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» є правовим фундаментом діяльності, яка спрямована на запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на навколишнє середовище та здоров'я людини, забезпечення екологічної безпеки, формування сприятливих умов життєдіяльності.

Стан атмосферного повітря на території Львівської області характеризується відносною стабільністю показників. Основними показниками, що характеризують стан повітряного басейну є обсяги викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря від пересувних та стаціонарних джерел, їхня динаміка, а також розрахунки цих викидів на один квадратний кілометр та на одну особу.

Причинами надмірних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря є автомобільний транспорт та викиди від стаціонарних джерел на підприємствах енергетики, та на підприємствах, які використовують в якості палива – природне вугілля, також на підприємствах де відбувається повільне впровадження пилогазоочисного обладнання.

Варто зазначити, що додаткове навантаження на забруднення атмосферного повітря відбулося внаслідок застосування резервних джерел енергопостачання під час повітряних атак на об'єкти критичної інфраструктури та періодів вимкнення електроенергії, а саме дизельних, бензо- та газогенераторів.

Обсяги викидів забруднюючих речовин від підприємств, установ та організацій Львівської області визначається шляхом проведення інвентаризації стаціонарних джерел викидів, видів та обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами та інвентаризації пилогазоочисного обладнання на підприємствах-суб'єктах господарювання області.

В загальному на Львівщині обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел за період 2023 року становить 57993 тонн (що на 23,9 % менше порівняно з 2022 роком).

Відповідно, обсяги викидів забруднюючих речовин, які надійшли в атмосферне повітря від стаціонарних джерел за період 2023 року в розрахунку на 1 км² території складають в середньому 2,7 тонн, що становить 4,7 % від загальної кількості.

Певний оптимізм у більш сприятливий розвиток ситуації вселяють перспективи здійснення еколого орієнтованої структурної реформи та технічної модернізації підприємств у час післявоєнної відбудови.

Динаміка обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Таблиця 2.1

Показники	2023 рік*	2022 рік*	2021 рік*
Загальна кількість (одиниць) дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, виданих у поточному році суб'єкту господарювання, об'єкт якого належить до:	477	450	408
другої групи	77	84	86
третьої групи	400	366	322
Викиди забруднюючих речовин та парникових газів від стаціонарних джерел, тис.т	57,9	77,5	75,082
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, від стаціонарних джерел у розрахунку на км ² , т	2,7	3,5	3,5
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, від стаціонарних джерел у розрахунку на одну особу, кг	23,4	31,3	30,3

Примітка. *Дані попередні. Уточнена інформація буде оприлюднена після закінчення воєнного стану відповідно до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».

Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)

Таблиця 2.2

Види економічної діяльності	Обсяги викидів, тис. т	Частка у загальному обсязі, %
Усі види економічної діяльності	57,9	100,0
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	2,2	3,7
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	27,9	48,3
Переробна промисловість	4,8	8,3
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	18,3	31,6
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	0,6	1,0
Будівництво	0,02	0,0
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	0,06	0,1
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	3,3	5,7
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	0,3	0,5
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	0,04	0,1
Освіта	0,1	0,2
Інші види економічної діяльності	0,3	0,5

Примітка. *Дані попередні. Уточнена інформація буде оприлюднена після закінчення воєнного стану відповідно до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».

Найбільші обсяги викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря мають підприємства видобувної промисловості і розроблення кар'єрів – 27,9 тис. т (або 48,3 % від загальних викидів стаціонарними джерелами по області) та підприємства з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 18,3 тис. т (або 31,6 % від загальних викидів стаціонарними джерелами по області). В районах та містах, де розташовані підприємства цих галузей спостерігаються найвищі обсяги викидів в атмосферне повітря.

Підприємства переробної промисловості складають незначну частину на шкалі викидів – 4,8 тис. т (або 8,3 % від загальних викидів стаціонарними джерелами по області), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 3,3 тис. т (або 5,7 % від загальних викидів стаціонарними джерелами по області), сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство – 2,2 тис. т (або 3,7 % від загальних викидів стаціонарними джерелами по області).

Найбільше забруднювали повітря викиди метану (50% від обсягу викидів), діоксиду сірки та інших сполук сірки (25%). Крім того, викиди діоксиду вуглецю в атмосферне повітря у 2023 році становили 2,2 млн т (для порівняння у 2022 році – 3,0 млн т).

Надалі залишається гострою проблема недотримання підприємствами технологічного режиму експлуатації пилогазоочисного устаткування, невиконанням у встановлені терміни заходів щодо зниження обсягів викидів до нормативного рівня; низькими темпами впровадження сучасних технологій очищення викидів; відсутністю ефективного очищення викидів підприємств від газоподібних домішок.

Основні забруднювачі атмосферного повітря за звітний рік (порівняльна таблиця за 2018-2023 роки)

Таблиця 2.3

Таблиця 2.5						
№ п/п	Назва підприємства	Роки				
		2019	2020	*2021	*2022	*2023
		фактично тис. тонн				
Всього в т. ч.		173,659	148,044	158,682	-	-
від автотранспорту**		84,794	72,053	83,600	-	-
від стаціонарних джерел викидів в т. ч.		88,865	76,013	75,082	77,5	57,9
1	ВП «Добротвірська ТЕС» (ПАТ «ДТЕК Західенерго»)	32,214	29,625	26,927	32,246	17,2
	ДП «Львіввугілля»	33,407	28,840	30,404	26,852	24,408
2	- Шахта «Степова» (№10)	12,307	7,555	8,765	6,412	5,703
3	- Шахта «Лісова» (№6)	6,106	6,173	6,284	6,072	6,079
4	- Шахта «Межиричанська» (№3)	5,921	5,851	5,795	5,784	5,755
5	- Шахта «Великомостівська» (№1)	4,313	4,101	4,124	4,226	2,530
6	- Шахта «Червоноградська» (№2)	3,245	3,651	3,927	3,014	2,827
7	- Шахта «Відродження» (№4)	1,515	1,509	1,509	1,149	1,514
8	ТОВ «Радехівський цукор»	-	0,181	0,356	1,215	1,766
9	ДП «Юсенко Україна»	-	0,754	1,106	1,216	1,041
10	Стрийське виробниче управління підземного зберігання газу - ДКС-Б «Волиця»	-	-	1,528	1,026	0,944

Примітка.

* Дані за 2021 - 2023 роки попередні. Уточнена інформація буде оприлюднена після закінчення воєнного стану відповідно до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».

** Відображаються дані по автомобільному транспорту, розраховані на основі щорічних даних про кінцеве використання палива автомобільним транспортом, наведених у енергетичному балансі України (продуктовому).

Відповідно до статистичної інформації обсяги викидів забруднюючих речовин, які надійшли у атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів підприємств, установ та організацій Львівської області у 2023 році становили 57,9 тис. т (у 2022 році – 77,5 тис. т).

Рис. 2.2. ДП «Львіввугілля»

2.2. Транскордонне забруднення атмосферного повітря

Дані по транскордонному переносу забруднюючих речовин в атмосферному повітрі на метеостанції Рава-Руська за 2023 рік в порівнянні з 2022 роком, мг/м³

Таблиця 2.4

Місяць	Кількість спостережень	Показники, за якими проводяться спостереження								Періодичність проведення спостережень
		Діоксид сірки (SO ₂)				Діоксид азоту (NO ₂)				
		Середньомісячне значення 2023	Середньомісячне значення 2022	Максимальне значення 2023	Максимальне значення 2022	Середньомісячне значення 2023	Середньомісячне значення 2022	Максимальне значення 2023	Максимальне значення 2022	
Січень	31	0,001	0,001	0,002	0,002	0,01	0,01	0,02	0,06	Щоденно
Лютий	28	0,001	0,001	0,002	0,002	0,01	0,01	0,05	0,02	Щоденно
Березень	31	0,001	0,001	0,002	0,002	0,01	0,02	0,04	0,05	Щоденно
Квітень	30	0,001	0,001	0,002	0,002	0,01	0,02	0,04	0,03	Щоденно
Травень	31	0,002	0,002	0,004	0,005	0,01	0,02	0,02	0,09	Щоденно
Червень	30	0,001	0,002	0,005	0,003	0,01	0,02	0,04	0,03	Щоденно
Липень	31	0,002	0,002	0,003	0,003	0,01	0,01	0,03	0,02	Щоденно
Серпень	31	0,001	0,001	0,005	0,002	0,01	0,01	0,02	0,02	Щоденно
Вересень	30	0,001	0,001	0,003	0,002	0,01	0,01	0,05	0,02	Щоденно
Жовтень	31	0,001	0,001	0,005	0,002	0,01	0,01	0,04	0,03	Щоденно
Листопад	30	0,001	0,001	0,002	0,002	0,01	0,03	0,03	0,04	Щоденно
Грудень	31	0,001	0,002	0,002	0,005	0,002	0,02	0,03	0,03	Щоденно

Примітка.

*Заміри по транскордонному переносу проводить Львівський регіональний центр з гідрометеорології ДСНС України.

Всього проб - 365.

Перевищень - 2 по діоксиду азоту (0,548 % від загальної кількості спостережень).

Проби по транскордонному переносу відбираються щоденно, як середньодобові (відбір проби повітря проводиться 5 разів на добу по 20 хв) на один і той же поглинальний пристрій), тому порівнювати ці проби необхідно із середньодобовим ГДК.

У таблиці подана середньомісячна концентрація (розрахована із суми середньодобових концентрацій, поділеної на кількість днів у місяці). Також подана найбільша середньодобова концентрація, зафіксована протягом місяця але, оскільки вона також середньодобова, то порівнювати її також потрібно із середньодобовим ГДК).

Для розрахунку відсотка перевищень потрібно брати кількість днів місяця (100%) та кількість випадків перевищень ГДК (х%).

2.3. Якість атмосферного повітря в населених пунктах

Важливими показниками, які характеризують стан повітряного басейну в області є обсяги викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, їхня динаміка, а також розрахунки цих викидів на один квадратний кілометр території та на одну особу.

Відповідно, обсяги викидів забруднюючих речовин, які надійшли в атмосферне повітря від стаціонарних джерел за період 2023 року в розрахунку на 1 км² території складають в середньому 2,7 тонн, що становить 4,7 % від загальної кількості.

Варто зазначити, що суттєвим джерелом забруднення атмосферного повітря в області є автомобільний транспорт. Адже Львівська область має широко розвинуту мережу автомобільних шляхів, які представлені автомобільними дорогами загального користування державного та місцевого значення, що забезпечує повну доступність до населених пунктів. Львівщина – західний регіон України з розвиненим транспортним сполученням, в структурі якої функціонує автомобільний, тролейбусний, залізничний та повітряний транспорт. Через Львівську область проходять міжнародні комунікації, які з'єднують Україну з Польщею, Румунією, Словаччиною та Угорщиною.

Внаслідок військової агресії та обмеження російськими окупаційними військами доступу до водно-транспортної логістики України відбулась переорієнтація на автомобільні транспортні перевезення, що вплинуло на збільшення вантажних перевезень територією області. Постійне збільшення інтенсивності руху автотранспорту призводить до прогресуючого зростання забруднення довкілля.

Особливо це відчувається в районах житлової забудови, прилеглої до автомагістралей з інтенсивним транспортним рухом, де рівні забруднення повітря на порядок вищі ніж в районах, де такий рух відсутній, чи в зелених зонах відпочинку населення.

Відповідно найбільшим забруднювачем довкілля можна вважати автомобільний транспорт. Постійне збільшення інтенсивності руху автотранспорту призводить до прогресуючого зростання забруднення довкілля.

Потенційно ймовірно найбільш забруднені викидами в атмосферне повітря території Львівської області:

- смт Добротвір, Добротвірська територіальна громада, Львівський район – вплив найбільшого забруднювача області ВП «Добротвірська ТЕС», (ПАТ «ДТЕК Західенерго») – 29,7 % від загальних обсягів викидів стаціонарних джерел області;
- м. Червоноград, Червоноградська територіальна громада, Червоноградський район (вплив шахт ДП «Львіввугілля») – 42,15 % від загальних обсягів викидів стаціонарних області;
- низка промислових підприємств області: ТОВ «Радехівський цукор», ДП «Юсенко Україна», промислова зона м. Стрий, де знаходиться значна кількість промислових суб'єктів господарювання;

- вплив Філії «Оператор газосховищ України» (АТ «Укртрансгаз»), Філії ГПУ «Львівгазвидобування» (ПАТ «Укргазвидобування») у Стрийській територіальній громаді Стрийського району.

Також викиди супроводжуються ще й від автомагістралі міжнародного значення Київ - Чоп. Відповідно до багаторічних досліджень протягом року на території Львівської області переважають західні і південно-західні вітри відповідно до рози вітрів, тому є вплив від забруднення на м. Стрий та Стрийський район.

По решту територій Львівської області викиди забруднюючих речовин є незначними та не створюють великого навантаження на забруднення атмосферного повітря.

2.4. Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

Радіоекологічний стан Львівської області є безпечним. На території області немає територій з радіоактивними забрудненнями внаслідок Чорнобильської катастрофи. Природний радіаційний фон знаходиться в межах 10-17 мкР/год.

На території області знаходиться державний міжобласний спецкомбінат Львівська філія ДСП «Об'єднання «Радон» (ЛДМСК), який відноситься до радіаційно-небезпечних об'єктів.

Радіаційний моніторинг навколо пункту зберігання радіоактивних відходів ДСП «Об'єднання «Радон» здійснюється службою цього підприємства.

Державний радіологічний контроль за переміщенням вантажів і транспортних засобів через Державний кордон та за додержанням вимог законодавства про екологічну та радіаційну безпеку підприємствами, в тому числі тих, які здійснюють операції з металобрухтом, здійснюється підрозділами Державної екологічної інспекції в Львівській області.

Протягом 2023 року інформації про перевищення за радіоекологічними факторами не надходило.

Забруднення території Львівської області техногенними та техногенно-підсиленними джерелами природного походження

Таблиця 2.6

№	Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район)	Кількість населення, осіб	Радіаційний фон на території, мкЗв/год	Питома активність забруднюючих радіонуклідів, Бк/кг				
				цезій-137 (техногенний)	стронцій-90 (техногенний)	радій (природний)	торій (природний)	калій (природний)

№	Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район)	Кількість населення, осіб	Радіаційний фон на території, мкЗв/год	Питома активність забруднюючих радіонуклідів, Бк/кг				
				цезій-137 (техногенний)	стронцій-90 (техногенний)	радій (природний)	торій (природний)	калій (природний)
1	Яворівський район, с. Зелів (пісок Ясеницького родовища)	249	0,11-0,12	-	-	<2,6	<2,6	<26,5
2	Стрийський район, с. Тростянець, Південно-Тростянецьке родовище (вапняк)	547	0,12-0,13	-	-	22,0	<3,0	<30,0
3	Стрийський район, с. Тростянець, Південно-Тростянецьке родовище (пісок)	547	0,11-0,12	-	-	3,95	<2,19	<29,8
4	Червоноградський район, с.Стоянів, родовище Стоянів (торф)	2942	0,12-0,14	<1,71	-	<4,28	<4,28	42,8
5	м.Львів. вул.Круп'ярська,27	728545	0,10-0,13					
6	м. Львів, пр. Свободи, 5	728545	0,10-0,13					
7	м. Жовква, площа Вічева,1А	13316	0,10-0,14					
8	м.Пустомити, вул. Грушевського,5	9762	0,10-0,14					
9	м. Самбір, вул. Шевченка, 30	35086	0,10-0,14					
10	м. Стрий, вул. Крушельницької,1 вул. Сагайдачного,8	60047	0,11-0,16					
11	м. Червоноград, вул. Івасюка, 2а	82395	0,11-0,15					
12	м. Броди, вул.Залізнична, 32	23206	0,10-0,15					
13	м. Золочів, вул. Івасюка ,7	24059	0,11-0,16					
14	м. Дрогобич, вул. Сагайдачного, 29	98015	0,10-0,15					
15	м. Дрогобич, вул. Шептицького, 20	98015	0,11-0,14					
16	м. Яворів, вул. Мазепи,11	13500	0,10-0,12					
17	м. Мостиська, вул. Будзинського, 2	9044	0,10-0,14					
18	м. Миколаїв, вул. Ів.Франка,20	14801	0,10-0,13					

Примітка.

*Інформація надана Державною установою «Львівський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України».

У всіх досліджуваних пробах перевищень питомої активності радіонуклідів не виявлено.

Показники радіаційного фону протягом 2023 року на території області не перевищували значень характерних для Львівської області.

Потужність дози гамма-випромінювання (мкР/г) за 2022 рік в контрольних пунктах Львівської області

Таблиця 2.5

№ з/п	Райони	Допустимий рівень природного фону	Потужність дози гамма-випромінювання (мкР/г)				
			I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	Середня за рік
1	ВАС Львів	25	10,3	9,7	9,3	9,7	10
2	м. Броди	25	9,7	9,7	9	9,3	9
3	м. Дрогобич	25	11,7	11,7	10,7	11	11
4	м. Кам'янка-Бузька	25	10	10	9,3	10	10
5	м. Мостиська	25	10,7	10,3	10,3	10	10
6	м. Рава-Руська	25	10	10	9,3	10	10
7	смт Славське	25	11	12	12	12,3	12
8	Карпатська ГМО	25	11,7	11	10,3	10,7	11
9	м. Турка	25	11	11,7	12	11,3	11,5
10	м. Яворів	25	9	8	9,3	9,3	9
Середня за квартал			11	10	10	9	10
Середня за рік по області							11

Примітка.

*За даними Львівського регіонального центру з гідрометеорології;

²типи приладів, яким вимірюють рівень дози гамма- випромінювання: СРП-68-01;

РКС-01 «СТОРА-ТУ»; ³дата градування приладів: 2020 рік.

2.5. Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття

Забруднення атмосферного повітря, якість питної води, накопичення відходів – основні чинники, які завдають шкоду здоров'ю населення. Стан забруднення атмосферного повітря впливає на здоров'я населення, шляхом загострення хронічних хвороб серцево-судинних, органів дихання, крові, нервової системи, алергічним проявом, тощо. Особливо це відчувається в районах житлової забудови, прилеглої до автомагістралей з інтенсивним транспортним рухом, де рівні забруднення повітря на порядок вищі ніж в районах, де відповідний рух відсутній, а також в зелених зонах відпочинку населення.

Відпрацьовані гази автотранспорту містять різні сполуки (чадний газ, вуглеводні, оксиди азоту, альдегіди тощо), які утворюючи фотооксиданти, здійснюють подразнюючий, токсичний, канцерогенний, мутагенний вплив на людський організм. Чадний газ насичує людську кров, замість кисню сполучається з еритроцитами та переноситься до всіх органів. У людини порушується сон та працездатність, підвищується втомлюваність, послаблюється увага, різко змінюється настрій. При хронічному отруєнні

чадним газом порушується робота нервової системи, печінки, нирок. Зростання кількості викидів свинцю в атмосферу відображується на здоров'ї населення міста і в першу чергу дітей.

Як наслідок, стан забруднення атмосферного повітря впливає на здоров'я населення, шляхом загострення хронічних хвороб серцево-судинних, органів дихання, нервової системи, алергічним проявом, тощо.

Особливо це відчувається в районах житлової забудови, прилеглої до автомагістралей з інтенсивним транспортним рухом, де рівні забруднення повітря на порядок вищі ніж в районах, де відповідний рух відсутній, а також в зелених зонах відпочинку населення.

Автотранспорт, крім викидів забруднюючих речовин в атмосферу, також спричиняє негативне акустичне забруднення. Дослідження свідчать про те, що акустичне забруднення впливає на розвиток серцево-судинних захворювань, що є основною причиною смертності населення.

2.6. Державна політика та заходи, спрямовані на покращення стану атмосферного повітря

На виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами ратифікованої Законом України від 16.09.2014 №1678-VII, в частині імплементації вимог Директиви №2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи і Директиви №2004/107/ЄС про миш'як, кадмій, ртуть, нікель і поліциклічні ароматичні вуглеводні у атмосферному 14 серпня 2019 року прийнято Постанову Кабінету Міністрів України від № 827 «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря».

На виконання статті 32 Закону України «Про охорону атмосферного повітря», постанови Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 №827 «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря» Указу Президента України від 23.03.2021 №111/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації» у Львівській області розроблена Програма державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря на 2021-2025 роки Львівської зони (далі – Програма).

Програму розроблено Департаментом екології та природних ресурсів облдержадміністрації, на який Розпорядженням голови облдержадміністрації від 12.03.2020 №159/0/5-20 «Про здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря» покладені функції органу управління якістю атмосферного повітря. Програма розроблена відповідно до затвердженої форми Програми державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря погодженої наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (далі – Міндовкілля) від 25.02.2021 №147, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21.04.2021 за №543/36165, наказом Міністерства внутрішніх справ

України від 21.04.2021 №300, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13.05.2021 за №635/36257 «Про затвердження Порядку розміщення пунктів спостережень за забрудненням атмосферного повітря в зонах та агломераціях» та відповідно до позитивного висновку Комісії з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря та управління якістю атмосферного повітря.

Міндовкілля 01.10.2021 на засіданні Міжвідомчої комісії з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря України Львівській області одній серед перших областей України погодило Програму державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря на 2021-2025 Львівської зони, яка затверджена рішенням Львівської обласної ради від 07.12.2021 №291 IX чергової сесії VIII скликання.

Відповідно до Порядку розміщення пунктів спостережень за якістю атмосферного повітря у зонах та агломераціях, комісією визначено, що на території Львівської зони необхідно передбачити встановлення 4-х стаціонарних постів спостереження за якістю атмосферного повітря в межах Львівської зони, крім м. Львів (Львівська агломерація), де розробляється окрема Програма державного моніторингу.

- I пост – м. Червоноград (вплив від шахт регіону та промислової зони міста);
- II пост – м. Стрий (вплив промислової зони міста, міжнародної автодороги Київ-Чоп та міст Дрогобича та Борислава;
- III пост – м. Рава-Руська (трансграничний вплив);
- IV пост – смт Добротвір (вплив Добротвірської ТЕС ПАТ ДТЕК «Західенерго»).

Головною метою Програми є запровадження на території Львівської області (зони) нової системи державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря для забезпечення збирання, оброблення, збереження та проведення аналізу інформації про якість атмосферного повітря, оцінювання та прогнозування його змін і ступені небезпечності, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень у галузі охорони атмосферного повітря, у сфері охорони навколишнього природного середовища, а також інформування населення про якість атмосферного повітря, вплив його забруднення на здоров'я та життєдіяльність населення, а також:

- впровадження встановлення обладнання стаціонарних постів автоматизованої (он-лайн) системи моніторингу атмосферного повітря у Львівській області;
- забезпечення оперативного інформування населення про якість атмосферного повітря;
- оцінка впливу забруднення атмосферного повітря на здоров'я та життєдіяльність населення;
- забезпечення розроблення рекомендацій та заходів щодо скорочення викидів в атмосферне повітря для прийняття управлінських рішень у галузі охорони атмосферного повітря.

Для території Львівської зони розташування використовується класифікація станцій (пунктів) спостережень:

- фонові; - промислові; - транспортні, які розташовані на територіях різного типу: - міські; - приміські; - сільські.

Попередня оцінка просторового розподілу концентрацій забруднювальних речовин по області проводилася шляхом:

- інформаційних даних інвентаризацій стаціонарних джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, видів та обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, пилогазоочисного обладнання на підприємствах-суб'єктах господарювання області;

- моделювання інформаційних даних форм державного статистичного спостереження №2ТП (повітря) від найбільших забруднювачів атмосферного повітря;

- моніторингових спостережень ДУ «Львівський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України»;

- використаної інформації Національного центру управління та випробувань космічних засобів Державного космічного агентства України, враховуючи картографічні матеріали просторового розподілу концентрацій забруднювальних речовин.

Департамент на території області відповідно до покладених на нього завдань здійснює управління, нормування, регулювання у галузі атмосферного повітря з метою встановлення комплексу обов'язкових норм, правил, вимог/умов щодо охорони атмосферного повітря від забруднення шляхом видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами для підприємств II та III груп.

Протягом 2023 року Департаментом розглянуто – 521 документ дозвільного характеру, з яких:

- видано – 477 дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами (II група – 77, III група – 400), в яких встановлено:

*виробничу потужність, обсяг випуску продукції, технологічне та пилогазоочисне обладнання;

*нормативи граничнодопустимих викидів;

*етапи досягнення нормативів рівня забруднення.

- 44 документи дозвільного характеру повернено на доопрацювання у зв'язку із порушенням суб'єктами господарювання вимог нормативних документів в галузі охорони атмосферного повітря;

Анульовано – 94 дозволи на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами на підставі звернень суб'єктів господарювання.

Видано 100 довідок про значення величин фонових концентрацій для використання при встановленні нормативів граничнодопустимих викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря, при вирішенні питання розміщення нових промислових об'єктів та здійснення реконструкції, технічного переобладнання чи розширення існуючих промислових об'єктів.

3. ЗМІНА КЛІМАТУ

3.1. Тенденції зміни клімату

Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату 1992 року визначено систему заходів, спрямованих на стабілізацію концентрації парникових газів з метою уникнення негативного антропогенного впливу на кліматичну систему. Сторонами Рамкової конвенції ООН про зміну клімату стали 189 країн.

Україна починаючи з 1996 року ратифікувала низку міжнародних зобов'язань, а саме: рамкову конвенцію ООН про зміну клімату, Кіотський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Паризьку угоду

Як країна з перехідною економікою, Україна стала однією із сторін і взяла зобов'язання стабілізувати викиди парникових газів (далі – ПГ) на рівні 1990 року.

У 2005 році Кабінет Міністрів України схвалив Національний план заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату.

Планом передбачено перелік заходів з наступними пріоритетними кроками:

- створення національної системи оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів; проведення щорічної інвентаризації антропогенних викидів та абсорбції парникових газів;
- створення інфраструктури для реалізації проектів, спрямованих на зменшення обсягу антропогенних викидів ПГ;
- створення національної системи торгівлі квотами на викиди.

Зменшення обсягів викидів шкідливих речовин в атмосферу є одним із пріоритетних у галузі охорони довкілля. Зрозуміло, що підприємства не зможуть зменшити шкідливі викиди в один момент. Тому з метою поступового скорочення викидів забруднюючих речовин, діоксиду сірки (далі – SO_2), оксидів азоту (далі – NO_x) та речовин у вигляді суспендованих твердих частинок недиференційованих за складом від існуючих великих спалювальних установок, номінальна теплова потужність яких становить 50 МВт і більше, розроблено Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок, схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 року № 796-р та набрав чинності з 01.01.2018 року.

3.2. Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату

Відповідно до плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках «Стратегії розвитку Львівської області на період 2021 – 2027 років», поставлені основні стратегічні цілі: «Конкурентно-спроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації» та «Чисте довкілля», які частково вирішують проблеми щодо запобігання змінам клімату в частині: енергозбереження та впровадження відновлюваної енергетики, що зменшить викиди парникових газів; мінімізує підтоплення біля водних об'єктів шляхом берегоукріплення; забезпечить

формування екологічної свідомості населення; збереження лісів та створення нових природоохоронних територій. Відповідно до завдань буде вирішено наступне:

- енергетична самодостатність;
- зменшення забруднення водних ресурсів та атмосферного повітря;
- формування екологічної свідомості населення та комплексної системи поводження з відходами;
- збереження біорізноманіття та розвиток природоохоронних територій.

За ініціативи Міндовкілля розроблено проєкт рамкової Стратегії екобезпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року. Проєкт рамкової Стратегії є адаптаційним компонентом і створений для реалізації основних цілей та завдань Проєкту APENA 3, що відбуватиметься у тісній координації з проєктом ПРООН EU4Climate. Метою цього проєкту є надання міжнародної технічної допомоги Європейським Союзом для «Посилення спроможності регіональних та місцевих органів влади для впровадження та застосування законодавства ЄС у сферах захисту навколишнього середовища, протидії зміні клімату та розвитку інфраструктурних проєктів», що впроваджується консорціумом компаній «ENVIROPLANS.A.», «Egis International», «Egis Structures and Environment» та «Centre for Renewable Energy Sources & Saving»(CRES).

Для розробки обласних стратегій адаптації до зміни клімату та планів заходів з їх реалізації Міндовкіллям організувало «Опитувальник для сприяння процедури вибору трьох пілотних областей для реалізації компоненту проєкту APENA 3».

Львівська область стала однією з трьох пілотних областей, яким буде надана міжнародна технічна допомога з підготовки регіональних стратегій та планів заходів з адаптації до зміни клімату в рамках реалізації проєкту ЄС APENA 3, що впроваджується консорціумом компаній «ENVIROPLAN S.A.», «EgisInternational», «Egis Structures and Environment» та «Centre for Renewable Energy Sources & Saving»(CRES) (далі – APENA 3).

Для участі у відборі з розробки вищезазначених стратегії та планів заходів координатором від облдержадміністрації визначено Департамент, яким створено обласну робочу групу.

За період 2021 – 2023 років Департаментом поведена наступна робота:

1) надано для проєкту ЄС APENA 3 розширену інформацію щодо гідрометеорологічних показників Львівської області, а саме: температурний режим місячний та середньомісячний в період 1991-2020 років та кількість опадів в період 1991– 2020 років;

2) надано інформацію надзвичайних ситуації природного характеру за період з 2004 року (графіки та діаграми в т. ч.);

3) надано інформацію ймовірних зон підтоплення області з відповідними картографічними матеріалами та довжину розчищених русел річок (в км) з витратами на фінансування;

4) надано розширену інформацію стосовно біорізноманіття та природно-заповідного фонду Львівщини;

5) надано розширену інформацію стосовно стану справ житлово-комунального господарства та паливо-енергетичного комплексу Львівщини.

Відтак, проведені заходи та пророблена робота надасть змогу фахово розробити регіональну та місцеві стратегії адаптації до зміни клімату та включення питань адаптації до зміни клімату до регіональних стратегій розвитку територіальних громад планів заходів з їх реалізації, а також до програм економічного та соціального розвитку Львівської області, районів та міст.

Реалізація основних цілей та завдань Проєкту APENA 3 відбувається у тісній координації з проєктом ПРООН EU4Climate, у співпраці з яким Міндовкілля розроблено проєкт рамкової Стратегії екобезпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року.

3.3. Політика та заходи у сфері захисту озонового шару

Руйнування озонового шару й надалі залишається однією з наймасштабніших екологічних проблем планети. Внаслідок розпаду молекул озону збільшується кількість ультрафіолетового випромінювання. Такі хімічні речовини, як хлорфторвуглеводні, бромхлорвуглеводні, бромистий метил, чотири хлористий вуглець знищують озоновий шар.

У 1985 році у Відні (Австрія) 22 країни підписали Конвенцію про охорону озонового шару. Через два роки, 16 вересня в Монреалі (Канада) був підписаний Протокол про речовини, які руйнують озоновий шар. Основною метою цих двох угод є запобігання руйнуванню озонового шару внаслідок антропогенних дій. Озон фільтрує сонячне проміння і перешкоджає проникненню шкідливого ультрафіолетового проміння на поверхню Землі, тим самим зберігаючи життя на планеті. В 1996 році Україна ратифікувала Віденську конвенцію про охорону озонового шару.

У рамках Монреальського протоколу вдалося заборонити виробництво і застосування 100 видів хімічних речовин, що руйнують озоновий шар. Багато з них зумовлюють глобальне потепління. В цілому, використання таких сполук скоротилося у світі більше ніж на 95%. Саме тому 19 грудня 1994 року Генеральна Асамблея ООН проголосила 16 вересня – день підписання протоколу – Міжнародним днем охорони озонового шару планети.

Озон міститься в атмосфері до висоти 100 км, але в дуже незначній кількості (до 0,001%), однак без нього життя на Землі було б зовсім не таким, яке ми спостерігаємо зараз.

На процеси руйнування озонового шару, як з'ясувалося, може істотно впливати людина. В середині 70-х років ХХ століття стало відомо, що деякі речовини можуть зумовлювати зменшення вмісту стратосферного озону. Це – фреони (гази, що використовують в холодильниках і аерозольних балончиках) і продукти, що утворюються під час польотів висотної авіації, запусків ракет, а також багато інших азотистих речовин, які використовують на земній поверхні.

Проблема втрати озонового шару може призвести до зростання ультрафіолетової радіації Сонця, що впливатиме не лише на все населення планети, а й на все живе на Землі.

Враховуючи те, що озоноруйнівні речовини та фторовані парникові гази, які здебільшого використовуються в якості замінників озоноруйнівних речовин, в Україні сьогодні використовуються як спінювачі, розчинники та охолоджувачі у виробництві будівельних матеріалів, оборонній промисловості, атомній промисловості, секторах цивільної та промислової авіації, медичних та залізничних об'єктах, автомобільній промисловості, тощо, а їхнє виробництво в країні відсутнє, імпорт цих речовин та товарів, що їх місять, а також їх споживання, потребують врегулювання на законодавчому рівні.

Як ми можемо допомогти зберегти озonosферу?

Менше використовувати пластик: одноразові трубочки, пакети, стаканчики, пляшки, упаковки для м'ясних виробів руйнують екологію. Заборони на використання одноразового пластику, які зараз ухвалюють у багатьох країнах, зокрема і в Україні скоротити кількість сміття і викидів в атмосферу.

Відповідно до вищенаведеного, прийнятий в грудні 2021 року Закон України «Про обмеження обігу пластикових пакетів на території України», пропонує стимулювати виробництво біорозкладних пластикових пакетів та встановлює відповідальність за порушення норм закону, а саме: передбачена заборона на розповсюдження тонких пластикових пакетів (товщиною до 50 мікрометрів) в об'єктах роздрібної торгівлі, громадського харчування та у сфері надання послуг з 1 січня 2022 року.

4. ВОДНІ РЕСУРСИ

4.1. Водні ресурси та їх використання

Водні ресурси Львівщини відіграють важливу роль у соціально-економічному житті області. Вода використовується, як джерело питного, технічного, сільськогосподарського водопостачання, в рибному господарстві, в лікувальних цілях, є джерелом поповнення запасів підземних вод та інше. Поверхневі води Львівщини представлені річками, водосховищами, озерами та ставками.

Оскільки область розташована в межах Головного європейського вододілу, то в ній переважають дрібні ріки – витoki основних річок Дністра і Західного Бугу. Річки Дністер та Стир відносяться до басейну Чорного моря. До Балтійського моря відносяться річки Буг та Сян.

Із загальної кількості річок 8756 (тобто 97%) мають протяжність до 10 км; 176 річок по 10 - 50 км; 16 річок мають протяжність 50 - 100 км; і 3 річки - понад 100 км (Дністер, Стрий, Західний Буг).

Відповідно до класифікації у Львівській області виділяють:

1. Великі річки – 1 шт:
 - річка Дністер – довжина 1352 км (в межах області – 207 км), площа водозбору – 72100 км² (в межах області – 11420 км²);
2. Середні річки – 6 шт:
 - річка Західний Буг – 772 км (в межах області – 184 км), площа водозбору – 39580 км² (в межах області – 6586 км²).
 - річка Стрий – довжина 232 км, площа водозбору – 3060 км²;
 - річка Серет – 248 км (в межах області – 5 км) площа водозбору – 3900 км² (в межах області – 280 км²);
 - р. Сян – 447 км (в межах області – 56 км), площа водозбору – 16800 км² (в межах області – 2500 км²);
 - річка Іква – 155 км (в межах області – 16,6 км), площа водозбору – 2250 км² (в межах області – 100 км²);
 - річка Стир – 494 км (в межах області – 66,8 км), площа водозбору – 3130 км² (в межах області – 1840 км²).
3. Малі річки (більше 10 км) – 240 шт., загальною протяжністю 4713,75 км.

Тисячі малих річок довжиною до 10 км, струмків та тимчасово діючих потоків, які утворюються навесні під час танення снігу та влітку під час тривалих дощів.

Середня густота річкової сітки в басейні Західного Бугу становить 0,35 км/км², у басейні Дністра від 0,7 км/км² (Передкарпаття), до 1,5 км/км² (Карпати).

Загальна характеристика річок області представлена у табл. 4.1.

4.1.1 Загальна характеристика річок на території області

Таблиця 4.1

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				Кількість напірних каналізаційних колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	
Великі річки									
Дністер	207	Дністер	66	2	17	3	-	3	
Усього	207		66	2	17	3	-	3	
Середні річки									
Західний Буг	184	Вісла	43	2	3	3	-	-	
Стрий	232	Дністер	50	-	10	5	-	1	
Серет	5	Дністер	1	-	-	-	-	-	
Сян	56	Вісла	2	-					
Іква	16,6	Стир	6	-	1	1	-	-	
Стир	66,8	Прип'ять Дніпро	13	-	2	1	-	-	
Усього	560,4		115	2	16	10	-	1	
Малі річки									
Мшанець (Мжанець, Мшанка)	13	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Ясениця (Ясеничка)	15	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Топільниця (Туржанка Топільничанка)	19	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Лінінка (Линина, Ленина)	20	Дністер	5	-	-	-	-	-	-
Яблонька (Яблунька)	21	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Кремлянка (Кшелянка, Крем'янка)	12	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Ореб	9,4	Дністер	2	-	-	1	-	1	-
Слониця (Солониця)	10	Дністер	1	-	-	1	-	1	-
Стрв'яз (Стриговір, Стервяж, Стривец)	77	Дністер	26	-	8	1	-	1	-
Ясениця (Яруга)	15	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Млинівка (Мюль-Бах)	18	Дністер	1	-	20	-	-	-	-
Дубрівка	12	Дністер	2	-	23	-	-	-	-
Рудний	10	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Струга	22	Дністер	7	-	-	-	-	-	-
Блозівка (Блажевка)	44	Дністер	20	-	2	-	-	-	-
Без назви (Хвільського)	11	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Болотна (Блотна)	14	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Дністричка	8	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Без назви	13	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Без назви	15	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Верещиця (Верещиця)	91	Дністер	21	2	9	-	-	-	2
Домажир (Стара Ріка, Стара, Жека)	24	Дністер	8	1	-	-	-	-	-

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				Кількість напірних каналізаційних колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	
Зимна Вода (Водяне, Вишенька)	16	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Зашковиця	12	Дністер	1	-	1	-	-	-	-
Крупка	14	Дністер	3	-	1	-	-	-	-
Стругат (Берестина)	16	Дністер	2	-	3	-	-	-	-
Без назви 1	11	Дністер	1	-	1	-	-	-	-
Без Назви 2	14	Дністер	1	-		-	-	-	-
Без назви 3	12	Дністер	2	-	1	-	-	-	-
Бистриця (Підбузька, Тисменицька)	73	Дністер	17	-	2	-	-	1	-
Опака (Бориславки, Опачка)	12,1	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Сторонявка	13,8	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Ступнянка (Ступянка)	11	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Черхава (Черхавка, Церхавка)	26	Дністер	5	-	5	1		1	-
Сприня (Стриня, Спринька)	13,8	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Блажівка (Блажувка)	10	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Волянка	13,3	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Тисмениця	49	Дністер	8	-	-	1	-	-	-
Лошань (Лошени)	10	Дністер	1	-	-	1	-	-	-
Вишиниця	12,4	Дністер	1	1	-	1	-	-	-
Раточина (Ратчина, Раточинка)	14,8	Дністер	4	-	-	1	-	-	-
Солониця (Вортище)	26,3	Дністер	5	-	-	1	-	-	-
Бар (Радичув)	30,4	Дністер	3	1	-	-	-	1	-
Тарнавка	10	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Трудниця	29	Дністер	4	-	-	1	-	-	-
Бронці (Недзвениноська, Медвежанка)	21	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Лютичина (Лютичана)	31	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Ріпчанка	10,8	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Летнянка (Прирва, Літнянка)	34,5	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Коросниця	12,8	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Козушин	13	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Колодниця (Нежухівка)	40,4	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Уличанка	30,7	Дністер	-	1	-	2	-	-	-
Бистрий	10,7	Дністер	-	-	-	-	-	-	-
Шпильський (Шипільський)	16,15	Дністер	1	-	-	-	-	-	-

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				Кількість напірних каналізаційних колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	
Медвежий (Недзведзі)	12,4	Дністер	-	-	-	-	-	-	-
Ступниця (Суша)	17,85	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Перекоп (Кропивник)	13,45	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Зубра (Зубжа, Зубже, Зубря	45	Дністер	7	-	2	1	-	-	-
Щирка (Щирець, Щирок, Щерек)	41,8	Дністер	11	-	-	-	-	1	-
Ставчанка (Стависка, Бартатовка)	26,8	Дністер	5	-	3	-	-	-	-
Бредниця	12	Дністер	2	-	4	-	-	-	-
Черниця	10	Дністер	1	-		-	-	-	-
Вівня (Вовня, Вівнянка)	33	Дністер	5	-	2	-	-	-	-
Черниця	13	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Колодниця (Нежухівка)	18	Дністер	7	-	-	-	-	-	-
Куна (Кіна)	11	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Барвінка (Іловець,, Бродовецький)	16	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Сможанка (Сможенка)	14	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Хусна (Онилова, Хусник, Гуснянка)	13	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Либохора (Либошора)	15	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Гнила	19	Дністер	8	-	-	-	-	-	-
Гнила Ропи (Яворівка)	11	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Завадка	28	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Довжанка	14	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Яблунька (Яблонька)	23	Дністер	3	-	1	1	-	1	-
Писана	12	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Літмир (Літмиш	12	Дністер	2	-	-	1	-	1	2
Ясениця (Ясінка)	11	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Східниця (Східничанка)	11	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Рибник	3,6	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Рибник Зубриця	15	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Рибник Майданський	19	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Річка (Крушельниця)	14	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Опір (Опурь)	58	Дністер	9	-	-	1	-	-	-
Славська (Волосянка)	15	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Рожанка (Ружанка)	22	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Головчанка	10	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Бримувка (Укерник)	11	Дністер	1	-	-	1	-	-	-
Цигла (Либохора)	11	Дністер	2	-	-	-	-	-	-

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				Кількість напірних каналізаційних колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	
Орява	26	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Бутівля (Велика Бутівля)	16	Дністер	1	-	-	1	-	-	-
Кам'янка (Каміонка)	11	Дністер	1	-	-	1	-	-	-
Стинавка (Ропяни)	27	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Жижава	26	Дністер	8	-	-	-	-	-	-
Зизава	20	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Тейсарівка	12	Дністер	5	-	-	-	-	-	-
Луг	18	Дністер	7	1	3	-	-	-	1
Боберка	36	Дністер	10	-	1	1	-	-	-
Кривуля	13	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Біла	11	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Давидівка	33	Дністер	7	-	-	-	-	-	-
Суходолка	32	Дністер	9	-	2	-	-	-	-
Бережниця	46	Дністер	12	-	3	-	-	-	-
Любешка	22	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Крехівка	29	Дністер	5	-	-	-	-	-	-
Махлинець	14	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Свіча	34	Дністер	10	-	-	-	-	-	-
Сукель (Бжаза)	24	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Гориня	5	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Стара Ріка (Лушева)	10	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Турнянка (Тужанка, Туржанка)	5	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Нічеч (Нецеч, Нетечь)	19	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Дубравка	10	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Росточка	10	Дністер	-	-	-	-	-	-	-
Лютинка	21	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Свірж (Лозова, Реман)	12,7	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Любешка (Любечка)	17	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Гнила Липа	26,7	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Погиблиця	10,9	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Ладанка (Марушка)	12	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Болотня (Болотнянка)	13	Дністер	3	-	1	-	-	-	-
Студений потік	3,3	Дністер	-	-	-	-	-	-	-
Нараївка (Липиця)	1,2	Дністер	-	-	-	-	-	-	-
Золота Липа (Золота Липа Західна, Біла)	28,1	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Гнила Липа (Згнила Липа)	15	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Золота Липа Східна	24	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Махнівкa (Махнувкa)	13	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Мала Стрипа	3,6	Дністер	1	-	-	-	-	-	-

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				Кількість напірних каналізаційних колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	
Вятина (Креничина)	18	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Луг (Грабарка, Волиця, Лух, Серет Макропольський)	26	Дністер	7	1	-	-	-	-	-
Серет Лівий(Сіорля)	5	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Золочівка (Бельзец)	35	Зх. Буг	9	-	-	-	-	-	1
Полтва (Пельчев)	60	Зх. Буг	6	12	3	-	-	-	-
Малехівка	12	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Білка (Коцурівський)	31	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Марунька (Марущак)	14	Зх. Буг	1	-	2	-	-	-	-
Кишиця	10	Зх. Буг	1	-	-	-	-	-	-
Перегноївка (Пшегнювка)	22	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Яхторівський потік	12	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Тимковецький потік	28	Зх. Буг	6	-	2	2	-	-	-
Яричівка (Яричівський канал)	45,5	Зх. Буг	8	2	1		-	-	-
Млинівка (Недільчина)	27	Зх. Буг	3	1	1		-	-	-
Без назви (потік Миклашівський)	10	Зх. Буг	1	-	-	-	-	-	-
Думна (Думний, Ременівка)	57,6	Зх. Буг	11	-	-	-	-	-	-
Капелівка	11	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Гологірка	26	Зх. Буг	6	-	2	1	-	-	-
Слотвина	21	Зх. Буг	1	-	2	2	-	1	-
Ракитна (Рокитна)	12,7	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Семен (Грицкова)	10	Зх. Буг	-	-	-	-	-	-	-
Горпинка (Острівка)	20	Зх. Буг	6	-	-	-	-	-	-
Кам'янка (Жультанце)	24,7	Зх. Буг	7	-	1	-	-	-	-
Ясиницький	15	Зх. Буг	-	-	-	-	-	-	-
Бобрівка	13	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Холоївка	18	Зх. Буг	8	-	-	-	-	-	-
Батючка	12	Зх. Буг	5	-	1	-	-	-	-
Кийський потік	11	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Пересіка	12,5	Зх. Буг	1	-	-	-	-	-	-
Рата	68	Зх. Буг	12	1	1	-	-	-	-
Теличка (Телиця)	10	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Мощанка	36	Зх. Буг	4	-	-	-	-	-	-
Річка	13	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Маруся (Марунька)	16	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Біла	40	Зх. Буг	5	-	1	-	-	-	-
Угринка	18	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Дівна	10	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				Кількість напірних каналізаційних колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	
Свиня	44	Зх. Буг	7	-	1	-	-	-	1
Баланда	19	Зх. Буг	3	-	1	-	-	-	-
Деревенка (Кривуля, Деревнянка)	36	Зх. Буг	5	-	1	-	-	-	-
Кислянка	12	Зх. Буг	1	-	-	-	-	-	-
Червонець (Черневець)	11	Зх. Буг	1	-	-	-	-	-	-
Ракитня	13	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Желдецьи (Зелдець)	43	Зх. Буг	11	-	1	-	-	-	-
Болотня (Блотня)	34	Зх. Буг	2	-	1	-	-	-	-
Без назви	10	Зх. Буг	-	-	-	-	-	-	-
Без назви	12	Зх. Буг	-	-	-	-	-	-	-
Без назви	12	Зх. Буг	-	-	-	-	-	-	-
Солокія	50	Зх. Буг	4	-	1	-	-	-	-
Річиця (Жечиця)	10	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Без назви	14	Зх. Буг	-	-	-	-	-	-	-
Білий Стік (Білостік)	30	Зх. Буг	10	-	1	-	-	-	-
Бушків	10	Зх. Буг	1	-	-	-	-	-	-
Млинівка	14	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Красносілка	18	Зх. Буг	4	-	-	-	-	-	-
Спасівка (Стасувка)	27	Зх. Буг	10	-	1	-	-	-	-
Драганка (Карбув, Залижня)	18	Зх. Буг	6	-	-	-	-	-	-
Варежанка (Варяжанка)	21	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Гатківка	10	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Ріка (Боберка, Рика)	19	Сян	2	-	-	-	-	-	-
Вяр (Вигор)	12	Сян	4	-	-	-	-	-	-
Бібиска (Бібіска)	14	Сян	4	-	-	-	-	-	-
Вирва	27	Сян	8	-	8	-	-	-	1
Вирва (Чишки)	12	Сян	5	-	-	-	-	-	-
Без назви, потік Вирва	10	Сян	3	-	-	-	-	-	-
Бухта	26	Сян	5	-	5	-	-	-	-
Вишня	65	Сян	21	-	9	-	-	-	1
Лачни (Лични)	12	Сян	2	-	-	-	-	-	-
Вишенька	20	Сян	6	-	-	-	-	-	-
Без назви	11	Сян	5	-	-	-	-	-	-
Без назви	10	Сян	2	-	-	-	-	-	-
Раків (Ракув)	26	Сян	6	-	4	-	-	-	-
Без назви (Замлиники)	10	Сян	1	-	1	-	-	-	-
Глинець	18	Сян	6	-	3	-	-	-	-
Млинівка	15	Сян	2	-	3	-	-	-	-
Хоросниця	12	Сян	2	1	1	-	-	-	-

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	Кількість напірних каналізаційних колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
Потік Чорний	11	Сян	1	-	1	-	-	-	-
Січна (Січня, Сечна)	26	Сян	6	-	6	-	-	-	2
Секониця	16	Сян	4	-	3	-	-	-	-
Зелений (Речка, Річка, Трещанка)	16	Сян	3	-	3	-	-	-	-
Без назви	14	Сян	1	-	3	-	-	-	-
Без назви	6	Сян	-	-	-	-	-	-	-
Шкло	27,8	Сян	8	2	3	-	-	-	-
Гноянець (Гноінець)	18	Сян	4	2	3	-	-	-	-
потік Гноянець	14	Сян	1	-	-	-	-	-	-
Щан (Ожомля)	24	Сян	7	1	-	-	-	-	-
Ретичин	21	Сян	2	-	-	-	-	-	-
Липовець	11	Сян	4	-	-	-	-	-	-
Гатка	3	Сян	1	-	-	-	-	-	-
Солотва	11	Сян	-	-	-	-	-	-	-
Смолинка	9,5	Сян	3	-	-	-	-	-	-
Суша Липа	9,8	Сян	3	-	-	-	-	-	-
Завадівка	22	Сян	4	3	-	-	-	-	-
Смердох	16	Сян	4	-	-	-	-	-	-
Блех (Рибна)	18	Сян	-	-	-	-	-	-	-
Хрестинівка (Лучкув)	15,2	Стир	4	-	-	-	-	-	-
Покрова (Канал Олеський, Люберця)	36,5	Стир	3	-	-	-	-	-	-
Богаїха	10	Стир	-	-	-	-	-	-	-
Радославка	21,3	Стир	2	-	-	-	-	-	-
Пуста	18,7	Стир	1	-	1	-	-	-	-
Березівка	18,3	Стир	1	-	-	-	-	-	-
Майданівка	16	Стир	4	-	-	-	-	-	-
Острівка	24	Стир	5	-	-	-	-	-	-
Бовдурка	25	Стир	5	-	-	-	-	-	-
Суховілка	15,4	Стир	3	1	-	1	-	-	-
Старий Рів (Рудка)	17,5	Стир	4	-	-	-	-	-	-
Слонівка	18,1	Стир	3	-	1	-	-	-	-
Ситенка	4,2	Стир	1	-	1	-	-	-	-
Лощівка (Лошувка)	17,5	Стир	2	-	-	-	-	-	-
Судилівка	25,9	Стир	4	-	-	-	-	-	-
Небіжка	10	Стир	1	-	-	-	-	-	-
Усього	4712,45		883	34	182	26	-	10	11

Поверхневі води на даний час продовжують належати до числа забруднених природних ресурсів.

На екологічний стан поверхневих вод Львівської області впливають різноманітні фактори, які тісно пов'язані, а саме: забруднення ґрунтів, атмосфери, зміна ландшафтної структури та техногенне перевантаження території, неефективна робота каналізаційно-очисних споруд, не винесення в натуру і картографічних матеріалів прибережних захисних смуг і водоохоронних зон, а також їх недодержання, насамперед в населених пунктах. Забруднення і засмічення річок побутовими та іншими відходами, трелювання лісу по потоках у гірській місцевості.

Рис 4.1. Річка Дністер

Рис 4.2. Річка Західний Буг

4.1.2 Водокористування та водовідведення

Основним джерелом водопостачання в області є підземні води. Поверхневі води використовуються в обмеженій кількості, в основному для рибоводних ставів, технічного водопостачання підприємств та в гірських районах – для господарсько-питного водопостачання.

Водопостачання сільських населених пунктів з підземних водоносних горизонтів здійснюється як централізовано, так і з індивідуальних свердловин, які були пробурені в попередні роки. Значна частина свердловин, пробурених у господарствах колишніх колгоспів, на даний час не використовується, є безгосподарською та безконтрольною і тому стала джерелом забруднення підземних водоносних горизонтів через відсутність ліквідаційного тампонажу. Іншими джерелами забруднення підземних водоносних горизонтів є діяльність гірничо-видобувних підприємств області (гірничохімічні, вугледобувні, озокеритові та нафтові родовища Борислава). Мережа спостережних свердловин на підземні водоносні горизонти обслуговується нерегулярно, належної інформації з цього питання немає. Найбільш поширеним джерелом водопостачання в області є індивідуальні колодязі, які розкривають верхні водоносні горизонти, не захищені від забруднення поверхневими та дощовими стоками.

Контроль за якістю води в таких колодязях носить нерегулярний, спорадичний характер і здійснюється лише в окремих районах Державною

установою «Львівський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України».

Затверджені запаси підземних вод використовуються для водопостачання міст, їх основна частина витрачається на забезпечення м. Львова. Запаси підземних вод приурочені до міжпластових водоносних горизонтів (крім Стрийського родовища), які зверху перекриті водотривкими породами, що надає їм напірних властивостей, захищає від забруднення з поверхні і визначає якісний стан. На станції водопідготовки води доводяться до необхідної якості і направляються споживачам.

Прісні води в північній частині області приурочені до верхньокрейдових, девонських і неогенових відкладів, в центральній – переважно до неогенових відкладів, в південній – до неогенових і четвертинних відкладів.

Львівські водозабори західної групи, що експлуатують верхньокрейдовий і нижньобаденський водоносні горизонти мають підвищений вміст природного стронцію, тому необхідна очистка води від стронцію. Загальні відомості водокористування в області наведені в таблицях 4.2 - 4.4.

Основні показники використання і відведення води за останніх 5 років (млн м³)

Таблиця 4.2

Показники	2019	2020	2021	2022	2023
Забрано води з природних водних об'єктів - всього	168,6	143,798	176,399	183,147	174,786
Спожито свіжої води (включаючи морську) з неї на:	122,3	100,84	130,812	132,330	138,057
виробничі потреби	43,63	33,55	34,846	33,761	35,605
побутово-питні потреби	58,05	56,145	61,864	50,289	57,038
зрошення	-	-	0,006	0,040	0,054
сільськогосподарські потреби*	20,44	10,003	30,713	46,235	42,576
ставково-рибне господарство	-	10,011	0	11,962	12,198
Втрати води при транспортуванні	45,46	40,261	37,747	36,351	30,614
Загальне водовідведення, з нього:	168,2	164,596	188,805	188,270	195,45
у поверхневі водні об'єкти	156,1	155,421	149,845	143,093	152,18
у тому числі:					
забруднених зворотних вод	45,43	123,15	119,826	113,858	118,51
з них без очищення	1,532	1,239	0,726	0,58	1,218
нормативно очищених	98,89	22,469	17,896	18,119	21,295
нормативно чистих без очистки	11,79	9,802	12,122	11,116	12,376
Обсяг оборотної та послідовно використаної води	393,2	354,392	355,017	381,509	249,113
Частка оборотної та послідовно використаної води, %					
Потужність очисних споруд	281,7	367,519	311,911	327,338	311,890

Примітка.

*Використання води для сільськогосподарського водопостачання сільського населення (у тому числі для утримання худоби)

Згідно даних державної звітності про використання води по формі 2ТП-водгосп (річна) забір води з природних водних об'єктів області у 2023 році зменшився на 8,361 млн м³ в порівнянні з минулим роком і становить 174,786 млн м³.

У поточному році забір води з підземних водних об'єктів зменшився на 8,965 млн м³ (зі 156,982 млн м³ в 2022 році до 148,017 млн м³ у 2023).

Забір води з поверхневих водних об'єктів у порівнянні з минулим роком збільшився на 0,6 млн м³ і склав 26,769 млн м³, (у 2022 році забір складав 26,165 млн м³).

Використання свіжої води по області збільшилося на 5,727 млн м³ (з 132,330 млн м³ у минулому році до 138,057 млн м³ у поточному).

Використання води на господарсько-питні потреби збільшилося у 2023 році на 6,749 млн м³ в порівнянні з минулим роком (з 50,289 млн м³ до 57,038 млн м³).

На виробничі потреби водокористувачі області збільшили використання води на 1,844 млн м³ (з 33,761 млн м³ до 35,605 млн м³). Використання води у сільському господарстві збільшилося на 0,492 млн м³ і становить у 2022 році 2,638 млн м³.

Станом на 01.01.2024 у Львівській області нараховується 18523 водокористувачі:

- в басейні р. Західний Буг - 6303 водокористувачів;
- в басейні р. Дністер - 10614 водокористувачів;
- в басейні р. Сян - 1146 водокористувачів;
- в басейні р. Стир - 460 водокористувачів.

Забір, використання та відведення води в області, млн м³

Таблиця 4.3

Роки	Забрано води із природних водних об'єктів - всього	Використано води	Водовідведення у поверхневі водні об'єкти	
			всього	з них забруднених зворотних вод
2023	174,786	138,057	152,18	118,51
2022	183,147	132,330	143,093	113,278
2021	176,399	130,812	149,845	119,826
2020	143,798	101,109	155,421	123,15
2019	168,6	122,3	156,1	45,43
2018	172,3	125,0	164,9	42,0
2017	175,8	122,8	167,6	70,8
2016	177,7	118,8	206,2	46,16

4.2. Забруднення поверхневих вод

Основними проблемами забруднення поверхневих вод Львівщини є:

- скид неочищених та недостатньо очищених стічних вод;
- відсутність водоохоронних зон та прибережно-захисних смуг водних об'єктів.

Скид неочищених та недостатньо очищених комунальних і промислових стоків внаслідок фізичного та морального зносу очисних споруд і відсутністю коштів на будівництво, ремонт та їх реконструкцію. Внаслідок тривалої експлуатації без необхідного поточного ремонту систем водопостачання і каналізації більшість водопровідно-каналізаційних господарств області знаходяться в незадовільному технічному стані, який щодня погіршується, частина з них в аварійному стані.

Впродовж 2023 року водокористувачами Львівської області було скинуто 195,45 млн м³ зворотних вод. У порівнянні з 2022 роком загальний скид стоків збільшився на 7,18 млн м³.

Загальний об'єм забруднених стічних вод в поверхневій водоймі області становить 118,51 млн м³, що на 4,652 млн м³ більше, у порівнянні з минулим роком.

Наприкінці 2022 року, внаслідок російської агресії проти України, виявлено забруднення нафтопродуктами річки Дністер на території Львівської області, а саме витік трансформаторної оливи на території села Бородчиці Стрийського району Львівської області.

У 2023 році силами облдержадміністрації, органами місцевого самоврядування та відповідними службами проведено комплекс заходів та робіт з ліквідації забруднення нафтопродуктами річки Дністер внаслідок витоку маслянистої речовини (оливи).

Як і в попередні роки найбільшим забруднювачем річок області залишаються підприємства житлово-комунального господарства, які щорічно скидають великий об'єм неочищених стічних вод у водні об'єкти. Це, в першу чергу, пов'язано з погіршенням технічного стану діючих очисних споруд, неефективною їх роботою і відсутністю коштів на їх ремонт та реконструкцію.

Ще одним джерелом забруднення водних ресурсів є зношеність очисних споруд та накопичені в результаті довгострокової експлуатації відходи мулу з мулових майданчиків та полів фільтрації. Найбільша кількість з них знаходиться на території Львівських очисних споруд та займає площу 22 га.

Другою важливою проблемою, що призводить до забруднення поверхневих вод на території області є часткова відсутність водоохоронних зон та прибережно-захисних смуг водних об'єктів на території області та недотримання умов їх експлуатації.

4.2.1. Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод

Основною проблемою якості води в річкових басейнах Львівської області є забруднені стічні води комунальних підприємств та несанкціоновані стоки від приватних абонентів та населення. Внаслідок тривалої експлуатації, без необхідної реконструкції, систем водопостачання, каналізації та очистки стічних вод більшість очисних споруд та каналізаційних мереж області знаходяться у незадовільному технічному стані.

Басейновим управлінням водних ресурсів річок Західного Бугу та Сяну надано інформацію щодо обліку заборів вод та скидів стічної води.

Скид стічних вод після очисних споруд (млн м³)

Таблиця 4.4

Район	Скид, всього			Не відповідають нормативам			Відповідають нормативам		
	2023	2022	+/- 2023 до 2022	2023	2022	+/- 2023 до 2022	2023	2022	+/- 2023 до 2022
м.Дрогобич	-	-		-	-		-	-	
м. Борислав	-	-		-	-		-	-	
м. Трускавець	-	-		-	-		-	-	
м.Стрий	-	-		-	-		-	-	
м. Моршин	-	-		-	-		-	-	
м. НовийРозділ	-	-		-	-		-	-	
м. Львів	-	-		-	-		-	-	
м.Червоноград	-	-		-	-		-	-	
Дрогобицький	13,900	11,361	+2,539	0,951	0,574	+0,377	12,948	10,787	+2,161
Золочівський	3,126	2,155	+0,971	0,005	0,001	+0,004	3,121	2,154	+0,976
Львівський	114,547	110,581	+3,966	108,717	104,721	+3,996	5,830	5,859	-0,029
Самбірський	0,871	0,847	+0,024	0,698	0,612	+0,086	0,173	0,235	-0,062
Стрийський	9,292	8,913	+0,379	2,978	2,635	+0,343	6,314	4,278	+2,036
Червоноградський	6,281	5,546	+0,735	4,891	4,640	+0,251	1,39	0,907	+0,483
Яворівський	4,164	3,690	+0,474	0,269	0,674	-0,405	3,895	3,016	+0,879
Разом по області	152,181	143,093	+9,088	118,510	113,858	+4,652	33,671	29,235	+4,436

Скид зворотних вод в поверхневі водні об'єкти

Протягом 2023 року водокористувачами Львівської області було скинуто в поверхневі водні об'єкти 152,18 млн м³ зворотних вод. У порівнянні з 2022 роком загальний скид стоків збільшився на 9,087 млн м³.

Скид нормативно-очищених вод збільшився на 3,176 млн м³ (з 18,119 млн м³ в 2022 до 21,295 млн м³ у 2023 році). Скид нормативно - чистих вод збільшився з 11,116 млн м³ у 2022 до 12,376 млн м³ у 2023 (тобто на 1,26 млн м³).

Детальна інформація щодо скидання зворотних вод у поверхневі водні об'єкти Львівської області наведена у таблиці 4.5.

Таблиця 4.5

Найменування водокористувача	Скинуто в поверхневі водні об'єкти, млн. м ³							
	Всього		в тому числі					
			Забруднених		Нормативно чистих		Нормативно очищених	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022
Львівська область	152,18	143,092	118,510	113,858	12,376	11,116	21,295	18,119
Басейн р. Західний Буг	115,570	111,615	112,701	108,651	0,833	1,130	2,037	1,835
Басейн р. Дністер	32,416	28,192	5,296	4,307	10,149	9,476	16,971	14,409
Басейн р. Стер	2,392	1,463	0,291	0,266	1,285	0,371	0,816	0,825
Басейн р. Сян	1,802	1,822	0,222	0,634	0,109	0,139	1,471	1,050

В порівнянні з минулим роком скид в р. Західний Буг збільшився на 3,955 млн м³. Найбільш забрудненою річкою басейну р. Західний Буг залишається р. Полтва, (ліва притока Західного Бугу). Основною причиною цього є скид стоків ЛМКП «Львівводоканал».

Надалі в басейн р. Західний Буг продовжують поступати недостатньо очищені стічні води комунальних підприємств: КП «Рава-Руське БУ №2» (м. Рава-Руська), КП «Кам'янкаводоканал» (м. Кам'янка-Бузька), Сокальське МКПВКГ (м. Сокаль), КП «Червоноградводоканал» (м. Червоноград).

У 2023 році у порівнянні з минулим роком збільшився скид зворотних вод у поверхневі водні об'єкти басейну р. Дністер на 4,224 млн м³. На якість води в р. Дністер впливають стоки від МКП «Миколаївводоканал». Забруднення в р. Дністер вносяться р. Бережниця зі стоками від м. Моршин (ПЖКГ Моршинської міської ради), р. Солониця зі стоками без очистки від ТОВ «Трускавецький водоканал» та ПрАТ «Стебницьке гірничо-хімічний підприємство «Полімінерал». Також у річки басейну Дністра продовжують поступати забруднені стічні води таких комунальних підприємств:

- КП «Стрийводоканал», продовжує здійснювати скид недостатньо-очищених стічних вод в р. Стрий;
- КП «Перемишлянводоканал» очисні споруди потребують реконструкції;
- Самбірське ВКГ здійснюється скид з полів фільтрації недостатньо-очищених стічних вод в р. Стрв'яж;
- Славське ВККГ - продовжує й надалі скидати забруднені стічні води в р. Опір, очисні споруди смт Славське працюють з 1986 року без капітального ремонту та реконструкції, їх знос сягає близько 80%;
- КП «Пустомитиводоканал» надалі проводить скид недостатньо-очищених вод в басейн Дністра.

Річки Шкло та В'яр впадають в р. Сян. За період 2023 року скид зворотних вод у поверхневі водні об'єкти басейну р. Сян зменшився на 0,02 млн м³. В басейні р. Сян об'єм забруднених стічних вод зменшився на

0,412 млн м³ і становить 0,222 млн м³. Об'єм нормативно очищених вод збільшився на 0,421 млн м³.

Скид нормативно чистих вод залишився на рівні минулого року і становить 0,109 млн м³. На якість вод річок басейну р.Сян впливають забруднені стоки комунальних підприємств міст: Новояворівськ (МКП «Новояворівськводоканал»), Мостиська (МКП «Водоканал» м. Мостиська), Рудки та Яворів. Річка Шкло і надалі забруднюється недостатньо очищеними стоками з очисних споруд м. Яворів, які знаходяться на балансі Яворівської КЕЧ.

Скид зворотних вод в басейні р. Стир за період 2023 року збільшився на 0,929 млн м³. Відбулося збільшення скиду нормативно чистих стічних вод на 0,914 млн м³ в порівнянні з минулим роком і становить 1,285 млн м³. Таке збільшення скиду спостерігається від ТОВ «Спиртовий завод «Суходоли», ТОВ «Спиртовий завод «Лопатин» та ставкового господарства ФОП Саган М. М. Об'єми скинутих нормативно очищених і забруднених вод збільшилися несуттєво. Однак за період 2023 року найбільшим забруднювачем басейн р. Стир є КП «Радехівське ВКГ».

Великою проблемою очистки стічних вод і надалі залишається:

- незадовільний технічний стан діючих очисних споруд, які є застарілі;
- відсутність очисних споруд в невеликих населених пунктах області;
- відсутність попередньої очистки на великих промислових підприємствах, що здійснюють скид своїх стоків з великою концентрацією в міській каналізаційній мережі.

4.2.2. Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності)
Використання води за видами економічної діяльності у 2023 році та двох попередніх

Таблиця 4.6

Види економічної діяльності	2023 рік		2022 рік		2021	
	усього, млн м³	% економії свіжої води за рахунок оборотної	усього, млн м³	% економії свіжої води за рахунок оборотної	усього, млн м³	% економії свіжої води за рахунок оборотної
1	2	3	4	5	6	7
Усього за регіоном	138,057	72,974	132,33	81,42	130,812	79,69
За видами економічної діяльності						
у тому числі:						
Сільське господарство лісове господарство та рибне господарство	15,746	0,372	14,6	0,433	15,277	0,463
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1,153	10,951	1,056	5,971	1,033	10,000
Переробна промисловість	7,489	77,391	7,446	76,085	8,554	75,278
Постачання електроенергії газу пари та кондиційованого повітря	8,089	96,428	9,5	97,301	9,371	96,928
Водопостачання; каналізація поводження з відходами	50,787	-	46,018	-	47,223	-
Будівництво	0,066	-	0,078	-	0,045	-
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	0,257	-	0,182	12,153	0,072	3,856
Транспорт складське господарство поштова та кур'єрська діяльність	1,315	56,527	1,377	82,126	1,524	75,695
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,365	-	0,259	-	0,312	-
Інформація та телекомунікації	0,022	-	0,02	-	0,007	-
Фінансова та страхова діяльність	0,002	-	0,002	-	-	-
Операції з нерухомим майном	5,231	-	0,42	-	6,172	-
Професійна наукова та технічна діяльність	0,017	-	0,021	33,054	0,015	-

Продовження таблиці 4.6

1	2	3	4	5	6	7
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	0,264	-	0,3	-	0,068	-
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	44,76	-	48,916	-	39,142	-
Освіта	1,37	-	1,159	-	1,181	-
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,961	4,842	0,822	-	0,704	-
Мистецтво спорт розваги та відпочинок	0,128	-	0,087	-	0,097	-
Надання інших видів послуг	0,035	-	0,048	-	0,015	-

Примітка.

*З 01.01.2020 року запрацював модуль «Подання звіту про використання води в електронній формі» Порталу електронних послуг Держводагентства України. Інформація оприлюднена і доступна для широкого кола громадськості на сайті за посиланням: <https://e-services.davr.gov.ua>

**Скидання зворотних вод та забруднюючих речовин основними водокористувачами –
забруднювачами поверхневих водних об'єктів**

Таблиця 4.7

Найменування водокористувача-забруднювача	Наявність, потужність (м³/добу), ефективність використання (використання потужності) очисних споруд	2023 рік			2022 рік			2021рік		
		об'єм скидання зворотних вод, тис. м³	у тому числі об'єм скидання забруднених (без очищення) та недостатньо очищених зворотних вод, тис. м³	кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т	об'єм скидання зворотних вод, тис. м³	у тому числі об'єм скидання забруднених (без очищення) та недостатньо очищених зворотних вод, тис. м³	кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т	об'єм скидання зворотних вод, тис. м³	у тому числі об'єм скидання забруднених (без очищення) та недостатньо очищених зворотних вод, тис. м³	кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т
водний об'єкт										
р. Полтва										
ЛМКП "Львівводоканал"	490000	107598	107598	65531,1	103794	103794	63859,8	108425	108425	63853,6
р. Тисмениця										
КП "Дрогобичводоканал"	100000	12653	-	8584,2	10564	-/-	6398,3	10849	201	6678,0
р. Західний Буг, р. Рата										
КП "Червоноградводоканал"	45050	3580	3580	4040,2	3494	3494	3951,1	3952	3952	4481,4
р. Стрий										
КП "Стрийводоканал"	25000	1776	1776	2108,4	1557	1557	2118,9	1607	1607	2340,9
р. Солониця (притока р. Тисмениці)										
ТЗОВ "Трускавецький водоканал"	-	1158	926	348,0	689	551	142,3	715	697	451,1

Продовження таблиці 4.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
русловий став на струмку Руські, притока р. Гноянець										
МКП "Новояворів-ськводоканал"	24000	1023	-	355,2	963	252	348,9	1081	-	425,6
р. Західний Буг										
МКП "Сокальводоканал"	13665	874	874	708,4	838	838	894,9	926	926	1280,8
р. Дністер										
ТОВ "Енергія-Новий Розділ"	20160	709	-	545,0	720	-/-	550,0	754	425	552,5
потік Рудний (притока р. Стрв'язь)										
Самбірське ВУВКГ	4400	632	632	537,6	583	583	507,4	656	656	584,5
р. Бережниця										
ПЖКГ Моршинської міської ради	5000	418	305	254,8	410	410	253,994	372	372	220,16
р. Дністер, р. Зубра										
МКП "Миколаївводоканал"	4150	415	415	269,0	422	422	255,92	454	454	283,66
р. Острівка (притока р. Стир)										
"КП Радехівське ВКГ"	1500	290	290	280,3	265	265	290,23	257	257	243,35
р. Ставчанка, р. Щирка										
КП "Пустомитиводоканал"	3000	271	271	293,0	209	209	229,2	216	216	239,81
внутрішньо господарський канал, К-4-03 притока р. Яричівка (Канал Яричівський)										
Львівський національний університет природокористування	2200	190	190	325,1	160	160	271,952	172	172	292,57
р. Кам'янка										
КП "Кам'янкаводоканал"	2100	168	168	208,6	176	176	216,836	173	173	213,92
р. Терешка, р. Верещиця										
ТОВ "Енергія-Тепроводсервіс"	1500	167	167	86,25	213	213	92,93	287	162	100,16

**Перелік забруднюючих речовин, що скидається разом із
зворотними водами**

Таблиця 4.8

Забруднююча речовина, що скидається разом із зворотними водами	2023 рік	2022 рік	2021 рік
	обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т
БСК ₅	2,115	1,9357	2,066
Завислі речовини	1,945	1,8967	1,965
Сухий залишок	54,849	51,572	52,953
Сульфати	8,161	7,6736	7,589
Хлориди	13,165	12,425	13,377
Азот амонійний	0,274	0,271	0,293
Нітрати	2,472	2,133	1,311
Нітрити	0,0885	0,076	0,038
ХСК	8,257	7,738	8,244
Нафтопродукти	0,00022	0,00022	0,00025
СПАР	0,01775	0,0174	0,0215
Залізо загальне	0,0314	0,0277	0,035
Мідь	0,000054	0,00033	0,00053
Цинк	0,00008	0,0002	0,0002
Нікель	0,0001	0,00031	0,00034
Свинець	0,0000002	0,00027	0,00036
Магній	0,00037	0,0003	0,00038
Марганець	0,000099	0,00014	0,00014
Хром (III)	-	0,00023	0,00036
Кальцій	0,00153	0,00144	0,0000016
Калій	0,00156	0,0014	0,0016
Натрій	0,0024	0,0021	0,0023
Фосфати	0,332	0,272	0,195
Феноли	0,0000001	0,0000001	0,0000001
Формальдегід	0,000004	0,000004	0,000005

Рис. 4.3. Очисні споруди ЛМКП «Львівводоканал»

Рис. 4.4. Очисні споруди ЛМКП «Львівводоканал»

4.2.3. Транскордонне забруднення поверхневих вод

Львівська область межує з Республікою Польща – лінія кордону протяжністю 258 км. Надзвичайно важливим є співпраця в питанні охорони довкілля, зокрема, це стосується забезпечення механізмів збору та аналізу об'єктивної оперативної інформації про якість води і повітря, що дасть змогу вживати своєчасних та адекватних заходів запобігання забрудненню та прогнозуванню наслідків.

Транскордонними річками, які протікають областю, є р. Західний Буг (транскордонна ділянка знаходиться в межах Волинської області) і окремі його притоки (р. Рата, р. Солокія, р. Річиця та ін.), річки басейну Сяну (р. Вишня, р. Шкло, р. Завадівка, р. В'яр) і Дністра (р. Стрв'яж, р. Мшанець).

Транскордонний моніторинг якості поверхневих вод в межах Львівської проводиться на таких річках:

- р. Вишня (протікає в напрямку Україна → Польща)
- р. Шкло (Україна → Польща)
- р. Завадівка (Україна → Польща).
- р. В'яр (Польща → Україна → Польща)
- р. Стрв'яж (Польща → Україна).

Найбільший вплив на якість води р. Західний Буг мають стічні води м. Львова. Зокрема, за період 2023 року ЛМКП «Львівводоканал» скинув 107,6 млн. м³ стічних вод. На якість води на транскордонній ділянці річки також впливають стічні води м. Червонограда і м. Сокаля.

На якість води в пункті моніторингу «р. Вишня – с. Черневе» найбільший вплив має МКП «Водоканал» м. Мостиська. Протягом 2023 року дане підприємство скинуло 132,4 тис. м³ стоків.

На якість води р. Шкло впливають стічні води ТОВ «Енергія-Тепловодсервіс» (97 тис. м³ стоків у 2023 році), МКП «Новояворівськводоканал» (1023 тис. м³), Яворівська КЕЧ (145 тис. м³).

На якість прикордонних ділянок р. Завадівки і р. В'яр можливий вплив несанкціонованих стоків з приватних домогосподарств.

4.3. Стан поверхневих вод

4.3.1. Екологічний стан та потенціал поверхневих вод Львівської області

У Львівській області нараховується майже 9 тис. річок, потічків і струмків загальною протяжністю 16343 км. Ріки області Дністер і Стрий відносяться до басейну Чорного моря, до Балтійського моря відносяться ріки Західний Буг та Сян. Найбільша кількість річок нараховується в басейні р. Дністер (5838), р. Західний Буг (3213) і незначна кількість в басейні р. Сян.

Порядок визначення екологічного стану (потенціалу) масивів поверхневих вод встановлено Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 14 січня 2019 року №5. Екологічний стан (потенціал) масивів поверхневих вод встановлюється за трьома групами показників:

біологічні (фітобентос, макрофіти, фітопланктон, донні безхребетні, риби); хімічні та фізико-хімічні, гідроморфологічні (гідрологічний режим, показники стоку та морфологічні характеристики русла).

Протягом 2023 року щомісячно проводився моніторинг якості поверхневих вод Львівської області за хімічними і фізико-хімічними показниками на 42-х пунктах моніторингу (з яких 12 знаходиться в басейні Західного Бугу, 23 – в басейні Дністра, 6 – в басейні Сяну, 1 – в басейні Дніпра). У тому числі проведено моніторинг якості води на транскордонних ділянках на річках басейну Сяну (р. Вишня, р. Завадівка, р. Шкло, р. В'яр) і Дністра (р. Стрв'яж). Відбір та доставку проб води провели Басейнове управління водних ресурсів Західного Бугу та Сяну, Волинський центр гідрометеорології (далі – Волинський ЦГМ), Дністровське басейнового управління водних ресурсів (далі – Дністровське БУВР). Аналізи якості води виконували лабораторії Дністровського БУВР, Міжрегіонального офісу захисних масивів дніпровських водосховищ та Волинського ЦГМ.

Екологічний стан масивів поверхневих вод за фізико-хімічними і хімічними показниками характеризується 3-ма класами якості води:

- I клас екологічного стану («відмінний»);
- II клас екологічного стану («добрий»);
- III клас екологічного стану («задовільний»).

Екологічний потенціал штучних або істотно змінених масивів поверхневих вод за фізико-хімічними і хімічними показниками характеризується 2-ма класами якості води:

- II клас екологічного потенціалу («добрий»);
- III клас екологічного потенціалу («задовільний»).

Класифікація екологічного стану (потенціалу) виконується шляхом порівняння показників якості води з граничними нормами класів та екологічними нормативами якості, визначеними для відповідних масивів поверхневих вод (затвердженими Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 1 квітня 2024 № 332). Екологічний стан (потенціал) визначається за лімітуючим (найгіршим) показником.

Басейн Дніпра. У пункті спостережень «р. Бовдурка – с. Лагодів» екологічний потенціал істотно зміненого масиву поверхневих вод (далі – МПВ) характеризувався III класом («задовільний»). Зокрема, середньорічні показники БСК₅, ХСК, азоту амонійного і нітритного перевищували норми для II класу. На якість води в створі здійснюють вплив стічні води м. Броди.

Басейн Західного Бугу. Річка Полтва, ліва притока Західного Бугу, є найбільш забрудненою річкою басейну, оскільки приймає стічні води м. Львова. Екологічний потенціал МПВ р. Полтви (с. Кам'янопіль) характеризується III класом. У 2023 році в річці спостерігалися високі концентрації органічних (за показниками БСК₅ і ХСК) і біогенних речовин (азот загальний, амонійний, нітритний і нітратний; фосфор загальний і фосфор фосфатів), пестицидів (ацетохлор, метолахлор, тербутилазин), важких металів (цинк, мідь), медикаментів (триклозан); низький вміст розчиненого кисню.

Екологічний стан МПВ р. Західний Буг в межах Львівської області характеризується III класом за фізико-хімічними і хімічними показниками. У р. Західний Буг нижче гирла Полтви (м. Буськ, м. Кам'янка-Бузька) виявлено понижену концентрацію розчиненого кисню, перевищення норм для II класу БСК₅, ХСК, вмісту азоту загального, амонійного, нітритного, фосфору (загального і фосфатів), важких металів. Нижче за течією, якість води в р. Західний Буг має тенденцію до покращення, однак здійснюють вплив стічні води м. Червонограда, м. Сокаля тощо. В річці також зафіксовані одноразові перевищення пестицидів (метолахлор, тербутилазин).

МПВ р. Золочівки (с. Хильчиці) характеризувався III класом екологічного стану через підвищену концентрацію нітритів. На якість води в річці здійснюють вплив стічні води м. Золочева.

У р. Малехівці (с. Малехів) середньорічні значення вмісту органічних речовин (за показниками БСК₅ і ХСК), а також азоту амонійного і нітритного перевищували норми для II класу. Відповідно, екологічний потенціал істотно зміненого МПВ характеризувався III класом. Підвищений вміст забруднюючих речовин може бути зумовлений впливом закритого полігону твердих побутових відходів м. Львова та несанкціонованих стоків з приватних домогосподарств.

У р. Маруньці (нижче м. Винники) спостерігалися підвищені показники БСК₅ і ХСК, високий вміст азоту амонійного і нітритного, в окремі періоди – також підвищені концентрації фосфору. Екологічний потенціал МПВ р. Маруньки визначався III класом.

У пункті моніторингу «р. Свиня – с. В'язова» спостерігалися перевищення норм для II класу за такими показниками: БСК₅, ХСК, вміст азоту амонійного, нітритного, фосфору загального і фосфору фосфатів, а також пестициду ацетохлору. Відповідно, МПВ річки характеризується III класом екологічного потенціалу. На якість води в створі здійснюють вплив стічні води м. Жовкви.

МПВ Кийського потоку (с. Нестаничі), р. Рати (с. Межиріччя), р. Мощанки (с. Середкевичі) характеризувався II класом екологічного класу (потенціалу) – «добрий».

Басейн Сяну. Моніторинг якості поверхневих вод в басейні Сяну охоплює спостереження на ділянці питного водозабору м. Мостиська (р. Вишня), а також на чотирьох створах, розташованих на транскордонних ділянках р. В'яр, р. Вишні, р. Шкло і р. Завадівки.

У р. В'яр (с. Підмостичі) середньорічне значення ХСК відповідає II класу, інші показники – I класу екологічного стану. Відповідно, екологічний стан р. В'яр є «добрим».

У р. Вишні (м. Мостиська, с. Черневе) показники органічного і біогенного забруднення води відповідали II класу екологічного стану («добрий»), однак зафіксовано одноразові перевищення вмісту пестицидів ацетохлору, метолахлору і тербутилазину (зумовлені їх використанням у сільському господарстві).

МПВ р. Шкло (сmt. Краковець) відповідав III класу екологічного стану за середньорічним показником ХСК. Окрім того, концентрації азоту амонійного, нітритного і фосфор загальний в окремих пробах також перевищували норми

для II класу. Підвищений вміст органічних і біогенних речовин у р. Шкло спричиняють стічні води Яворівської КЕЧ, МКП «Яворівканал», МКП «Новояворівськводоканал» та ТзОВ «Енергія-Тепловодсервіс». Вода в р. Шкло також характеризується високим вмістом сульфатів, зумовлених впливом затопленого сірчаного кар'єру.

У р. Завадівці (с. Грушів) спостерігалися підвищені значення ХСК і концентрації азоту амонійного в окремих пробах, однак середньорічні показники якості води відповідали II класу екологічного стану («добрий»). На якість води в річці можливий вплив м. Немирова та несанкціонованих стоків.

Екологічний стан р. Рибної (Блех), притоки р. Завадівки, був «добрим».

Басейн Дністра. У верхів'ї р. Дністер (с. Стрілки) зафіксовано перевищення норм для II класу вмісту органічних речовин (за показниками БСК₅ і ХСК) та електропровідності. Нижче за течією, у м. Старий Самбір, у річці підвищилися концентрації органічних та біогенних речовин, зокрема виявлено перевищення вмісту нітритів, фосфору загального і фосфатів. Екологічний стан даного МПВ характеризувався III класом екологічного стану. На якість води в р. Дністер на даній ділянці здійснюють вплив несанкціоновані стоки з приватних домогосподарств.

Екологічний стан МПВ верхів'я р. Стрв'яз (с. Терло) відповідав III класу у зв'язку з перевищенням граничних норм ХСК, електропровідності та азоту амонійного. Нижче за течію річки, вміст органічних і біогенних речовин підвищується. На якість води в пригирловій ділянці (с. Луки) здійснюють вплив стічні води м. Самбора.

У р. Верещиці (м. Городок) виявлено перевищення норм для II класу за показником ХСК і вмістом нітритів, спричинені впливом несанкціонованих стоків. Також зафіксовано одноразове перевищення вмісту пестициду тербутилазину.

У р. Зимна Вода (притока р. Верещиці) спостерігалися підвищені концентрації органічних (за показником БСК₅), біогенних речовин (азоту амонійного, нітритного, фосфору загального і фосфору фосфатів), пестицидів (метолахлору, тербутилазину) і важких металів (цинку, міді). На якість води в річці впливають дощові стоки аеропорту «Львів», авіаційно-ремонтного заводу та несанкціоновані стоки з приватних домогосподарств. Екологічний стан МПВ характеризувався III класом.

У р. Тисмениці (м. Дрогобич) виявлено перевищення норм для II класу ХСК, азоту амонійного, нітритів і фосфатів. На якість води в створі впливають стічні води м. Дрогобича, м. Борислава і м. Трускавця.

У притоці р. Тисмениці, р. Солониці, на ділянці питного водозабору у м. Трускавець хімічні і фізико-хімічні якості води показники відповідали «доброму» екологічному стану (II класу). Однак в пригирловій ділянці річки (с. Раневичі) спостерігався підвищений вміст органічних речовин (за показником БСК₅), азоту амонійного, нітритів, фосфатів, фосфору загального, а також одноразове перевищення норми пестициду ацетохлору. Відповідно, екологічний стан МПВ характеризувався III класом. На якість води в річці впливають стічні води ПрАТ Стебницьке ГХП «Полімінерал», дощові стоки м.

Трускавця, можливий вплив несанкціонованих стоків з приватних домогосподарств.

У р. Зубрі (с. Зубра) спостерігалися суттєві перевищення вмісту органічних речовин (за показниками БСК₅ і ХСК), азоту амонійного, нітритів, фосфору загального, фосфатів і цинку. Показники якості води відповідали III класу екологічного стану. На якість води в створі впливають дощові стоки м. Львова та несанкціоновані стоки.

У пункті спостережень «р. Дністер – смт. Розвадів» зафіксовано перевищення норм для II класу БСК₅, питомої електропровідності і вмісту нітритів. На якість води в створі здійснює вплив р. Зубра, р. Тисмениця, а також стічні води м. Миколаєва.

Показники якості води р. Стрий на території Карпат (с. Новий Кропивник, смт. Верхнє Синьовидне) відповідають «відмінному» екологічному стану (I клас). Нижче за течією в річці зростає вміст органічних та біогенних речовин. Зокрема, нижче місця скиду з очисних споруд м. Стрий екологічний стан МПВ характеризується III класом через підвищений вміст органічних речовин (за показником БСК₅) і нітритів. Нижче м. Жидачів у річці зафіксовано перевищення норми БСК₅. Найбільший вплив на якість води нижньої ділянки р. Стрий здійснюють стічні води м. Стрия і м. Жидачева.

Екологічний стан МПВ р. Східниці (смт. Східниця) характеризувався III класом через підвищений вміст органічних речовин (за показником БСК₅) і нітритів. На якість води в річці впливають водокористувачі смт. Східниці (зокрема, бази відпочинку).

У р. Опір (смт. Верхнє Синьовидне) спостерігалися підвищені значення електропровідності, вмісту органічних речовин (за показниками БСК₅ і ХСК) і нітритів. Екологічний стан МПВ характеризується III класом. На якість води в річці здійснюють вплив стічні води м. Сколе.

Екологічний стан МПВ р. Бережниці (с. Бережниця) характеризувався III класом через підвищений вміст органічних речовин (за показником ХСК), азоту амонійного і нітритного. На якість води в річці впливають стічні води м. Моршина.

У р. Щирці (с. Наварія), р. Яблуньці (м. Турка), р. Славській (смт. Славське) та в р. Луг (м. Ходорів) показники екологічного стану МПВ відповідали II класу («добрий»).

Інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод Львівської області у 2023 році

Таблиця 4.9

Назва водного об'єкта	Кількість контрольних створів, у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізован о проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК*, од.
	усього	у тому числі з перевищенням ГДК			
Басейн Дніпра					
р. Бовдурка	1	1	12	18–76 (686)	35 (БСК ₅ , вміст розчиненого кисню, азоту амонійного, нітритів, нікелю, хрому)
Басейн Дністра					
р. Дністер	3	3	36	79 (2844)	64 (БСК ₅ , вміст нітритів, цинку, міді, хрому, пестицидів ацетохлору, метолахлору, тербутилазину)
р. Стрв'яз	3	3	36	79–85 (2909)	65 (БСК ₅ , вміст розчиненого кисню, азоту амонійного, нітритів, завислих речовин, марганцю, заліза, цинку, міді, хрому, метолахлору, тербутилазину)
р. Верещиця	1	1	12	79 (948)	41 (БСК ₅ , ХСК, вміст азоту амонійного, нітритів, міді, цинку, пестицидів ацетохлору, метолахлору, тербутилазину)
р. Зимна Вода	1	1	12	79 (948)	70 (БСК ₅ , вміст розчиненого кисню, азоту амонійного, нітритів, міді, цинку, хрому, метолахлору, тербутилазину)
р. Стрий	4	4	48	79–85 (3857)	42 (БСК ₅ , вміст азоту амонійного, нітритів, заліза, марганцю, цинку, міді, хрому)
р. Яблунька	1	1	12	79 (948)	14 (БСК ₅ , вміст нітритів, цинку, міді)
р. Опір	1	1	12	79 (948)	18 (БСК ₅ , вміст азоту амонійного, цинку)
р. Східниця	1	1	12	79 (948)	38 (БСК ₅ , вміст азоту амонійного, нітритів, міді, цинку, хрому)
р. Славська	1	1	12	79 (948)	12 (БСК ₅ , вміст цинку)
р. Тисмениця	1	1	12	79 (948)	54 (БСК ₅ , мінералізація, вміст розчиненого кисню, азоту амонійного, нітритів, сульфатів, хлоридів, міді, цинку,

Назва водного об'єкта	Кількість контрольних створів, у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК*, од.
	усього	у тому числі з перевищенням ГДК			
					ацетохлору)
р. Солониця	2	2	24	84–85 (2026)	99 (БСК ₅ , мінералізація, вміст азоту амонійного, нітритів, фосфатів, завислих речовин, марганцю, заліза, сульфатів, хлоридів, цинку, міді, метолахлору, ацетохлору)
р. Щирка	1	1	12	79 (948)	23 (БСК ₅ , вміст азоту амонійного, нітритів, цинку)
р. Зубра	1	1	12	79 (948)	49 (БСК ₅ , вміст розчиненого кисню, азоту амонійного, нітритів, міді, цинку, ацетохлору)
р. Луг	1	1	12	84–85 (1013)	29 (вміст розчиненого кисню, азоту амонійного, нітритів, завислих речовин, сульфатів, марганцю, заліза, цинку, пестицидів атразину, метолахлору)
р. Бережниця	1	1	12	79 (948)	27 (БСК ₅ , вміст розчиненого кисню, азоту амонійного, нітритів, метолахлору, тербутилазину)
Басейн Західного Бугу					
р. Західний Буг	4	4	48	79–85 (3922 вимірювань)	283 (БСК ₅ , ХСК, вміст розчиненого кисню, азоту амонійного, нітритів, фосфатів, марганцю, заліза, сульфатів, завислих речовин, хрому, цинку, міді, пестицидів ацетохлору, метолахлору, тербутилазину, хлорпірифосу, атразину)
Р. Золочівка	1	1	12	79 (948)	39 (БСК ₅ , вміст азоту амонійного, нітритів, цинку, міді, метолахлору, тербутилазину)
Продовження р. Полтва	1	1	12	84–85 (1013)	200 (БСК ₅ , ХСК, вміст розчиненого кисню, азоту амонійного, нітритів, фосфатів, завислих речовин, СПАР, марганцю, заліза, сульфатів, ртуті, хрому, нікелю, цинку, міді, пестицидів ацетохлору, метолахлору, тербутилазину, хлорпірифосу, атразину, симазину)
р. Малехівка	1	1	12	79 (948)	39 (БСК ₅ , вміст розчиненого кисню, азоту амонійного, нітритів, хрому, цинку, тербутилазину)
р. Марунька	1	1	12	79 (948)	45 (БСК ₅ , вміст азоту амонійного, нітритів, міді, цинку)

Назва водного об'єкта	Кількість контрольних створів, у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК*, од.
	усього	у тому числі з перевищенням ГДК			
Кийський потік	1	1	12	79 (948)	19 (БСК ₅ , вміст розчиненого кисню, азоту амонійного, нітритів, цинку)
р. Рата	1	1	12	79 (948)	27 (БСК ₅ , вміст азоту амонійного, нітритів, цинку, пестицидів симазину, ацетохлору, тербутилазину, метолахлору)
р. Мощанка	1	1	12	79 (948)	19 (БСК ₅ , вміст нітритів, цинку, ацетохлору, хлорпірифосу)
р. Свиня	1	1	12	79 (948)	53 (БСК ₅ , вміст розчиненого кисню, азоту амонійного, нітритів, цинку, міді, пестицидів хлорпірифосу, симазину, ацетохлору, метолахлору, тербутилазину)
Басейн Сяну					
р. В'яр	1	1	12	84–85 (924)	18 (БСК ₅ , вміст нітритів, марганцю, заліза, завислих речовин, сульфатів, міді, цинку)
р. Вишня	2	2	24	84–85 (1013)	123 (БСК ₅ , вміст азоту амонійного, нітритів, завислих речовин, сульфатів, марганцю, заліза, цинку, хрому, міді, пестицидів ацетохлору, метолахлору, тербутилазину)
р. Шкло	1	1	12	84–85 (1013)	81 (БСК ₅ , мінералізація, вміст азоту амонійного, нітритів, сульфатів, завислих речовин, марганцю, заліза, цинку)
р. Завадівка	1	1	12	84–85 (1013)	12 (БСК ₅ , вміст азоту амонійного, завислих речовин, заліза, цинку, ацетохлору)
р. Рибна (Блех)	1	1	12	79 (948)	17 (БСК ₅ , вміст цинку)

Примітка.

*ГДК згідно нормативних документів:

- 1) Узагальнений перелік гранично допустимих концентрацій (ГДК) та орієнтовно безпечних рівнів впливу (ОБРВ) шкідливих речовин для води рибогосподарських водойм;
- 2) Правила охорони поверхневих вод, 1991
- 3) Нормативи екологічної безпеки водних об'єктів, що використовуються для потреб рибного господарства (Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України № 471 від 30 липня 2012 року)

**Середньорічні концентрації забруднюючих речовин у контрольних створах
водних об'єктів регіону (мг/л) за 2023 рік**

Таблиця 4.10

Місце спостереження за якістю води	Показники якості води															
	БСК ₅	ХСК	Розчинений кисень	Азот амонійний	нітри	нітрати	фосфати	завислі речовини	мінералізація	сульфати	хлориди	залізо	марганець	мідь	цинк	хром
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
ОБРВ (1990 р.)*	-	-	-	0,5	0,08	40	0,17	-	-	100	300	0,1	0,01	0,001/фон	0,01	0,001
Правила охорони поверхневих вод (1991 р.)**	2,26	15	≥6,0	-	-	-	-	фон +0,75	1000	-	-	-	-	-	-	
Нормативи екологічної безпеки водних об'єктів (2012 р.) ***	3,0	50,0	-	0,65	-	-	2,15	25,0	-	-	-	-	-	-	-	
Басейн р. Західний Буг																
р. Західний Буг – м. Буськ	6,46	41,29	6,93	3,40	0,87	1,21	0,60	-	-	35,5	30,9	-	-	0,0013	0,040	0,0004
р. Західний Буг – м. Кам'янка-Бузька	2,67	27,75	7,83	3,55	1,46	9,05	1,38	18,8	505,0	93,9	51,3	0,18	0,068	0,0014	0,084	0,0003
р. Західний Буг – с. Старий Добротвір	6,55	40,93	10,57	0,90	0,78	1,01	0,69	-	-	39,2	27,9	-	-	0,0005	0,022	<1,7*10 ⁻⁴
р. Західний Буг – м. Сокаль	3,08	30,58	8,70	0,74	0,48	8,93	0,88	24,7	430,3	111,0	46,8	0,18	0,046	0,0003	0,033	<1,7*10 ⁻⁴
р. Золочівка – с. Хильчиці	5,75	23,83	9,42	0,64	0,19	0,68	0,17	-	-	38,4	24,1	-	-	0,0008	0,033	<1,7*10 ⁻⁴
р. Полтва – с. Кам'янопіль	42,0	166,8	1,11	24,50	2,83	16,63	4,85	192,8	717,8	134,3	128,8	0,48	0,210	0,0058	0,065	0,0028
р. Малехівка – с. Малехів	6,79	31,38	9,12	0,74	0,38	0,72	0,32	-	-	28,6	30,7	-	-	<2,5*10 ⁻⁴	0,031	0,0002
р. Марунька – м. Винники	7,98	30,45	10,18	2,94	0,48	1,81	0,47	-	-	30,9	44,2	-	-	0,0003	0,027	<1,7*10 ⁻⁴
Кийський потік – с. Нестаничі	2,89	20,58	9,67	0,30	0,10	0,82	0,073	-	-	24,5	19,6	-	-	<2,5*10 ⁻⁴	0,042	<1,7*10 ⁻⁴
р. Рата – с. Межиріччя	2,67	22,61	9,81	0,72	0,089	0,68	0,16	-	-	32,4	13,3	-	-	<2,5*10 ⁻⁴	0,026	<1,7*10 ⁻⁴
р. Мощанка – с.Середкевичі	4,26	10,50	10,94	0,08	0,029	0,12	0,065	-	-	18,6	11,7	-	-	<2,5*10 ⁻⁴	0,012	<1,7*10 ⁻⁴
р. Свиня – с. В'язова	7,30	28,97	8,83	7,76	0,36	2,13	0,89	-	-	40,5	29,9	-	-	0,0003	0,018	<1,7*10 ⁻⁴

Басейн р. Сян																
р. В'яр (Вігор) – с. Підмостичі	2,36	12,42	9,50	0,35	0,031	1,70	0,042	14,8	285,7	64,0	17,5	0,07	0,016	0,0003	0,021	<1,7*10 ⁻⁴
р. Вишня – м. Мостиська	2,13	18,50	8,38	0,64	0,089	3,74	0,14	55,9	344,5	79,7	32,4	0,15	0,052	0,0003	0,031	<1,7*10 ⁻⁴
р. Вишня – с. Черневе	2,47	17,83	8,41	0,32	0,13	3,57	0,10	63,3	338,8	75,2	29,3	0,12	0,049	0,0003	0,033	0,0003
р. Шкло – смт. Краківець	3,45	28,00	8,61	0,62	0,12	2,33	0,071	50,5	633,1	350,0	28,3	0,24	0,143	<2,5*10 ⁻⁴	0,034	<1,7*10 ⁻⁴
р. Завадівка – с. Грушів	2,87	21,17	8,88	0,43	0,016	1,23	0,085	25,2	188,3	55,4	15,3	0,09	0,017	<2,5*10 ⁻⁴	0,011	<1,7*10 ⁻⁴
р. Рибна (Блех) – с. Грушів	4,34	14,07	10,73	0,31	0,023	0,11	0,045	-	-	30,7	11,5	-	-	<2,5*10 ⁻⁴	0,013	<1,7*10 ⁻⁴
Басейн р. Дністер																
р. Дністер – с. Стрілки	2,96	12,26	11,13	0,13	0,014	0,15	0,031	-	-	30,8	9,8	-	-	<2,5*10 ⁻⁴	0,014	<1,7*10 ⁻⁴
р. Дністер – м. Старий Самбір	3,73	14,26	11,14	0,15	0,048	0,22	0,12	-	-	27,3	9,5	-	-	<2,5*10 ⁻⁴	0,017	0,0027
р. Дністер – смт. Розвадів	3,08	20,17	9,67	0,32	0,16	0,40	0,13	-	-	31,4	33,8	-	-	0,0003	0,028	<1,7*10 ⁻⁴
р. Стрв'яз – с. Терло	1,85	11,68	9,70	0,21	0,017	2,60	0,041	17,3	255,3	54,3	17,8	0,08	0,013	0,0008	0,017	<1,7*10 ⁻⁴
р. Стрв'яз – м. Хирів	3,37	15,07	10,74	0,17	0,032	0,17	0,076	-	-	29,5	8,4	-	-	0,0003	0,024	0,0002
р. Стрв'яз – с. Луки	3,55	18,84	7,64	0,31	0,17	0,23	0,18	-	-	32,2	11,3	-	-	<2,5*10 ⁻⁴	0,039	<1,7*10 ⁻⁴
р. Верещиця – м. Городок	5,68	40,96	10,72	0,44	0,19	0,60	0,24	-	-	44,5	17,2	-	-	0,0005	0,033	<1,7*10 ⁻⁴
р. Зимна Вода – с. Зимна Вода	6,98	24,44	8,43	4,61	0,37	0,86	0,86	-	-	48,5	44,2	-	-	0,0016	0,044	0,0023
р. Тисмениця – м. Дрогобич	5,13	29,53	7,81	1,62	0,71	2,65	0,49	-	-	106,1	251,5	-	-	0,0005	0,030	<1,7*10 ⁻⁴
р. Слониця – м. Трускавець	1,93	10,83	9,58	0,29	0,029	2,54	0,024	11,6	324,6	56,3	60,9	0,05	0,016	<2,5*10 ⁻⁴	0,022	<1,7*10 ⁻⁴
р. Солониця – с. Раневічі	3,68	31,33	7,86	6,35	0,70	3,41	1,53	22,5	856,5	112,8	358,3	0,38	0,070	0,0003	0,028	<1,7*10 ⁻⁴
р. Щирка – с. Наварія	4,42	16,64	11,36	0,28	0,10	0,59	0,34	-	-	35,9	20,8	-	-	<2,5*10 ⁻⁴	0,022	<1,7*10 ⁻⁴
р. Зубра - с. Зубра	7,63	29,06	8,40	6,63	0,53	1,39	0,59	-	-	26,1	52,5	-	-	0,0004	0,056	<1,7*10 ⁻⁴
р. Стрий – с. Новий Кропивник	1,71	10,98	11,00	0,19	0,022	0,11	0,032	-	-	31,1	5,5	-	-	0,0005	0,015	<1,7*10 ⁻⁴
р. Стрий – смт. Верхне Синьовидне	1,72	10,26	9,32	0,31	0,023	1,99	0,023	16,0	170,8	37,8	12,4	0,07	0,003	<2,5*10 ⁻⁴	0,022	0,0017
р. Стрий – м. Стрий	2,55	12,51	10,57	0,11	0,069	0,21	0,031	-	-	31,5	12,4	-	-	<2,5*10 ⁻⁴	0,001	<1,7*10 ⁻⁴
р. Стрий – м. Жидачів	2,69	15,59	10,93	0,11	0,066	0,14	0,045	-	-	29,7	13,4	-	-	<2,5*10 ⁻⁴	0,001	<1,7*10 ⁻⁴
р. Яблунька – м. Турка	3,58	13,50	12,18	0,17	0,066	0,17	0,031	-	-	28,7	10,0	-	-	0,0009	0,010	<1,7*10 ⁻⁴

р. Східниця – смт. Східниця	5,65	15,31	9,64	0,84	0,37	0,63	0,25	-	-	33,5	10,2	-	-	0,0003	0,018	0,0002
р. Опір – смт. Верхнє Синьовидне	3,06	10,13	9,97	0,23	0,027	0,38	0,036	-	-	30,1	7,6	-	-	$<2,5 \cdot 10^{-4}$	0,035	$<1,7 \cdot 10^{-4}$
р. Славська – смт. Славське	2,71	9,57	11,71	0,16	0,032	0,08	0,037	-	-	28,4	7,0	-	-	$<2,5 \cdot 10^{-4}$	0,012	$<1,7 \cdot 10^{-4}$
р. Луг – м. Ходорів	2,03	15,67	9,04	0,46	0,068	5,47	0,30	21,0	371,2	89,9	24,2	0,16	0,032	$<2,5 \cdot 10^{-4}$	0,004	$<1,7 \cdot 10^{-4}$
р. Бережниця – с. Бережниця	3,80	27,96	8,41	0,80	0,26	0,66	0,29	-	-	51,1	13,1	-	-	$<2,5 \cdot 10^{-4}$	0,001	$<1,7 \cdot 10^{-4}$
Басейн р. Дніпро																
р. Бовдурка – с. Лагодів	3,36	25,00	7,20	1,18	0,066	0,13	0,29	-	-	32,7	24,0	-	-	-	-	0,0037

* Узагальнений перелік гранично допустимих концентрацій (ГДК) та орієнтовно безпечних рівнів впливу (ОБРВ) шкідливих речовин для води рибогосподарських водойм, 1990.

** Правила охорони поверхневих вод, 1991

*** Нормативи екологічної безпеки водних об'єктів, що використовуються для потреб рибного господарства (Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України № 471 від 30 липня 2012 р.)

4.3.2. Хімічний стан масивів поверхневих вод

Моніторинг вмісту пріоритетних забруднюючих речовин на масивах поверхневих вод Львівської області проводився щомісячно протягом року. Відбір та доставку проб виконало БУВР Західного Бугу та Сяну. Аналізи якості води провели лабораторії Дністровського БУВР і МОЗМ Дніпровських водосховищ. Оцінювання хімічного стану масивів поверхневих вод здійснено відповідно до Методики віднесення масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного та хімічного станів масиву поверхневих вод, а також віднесення штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод, затвердженої Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 14 січня 2019 року № 5. Порівняння вмісту забруднюючих речовин виконано відповідно до встановлених максимально допустимих та середньорічних нормативів якості (згідно вище згаданої методики).

Басейн Дніпра. У створі «р. Бовдурка – с. Лагодів» виявлено перевищення максимально допустимої концентрації дихлофосу (у 2,9 разів), максимально допустимої і середньорічної концентрації нікелю (у 4,4 і в 5,4 рази, відповідно). Отже, хімічний стан відповідного водного масиву характеризується II класом – «недосягнення доброго». На якість води в річці здійснює вплив м. Броди.

Басейн Західного Бугу. За програмою визначення пріоритетних забруднюючих речовин на масивах поверхневих вод басейну Західного Бугу виявлено перевищення максимально допустимих чи середньорічних концентрацій важких металів (свинцю, ртуті, нікелю), пестицидів (дихлофосу, аклоніфену), поліароматичних вуглеводнів (бензо(а)пірену, флуорантену, бензо(б)флуорантену, бензо(к)флуорантену, бензо(г,х,і)перілену).

У створі «р. Полтва – с. Кам'янопіль» виявлено перевищення максимальних допустимих норм ртуті (в 11 разів), дихлофосу (у 229 разів), аклоніфену (в 1,5 разів); середньорічних концентрацій нікелю (в 1,9 разів), дихлофосу (у 22 рази), бензо(а)пірену (у 8,3 рази). На якість води в річці впливають стічні води м. Львова.

У р. Західний Буг виявлено перевищення середньорічної норми бензо(а)пірену у м. Буськ (у 4,9 разів) і в м. Сокаль (у 2 рази). Також у створі «р. Західний Буг – м. Кам'янка-Бузька» зафіксовано перевищення максимально допустимої і середньорічної норм свинцю (в 1,4 рази). На якість води р. Західний Буг здійснюють вплив стічні води м. Львова (через р. Полтву), м. Буська, м. Кам'янка-Бузька, м. Добротвір, м. Червоноград, м. Сокаль та інших населених пунктів.

У р. Малехівці (притоці р. Полтви) спостерігалися перевищення середньорічних норм флуорантену (в 1,9 разів) і бензо(а)пірену (у 12,7 разів).

У р. Маруньці (басейн р. Полтви), нижче м. Винники, зафіксовано перевищення середньорічної норми бензо(а)пірену в 11 разів.

У р. Раті (с. Межиріччя) зафіксовано перевищення середньорічної норми бензо(а)пірену (у 2,9 разів) і максимально допустимої норми бензо(г,х,і)перілену (в 1,1 рази). На якість води в створі можливий вплив смт. Великі Мости.

У р. Свині (притоці р. Рати), нижче м. Жовква, спостерігалися перевищення максимально допустимих норм бензо(b)флуорантену (в 2 рази) і бензо(k)флуорантену (в 1,6 разів); середньорічних норм бензо(a)пірену (у 38 разів) і флуорантену (у 3,8 разів).

Зважаючи на перевищення максимально допустимих та середньорічних екологічних нормативів якості води, масиви поверхневих вод річок Західний Буг, Полтва, Рата, Свиня, Марунька, Малехівка відносяться до II класу хімічного стану («недосягнення доброго»). У р. Золочівці (с. Хильчиці), р. Мощанці (с. Середкевичі), Кийському потоці (с. Нестаничі) не виявлено перевищень екологічних нормативів якості води, тому дані масиви поверхневих вод характеризуються I класом хімічного стану («добрий»).

Басейн Сяну. У р. Вишні (с. Черневе) виявлено перевищення бензо(a)пірену у 4,9 разів. На якість води в створі здійснюють вплив стічні води м. Мостиська.

У р. В'яр (с. Підмостичі), р. Шкло (сmt. Краковець), р. Завадівці (с. Грушів), р. Рибній (Блех, с. Грушів) не спостерігалось перевищень екологічних нормативів якості води.

Відповідно, масив поверхневих вод р. Вишні характеризується II класом хімічного стану, а масиви інших річок басейну Сяну, на яких проводиться моніторинг, – I класом.

Басейн Дністра. За програмою визначення пріоритетних забруднюючих речовин на масивах поверхневих вод басейну Дністра виявлено перевищення максимально допустимих чи середньорічних концентрацій поліароматичних вуглеводнів (флуорантену, бензо(a)пірену, бензо(b)флуорантену, бензо(k)флуорантену, бензо(g,h,i)перілену), важких металів (кадмію).

У створі «р. Дністер – с. Стрілки» зафіксовано перевищення середньорічної норми бензо(a)пірену у 3,9 разів. Нижче за течією річки, у м. Старий Самбір, не спостерігалось перевищень гранично допустимих норм.

У верхів'ї р. Стрв'яж виявлено перевищення середньорічної норми бензо(a)пірену (у 2,9 разів у с. Терло, у 3,4 рази в м. Хирів) і максимально допустимої концентрації бензо(g,h,i)перілену (в 1,5 разів).

У пункті спостережень «р. Стрв'яж – с. Луки» зросла середньорічна концентрація бензо(a)пірену (перевищення норми в 5,4 рази). На якість води в створі можливий вплив стічних вод м. Самбора.

У р. Зимна Вода (с. Зимна Вода) спостерігалися перевищення максимально допустимих норм бензо(b)флуорантену (в 1,4 рази), бензо(k)флуорантену (в 1,1 рази), бензо(g,h,i)перілену (в 1,6 разів); середньорічних норм бензо(a)пірену (у 21 раз), флуорантену (у 2 рази), кадмію (в незначній мірі). На якість води в річці впливають стічні води аеропорту «Львів» та авіаційно-ремонтного заводу.

У р. Тисмениці (м. Дрогобич) зафіксовано перевищення максимально допустимої концентрації бензо(g,h,i)перілену (в 1,1 рази) і середньорічної норми бензо(a)пірену (у 21 раз). На якість води в річці впливають стічні води м. Дрогобича, м. Борислава і м. Трускавця.

У створі «р. Солониця – с. Раневичі» спостерігалися перевищення максимально допустимої концентрації бензо(g,h,i)перілену (в 1,1 рази) і

середньорічної норми бензо(а)пірену (у 16 разів). На якість води в річці впливають стічні води ПрАТ Стебницьке ГХП «Полімінерал» та дощові стоки м. Трускавця.

У р. Зубрі (с. Зубра) зафіксовано перевищення середньорічних концентрацій бензо(а)пірену (у 14 разів) і флуорантену (в 1,4 рази). На якість води в створі здійснюють вплив дощові стоки м. Львова.

У пункті спостережень «р. Дністер – смт Розвадів» зафіксовано перевищення максимально допустимої концентрації бензо(б)флуорантену (у 3,7 разів), середньорічних норм бензо(а)пірену (в 32 рази) і флуорантену (в 1,3 рази). На якість води в створі здійснює вплив р. Зубра, р. Тисмениця, а також стічні води м. Миколаєва.

У р. Стрий спостерігалися перевищення середньорічної норми бензо(а)пірену у с. Новий Кропивник (у 4,9 разів), в смт Верхнє Синьовидне і м. Жидачів (у 5,4 рази). На якість води в річці здійснюють вплив стоки м. Стрий, м. Жидачів, смт Верхнє Синьовидне, м. Сколе (через р. Опір), м. Турка (через р. Яблуньку) тощо.

У р. Яблунька (м. Турка) виявлено перевищення середньорічної норми бензо(а)пірену (у 7,8 разів), максимально допустимих концентрацій бензо(б)флуорантену (в 1,2 рази), бензо(к)флуорантену (в 1,1 рази), бензо(г,х,і)перілену (в 1,5 разів).

У р. Опір (смт Верхнє Синьовидне) зафіксовано одноразове перевищення максимально допустимої концентрації кадмію (в 1,3 рази). На якість води в створі можливий вплив стічних вод м. Сколе.

У р. Луг (м. Ходорів) зафіксовано перевищення середньорічної норми бензо(а)пірену у 14,7 разів.

У р. Бережниці (с. Бережниця) виявлено перевищення середньорічних норм бензо(а)пірену (у 23 рази) і флуорантену (в 1,2 рази), максимально допустимих концентрацій бензо(б)флуорантену (в 1,5 разів), бензо(к)флуорантену (в 1,4 рази), бензо(г,х,і)перілену (в 1,7 разів).

Зважаючи на перевищення максимально допустимих та середньорічних екологічних нормативів якості визначено, що масиви поверхневих вод річок Дністер, Стрв'яж, Зимна Вода, Тисмениця, Солониця, Зубра, Стрий, Яблунька, Опір, Луг, Бережниця, на яких проводився моніторинг якості води, відносяться до II класу хімічного стану («недосягнення доброго»). Оскільки на масивах поверхневих вод р. Верещиці, р. Щирки, р. Східниці і р. Славської не виявлено перевищень екологічних нормативів якості, дані масиви характеризуються I класом хімічного стану («добрий»).

Хімічний стан масивів поверхневих вод Львівської області

Таблиця 4.11

№ з/п	Код масиву поверхневих вод	Пункт спостережень	Перевищення		Хімічний стан
			ЕНЯ _{макс} *	ЕНЯ _{ср} **	
Басейн Дніпра					
1	UA_M5.1.4_0152	р. Бовдурка – с. Лагодів	+	+	недосягнення доброго
Басейн Західного Бугу					
1	UA_A6.6.1_0004	р. Західний Буг – м. Буськ	-	+	недосягнення доброго
2		р. Західний Буг – м. Кам’янка- Бузька	+	+	
3	UA_A6.6.1_0006	р. Західний Буг – с. Старий Добротвір	-	-	недосягнення доброго
4		р. Західний Буг – м. Сокаль	-	+	
5	UA_A6.6.1_0012	р. Золочівка – с. Хильчиці	-	-	добрий
6	UA_A6.6.1_0015	р. Полтва – с. Кам’янопіль	+	+	недосягнення доброго
7	UA_A6.6.1_0017	р. Малехівка – с. Малехів	-	+	недосягнення доброго
8	UA_A6.6.1_0021	р. Марунька – м. Винники	-	+	недосягнення доброго
9	UA_A6.6.1_0060	Кийський потік – с. Нестаничі	-	-	добрий
10	UA_A6.6.1_0066	р. Рата – с. Межиріччя	+	+	недосягнення доброго
11	UA_A6.6.1_0068	р. Мощанка – с. Середкевичі	-	-	добрий
12	UA_A6.6.1_0077	р. Свиня – с. В’язова	+	+	недосягнення доброго
Басейн Сяну					
1	UA_A6.6.2_0006	р. В’яр – с. Підмостичі	-	-	добрий
2	UA_A6.6.2_0024	р. Вишня – м. Мостиська	-	-	недосягнення доброго
3		р. Вишня – с. Черневе	-	+	недосягнення доброго
4	UA_A6.6.2_0055	р. Шкло – смт Краківець	-	-	добрий
5	UA_A6.6.2_0075	р. Завадівка – с. Грушів	-	-	добрий
6	UA_A6.6.2_0079	р. Рибна – с. Грушів	-	-	добрий
Басейн Дністра					
1	UA_M5.2_0004	р. Дністер – с. Стрілки	-	+	недосягнення доброго
2		р. Дністер – м. Старий Самбір	-	-	
3	UA_M5.2_0006	р. Дністер – смт Розвадів	+	+	недосягнення доброго
4	UA_M5.2_0035	р. Стрв’яж – с. Терло	+	+	недосягнення доброго
5	UA_M5.2_0036	р. Стрв’яж – м. Хирів	+	+	недосягнення доброго
6		р. Стрв’яж – с. Луки	-	+	
7	UA_M5.2_0058	р. Верещиця – м. Городок	-	-	добрий
8	UA_M5.2_0062	р. Зимна Вода – с. Зимна Вода	+	+	недосягнення доброго
9	UA_M5.2_0090	р.Тисмениця – м. Дрогобич	+	+	недосягнення доброго
10	UA_M5.2_0099	р. Солониця – м. Трускавець	-	-	недосягнення доброго
11		р. Солониця – с. Раневичі	+	+	
12	UA_M5.2_0137	р. Щирка – с. Наварія	-	-	добрий

№ з/п	Код масиву поверхневих вод	Пункт спостережень	Перевищення		Хімічний стан
			ЕНЯ _{макс} *	ЕНЯ _{ср} **	
13	UA_M5.2_0145	р. Зубра – с. Зубра	-	+	недосягнення доброго
14	UA_M5.2_0158	р.Стрий – с. Новий Кропивник	-	+	недосягнення доброго
15		р. Стрий – смт Верхне Синьовидне	-	+	
16	UA_M5.2_0159	р. Стрий – м. Стрий	-	-	недосягнення доброго
17		р. Стрий – м. Жидачів	-	+	
18	UA_M5.2_0178	р. Яблунька – м. Турка	+	+	недосягнення доброго
19	UA_M5.2_0183	р. Східниця – смт. Східниця	-	-	добрий
20	UA_M5.2_0201	р. Опір – смт. Верхне Синьовидне	+	-	недосягнення доброго
21	UA_M5.2_0203	р. Славська – смт. Славське	-	-	добрий
22	UA_M5.2_0238	р. Луг – м. Ходорів	-	+	недосягнення доброго
23	UA_M5.2_0245	р. Бережниця – с. Бережниця	+	+	недосягнення доброго

* ЕНЯ_{макс} – максимально допустимі екологічні нормативи якості води

** ЕНЯ_{ср} – середньорічні екологічні нормативи якості води

4.3.3 Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію

Впродовж 2023 року фахівцями Державної установи «Львівський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» проведені наступні лабораторні дослідження води питної та поверхневих водойм на мікробіологічні показники:

- вода питна централізованого водопостачання – досліджено всього проб 10759, з них не відповідали нормативам 620 проб, кількість проведених досліджень 37661, з них з позитивним результатом 919;

- вода питна нецентралізованого водопостачання – досліджено всього проб 2036, з них не відповідали нормативам 489 проб, кількість проведених досліджень 5935, з них з позитивним результатом 785;

- вода водойм – досліджено всього проб 187, з них не відповідали нормативам 58 проб, кількість проведених досліджень 259, з них з позитивним результатом 58.

Відхилення якісних показників води виявились в містах: Львів, Трускавець, Жидачів, Мостиська, Новояворівськ, Ходорів, Червоноград.

Зокрема, виявилися відхилення за бакпоказниками у водопровідній воді, відібраний на ВНС «Сихів» в м.Львів та в контрольних точках в обласному центрі на вулицях Виговського, Тракс Глинянський, Соняшникова, Городоцька, Грінченка, Щурата.

Також перевищення діючих нормативів за показниками бактеріальної забрудненості були виявлені у пробах води в містах: Трускавець, Борислав, Східниця, Мостиська, Жидачів.

У Львівській області діють 4 офіційні комунальні поверхневі водозабори в містах: Трускавець, Борислав (смт.Східниця), Мостиська та Ходорів, які забезпечують питною водою населення зазначених міст.

Проблеми щодо якості питної води із цих водозаборів за бак показниками спостерігалися в м.Трускавець, частина якого постачається питною водою із водозабору на водосховищі на р.Воротище та в м.Борислав і селищі Східниця, які постачаються питною водою із водозабору на р.Рибник.

Невідповідність води питної вимогам ДСанПіН 2.2.4.171- 10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» може призвести до погіршення санепідситуації, зокрема спалахів інфекційних захворювань та росту неінфекційної захворюваності. Найбільшу епідемічну та санітарно-хімічну загрозу мають водопроводи, де водозбір здійснюється з поверхневих джерел в містах: Трускавець, Борислав (сmt.Східниця), Мостиська та Ходорів.

У 2023 році спалахів інфекційних захворювань, пов'язаних із споживанням питної води, не зареєстровано.

Санітарно-мікробіологічні дослідження при здійсненні епідеміологічного нагляду (спостереження) та моніторингу протягом 2023 року*

Таблиця 4.12

Назва	Кількість досліджених проб	З них не відповідають нормам	Кількість проведених досліджень	З них з позитивним результатом
Вода питна централізованого водопостачання	10759	620	37661	919
Вода питна нецентралізованого водопостачання	2036	489	5935	785
Вода водойм	187	58	259	58

Примітка.

*За інформацією ДУ «Львівський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України»

4.3.4. Радіаційний стан поверхневих вод

За інформацією Басейнового управління водних ресурсів річок Західного Бугу та Сяну у 2023 році не проводилися вимірювання радіаційного стану поверхневих вод Львівської області.

4.4. Державна політика та заходи щодо поліпшення стану водних об'єктів

На заходи, спрямовані на покращення стану водних об'єктів Львівської області у 2023 році було виділено 70980,8 тис. грн.

Таблиця 4.12

Назва заходу	Сума, тис. грн.
Будівництво каналізаційної мережі в м. Глиняни Золочівського району Львівської області. Коригування	1815,4
Реконструкція каналізаційних очисних споруд в с. Давидів Давидівської сільської ради ОТГ Пустомитівського району Львівської області (коригування)	16108,3
Будівництво каналізаційно-очисних споруд в с. Міженець, Старосамбірського району, Львівської області. Коригування	3632,2
Реконструкція радіальних відстійників на районних каналізаційних очисних спорудах м. Дрогобича, розташованих в с. Раневичі, Дрогобицького району, Львівської області. Коригування	7926,0
Будівництво вуличної каналізаційної мережі в масиві «за переїздом» по вул. Стуса, вул. Коновальця в м. Жидачеві Львівської області	319,3
Реконструкція очисних споруд м. Пустомити Львівської області. Коригування	8899,0
Нове будівництво очисних споруд з влаштуванням під'їзної дороги в с. Малечковичі Львівського району Львівської області	14142,4
Реконструкція головної каналізаційної насосної станції в с. Добряни Стрийського району Львівської області. Коригування	10000,0
Реконструкція зовнішньої мережі напірної каналізації від КНС-1 на вул. Незалежності, 1Б до КНС-2 (очисні) на вул. С. Бандери, 82 в с. Давидів Пустомитівського району Львівської області (коригування)	5988,2
Будівництво побутової каналізації в с.Пасіки-Зубрицькі, Пасіки-Зубрицької сільської ради, Пустомитівського району, Львівської області (коригування)	2150,0
Всього	70980,8

По зазначених заходах виконано наступні роботи:

1. Виконано будівельні роботи на мулових майданчиках, будівництво аеробного стабілізатора, дренажної насосної станції пусконаладжувальні роботи, придбано асенізаційне обладнання СПЕС-6 на каналізаційних очисних спорудах м. Глиняни. Забезпечено усунення забруднення неочищеними стічними водами ґрунтів та річки Перегноївка притоки р. Полтва, яка належать до басейну річки Західний Буг.

2. На очисних спорудах у с. Давидів встановлено 2 модульні ємності установки «УМКА-БІО», проведено будівельно-ремонтні роботи будівлі очисних споруд, монтаж технологічного обладнання, монтаж системи аерації аеробного стабілізатора, монтаж насосного обладнання, прокладання

трубопроводів, монтаж повітродувка для аеротенків, повітродувка подачі повітря в стабілізатор, дегідратор осаду. В результаті проведених робіт буде знижено концентрацію забруднюючих компонентів стічних вод перед їх скидом у водотік р. Давидівки басейну річки Дністер.

3. Виконано будівельні роботи адміністративно-виробничого корпусу очисних споруд у с. Міженець Добромільської громади, встановлено установку біологічної очистки води КП9-11-1, пожежну сигналізацію, щит управління вентиляційною, радіатори, котел сталевий водогрійний твердопаливний, інше обладнання для забезпечення роботи станції. Результатом реалізації заходу буде припинення скиду неочищених стічних вод в річку Вирва, яка впадає в річку Сян. Після введення в експлуатацію об'єкта до очисних споруд буде під'єднано 140 домогосподарств, 3 комунальні установи, 4 магазини.

4. Виконано будівельно-монтажні роботи на первинному відстійнику №5: бетонне вимощення днища відстійника, гідроізоляційні роботи бетонних конструкцій; замінено ригеля-підкоси, лотки, ферму мулошкреба; встановлено шибера та збудовано дренажну каналізацію. В приміщенні насосної станції замінено трубопроводи, запірну арматуру та насосні агрегати. проведено демонтажні роботи в первинному відстійнику №6 - демонтовано лотки та ригеля-підкоси. Впровадження проєкту дасть змогу забезпечити стабільне механічне очищення стічних вод та надійність технологічного процесу очищення стічних вод в кількості 64 тис.м.куб на добу, підвищити якість очищення стічних вод перед їх скиданням у природні водойми.

5. Прокладено 233 м.п. каналізаційної мережі з улаштуванням круглих збірних залізобетонних каналізаційних колодязів по вул. Коновальця у м.Жидачеві, під'єднання каналізаційних трубопроводів до головного колектора.

6. Завершено будівництво I черги очисних споруд м. Пустомити – збудовано виробничу будівлю, споруджено денітрифікатори, встановлено установки "УМКА-БІО", проведено часткову реконструкцію технологічного корпусу з трансформаторною підстанцією, встановлено частину обладнання очистки стоків та прокладено частину зовнішніх технологічних комунікацій. очисні споруди оснащені блоком механічного зневоднення осаду. В результаті впровадження проєкту ефективність очистки стічних вод буде становити 88-99 %, а енергоспоживання зменшиться на 30%.

7. Розпочато будівництво очисних споруд у с. Малечковичі Солонківської територіальної громади – придбано обладнання - біореактори типу "БІО ТВК RBC" модифікації "I-200" 3 шт. та контейнерний модуль зневоднення осаду - 1 шт.

8. Частково проведено реконструкцію головної КНС в с. Добряни Стрийської громади – укладено трубопроводи діаметром 560 мм довжиною 945,0 м п. В результаті проведення робіт буде припинено затоплення прилеглої до очисних споруд території надлишковим мулом і скиду його у річку Стрий, зменшено негативний вплив неочищених зворотних вод на якість води річок Стрий і Дністер.

9. Укладення каналізаційних трубопроводів з поліетиленових труб загальною довжиною 7000 м у с. Давидів, приєднання каналізаційних трубопроводів до існуючої мережі, встановлення каналізаційних колодязів - 2 шт. В результаті проведених робіт забезпечено надійне відведення стічних вод

для їх подальшої очистки від громадських, житлових, сільськогосподарських і виробничих об'єктів, збережено навколишні ґрунти від руйнування та ерозії, зменшено забруднення ґрунтових та поверхневих вод.

10. У с. Пасіки-Зубрицькі Давидівської громади встановлено понад 1008 м каналізаційної мережі, влаштовано круглі збірні каналізаційні залізобетонні колодязі. В кінцевому результаті проведення робіт буде забезпечено близько 800 будинків системою побутової каналізації, припинено неконтрольоване попадання неочищених стоків у відкриті водойми.

Крім цього у 2023 році для запобігання затопленню і підтопленню території проведено розчистку та берегоукріплення русла річки Літмир у місті Турка, а саме, виконано роботи на 3-х ділянках: №1 - будівництво правобережної підпірної стінки висотою 2,23 м на довжині 27,0 м для захисту від бокової ерозії внутрішньоквартального проїзду, встановлено 8 габійних матраців на які встановлено 32 габійних ящики; №2 - будівництво лівобережної підпірної стінки висотою 2,73 м на довжині 15,0 м р для захисту від бокової ерозії земляного полотна вулиці, встановлено 5 габійних матраців розміром на які встановлено 22 габійних ящики; №3 - будівництво лівобережної підпірної стінки висотою 1,73 м на довжині 27,0 для захисту від бокової ерозії земляного полотна, встановлено 9 габійних матраців на які встановлено 27 габійних ящиків. Вказаний комплекс робіт забезпечить захист від бокової ерозії берегів, запобігання підтоплення 179 домогосподарств, затоплення території та розмиву проїзної частини.

Дозвільна діяльність у сфері водокористування

Таблиця 4.13

Дозволи на спеціальне водокористування	За роками		
	2023	2022	2021
Видано Сектором Держводагентства у Львівській області	287	186	190
Анульовано*	-	12	18

Примітка.

*Окремо зазначаються підстави для анулювання дозволу на спеціальне водокористування та перелік підприємств, до яких застосовано такий захід.

5. ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО ТА ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ, РОЗВИТОК ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ

5.1. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, формування національної екологічної мережі

Одним із найдієвіших методів збереження генофонду живої природи, унікальних природних екосистем, ландшафтів є метод заповідання. Результати екологічних досліджень свідчать, що заповідні екосистеми виконують важливу функцію міграції видів флори й фауни у прилеглі напівокультурені та окультурені ландшафти. Таким чином вони збагачують їх біологічне різноманіття і тим самим підтримують екологічну стабільність.

На території Львівської області станом на 01.01.2024 функціонує 413 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, загальною площею 181,86 тис. га, що складає 8,3 % від площі території області.

Найбільш насичені заповідними об'єктами регіон Розточчя, Опілля і Карпатський регіон. Найбільші та найважливіші з них – природний заповідник «Розточчя», НПП «Сколівські Бескиди», Яворівський НПП, НПП «Північне Поділля», НПП «Бойківщина» та НПП «Королівські Бескиди» і регіональні ландшафтні парки «Надсянський», «Верхньодністровські Бескиди», «Знесіння», «Равське Розточчя» і «Стільське Горбогір'я».

Впродовж 2023 року Львівською обласною радою прийнято рішення про оголошення 6 об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення: пралісової пам'ятки природи «Близці», ландшафтного заказника «Бескиди», гідрологічного заказника «Травертинові джерела», ботанічних пам'яток природи «Дуб села Гряди-Мирівка» та «Дуб Уейського», і дендрологічного парку «Львівська Софіївка».

Також, з метою збереження біорізноманіття в межах Львівської області реалізуються програми, спрямовані на збереженні і відтворення глушця звичайного, бізона європейського, тиса ягідного, окремих видів рослин та їх груп на невикритих лісом земельних ділянках (галявинах, біогалявинах, сіножатях) на території НПП «Сколівські Бескиди».

5.1.1. Загальна характеристика біоресурсів Львівської області.

Ліси Львівської області займають 31,8 % її території, тоді як у середньому по Україні цей показник складає 15,7 %. Загальна площа лісів Львівщини – 694,4 тис. га, що становить понад 8 % загальної площі лісів держави. Для порівняння: загальна територія області складає лише 3,6 % від території України. За загальною площею лісів Львівщина займає третє місце по Україні після Волинської та Житомирської областей.

Ліси по території області розміщені нерівномірно. Основна частина вкритої лісом площі припадає на гірські райони Карпат, а також Розточчя, Гологори, Мале Полісся.

Ліси Львівської області поділені на 4 основні категорії:

- 1) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення займають площу 132,8 тис. га (19,1 %);
- 2) рекреаційно-оздоровчі ліси – 295,1 тис. га (42,5 %);
- 3) захисні ліси – 115,5 тис. га (16,6 %);
- 4) експлуатаційні ліси – 310,1 тис. га (44,6 %).

Лісовий фонд Львівської області характеризується високими таксаційними показниками. Зокрема, насадження II-го і вище бонітетів зростають на 95,8 % площі, в тому числі високобонітетні деревостани займають 20,2 %, середньобонітетні – 75,6 %, низькобонітетні (IV-V) деревостани складають лише 4,2 % вкритих лісом земель.

Львівська область розташована в межах Центрально-Європейських широколистяно-лісових геоботанічних провінцій. Основні масиви лісів зосереджені в горах та на півночі області. На Малому Поліссі переважають соснові і сосново-дубові ліси, на Розточчі – соснові і буково-соснові, на Подільській височині – буково-дубові та грабово-дубові, на Передкарпатті – дубово-буково-ялищеві, в Карпатах – букові, ялищеві-букові, ялищеві і ялинові ліси. Основними лісоутворюючими породами є сосна (23,8 % площі лісів), дуб (18,6 %), бук (18,2 %), ялина європейська (15,6 %), ялиця біла (8,2 %), вільха чорна (7,8 %). Загалом для лісів Львівщини характерна різноманітність деревних порід, що дає змогу формувати найбільш стійкі і продуктивні змішані насадження, задовольняти найрізноманітніші потреби в лісовій продукції.

На базі державного підприємства «Львівський лісовий селекційно-насіннєвий центр» функціонує перший в західній Україні лісорозсадницький комплекс із вирощування садивного матеріалу із закритою кореневою системою за технологією Шведської компанії ВСС АВ.

Метою проекту є впровадження сучасних підходів і технологій для забезпечення лісокультурних робіт високоякісним насінням і стандартним садивним матеріалом.

Лісорозсадницький комплекс це:

- лісовий розсадник для вирощування садивного матеріалу із закритою кореневою системою виробничою потужністю 2,5 – 3 млн шт., який включає: цех підготовки субстрату та посіву насіння (цех № 1); цех пакування сіянців та мийки касет (цех № 2);

- 3 теплиці з поливом та системою затінення загальною площею 2370 м²;

- 5 полів дорошування загальною площею 16000 м².

Вирощування садивного матеріалу із закритою кореневою системою – це сучасні лісівничі технології, які вже багато років поспіль успішно застосовується у Європейських країнах (Польща, Німеччина, Австрія, Чехія, Швеція, та інші). Використання таких сіянців дозволило зарубіжним лісівникам не тільки суттєво розширити строки садіння лісових культур, що особливо актуально для України, а й підвищити практично до 100% приживлюваність садивного матеріалу на лісокультурних площах. До того ж сучасні розсадницькі комплекси дозволяють раціональніше використовувати за цільовим призначенням продукуючі площі, оскільки за рік теплиці можуть забезпечити до чотирьох ротацій виробництва садивного матеріалу із закритою кореневою системою. На теперішній час Філія «Львівський ЛСНЦ» державного

спеціалізованого лісогосподарського підприємства «Ліси України» зможе забезпечити високоякісним садивним матеріалом лісокористувачів Львівської області та інших регіонів західної України.

5.1.2. Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття

Основними причинами збіднення біорізноманіття є антропогенні чинники:

- забруднення природного середовища;
- денатуралізація природних ландшафтів;
- монокультурні способи ведення лісового та сільського господарства.

За даними наукових установ Львівщини, основними факторами, що можуть впливати на чисельність рослин із «червонокнижним» статусом, є зривання на букети та деградація місцезростань (для лучних та болотних видів – випалювання трави, надмірне випасання, викошування, осушування; для лісових – проведення лісогосподарських робіт).

Загрозами для лісової рослинності області є:

- випалювання сухої рослинності;
- порушення технології заготівлі та трелювання деревини;
- всихання смерекових лісів в гірських районах;
- самовільні рубки.

Після осушувальної меліорації змінилися біотопи водно-болотної флори й фауни, їх види стали зникати. У результаті видобутку корисних копалин – вугілля, сірки та ін. виникли техногенні ландшафти. Значних втрат генофонду рідкісних видів лікарських та декоративних рослин завдає неконтрольована експлуатація їх ресурсів. Браконьєрство є однією з причин зниження популяції мисливських звірів і птахів. В останні десятиліття значної шкоди генофонду біологічних видів завдає хімічне (кислі дощі), фізичне (промислові викиди), шумове та електромагнітне забруднення природного середовища, хімічне забруднення водних артерій стоками промисловими, побутовими та з сільськогосподарських ферм. Перешкодою для природного розселення видів флори й фауни є розгалужена мережа доріг різного призначення, надмірна розораність в окремих районах та промислова загосподарованість. Згадані причини зниження біорізноманіття беруться за основу при обґрунтуванні диференційованих заходів щодо їх охорони.

5.1.3. Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття

У результаті денатуралізації природних ландшафтів, що відбувається у всіх природно-географічних зонах та зростання в глобальному масштабі техногенного впливу на природне середовище, у біосфері спостерігається небезпечний процес зникання біологічних видів як відновного природного ресурсу, який має вагоме екологічне, економічне та соціальне значення. Щоб запобігти процесу зникання видів флори і фауни, на міжнародних форумах з охорони природи прийнято низку таких конвенцій:

- Конвенція Рамсарська (1971) про збереження водно-болотних угідь, які мають міжнародне значення, зокрема як життєве середовище для водних птахів;
- Конвенція Вашингтонська (1973) про міжнародну торгівлю зникаючих диких видів тварин і рослин;
- Конвенція Бернська (1974) про охорону в Європі диких видів флори і фауни і їх природних компонентів.

Завдяки проведеним в різних країнах світу екологічним дослідженням встановлено, що у зв'язку з техногенним пресом на географічну оболонку Землі існує загроза не лише для рідкісних видів флори і фауни, але й для всього біологічного різноманіття. Тому, в «Порядку денному на 21 століття», прийнятому на Міжнародному форумі ООН, який відбувся 1992 року в Ріо-де-Жанейро, була схвалена спеціальна Конвенція щодо збереження біологічного різноманіття.

Збереження різноманіття рослинного і тваринного світу вельми актуальне для Львівщини. На території області розташовані різні природні регіони: Українські Карпати (частина), Українське Розточчя, Південна окраїна Волино–Подільської височини (Сокальське плато), Гологоро–Кременецьке горбогір'я.

Вони відзначаються різними геолого-геоморфологічними та ґрунтово-кліматичними умовами, що наклали певний відбиток на рослинний і тваринний світ.

Область належить до двох геоботанічних та зоогеографічних провінцій – Центральноєвропейської та Східноєвропейської. Завдяки такому географічному розташуванню Львівщина відзначається своєрідними фітогеографічними особливостями. Тут проходить північно-східна межа ареалу бука лісового, дуба скельного, ялиці білої.

Флора Львівської області налічує близько 2000 видів судинних рослин, що становить майже половину видового складу флори України. Таке флористичне багатство пояснюється різноманітністю оселищ на території області та перетином на ній міграційних потоків минулих геологічних епох і нашого часу.

Щоб обґрунтувати екологічні заходи збереження біологічних видів, потрібно з'ясувати причини їх раритетності та сучасний екологічний стан. Серед таких причин є як первинні (природні), так і вторинні (антропогенні, техногенні). Наприклад, такі реліктові види як тис ягідний (*Taxus baccata*), сальвінія плаваюча (*Salvinia natans*), марсілея чотирилиста (*Marsilea quadrifolia*), стали рідкісними в результаті зміни клімату та еволюційного процесу протягом геологічних періодів.

Основними причинами зникнення видів флори й фауни та збіднення біорізноманіття є антропогенні забруднення природного середовища, денатуралізація природних ландшафтів, монокультурні способи ведення лісового та сільського господарства. Лісові формації, з якими екологічно пов'язані численні види флори й фауни, займають зараз 31,8 % від території області, а природні луки майже 5%. У штучно створених лісах стали рідкісними такі види як дика черешня (*Prunus avium*), черемха звичайна (*Padus avium*), дика яблуня (*Malus sylvestris*), липи серцелиста та широколиста (*Tilia cordata*, *T. platyphyllus*), калина звичайна (*Viburnum opulus*), калина гордовина (*V. lantana*)

та інші. Плоди цих дерев мають життєво-необхідне значення для численних видів птахів, які виконують важливу санітарну роль в лісових екосистемах.

Після осушувальної меліорації змінилися біотопи водно-болотної флори й фауни, їх види стали зникати. В результаті видобутку корисних копалин – вугілля, сірки та ін. виникли техногенні ландшафти. Значних втрат генофонду рідкісних видів лікарських та декоративних рослин завдає неконтрольована експлуатація їх ресурсів. Браконьєрство є однією з причин зниження популяції мисливських звірів і птахів. В останні десятиліття значної шкоди генофонду біологічних видів завдає хімічне (кислі дощі), фізичне (промислові викиди), шумове та електромагнітне забруднення природного середовища, хімічне забруднення водних артерій стоками промисловими, побутовими та з сільськогосподарських ферм. Перешкодою для природного розселення видів флори й фауни є розгалужена мережа доріг різного призначення. Згадані причини зникання видів флори й фауни та зниження біорізноманіття треба брати до уваги при обґрунтуванні диференційованих заходів їх охорони.

На підставі флористичних, мікологічних та фауністичних досліджень, та згідно рішення Львівської обласної ради №1370 від 16.06.2015 «Про заходи щодо охорони рідкісних та зникаючих видів рослин на території Львівської області» до Червоної книги України у межах Львівської області включено 146 видів рослин та грибів, та до Переліку видів рослин, що потребують охорони в межах Львівської області, але не включені до Червоної книги України (види регіональної охорони) віднесено 270 видів рослин.

Для збереження генофонду рідкісних видів флори і фауни потрібно застосувати заходи безпосередньої та превентивної охорони. До безпосередніх належать передусім правові заходи, визначені Законом України «Про природно-заповідний фонд України»; Водним кодексом України; Лісовим кодексом України; Законом України «Про рослинний світ»; Законом України «Про тваринний світ»; Законом України «Про Червону книгу України» та іншими. Потрібно охороняти біотопи раритетних видів, вести моніторинг за їхнім екологічним станом, сприяти плодоношенню та природному відновленню. Бажано створити банк насіння видів, які зникають та культивувати їх у ботанічних садах і дендропарках. У разі зникнення виду з певного біотопу, потрібно його репатріювати у відповідний біотоп. Безпосередні заходи треба застосовувати і для збереження рідкісних видів тварин. Необхідне біотехнічне регулювання статеві та вікової структури популяцій мисливської фауни та забезпечення для неї кормової бази. Треба здійснювати профілактичні заходи проти захворювання окремих видів. Багатим видовим різноманіттям відзначаються прибережні річкові екосистеми. Тому потрібно упорядковувати прибережні лісозахисні смуги щоб забезпечити охорону нерестилищ. Для збереження популяцій деяких хижих звірів і птахів важливе значення мають пралісові екосистеми, які треба охороняти не лише з лісівничих, але і фауністичних міркувань.

Поруч з безпосередніми заходами збереження біорізноманіття важливими є превентивні заходи у місцях поширення популяцій рідкісних видів флори і фауни. Важливо також посилити відповідальність за збереження біологічного різноманіття підприємств та організацій, господарська діяльність яких

пов'язана з використанням природних ресурсів у місцях, де поширені раритетні види флори і фауни. Заходи зі збереження біологічного різноманіття будуть ефективними тоді, коли широка громадськість знатиме про його важливе природниче, екологічне і економічне значення. Адже втрата біологічного виду на певній території – це втрата генетичного ресурсу у всій біосфері. Потрібно приділити належну увагу екологічній освіті, екологічному вихованню та розумінню моральної відповідальності людини за збереження біологічного різноманіття, як загальнонаціонального та світового природного багатства.

З метою підвищення рівня екологічної свідомості населення природоохоронними установами області за сприяння департаменту протягом 2023 року впроваджено понад 1100 заходів з екологічної освіти та виховання, зокрема:

- 317 екологічних уроків;
- 3 флешмоби;
- 114 акцій;
- 181 майстер-класи;
- 275 екскурсій;
- 9 конкурсів
- та інші події екологічного спрямування.

Установами природно-заповідного фонду з метою збереження біологічного різноманіття ведуться метеорологічні та фенологічні спостереження, здійснюються всі необхідні флористичні та фауністичні дослідження за програмою Літописів природи.

Відтак за підтримки департаменту на території області ДП МГ «Стир» та національним природним парком «Сколівські Бескиди» успішно реалізуються заходи з відновлення популяції зубра європейського.

5.1.4. Формування національної екомережі

З метою реалізації в області екологічної політики, рішенням Львівської обласної ради від 23.02.2021 №72 затверджена Програма охорони навколишнього природного середовища на 2021-2025 роки, однією з операційних цілей якої є відповідно до п. 4.3. збереження біорізноманіття та розвиток природоохоронних територій. Джерелом фінансування програми є обласний фонд охорони навколишнього природного середовища у складі обласного бюджету.

Законом України «Про екологічну мережу України» передбачено фінансування заходів із формування, збереження та використання екологічної мережі за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

Департаментом ініційовано фінансування з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у складі обласного бюджету заходу, метою якого є розробка регіональної схеми екомережі.

На сьогодні, у зв'язку з військовим станом, відповідно до постанови КМУ № 590 від 09.06.21 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» призупинено фінансування природоохоронних заходів.

Відповідно до Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 №443-р, розроблення, оновлення та виконання регіональних та місцевих програм і схем формування екологічної мережі передбачено до 2025 року.

Разом з тим, враховуючи, що відповідно до ст. 5 Закону України «Про екологічну мережу України», ключовими структурними елементами екомережі є території та об'єкти природно-заповідного фонду, повідомляємо, що сьогодні в області налічується 413 таких об'єктів загальною площею 181,8 тис.га. Показник заповідності від загальної площі області становить 8,3 %.

У процесі формування національної екологічної мережі виникає ряд проблем фінансового та правового характеру які сповільнюють, а подеколи й унеможливають формування та розбудову екологічної мережі на місцях.

Одним з найпроблемніших питань у процесі включення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі вважаємо отримання згоди власників та користувачів земельних ділянок на включення території чи об'єкта екомережі до переліку у формі рішення чи витягу з рішень органу виконавчої влади/органу місцевого самоврядування або листа-погодження. Врегулювання проблеми можливе за умови державної підтримки та економічного стимулювання суб'єктів господарювання за обмежене природокористування у разі включення їх земель до екомережі.

Враховуючи, що концепція екологічної мережі передбачає активну співпрацю усіх зацікавлених сторін, зокрема, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, наукових установ, громадських неурядових організацій, підприємств, установа, організацій різних форм власності і місцевих громад у галузях: земельних ресурсів, біологічного та ландшафтного різноманіття, планування території, водних ресурсів, сільського та лісового господарства, транспорту та інфраструктури, туризму, культурної спадщини та традицій, промисловості та енергетики, доцільно синхронізувати норми чинного законодавства, що стосуються формування систем природоохоронних територій, в тому числі екомережі, мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду, Смарагдової мережі та інших систем природоохоронних територій.

5.1.5. Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами

Регулювання питань забезпечення біобезпеки та поводження з генетично модифікованими організмами на міжнародному рівні здійснюється передусім у рамках природоохоронної діяльності ООН, а також у межах регіональних міждержавних утворень (наприклад, Європейський Союз).

Аналіз норм міжнародно правових актів, які регулюють відносини у сфері поводження з генетично модифікованими організмами, свідчить, що вони розроблені з урахуванням загальновизнаних положень та принципів екологічного права. Основні з цих принципів у загальному вигляді були сформовані ще у 1972 році на Стокгольмській конференції з навколишнього середовища у відповідних деклараціях і надалі розвинені у Всесвітній стратегії

розвитку (1980), Всесвітній хартії природи (1982), документах, розроблених Всесвітньою комісією з навколишнього середовища та розвитку (1987), Конференцією з навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992), тощо. Саме в них були сформульовані зобов'язальні засади збереження живої та іншої природи, які стали свого роду стратегічним дороговказом при формуванні нормативної бази, покликаної врегульовувати розвиток і впровадження у практику досягнень однієї з новітніх технологій – біотехнології та її складової – генної інженерії.

Відповідно до цих міжнародних документів природні ресурси Землі, (повітря, ґрунти, флора і фауна та особливо репрезентативні зразки природних екосистем) мають бути збережені на благо теперішніх та майбутніх поколінь шляхом детального планування діяльності людини й управління нею в міру необхідності; при здійсненні людиною будь-якої діяльності не повинні порушуватися важливі екологічні процеси і системи підтримання життя, слід зберігати генетичне різноманіття та забезпечувати стаке використання видів та екосистем.

Регулювання відносин у сфері поводження з генетично модифікованими організмами містяться у положеннях окремих документів, прийнятих у 1992 році на Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро. Серед них слід виділити Декларацію з навколишнього середовища та розвитку (Декларація Ріо) та Конвенцію про біологічне різноманіття. Конвенція про біологічне різноманіття, прийнята 05.06.1992 та ратифікована Україною 29.11.1994. Її метою є збереження та стаке використання біологічного різноманіття, спільне отримання на справедливій та рівній основі вигод, пов'язаних із використанням генетичних ресурсів. Низка положень цієї конвенції стосується здійснення діяльності у сфері сучасної біотехнології, у тому числі генної інженерії. Зокрема у ній визначається доступ до генетичних ресурсів; передача біотехнологій; розподіл вигод, пов'язаних із використанням біотехнологій; питання біобезпеки. У ст. 19 Конвенції звертається увага на необхідність прийняття додаткового документа, який визначав би порядок безпечної передачі, використання та застосування генетично модифікованих організмів; умови міждержавного обміну наявною інформацією про правила використання таких організмів та порядок дотримання техніки безпеки при поводженні з ними, а також про потенційно можливий шкідливий вплив генетично модифікованих організмів на довкілля тощо.

Крім безпосередньої вказівки на необхідність прийняття спеціального документа, який регламентував би порядок поводження з генетично модифікованими організмами, потреба у прийнятті такого роду нормативного акта пояснювалася цілою низкою причин. Серед них можна виділити такі взаємозумовлені обставини як швидкий розвиток та поширення сучасної біотехнології; надходження продуктів генної інженерії на світовий ринок товарів; ймовірність неконтрольованого вивільнення генетично модифікованих організмів у довкілля; наявність потенційного ризику для здоров'я людини та навколишнього природного середовища при поводженні з генетично модифікованими організмами й продукцією із вмістом генетично

модифікованих компонентів. Оскільки зупинити розвиток біотехнології сьогодні неможливо, то важливим фактором стає розробка заходів її безпеки щодо довкілля та здоров'я людини, а також механізму їх ефективної реалізації. Це було ще одним чинником, який зумовлював потребу прийняття спеціального документа. Оскільки на час обговорення питання про доцільність чи недоцільність прийняття відповідного спеціального міжнародного документа щодо генетично модифікованих організмів розміщення на ринку продуктів біотехнології вже відбулося, то, безумовно, виникла потреба у виробленні таких міжнародно-правових норм, які б, не перешкоджаючи розвитку торговельних відносин на світовому ринку продукції, забезпечували при цьому належний захист довкілля та здоров'я людей.

В результаті тривалої роботи, яка супроводжувалася бурхливими дебатами, 29.01.2000 у Монреалі (Канада) було підписано Протокол з біобезпеки до Конвенції про біологічне різноманіття, який набув чинності 11.09.2003. Основною метою Протоколу є забезпечення належного рівня захисту людини та навколишнього природного середовища у сфері передачі, обробки та використання генетично модифікованих організмів, які є результатом сучасної біотехнології, при цьому основна увага приділяється транскордонному переміщенню.

Цей документ розроблений з урахуванням принципу застереження, який має застосовуватись у разі «прийняття рішень в умовах наукової невизначеності щодо шкідливих наслідків запропонованої діяльності для навколишнього середовища та здоров'я людей» і є одним з найважливіших у процесі запобігання заподіяння шкоди довкіллю ще до того, як вона виникне.

Щодо сфери дії Протоколу з біобезпеки, то він застосовується до транскордонного переміщення, транзиту, обробки та використання усіх генетично модифікованих організмів, які можуть несприятливо вплинути на збереження та стале використання біологічного різноманіття, з урахуванням також ризиків для здоров'я населення. Проте є окремі випадки, на які сфера дії документа не поширюється. Наприклад, згідно зі ст. 5 положення Протоколу не застосовуються до генетично модифікованих об'єктів, що мають форму фармацевтичних препаратів для людини.

Отже, Протокол з біобезпеки встановлює правила поведінки з генетично модифікованими організмами. При цьому вони є різними залежно від типу діяльності щодо генетично модифікованих організмів, зокрема виділяються такі: транзит генетично модифікованих організмів; використання їх у закритих системах; транскордонне переміщення для цілеспрямованого вивільнення у довкілля; транскордонне переміщення генетично модифікованих організмів, що призначені для використання як продовольства, кормів або для переробки. Ці види діяльності вчиняються із застосуванням процедури попередньої обґрунтованої згоди; процедури щодо генетично модифікованих організмів, які призначені для використання як продовольства, корму або для переробки; обробки, транспортування, упаковки та ідентифікації; інформування громадськості та її участі.

У 2002 році Україна приєдналася до Протоколу з біобезпеки. Це лише один із перших кроків на шляху до формування сукупності нормативно-

правових актів, призначених врегульовувати відносини у сфері поводження з генетично модифікованими організмами. В українському законодавстві немає спеціального закону про забезпечення біобезпеки при здійсненні генетично-інженерної діяльності. На території України серед перших документів, покликаних врегулювати цю сферу суспільних відносин, можна виділити кілька урядових актів - це розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.03.1998 про створення Міжвідомчої ради з питань регламентації випробувань, реєстрації і використання трансгенних рослин в Україні при Державній комісії по випробуванню та охороні сортів рослин Мінагропрому України. Наступним кроком стало затвердження урядом 17.08.1998 Тимчасового порядку ввезення, державного випробування, реєстрації та використання трансгенних сортів рослин в Україні. Даний документ був прийнятий 14.01.2001 для посилення правового регулювання відносин, що виникали у результаті розвитку генетично-інженерної галузі. Кабінет Міністрів України прийняв постанову «Про утворення Міжвідомчої ради з питань новітніх біотехнологій». Фактично цими кількома нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України й обмежується законодавство, призначене для регулювання відносин у сфері генетичної інженерії.

Поряд із цим протягом останніх років до ряду законів були внесені зміни та доповнення, якими частково врегульовано й відносини у сфері поводження з генетично модифікованими об'єктами. Йдеться, зокрема, про Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», ст.1 якого після внесення змін і доповнень серед ряду факторів середовища життєдіяльності виділяє й біологічні, до яких віднесено вірусні, пріонні, бактеріальні, паразитарні тощо.

Про можливість виробництва продуктів за допомогою генної інженерії йдеться також у Законі України «Про тваринний світ». Так, згідно з вимогами ст. 51 цього Закону створення нових штамів мікроорганізмів, біологічно активних речовин, виведення генетично змінених організмів, виробництво інших продуктів біотехнології здійснюється лише на підставі позитивних висновків з оцінки впливу на довкілля. Використання цих організмів і речовин без позитивних висновків екологічної експертизи забороняється. До того ж, як зазначено у ст. 53 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», їх виробництво й використання здійснюється тільки після проведення комплексних досліджень їх впливу на здоров'я та навколишнє природне середовище за дозволом Міністерства охорони здоров'я України і Міністерства охорони навколишнього природного середовища України. Отже, зазначені організми є об'єктами екологічної експертизи. Таким чином, до них мають застосовуватися положення, закріплені в інших законах України екологічного спрямування. Зокрема, йдеться про Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (ст.ст. 53, 57) та Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».

Важливими є норми, що містяться в Законі України «Про захист прав споживачів». Їх належне застосування також сприятиме досягненню необхідного рівня біобезпеки. Так ст.18 Закону закріплює право споживачів на інформацію про товари (роботи, послуги). Згідно зі змінами, внесеними до

цього закону 10.01.2002, до такої інформації належить також обов'язкова позначка на відповідному товарі, яка свідчить про «застосування генної інженерії під час виготовлення товарів». Це положення закону співзвучне з відповідними вимогами міжнародних документів, наприклад, Картахенського протоколу з біобезпеки (ст.18), де закріплені вимоги щодо обов'язкового маркування продукції, яка містить або складається з генетично модифікованих організмів.

5.2. Охорона, використання та відтворення рослинного світу

5.2.1. Загальна характеристика рослинного світу

Львівщина розташована в трьох природних зонах: лісовій, лісостеповій та передгірних і гірських районах Карпат. Лісова зона розташована на північній рівнинній частині області, лісостепова – на південній, для яких характерна лісова рослинність. Основні масиви лісів зосереджені в горах та на півночі області. За загальною площею лісів Львівщина займає третє місце на Україні після Волинської та Житомирської областей. Основні лісоутворюючі породи: дуб, сосна, ялина, ялиця, вільха. У рівнинних районах найбільш поширені дубові, дубово-грабові, букові, широколистяно-соснові ліси. У горах домінують ялинові, ялицеві, букові. Всюди переважають свіжі та вологі типи лісу.

За біологічним різноманіттям Львівська область вважається однією з найбагатших в Україні. Флора області налічує понад 2000 судинних видів рослин, що складає майже половину видового складу флори України. Мохоподібних у флорі регіону – до 400 видів. Для рівнин характерна лісова (на півночі) і лісостепова (на півдні) рослинність, для передгір'їв і гір – лісова і лугова. Ліси займають близько третини території області: переважають широколистяні ліси, соснові і сосново-дубові у північній частині рівнини, в південній – дубово-грабові і дубово-букові (іноді з домішкою сосни та ялиці), в передгір'ях – дубово-букові та буково-ялицеві, в горах – буково-ялинкові та смерекові ліси змінюються гірськими луками. Луги і болота займають близько 30%.

Відповідно до рішення Львівської обласної ради від 16.06.2015 № 1370 «Про заходи щодо охорони рідкісних та зникаючих видів рослин на території Львівської області» до Червоної книги України у межах Львівської області включено 146 видів рослин та грибів, та зазначеним рішенням затверджено Перелік видів рослин, що потребують охорони в межах Львівської області, але не включені до Червоної книги України (види регіональної охорони), який включає 270 видів рослин.

Списки рідкісних та зникаючих видів рослин, які зростають на території Львівської області затверджені рішенням Львівської обласної ради №1370 від 16.12.2015 «Про заходи щодо охорони рідкісних та зникаючих видів рослин на території Львівської області».

Списки складені на підставі результатів спеціальних досліджень флори Львівської області. Цим же рішенням затверджено Положення про види рослин,

що потребують охорони в межах Львівської області, але не включені до Червоної книги України.

Перелік природоохоронних заходів і наукових досліджень щодо стану рослинного світу

Таблиця 5.1.

Назва, терміни та місце проведення дослідження або заходу	Обсяг фінансування	Виконавець / виконавці	Основні досягнуті результати, наявні публікації (якщо результати розміщено в Інтернеті, вказується посилання)
Яворівський НПП			
Інвентаризація флори Яворівського НПП	В межах заробітної плати співробітників Яворівського НПП	Начальник науково-дослідного відділу Любинець І.П., молодший науковий співробітник Кузярін О.Т.	Кузярін О.Т., Любинець І.П. До інвентаризації флори Яворівського НПП: нові види судинних рослин. Сучасний стан збереження природного різноманіття та сталого використання ресурсів природно-заповідних територій. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю створення Яворівського національного природного парку (сmt Івано-Франкове, липень 2023 р.). С. 146-154.
Дослідження особливостей ценопопуляцій на 31 пробних площах: 11 рідкісних видів рослин на території Яворівського НПП та околиць: підсніжника білосніжного (9), білоцвіту весняного (1), сону широколистої (1), булатки великоквіткової (2), зозулиних сліз яйцелистих (5), зозулиних черевичок справжніх (2), лілії лісової (1), любки зеленоквіткової (5), коручки морозниковидної (2), любки дволистої (2), верби чорничної (1)	В межах заробітної плати співробітників Яворівського НПП	Начальник науково-дослідного відділу Любинець І.П.	Результати подано в Літописі природи Яворівського НПП за 2023 р.
Вивчення раритетного фіторізноманіття транзитних зон БР «Розточчя»	В межах заробітної плати співробітників Яворівського НПП. В межах угод про співпрацю з науково-дослідними установами та вишами	Начальник науково-дослідного відділу Любинець І.П., молодший науковий співробітник Кузярін О.Т. Науковий співробітник ПЗ «Розточч» Хомин І.Г.	Результати подано в Літописі природи Яворівського НПП за 2023 р. Хомин І.Г., Любинець І.П., Кузярін О.Т., Любинець Н.Ю. Знахідка верби чорничної (<i>Salix myrtilloides</i> L.) на території Розточчя. Сучасний стан збереження природного різноманіття та сталого використання ресурсів природно-заповідних територій. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю створення Яворівського національного природного парку (сmt Івано-Франкове, липень 2023 р.). С. 270-273.

Назва, терміни та місце проведення дослідження або заходу	Обсяг фінансування	Виконавець / виконавці	Основні досягнуті результати, наявні публікації (якщо результати розміщено в Інтернеті, вказується посилання)
Метеорологічні спостереження на території Яворівського НПП	В межах заробітної плати співробітників Яворівського НПП	М.н.с. Годованець О.Б.	Результати подано в Літописі природи Яворівського НПП за 2023 р. <i>Годованець О.Б.</i> Метеорологічна характеристика сезонів Яворівського національного природного парку. «Шляхи збереження природних екосистем»: матеріали Всеукраїнської наукової конференції до 95-річчя природного заповідника «Михайлівська цілина» (Суми, липень 2023 р.). С. 105-110.
Фенологічні спостереження на території Яворівського НПП	В межах заробітної плати співробітників Яворівського НПП	Начальник науково-дослідного відділу Любинець І.П. м.н.с. Годованець О.Б., н.с. Стельмах С.М.	Результати подано в Літописі природи Яворівського НПП за 2023 р. <i>Годованець О.Б.</i> Пункти фенологічних спостережень у Яворівському національному природному парку. Сучасний стан збереження природного різноманіття та сталого використання ресурсів природно-заповідних територій. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю створення Яворівського національного природного парку (сmt Івано-Франкове, липень 2023 р.). С. 71-74.
Топоклімат оселищ журавлини болотної у межах біосферного резервату "Розточчя" та його околиць	В межах угод про співпрацю з науково-дослідними установами та вишами	Доцент кафедр і геоecології і фізичної географії, завідувач Розтоцького ландшафтно-геофізичного стаціонару, к.г.н. Яворський Б.І., аспірант Львівського національного університету природокористування Любинець Н.Ю.	Результати подано в Літописі природи Яворівського НПП за 2023 р. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан збереження природного різноманіття та сталого використання ресурсів природно-заповідних територій». Сmt. Івано-Франкове, 2023 р. [Електронний ресурс]. С. 163-169.
Ефіроолійні рослини Яворівського НПП	В межах угод про співпрацю з науково-дослідними установами та вишами	Доцент Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, к.б.н. Грицина М.Р., професор Пряшівського університету (Словакія)	Результати подано в Літописі природи Яворівського НПП за 2023 р. Сучасний стан збереження природного різноманіття та сталого використання ресурсів природно-заповідних територій. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю створення Яворівського національного природного парку (сmt Івано-Франкове, липень 2023 р.). С. 75-85.

Назва, терміни та місце проведення дослідження або заходу	Обсяг фінансування	Виконавець / виконавці	Основні досягнуті результати, наявні публікації (якщо результати розміщено в Інтернеті, вказується посилання)
		Саламон І., к. фарм. н., старший викладач кафедри фармації та біології Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, канд. с.-г. наук Колещук О.І., Начальник науково-дослідного відділу Любинець І.П.,	
НПП «Сколівські Бескиди»			
Закладання 13 моніторингових пробних площ на території Крушельницького лісництва з метою здійснення моніторингу за станом гірських лісів і визначення впливу на них глобальних змін клімату	За рахунок загальних кошторисних призначень на утримання НПП «Сколівські Бескиди»	Науковці установи	Результати висвітлені у Літописі природи за 2023, т. 24.
Вивчення стану популяції та природного поновлення шафрану Гейфеля, гніздівки звичайної, косариків черепитчастих, підсніжника звичайного, гудієри повзучої, лілії лісової.	За рахунок загальних кошторисних призначень на утримання НПП «Сколівські Бескиди»	Науковці установи	Результати висвітлені у Літописі природи за 2023, т. 24.
Ведення календаря природи	За рахунок загальних кошторисних призначень на утримання НПП «Сколівські Бескиди»	Науковці установи	Результати висвітлені у Літописі природи за 2023, том 24.
Проведення спостережень за фенологією бука лісового та ялиці білої	За рахунок загальних кошторисних призначень на утримання НПП «Сколівські	Науковці установи	Результати висвітлені у Літописі природи за 2023, т. 24.

Назва, терміни та місце проведення дослідження або заходу	Обсяг фінансування	Виконавець / виконавці	Основні досягнуті результати, наявні публікації (якщо результати розміщено в Інтернеті, вказується посилання)
	Бескиди»		
НПП «Північне Поділля»			
Розширення моніторингових ділянок для спостереження за станом популяцій флори. Оцінка стану природних екосистем.	За рахунок загальних кошторисних призначень	Науково-дослідний відділ	1. Літопис природи НПП «Північне Поділля», Броди: 2023.т. 12 2. Про квітування на території НПП вовчих ягід пахучих: https://www.youtube.com/watch?v=O3iny7SH7Fg , https://zolochiv.net/bedrivka-zelenyy-turyzm-video/ ;
Інвентаризація, моніторинг та картування ранньовесняних ефемероїдів, ендеміків, реліктів на території НПП та прилеглих територіях.	За рахунок загальних кошторисних призначень	Науково-дослідний відділ	1. Yurechko R. Observation of rare plants in Ukraine (Western Ukraine and Kinburn Spit) // Поширення раритетних видів біоти України, том 2 / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 27, Т. 2. – Чернівці: Друк Арт, 2023. – С. 304-328. 2. Баточенко В. До збереження вікових дерев на садибі Володимира Дідушицького // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Збереження вікових дерев на природоохоронних територіях» (Національний природний парк «Холодний Яр», с. Мельники, Черкаська область, 05-06 жовтня 2023 К.: Центр екологічної освіти та інформації 2023 р. – С. 15–17. Літопис природи НПП «Північне Поділля», Броди: 2023.т. 12
Паспортизація, інвентаризація пам'яток неживої природи та джерел та моніторинг їх гідрологічного режиму	За рахунок загальних кошторисних призначень	Науково-дослідний відділ, Басейнове управління водних ресурсів річок Західного Бугу та Сяну	1. Паньковська Г.П., Мойса М.Р. Паспортизація джерел на території Національного природного парку «Північне Поділля». Літопис природи НПП «Північне Поділля», Броди: 2023.т. 12 2. Найбільший водоспад у Золочівському районі - https://zolochiv.net/naybilshyy-vodospad-zolochivskoho-rayonu-video/ ;
Оцінка впливу антропогенних чинників на природно-територіальні комплекси НПП	За рахунок загальних кошторисних призначень	Науково-дослідний відділ. НЕК «Укренерго»	1. Паньковська Г., Гринюк П., Якименко Г., Горобцов І., Рожко В. Вплив електромагнітних полів ЛЕП 750 КВ на біорізноманіття НПП «Північне Поділля» // Досвід організації та функціонування об'єктів природно-заповідного фонду Волино-Поділля: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кременець, 25-26 травня 2023 р.). – Кременець, 2023. – С. 172-176. 2. Гринюк П.М. Поширення алохтонних видів тварин у західній Україні // Знахідки чужорідних видів рослин та тварин в Україні. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 29). – Київ; Чернівці :

Назва, терміни та місце проведення дослідження або заходу	Обсяг фінансування	Виконавець / виконавці	Основні досягнуті результати, наявні публікації (якщо результати розміщено в Інтернеті, вказується посилання)
			<p>Друк Арт, 2023. – С. 114-115.</p> <p>3. Баточенко В. Знахідки шкодочинних видів у зоні діяльності НПП «Північне Поділля» // Знахідки чужорідних видів рослин та тварин в Україні. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 29). – Київ; Чернівці : Друк Арт, 2023. – С. 42-44.</p> <p>4. Про поширення у Золочівському районі нового шкідника - самшитової вогнівки: https://zolochiv.net/samshytova-vohnivka-zelenyy-turyzm-video/</p> <p>5. Про стан поширення вогнівки на Бродівщині «Самшитова вогнівка доїдає зелені насадження на Бродівщині» - https://www.youtube.com/watch?v=u3grqROhHds.</p>
Проведення інвентаризації та розробка природоохоронних заходів щодо збереження рідкісних видів флори та фауни, що занесені до Червоної книги України, регіональних (обласних) списків охорони, додатків міжнародних конвенцій, Європейського червоного списку видів тварин і рослин, що знаходяться під загрозою зникнення.	За рахунок загальних кошторисних призначень	Науково-дослідний відділ Баточенко В.М.	<p>1. План дій щодо збереження ложечниці піренейської (<i>Cochlearia pyrenaica</i> DC.) в околицях села Верхобуж Золочівського району Львівської області, на ділянці яка передається із вилученням НПП «Північне Поділля»</p> <p>2. План дій щодо збереження змієголовника Рюйша (<i>Dracoscephalum ruyschiana</i> L.) в околицях села Верхобуж – на території НПП «Північне Поділля» з вилученням</p> <p>3. План дій щодо збереження косариків черепитчастих <i>Gladiolus imbricatus</i> L. на територіях НПП «Північне Поділля» (з вилученням) в околицях села Верхобуж</p> <p>4. Наукове обґрунтування необхідності створення/оголошення об'єкта ПЗФ – ботанічного заказника місцевого значення «Чемеринці»</p>
РЛП «Надсянський»			
Громадська оцінка вирішення проблем збереження природи і сталого розвитку природоохоронних територій в Українських Карпатах	Грант Фонду збереження біорізноманіття Карпат (Словацька Республіка), 2022-2023 рр., 48 тис. грн	РЛП «Надсянський»	Проведено опитування шляхом анкетування для з'ясування громадської думки щодо оцінки стану вирішення проблем збереження природи і сталого розвитку на природоохоронних територіях в Українських Карпатах.

Рис. 5.1. Зозулинець (*Orchis purpurea*), цибуля ведмежа (*Allium ursinum*), сон великий (*Pulsatilla grandis* Wend), рябчик шаховий (*Fritillaria meleagris* L), підсніжник білосніжний (*Galanthus nivalis* L)

5.2.2. Охорона, використання та відтворення лісів та інших рослинних ресурсів

Лісові ресурси відіграють провідну роль у формуванні природного і рекреаційного потенціалу області, мають важливу екологічну, кліматорегулюючу, економічну і соціальну функції.

Львівська область відноситься до найбільш лісистих регіонів України. Лісистість території – 31,8 %, тоді як у середньому на Україні цей показник майже удвічі менший (15,7 %). Основні масиви лісів зосереджені в горах та на півночі області. За загальною площею лісів Львівщина займає третє місце на Україні після Волинської та Житомирської областей.

Склад лісів Львівської області за породами досить різноманітний. Тут налічується понад 20 корінних лісоутворюючих порід, серед яких за видами переважають листяні. Основними лісоутворюючими породами є бук, дуб, граб, вільха, береза, осика, ясен, клен, тополя, липа, а серед хвойних – сосна, смерека (ялина), ялиця, модрина. У горах домінують ялинові, ялицеві, букові. Співвідношення за площами між листяними і хвойними більш-менш однакове (з деякою перевагою листяних), проте за запасами хвойні ліси майже у два рази переважають листяні. Це пояснюється тим, що хвойні ліси загалом є швидкоростучими і більш продуктивними. Тому запаси листяних залишаються майже на одному рівні, тим часом як запаси хвойних збільшуються. У складі хвойних порід виділяються три породи (сосна, смерека, ялиця), у складі листяних – чотири (бук, дуб, граб, береза).

Лісовий фонд Львівської області закріплений за значною кількістю постійних лісокористувачів. Ведення лісового господарства здійснюють лісгосподарські підприємства на площі 694,4 тис га.

Головними лісоутворюючими породами в лісах філій ДСЛГП «Ліси України» є сосна звичайна, яка займає 23,8 % площі, дуб звичайний – 18,6 %, бук лісовий – 18,2 %, ялина європейська – 15,6 %, ялиця біла – 8,2 %, вільха чорна – 7,8 %.

Рис. 5.2. Розподіл лісового фонду ЛОУЛМГ за переважаючими породами

Для раціонального використання екологічних, соціальних та сировинних ресурсів лісу необхідно:

- формувати єдину регіональну лісову політику ведення лісового господарства на принципах сталого, наближеного до природи лісівництва;
- відмовитись від суцільних рубок лісу з поступовим переходом на вибіркову форму господарювання, суцільні рубки проводити при ліквідації наслідків стихійних лих та тоді, коли іншими способами неможливо добитися швидкого відновлення високопродуктивних, біологічно стійких корінних деревостанів;
- впроваджувати сучасні еколого безпечні лісогосподарські технології.

Лісовий фонд регіону в розрізі земель цільового призначення та категорій земель
(станом на 01.01.2024 року)

Таблиця 5.2

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки, землі запасу	Загальна площа, га	Лісові землі, тис.га						
			вкриті лісовою рослинністю		не вкриті лісовою рослинністю				усього лісових земель
			усього	із них лісові культури	незімкнуті лісові культури	зруби	галявини, біополяни	лісові дороги, просіки, розриви	
I. Землі лісогосподарського призначення									
1.	філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України» (Львівська область)	271383,8	151488,7	72402,6	3071,43	2273,72	1552,33	2750,62	162566,5
2.	ОКС ЛГП «Галсільліс»	143016,3	127,5	24,4	2,4	0,309	3,6	0,7	141,8
II. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення									
	філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України»(Львівська область.)	39325,71	22195,87	6723,6	81,41	0,03	235,75	247,41	22839,67
	ОКС ЛГП «Галсільліс»	21060	19,186	2,187	0,358	0	0,577	0,087	20,387
III. Землі іншого призначення									
	філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України» (Львівська область)	39354,5	30540,99	19123,07	873,23	532,03	287,51	576,1	32700,96

Нелісові землі, землі лісогосподарського призначення
(станом на 01.01.2024)

Таблиця 5.3

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів	Рілля	Сінокоси	Пасовища	Піски	Болота	Води	Яри, схили кар'єри	Інші нелісові землі	Загальна площа нелісових земель, га
Філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України» (Львівська область)										
	Філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України» (Львівська область)	256,8	1305,1	545,5	23,5	4001,8	1008	67,7	2751,9	10927,8
ОКС ЛГП «Галсільліс»										
1	Бродівське	-	7,6	-	-	-	-	-	36,8	44,4
2	Буське	-	4,4	-	-	20,2	0,1	-	15,0	39,7
3	Дрогобицьке	-	2,6	-	-	2,2	13,1	-	5,2	23,1
4	Жидачівське	-	-	-	-	31,0	5,8	-	31,3	68,1
5	Жовківське	0,2	-	-	-	34,1	8,4	-	46,5	89,2
6	Золочівське	-	-	-	-	1,0	2,1	-	5,5	8,6
7	Кам'янка-Бузьке	-	-	-	-	77,9	0,5	-	13,5	89,2
8	Миколаївське	-	-	-	-	8	1	-	26	34,9
9	Перемишлянське	-	-	-	-	-	3,9	-	5,5	9,4
10	Пустомитівське	-	-	-	-	-	0,6	-	4,7	5,3
11	Радехівське	0,2	-	-	-	41,6	0,6	-	10,5	52,9
12	Сколівське	-	-	-	-	-	44,1	-	34,7	78,8
13	Славське	-	1,9	2,1	-	-	40,8	-	23,7	68,5
14	Сокальське	2,0	14,4	27,3	2,7	145,1	0,1	-	26,1	217,7
15	Старосамбірське	-	-	-	-	5,1	35,2	-	19,7	60
16	Стрийське	-	-	-	-	4,6	5,5	-	42,4	52,5
17	Турківське	-	0,4	92,1	-	-	51,9	-	17,2	161,6
18	Яворівське	-	-	-	-	67	10,3	-	53,9	134,8

**Заготівля лісових ресурсів побічного користування та другорядних лісових матеріалів
за лісокористувачами в розрізі місцевих рад**

Таблиця 5.4

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів, органи місцевого самоврядування	Лісові ресурси побічного користування, встановлений ліміт / фактично заготовлено										Другорядні лісові матеріали, встановлений ліміт / фактично заготовлено						
		гриби	ягоди	лікарські рослини	плоди	горіхи	випас худоби	сінокосіння	підстилка	очерет	тощо	живиця	пні	луб	деревні соки	деревна зелень	новорічні ялинки	тощо
Філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України» (Львівська область)																		
1	Філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України» (Львівська область)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ОКС ЛГП «Галсільліс»																		
2	ОКС ЛГП «Галсільліс»	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Проведення рубок головного користування за 2023 рік

Таблиця 5.5

Назва лісокористувачів	Категорія лісів	Усього, тис. м ³	У тому числі за господарствами (ліквідна деревина, тис. м3)					
			хвойні		твердолистяні		м'яколистяні	
			площа, га	запас, м ³	площа, га	запас, м ³	площа, га	запас, м ³
Філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України» (Львівська область)								
Філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України»	1							
	2	5163,973	98,5	3483,35	196,4	947,168	19,7	733,455
	3	999,392	5,6	874,543	4	0,749	2,2	124,1
	4	91528,06	800,2	45655,82	721,5	37171,03	191,4	8701,209
	Разом	97691,43	904,3	50013,71	921,9	38118,95	213,3	9558,764
ОКС ЛГП «Галсільліс»								
Бродівське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	
	3	0,2	-	-	-	-	0,9	0,2
	4	8,9	17,7	5,5	11,2	2,6	4,0	0,8
	Разом	9,1	17,7	5,5	11,2	2,6	4,9	1,0
Буське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-
	3	0,149	0,6	0,149	-	-	-	-
	4	1,363	5,3	1,238	-	-	0,9	0,125
	Разом	1,512	5,9	1,387			0,9	0,125
Дрогобицьке ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-
	3	0,20	-	-	0,9	0,20	-	-
	4	3,85	9,9	2,94	4,9	0,91	-	-
	Разом	4,05	9,9	2,94	5,8	1,11	-	-
Жидачівське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	0,08	-	-	1	0,08	-	-
	3	-	-	-	-	-	-	-
	4	4,07	6	0,79	12	2,64	3	0,64
	Разом	4,15	6	0,79	13	2,72	3	0,64
Жовківське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	-	-	-	-
	4	0,38	1,0	0,26	-	-	0,6	0,12
	Разом	0,38	1,0	0,26	-	-	0,6	0,12
Золочівське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-
	3	0,239	0,1	0,004	1,1	0,170	0,7	0,065
	4	-	-	-	-	-	-	-
	Разом	0,239	0,1	0,004	1,1	0,170	0,7	0,065
Кам.-Бузьке ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	0,081	0	0	1	0,081	0	0
	3	0,149	0	0	0	0	1,4	0,149
	4	2,083	9,8	1,275	2,8	0,403	3,9	0,405
	Разом	2,313	9,8	1,275	3,8	0,484	5,3	0,554
Миколаївське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-
	3	0.201					1.4	0.201
	4	-	-	-	-	-	-	-
	Разом	0.201	-	-	-	-	1.4	0.201

Назва лісокористувачів	Категорія лісів	Усього, тис. м ³	У тому числі за господарствами (ліквідна деревина, тис. м3)					
			хвойні		твердолистяні		м'яколистяні	
			площа, га	запас, м ³	площа, га	запас, м ³	площа, га	запас, м ³
Перемишлянське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-
	3	1,269			6,2	1,111	0,5	0,158
	4	-	-	-	-	-	-	-
	Разом	1,269	-	-	6,2	1,111	0,5	0,158
Пустоми-тівське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	-	-	-	-
	4	0,040	-	-	-	-	0,2	0,040
	Разом	0,040	-	-	-	-	0,2	0,040
Радехівське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	0,37	1,8	0,37	-	-	-	-
	3	0,45	-	-	1,7	0,35	0,6	0,10
	4	4,93	13,6	3,63	1,0	0,20	5,0	1,10
	Разом	5,75	15,4	4,00	2,7	0,55	5,6	1,2
Сколівське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	-	-	-	-
	4	0,964	6,6	0,964	-	-	-	-
	Разом	0,964	6,6	0,964	-	-	-	-
Славське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	-	-	-	-
	4	1,596	12,4	1,596	-	-	-	-
	Разом	1,596	12,4	1,596	-	-	-	-
Сокальське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	-	-	-	-
	4	2,033	3,4	0,608	3,4	0,588	4,1	0,837
	Разом	2,033	3,4	0,608	3,4	0,588	4,1	0,837
Старо-самбірське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-
	3	4,697	17,6	4,076	2,6	0,621	-	-
	4	-	-	-	-	-	-	-
	Разом	4,697	17,6	4,076	2,6	0,621	-	-
Стрийське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	1,599	-	-	4,0	0,799	3,4	0,800
	3	-	-	-	-	-	-	-
	4	2,120	1,5	0,320	7,4	1,620	0,9	0,180
	Разом	3,719	1,5	0,320	11,4	2,419	4,3	0,980
Турківське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	-	-	-	-
	4	1,395	5,3	1,244	1,0	0,151	-	-
	Разом	1,395	5,3	1,244	1,0	0,151	-	-
Яворівське ДЛГП Галсільліс	1	-	-	-	-	-	-	-
	2	1,378	1,4	0,341	1,5	0,316	3,9	0,721
	3	0,100	-	-	0,5	0,100	-	-
	4	4,139	10,3	2,292	6,9	0,988	5,4	0,859
	Разом	5,617	11,7	2,633	8,9	1,404	9,3	1,580
Усього по ОКС ЛГП «Галсільліс»		49,025	124,3	27,597	71,1	13,928	40,8	7,5

**Проведення лісогосподарських заходів, пов'язаних із
вирубанням деревини за 2023 рік**

Таблиця 5.6

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів	Площа, га/Ліквідна деревина, тис.м ³						
		рубки догляду	лісовідновні рубки в деревостанах	санітарні рубки	розрубка ліній електропередач, автомобільних доріг тощо	розчистка ліній електропередач, автомобільних доріг тощо	інші рубки	усього рубок
Філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України» (Львівська область)								
1	Філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України» (Львівська область)	3868,4/74,983	66,2/4,111	4129,2/133,768	9,2/0,564	45,8/3,666	2514,9/196,732	10633,7/413,824
ОКС ЛГП «Галсільліс»								
1	Бродівське	119,1/1,7	-	228,1/3,9	-	0,4/0,2	-	347,6/5,8
2	Буське	43,3/0,439	-	68,5/1,160	-	-	-	111,8/1,599
3	Дрогобицьке	22,9/0,08	-	248,8/6,02	-	0,3/0,03	3,2/0,01	275,2/6,14
4	Жидачівське	38/0,02	-	105/2,27	-	-	-	143/2,29
5	Жовківське	32,6/0,33	-	216,2/4,68	-	3,6/0,16	6,9/0,25	259,3/5,42
6	Золочівське	2,6/0,126	-	70,6/1,216	0,1/0,008	-	1,2/0,068	74,5/1,418
7	Кам'янка-Бузьке	52,4/0,236	-	280,2/3,390	-	-	-	332,6/3,626
8	Миколаївське	-	-	83,5/1,57	-	-	-	83,5/1,57
9	Перемишлянське	13,5\0	-	59,3\1,718	-	-	-	72,8/1,718
10	Пустомитівське	-	-	26,5/2,04	-	-	1,3/0,033	27,8/2,073
11	Радехівське	46,9/0,23	-	331,8/6,48	-	-	0,5/0,08	379,2/6,79
12	Сколівське	24,3/0,5	-	146,1/8,6	-	8,0/0,9	8,0/0,8	186,4/10,8
13	Славське	106,10/-	-	113,6/6,451	1,9/0,133	-	9,30/0,625	230,9/7,209
14	Сокальське	72/0,741	-	632,9/10,947	-	-	0,1/0,013	705/11,701
15	Старосамбірське	41,1/0,389	-	77,2/2,467	-	-	1,6/0,07	119,90/2,926
16	Стрийське	32,9/0,445		10,9/0,128	-	-	-	43,8/0,573
17	Турківське	98/0,7	-	173,1/7,2	-	-	-	271,1/7,9
18	Яворівське	31,1/0,199	-	47,6/0,841	-	-	4,7/1,073	83,4/2,113
Всього по ОКС ЛГП «Галсільліс»		776,8/6,135		2919,9/71,077	2/0,141	12,3/1,29	36,8/3,022	3747,8/81,665

5.2.3. Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

Охорона та відтворення видів рослин занесених до Червоної книги України та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів України, забезпечується шляхом:

- систематичної роботи щодо виявлення місця їх зростання, проведення спеціальними науковими установами моніторингу за станом їх популяцій і необхідних наукових досліджень з метою розробки наукових основ їх охорони та відтворення;
- створення на територіях, де вони поширені, системи заповідних та інших об'єктів, що особливо охороняються. Постійне чи тимчасове трапляння на певній території видів рослин, занесених до Переліку, може бути підставою для оголошення її об'єктом природно-заповідного фонду;
- створення банків їх генофонду, розведення у спеціально створених умовах (ботанічних садах, дендрологічних парках, тощо);
- внесення пропозицій про занесення окремих видів до Червоної книги України;
- врахування спеціальних вимог щодо охорони цих видів під час розміщення продуктивних сил, вирішення питань відведення земельних ділянок, розробки проектної, проектно-планувальної документації, екологічної експертизи;
- проведення операції «Первоцвіт»;
- проведення еколого-освітньої роботи серед населення.

Динаміка охорони, невиснажливого використання та відтворення дикорослих рослин та грибів

Таблиця 5.7

Усього видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, од.	Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.	Кількість видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, відтворених на територіях та об'єктах ПЗФ, назва (українська, латинська), од.	Кількість популяцій видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, які зникли, назва (українська, латинська), од.
176	29 синтаксонів	-	1 (Модринофомес лікарський, модринова губка — вид грибів роду Ларіціфомес (Laricifomes))

Види рослин та грибів, що охороняються

Таблиця 5.8

Види рослин та грибів	2023 рік	2022 рік	2021 рік
Загальна кількість видів рослин та грибів регіону, од.	2000	2000	2000
Кількість видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, од.	176	176	176

Види рослин та грибів	2023 рік	2022 рік	2021 рік
Кількість видів рослин, занесених до Переліку видів рослин, що підлягають особливій охороні на території регіону, од.	Вразливих - 80 Рідкісних - 42 Неоцінених - 25 Зникаючих - 28 Зниклих - 1	Вразливих - 80 Рідкісних - 42 Неоцінених - 25 Зникаючих - 28 Зниклих - 1	Вразливих - 80 Рідкісних - 42 Неоцінених - 25 Зникаючих - 28 Зниклих - 1
Кількість видів рослин та грибів, занесених до додатків до Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі, од.	39*	39*	39*
Кількість видів рослин та грибів, занесених до додатків до Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	47	47	47

Примітка. * орхідні.

Перелік видів рослин та грибів, що підлягають особливій охороні на території області (станом 01.01.2024 року)

Таблиця 5.9

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Аденофора лілієлиста <i>Adenophora lilifolia</i> (L.) A.DC. — DD			+			
Азинеума сіривата – <i>Asyneuma canescens</i> (Waldst. et Kit.) Griseb. et Schenk – 3			+			
Альдрованда пухирчаста – <i>Aldrovanda vesiculosa</i> L. – 3	+	+	+			
Аморія Бонанна – <i>Amoria bonannii</i> (C.Presl) Roskov – 4			+			
Андромеда багатоліста – <i>Andromeda polifolia</i> L. – 3			+			
Анемонник нарцисоцвітний – <i>Anemonastrum narcissiflorum</i> (L.) Holub var. <i>laxa</i> Ulbr. 3	+					
Аконіт Бессера <i>Aconitum besserianum</i> Andr. ex Trautv.	+					
Аконіт буковинський <i>Aconitum bucovinense</i> Zapal.			+			
Аконіт волотистий – <i>Aconitum paniculatum</i> Lam. - 3			+			
Аконіт Дегена <i>Aconitum degenii</i> Gayer LC		+	+			
Аконіт опушеноплодий <i>Aconitum lasiocarpum</i> (Rehb.) Gayer (<i>A. degenii</i> auct. non Gayer)	+					
Аконіт строкатий <i>Aconitum variegatum</i> L. — LC			+			
Арніка гірська – <i>Arnica montana</i> L. – 3	+		+			
Армерія звичайна – <i>Armeria vulgaris</i> Willd. – 3			+			
Арум альпійський – <i>Arum alpinum</i> Schott et Kotschy – 3			+			
Арум Бессера – <i>Arum besserianum</i> Schott – 3			+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Асплений зелений – <i>Asplenium viride</i> Huds. – 3			+			
Астрагал датський – <i>Astragalus danicus</i> Retz– 3			+			
Астрація велика – <i>Astrantia major</i> L. 3	+					
Багатоніжка проміжна – <i>Polypodium interjectum</i> Shivas –3			+			
Багаторядник Брауна – <i>Polystichum braunii</i> (Spenn.) Fée 3			+			
Багно звичайне – <i>Ledum palustre</i> L. – 2			+			
Безщитник розставленолистий – <i>Athyrium distentifolium</i> Tausch ex Opiz 0			+			
Баранець звичайний – <i>Huperzia selago</i> (L.) Bernh. ex Schrank et C.Mart. 3	+					
Белладонна звичайна – <i>Atropa belladonna</i> L. – 3	+					
Береза низька – <i>Betula humilis</i> Schrank-2	+					
Береза темна – <i>Betula obscura</i> A.Kotula-4	+					
Билинець комарниковий (довгорогий) – <i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R.Br. – 3	+					
Білоцвіт весняний – <i>Leucojum vernal</i> L	+	+				
Блехнум колосистий – <i>Blechnum spicant</i> (L.) Roth – 3			+			
Борідник паростковий – <i>Jovibarba sobolifera</i> (Sims) Opiz – 4			+			
Бородач звичайний – <i>Botriochloa ischaemum</i> (L.) Keng – 3			+			
Бровник однобульбовий – <i>Herminium monorchis</i> (L.) R.Br.	+					
Будяк сизий – <i>Carduus glaucinus</i> Holub	+		+			
Булатка великоквіткова – <i>Cephalanthera damasonium</i> (Mill.) Druce – 3	+					
Булатка довголиста – <i>Cephalanthera longifolia</i> (L.) Fritsch – 3	+					
Булатка червона – <i>Cephalanthera rubra</i> (L.) Rich. – 3	+					
Бузок угорський – <i>Syringa josikaea</i> J.Jacq. ex Reichenb. 3	+	+			+	
Бурачок пустельний – <i>Alyssum desertorum</i> Stapf			+			
Верба лапландська – <i>Salix lapponum</i> L -2	+		+			
Верба мирзинолиста (чорніюча) – <i>Salix myrsinifolia</i> Salisb. –	+		+			
Верба Старке – <i>Salix starkeana</i> Willd. – 3	+					
Верба сілезька – <i>Salix silesiaca</i> Willd.			+			
Верба чорнична - <i>Salix myrtilloides</i> L.			+			
Вербозілля гайове <i>Lysimachia nemorum</i> L.			+			
Вечорниці лісові - <i>Hesperis sylvestris</i> Crantz			+			
Вишня кущова (степова) – <i>Cerasus fruticosa</i> Pall. – 3			+			
Вівсюнець знебарвлений - <i>Helictotrichon praeustum</i> (Reichenb.) Tzvel.			+			
Вівсюнець пустельний – <i>Helictotrichon</i>			+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	МСОП
desertorum (Less.) Nevski – 1						
Вівсюнець Шелла – <i>Helictotrichon schellianum</i> (Hack.) Kitag. – 3			+			
Відкасник безстебловий - <i>Carlina acaulis</i> L.			+			
Відкасник осотовидний – <i>Carlina cirsioides</i> Klok. – 3	+				+	
Відкасник татарниколистий – <i>Carlina onopordifolia</i> Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawł. – 1	+	+				
Вовчі ягоди пахучі – <i>Daphne sneorum</i> L.2	+					
Вовчок білий – <i>Orobanchе alba</i> Steph.–3			+			
Вовчок блідоквітковий – <i>Orobanchе pallidiflora</i> Wimm. et Grab. – 3			+			
Вовчок високий – <i>Orobanchе elatior</i> Sutt. – 3			+			
Вовчок гірчаковий – <i>Orobanchе picridis</i> F.Schultz – 3			+			
Вовчок ельзаський – <i>Orobanchе alsatica</i> Kirschl. – 3			+			
Вовчок жовтий – <i>Orobanchе lutea</i> Baumg. – 4			+			
Вовчок малий – <i>Orobanchе minor</i> Smith.3			+			
Вовчок самосиловий – <i>Orobanchе teucrui</i> Holandre – 3			+			
Вовчок синюватий – <i>Orobanchе coerulescens</i> Steph-4			+			
Вовчок стрункий – <i>Orobanchе gracilis</i> Smith – 3			+			
Водяний жовтець щитовидний – <i>Batrachium peltatum</i> (Schränk) Bercht. et J.Presl – 4			+			
Водяний різак алоеvidний - <i>Stratiotes aloides</i> L	.		+			
Водяний горіх плаваючий – <i>Trapa natans</i> L. – 0	+	+				
Волошка Доміна – <i>Centaurea dominii</i> (Dostál) Dubobik – 4			+			
Волошка м'яка – <i>Centaurea mollis</i> Waldst. et Kit. – 4			+			
Волошка стиснута – <i>Centaurea stricta</i> Waldst. et Kit. – 3			+			
Вужачка звичайна – <i>Ophioglossum vulgatum</i> L. – 3			+			
Гвоздика несправжньопізня – <i>Dianthus pseudoserotinus</i> Błocki – 3	+					
Гвоздика перетинчаста – <i>Dianthus membranaceus</i> Borb-3			+			
Гвоздика пишна – <i>Dianthus superbus</i> L. – 3			+			
Гвоздика піскова – <i>Dianthus arenarius</i> L. – 2			+			
Голокучник Робертів – <i>Gymnocarpium robertianum</i> (Hoffm.) Newm. – 3			+			
Горицвіт весняний – <i>Adonis vernalis</i> L.	+		+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	МСОП
– 2						
Горошок горохоподібний – <i>Vicia pisiformis</i> L. – 4			+			
Гронянка віргінська – <i>Botrychium virginianum</i> (L.) Sw. – 3	+		+			
Грушанка зеленоцвіта – <i>Pyrola chlorantha</i> Sw. – 4			+			
Грушанка середня – <i>Pyrola media</i> Sw. – 4			+			
Гніздівка звичайна – <i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich. – 4	+					
Горлянка пірамідальна <i>Ajuga pyramidalis</i> L. – RE			+			
Гронянка багатороздільна – <i>Botrychium multifidum</i> (S.G.Gmel.) Rupr. – 4	+	+				
Гронянка півмісяцева – <i>Botrychium lunaria</i> (L.) Sw. – 4	+					
Гронянка ромашколиста – <i>Botrychium matricariifolium</i> A.Br. ex Koch – 3	+	+				
Грястиця іспанська - <i>Dactylis hispanica</i> Roth			+			
Гудайєра повзуча – <i>Goodyera repens</i> (L.) R.Br. – 3	+					
Дельфіній клиновидний - <i>Delphinium cuneatum</i> Stev. ex DC.			+			
Дерен справжній - <i>Cornus mas</i> L.			+			
Дзвоники ялицеві – <i>Campanula abietina</i> Griseb. et Schenk. – 4	+	+	+			
Дрік германський – <i>Genista germanica</i> L. – 3		+	+			
Дуб скельний – <i>Quercus petraea</i> L. ex Liebl. – 3			+			
Діфазіаструм сплюснутий – <i>Diphasiastrum complanatum</i> (L.) Holub-4	+					
Дудник болотний – <i>Angelica palustris</i> (Boiss.) Hoffm. – 4	+	+				
Еритроній собачий зуб – <i>Erythronium dens-canis</i> L. – 1	+					
Жабриця гірська – <i>Seseli libanotis</i> (L.) Koch – 3			+			
Живокіст дрібночашечковий – <i>Symphytum microcalyx</i> S.G.Gmel. – 4			+			
Живокіст серцевидний - <i>Symphytum cordatum</i> Waldst. et Kit. ex Willd			+			
Жировик Лезеля – <i>Liparis loeselii</i> (L.) Rich. – 1	+	+				
Жовтець Запаловича – <i>Ranunculus zapalowiczii</i> Pacz-3			+			
Жовтозілля болотне – <i>Senecio paludosus</i> L. – 2			+			
Жовтозілля тіньове – <i>Senecio umbrosus</i> Waldst. et Kit. – 3			+			
Жовтозілля Швецова – <i>Senecio schvetzovii</i> Korsh. – 3			+			
Залізник бульбистий – <i>Phlomis tuberosa</i> L. – 3			+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Заполонь гладка – <i>Phelipanche laevis</i> (L.) Holub – 3			+			
Заполонь пурпурова – <i>Phelipanche purpurea</i> (Jacq.) Soják – 3			+			
Заяча капуста найбільша – <i>Hylotelephium maximum</i> (Holub) – 3			+			
Заяча капуста Рупрехта – <i>Hylotelephium ruprechtii</i> (Jalas) Tzvel. – 4			+			
Звіробій сланкий – <i>Hypericum humifusum</i> L. – 3			+			
Звіробій стрункий – <i>Hypericum elegans</i> Steph. – 3			+			
Зіновать біла – <i>Chamaecytisus albus</i> (Jacq.) Rothm. – 3	+					
Зіновать Блоцького – <i>Chamaecytisus blockianus</i> (Pawl.) Klášková – 1	+		+	+	+	
Зірочки чохлаваті – <i>Gagea spathacea</i> (Hayne) Salisb. – 4			+			
Зірочник товстолистий – <i>Stellaria crassifolia</i> Ehrh. – 4			+			
Змієголовник австрійський – <i>Dracosephalum austriacum</i> L. – 3	+	+				
Змієголовник Рюйша – <i>Dracosephalum ruyschiana</i> L. – 3	+	+				
Зозулинець блощичний – <i>Orchis coriophora</i> L. – 2	+					
Зозулинець обпалений – <i>Orchis ustulata</i> L. – 2	+					
Зозулинець пурпуровий – <i>Orchis purpurea</i> Huds. – 1	+					
Зозулинець рідкоkwітковий – <i>Orchis laxiflora</i> Lam. – 2	+					
Зозулинець салеповий – <i>Orchis morio</i> L. – 3	+					
Зозулинець чоловічий – <i>Orchis mascula</i> (L.) L. – 2	+					
Зозулинець шоломоносний – <i>Orchis militaris</i> L. – 3	+					
Зозулині сльози серцелисті – <i>Listera cordata</i> (L.) R.Br. – 0	+					
Зозулині сльози яйцевидні – <i>Listera ovata</i> (L.) R.Br. – 3	+					
Зозулині черевички справжні – <i>Cypripedium calceolus</i> L. – 3	+	+				
Каулінія мала – <i>Caulinia minor</i> (All.) Coss. et Germ. – 4			+			
Кизильник чорноплідний – <i>Cotoneaster melanocarpus</i> Fisch. ex Blytt – 3			+			
Клокичка периста – <i>Staphylea pinnata</i> L. – 3	+					
Ковила пірчаста – <i>Stipa pennata</i> L. – 1	+					
Комиш укорінливий – <i>Scirpus radicans</i> Schkuhr – 4			+			
Конюшина блідо-жовта – <i>Trifolium ochroleucon</i> Huds. – 3			+			
Коральковець тричінадрізаний – <i>Corallorhiza trifida</i> Chatel. – 3	+					

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Коручка болотна – <i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz – 2	+					
Коручка пурпурова – <i>Epipactis purpurata</i> Smith – 3	+					
Коручка темно-червона – <i>Epipactis atrorubens</i> (Hoffm. ex Bernh.) Bess. – 3	+					
Коручка чемерниковидна – <i>Epipactis helleborine</i> (L.) Crantz – 4	+					
Косарики черепитчасті – <i>Gladiolus imbricatus</i> L. – 2	+		+			
Костриця макутринська – <i>Festuca macutrensis</i> Zapal. – 4			+			
Костриця ниткоподібна – <i>Festuca filiformis</i> PouR– 4			+			
Костриця піщанолюбива – <i>Festuca psammophila</i> (Hack. ex Čelak.) Fritsch – 3			+			
Костриця різнолиста – <i>Festuca heterophylla</i> Lam. – 2	+		+			
Костриця несправжньодалматська - <i>Festuca pseudodalmatica</i> Krajina			+			
Костриця поліська - <i>Festuca polesica</i> Zapal.			+			
Костриця Регеля - <i>Festuca regeliana</i> Pavl.			+			
Кропива київська - <i>Urtica kioviensis</i> Rogow.			+			
Крупка дібровна - <i>Draba nemorosa</i> L.			+			
Кукіль звичайний - <i>Agrostema gitago</i> L.			+			
Крупка дібровна – <i>Draba nemorosa</i> L. – 4			+			
Кульбаба польська – <i>Taraxacum polonicum</i> Matecka et Soest – 4			+			
Куничник мінливий – <i>Calamagrostis varia</i> (Schrud.) Host – 3			+			
Купальниця висока – <i>Trollius altissimus</i> Crantz – 4			+			
Купальниця європейська – <i>Trollius europaeus</i> L. – 3			+			
Купина коротко волосиста <i>Polygonatum hirtum</i> (Bosc. ex Poir.) Pursh			+			
Кушир підводний – <i>Ceratophyllum submersum</i> L. – 4			+			
Ласкавець довголистий – <i>Bupleurum longifolium</i> L. – 4			+			
Латаття біле – <i>Nymphaea alba</i> L. – 2			+			
Латаття сніжно-біле – <i>Nymphaea candida</i> J.Pres – 2			+			
Леєрсія рисо видна <i>Leersia oryzoides</i> (L.) Sw.			+			
Леопольдія чубкувата – <i>Leopoldia comosa</i> (L.) Parl. – 3			+			
Лепеха звичайна - <i>Acorus calamus</i> L.			+			
Лепешняк відхилений – <i>Glyceria declinata</i> Bréb. – 4			+			
Лепешняк дібровний – <i>Glyceria nemoralis</i> . – 4			+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Лещиця висока— <i>Gypsophila altissima</i> L.–3			+			
Лещиця волотиста <i>Gypsophila paniculata</i> L.			+			
Липа широколиста – <i>Tilia platyphyllos</i> Scop. – 3			+			
Лисохвіст тростиновий – <i>Alopecurus arundinaceus</i> Poir-4			+			
Листовик сколопендровий – <i>Phyllitis scolopendrium</i> (L.) Newm. – 2			+			
Ломикамінь зернистий – <i>Saxifraga granulata</i> L. – 3			+			
Ломикамінь трипальчастий – <i>Saxifraga tridactylites</i> L. – 4			+			
Ломиніс виноградолистий - <i>Clematis vitalba</i> L.			+			
Ломиніс цілолистий – <i>Clematis integrifolia</i> L. – 0			+			
Лопух дібровний <i>Arctium nemorosum</i> Lej.			+			
Люпинник п'ятилистковий <i>Lupinaster pentaphyllus</i> Moench			+			
Льон австрійський – <i>Linum austriacum</i> L.. – 3			+			
Льон багаторічний – <i>Linum perenne</i> L.–3			+			
Льон жовтий – <i>Linum flavum</i> L. – 3			+			
Лікоподієлла заплавна – <i>Lycopodiella inundata</i> (L.) Holub – 3	+					
Лілія лісова – <i>Lilium martagon</i> L. – 3	+					
Ліннея північна – <i>Linnaea borealis</i> L. –	+					
Ложечниця польська – <i>Cochlearia polonica</i> E.Froehl. –	+	+		+	+	
Ломикамінь болотний – <i>Saxifraga hirculus</i> L. – 2	+	+				
Лунарія оживаюча – <i>Lunaria rediviva</i> L.–3	+					
Луроніум плаваючий – <i>Luronium natans</i> (L.) Rafin. – 0	+	+				
Любка дволиста – <i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich. – 3	+					
Любка зеленоквіткова – <i>Platanthera chlorantha</i> (Cust.) Reichenb. – 3	+					
Льонолижник безприквітковий – <i>Thesium ebracteatum</i> Hayne-3	+					
Льонолижник альпійський <i>Thesium alpinum</i> L.			+			
Льонолижник льонолистий <i>Thesium linophyllum</i> L.						
Малаксис однолистий – <i>Malaxis monophyllos</i> (L.) Sw.-3	+					
Малий комонник зігнутий – <i>Succisella inflexa</i> (Kluk) G.Beck –3			+			
Медунка вузьколиста – <i>Pulmonaria angustifolia</i> L. – 4			+			
Медунка м'яка – <i>Pulmonaria mollis</i> Wulf. ex Hornem. – 3			+			
Миршавиця польова <i>Aphanes arvensis</i> L.			+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Меч-трава болотна – <i>Cladium mariscus</i> (L.) Pohl – 1	+					
Молочай волинський – <i>Euphorbia volhynica</i> Bess. ex Racib. – 3	+					
Мучниця звичайна – <i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng. – 2			+			
Надбородник безлистий – <i>Epipogium aphyllum</i> Sw. – 1	+					
Настурція лікарська – <i>Nasturtium officinale</i> R.Br. – 4			+			
Неотіанта каптурувата – <i>Neottianthe cucullata</i> (L.) Schlechter – 2	+					
Незабудка альпійська <i>Myosotis alpestris</i> F.W.Schmidt			+			
Нечуйвітрик оранжево-червоний - <i>Pilosella aurantiaca</i> (L.) Schultz et Sch.Bip.			+			
Ожика лісова - <i>Luzula sylvatica</i> (Huds.) Gaudin			+			
Ожина Бертрама - <i>Rubus bertramii</i> G.Braun			+			
Ожина Веста <i>Rubus vestii</i> Focke			+			
Ожина незграбна - <i>Rubus rudis</i> Weihe et Nees			+			
Ожина пригріта - <i>Rubus apricus</i> Wimm.			+			
Ожина Шлейхера - <i>Rubus schleicheri</i> Weihe ex Tratt.			+			
Оман блошиний – <i>Inula coniza</i> DC. – 3			+			
Омег банатський – <i>Oenanthe banatica</i> Heuff. – 4			+			
Омела австрійська - <i>Viscum austriacum</i> Wiesb.			+			
Ореоптерис краєсім'яний - <i>Oreopteris limbosperma</i> (All.) Holub			+			
Орлики звичайні – <i>Aquilegia vulgaris</i> L.– 3			+			
Осока Бігелова – <i>Carex bigelowii</i> Torr. ex Schwein. – 3			+			
Осока богемська – <i>Carex bohémica</i> Schreb. – 3	+					
Осока Буксбаума – <i>Carex buxbaumii</i> Wahlenb. – 1	+					
Осока вузьколиста – <i>Carex stenophylla</i> Wahlenb. – 2			+			
Осока двудомна – <i>Carex dioica</i> L. – 1			+			
Осока Девелла – <i>Carex davalliana</i> Smith – 2	+					
Осока затінкова – <i>Carex umbrosa</i> Host – 4	+					
Осока звисла – <i>Carex pendula</i> Huds. – 3			+			
Осока кореневищна – <i>Carex rhizina</i> Blytt ex Lindbl. – 2			+			
Осока лапкоподібна – <i>Carex pediformis</i> C.A.Mey. – 3			+			
Осока лапчаста – <i>Carex ornithopoda</i> Willd. – 4			+			
Осока остюкова – <i>Carex atherodes</i> Spreng. – 3			+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Осока поникла– <i>Carex demissa</i> Hornem.–4			+			
Осока приземкувата – <i>Carex supina</i> Willd. ex Wahlenb. – 4			+			
Осока притуплена – <i>Carex obtusata</i> Liljebl. – 1	+		+			
Осока ситничковидна – <i>Carex juncella</i> (Fries) Th.Fries – 4			+			
Осока тонкокореневищна – <i>Carex chordorrhiza</i> Ehrh. – 2	+		+			
Осока торфова– <i>Carex heleonastes</i> Ehrh.–2	+		+			
Осока Хоста – <i>Carex hostiana</i> DC. – 3	+		+			
Осока щетиниста – <i>Carex strigosa</i> Huds.–1			+			
Осока ячменевидна – <i>Carex hordeistichos</i> Vill.- 4			+			
Осот клейкий – <i>Cirsium erisithales</i> (Jacq.) Scop. – 3			+			
Осот паннонський – <i>Cirsium pannonicum</i> (L. fil.) Link – 3			+			
Осот хрещатий – <i>Cirsium decussatum</i> (janka) – 3			+			
Очиток шестирядний - <i>Sedum sexangulare</i> L.			+			
Пальчатокорінник бузиновий – <i>Dactylorhiza sambucina</i> (L.) Soó – 3	+					
Пальчатокорінник м'ясочервоний – <i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soó – 4	+					
Пальчатокорінник плямистий – <i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soó – 3	+					
Пальчатокорінник травневий – <i>Dactylorhiza majalis</i> (Reichenb.) P.F.Hunt et Summerhayes 4	+					
Пальчатокорінник Траунштейнера – <i>Dactylorhiza traunsteineri</i> (Saut.) Soó – 1	+					
Пальчатокорінник Фукса – <i>Dactylorhiza fuchsii</i> (Druce) Soó – 4	+					
Первоцвіт безстебловий – <i>Primula acaulis</i> (L.) L. – 3			+			
Переліска яйцевидна – <i>Mercurialis ovata</i> Sternb. et Hoppe – 3			+			
Переломник видовжений – <i>Androsace elongata</i> L.-4			+			
Перлівка одноквіткова– <i>Melica uniflora</i> Retz. – 2			+			
Перлівка трансільванська - <i>Melica transsilvanica</i> Schur			+			
Перстач англійський – <i>Potentilla anglica</i> Laicharding-4			+			
Перстач білий – <i>Potentilla alba</i> L. – 3			+			
Перстач дрібненький – <i>Potentilla x pusilla</i> Host. – 3			+			
Півники сибірські – <i>Iris sibirica</i> L. – 3	+		+			
Півники угорські <i>Iris hungarica</i> Waldst. et Kit.			+			
Підмаренник круглолистий – <i>Galium rotundifolium</i> L. – 0			+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Підмаренник мареновидний – <i>Galium rubioides</i> L. – 3			+			
Підмаренник польський – <i>Galium x polonicum</i> Błocki – 1			+			
Підсніжник білосніжний – <i>Galanthus nivalis</i> L. – 2	+					
Пізноцвіт осінній – <i>Colchicum autumnale</i> L. – 4	+					
Плавушник болотний <i>Hottonia palustris</i> L.			+			
Плавун булаво видний <i>Lycopodium clavatum</i> L.			+			
Плавун щитolistий – <i>Nymphoides peltata</i> (S.G.Gmel.) O.Kuntze – 3	+					
Плаун річний – <i>Lycopodium annotinum</i> L. – 3	+					
Плеуросперм австрійський – <i>Pleurospermum austriacum</i> (L.) Hoffm. – 3			+			
Попелівка Бессера – <i>Tephrosieris besseriana</i> (Minder.) Czer. – 3	+					
Попелівка чубата – <i>Tephrosieris papposa</i> (Reichenb.) Schur – 3			+			
Поросинець голий <i>Hypochaeris glabra</i> L.			+			
Приворотень балтійський – <i>Alchemilla baltica</i> Sam. ex Juz.4			+			
Приворотень Валаса - <i>Alchemilla walasii</i> Pawl.			+			
Приворотень голостебельний – <i>Alchemilla glabricaulis</i> Lindb. fil. – 4			+			
Приворотень жовто-зелений <i>Alchemilla xanthochlora</i> Rothm.			+			
Приворотень сизуватий – <i>Alchemilla glaucescens</i> Wallr.-4			+			
Пухирник малий – <i>Utricularia minor</i> L. – 2	+		+			
Пухирник південний <i>Utricularia australis</i> R.Br.			+			
Пухирник середній – <i>Utricularia intermedia</i> Hayne - 2	+		+			
Пухирник середній <i>Utricularia intermedia</i> Hayne			+			
Пухирник судейський <i>Cystopteris sudetica</i> A.Br, et Milde			+			
Пухівка струнка – <i>Eriophorum gracile</i> Koch – 2			+			
Рдесник довгий – <i>Potamogeton praelongus</i> Wulf. – 4			+			
Рдесник маленький – <i>Potamogeton pusillus</i> L. – 4			+			
Рдесник Фріца – <i>Potamogeton fresii</i> Rupr. – 4			+			
Ринхоспора біла – <i>Rhynchospora alba</i> (L.) Vahl – 2			+			
Росичка круглолиста – <i>Drosera rotundifolia</i> L. – 2			+			
Рябчик шаховий – <i>Fritillaria meleagris</i> L. – 2	+					
Ряска горбата – <i>Lemna gibba</i> L. – 4			+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Рястка зонтична <i>Ornithogalum umbellatum</i> L.			+			
Серадела дрібненька <i>Ornithopus perpusillus</i> L.			+			
Серпій різнолистий - <i>Serratula lycorifolia</i> (Vill.) A.Kerner			+			
Синюха голуба- <i>Polemonium caeruleum</i> L.			+			
Сальвінія плаваюча – <i>Salvinia natans</i> (L.) All. – 2	+	+				
Сашник іржавий – <i>Schoenus ferrugineus</i> L. – 1	+					
Сверція багаторічна – <i>Swertia perennis</i> L. – 1	+					
Ситник бульбистий – <i>Juncus bulbosus</i> L.–0	+					
Ситник тупопелюстковий – <i>Juncus subnodulosus</i> Schrank	+					
Скополія карніолійська – <i>Scopolia carniolica</i> Jacq. – 3	+					
Скрученик приємний – <i>Spiranthes amoena</i> (Bieb.) Spreng. – 1	+					
Скрученик спіральний – <i>Spiranthes spiralis</i> (L.) Chevall. – 2	+					
Синяк руський <i>Echium russicum</i> J.F.Gmel			+			
Ситник розчепірений <i>Juncus squarrosus</i> L			+			
Ситняг карніолійський <i>Eleocharis carniolica</i> Koch		+	+			
Ситняг п'ятиквітковий <i>Eleocharis quinqueflora</i> (F.X. Hartm.) O.Schwarz			+			
Скабіоза голубина <i>Scabiosa columbaria</i> L			+			
Скереда м'яковолосиста <i>Crepis mollis</i> (Jacq.) Aschers.			+			
Скереда обкусана - <i>Crepis praemorsa</i> (L.) Tausch			+			
Скорзонера австрійська <i>Scorzonera austriaca</i> Willd.			+			
Скорзонера іспанська <i>Scorzonera hispanica</i> L.			+			
Скорзонера низька <i>Scorzonera humilis</i> L			+			
Скорзонера пурпурова <i>Scorzonera purpurea</i> L			+			
Смодвь кминолиста <i>Peucedanum carvifolia</i> Vill.			+			
Солонець європейський <i>Salicornia europaea</i> L			+			
Солонечник льонолистий <i>Galatella linosyris</i> (L.) Reichenb. fil.			+			
Стелюшок солончаковий <i>Spergularia salina</i> J. et C.Presl			+			
Страусове перо звичайне <i>Matteuccia struthiopteris</i> (L.) Tod.			+			
Стрептоп листообгортний <i>Streptopus amplexifolius</i> (L.) DC.			+			
Суріпиця пряма <i>Barbarea stricta</i> Andrz			+			
Сухоребрик стиснутий - <i>Sisymbrium strictissimum</i> L.			+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Сон великий – <i>Pulsatilla grandis</i> Wend. –1	+	+				
Сон відхилений – <i>Pulsatilla patens</i> (L.) Mill. – 2	+	+				
Сон чорніючий – <i>Pulsatilla nigricans</i> Störck – 3	+					
Теліптерис болотний – <i>Thelypteris palustris</i> Schott – 3			+			
Тетрагонолобус морський <i>Tetragonolobus maritimus</i> (L.) Roth			+			
Тимелея звичайна <i>Thymelaea passerina</i> (L.) Coss. et Germ.			+			
Тирлич весняний – <i>Gentiana verna</i> L. – 0	+					
Тирличник війчастий – <i>Gentianopsis ciliata</i> (L.) Ma – 4			+			
Тирличничок жовтуватий – <i>Gentianella lutescens</i> (Velen.) Holub – 3			+			
Тис негній-дерево – <i>Taxus baccata</i> L. – 2	+					
Тисдалія голостебла – <i>Teesdalia nudicaulis</i> (L.) R.Br-4			+			
Товстянка двоколірна – <i>Pinguicula bicolor</i> Wołoszcz.-2	+				+	
Товстянка звичайна – <i>Pinguicula vulgaris</i> L. – 2	+					
Тофільдія чашечкова – <i>Tofieldia calyculata</i> (L.) Wahlenb. – 4	+					
Траунштейнера куляста – <i>Traunsteinera globosa</i> (L.) Reichenb. – 3	+					
Тризубець морський - <i>Triglochin maritimum</i> L.			+			
Тринія багатостеблова – <i>Trinia multicaulis</i> (Poir.) Schischk. – 3			+			
Трищитинник сибірський <i>Trisetum sibiricum</i> Rupr.			+			
Ферульник лісовий – <i>Ferulago sylvatica</i> (Bess.) Reichenb. – 3			+			
Фероптерис з'єднуючий <i>Phegopteris connectilis</i> (Michx.) Watt			+			
Фіалка біла – <i>Viola alba</i> Bess. – 4	+		+			
Фіалка гірська – <i>Viola montana</i> L. – 3			+			
Фіалка персиколиста – <i>Viola persicifolia</i> Schreb. – 3			+			
Фіалка різнолиста – <i>Viola epipsila</i> Ledeb.1			+			
Хамарбія болотна – <i>Hammarbya paludosa</i> (L.) O.Kuntze – 1	+					
Хвощ великий <i>Equisetum telmateia</i> Ehrh.			+			
Хвощ зимуючий <i>Equisetum hyemale</i> L.			+			
Хвощ рябий <i>Equisetum variegatum</i> Scheich. ex Web. et Mohr			+			
Цанікелія болотна – <i>Zannichellia palustris</i> L. – 4			+			
Цибуля ведмежа – <i>Allium ursinum</i> L. – 3	+					
Цибуля пряма– <i>Allium strictum</i> Schrad.– 0	+					

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Чебрець чергововолосистий <i>Thymus alternans</i> Klok			+			
Чемериця чорна <i>Veratrum nigrum</i> L.			+			
Чемериця чорна – <i>Veratrum nigrum</i> L. –3			+			
Чина гладенька – <i>Lathyrus laevigatus</i> (Waldst. et Kit.) Gren. – 3			+			
Чина гороховидна – <i>Lathyrus pisiformis</i> L. – 3			+			
Чина паннонська – <i>Lathyrus pannonicus</i> (Jacq.) Garcke – 3			+			
Чистець альпійський – <i>Stachys alpina</i> L. –4			+			
Шавлія поникла <i>Salvia nutans</i> L.			+			
Шафран Гейфеля – <i>Crocus heuffelianus</i> Herb. – 1	+					
Шейхцерія болотна – <i>Scheuchzeria palustris</i> L. – 2	+					
Шипшина бедренцелиста – <i>Rosa pimpinellifolia</i> L. – 3			+			
Шипшина Вілібальда <i>Rosa wilibaldii</i> Chrshan.			+			
Шипшина гальська – <i>Rosa gallica</i> L. – 3			+			
Шипшина сиза – <i>Rosa glauca</i> Pourret – 3	+					
Шипшина сіро-блакитна – <i>Rosa caesia</i> Smith – 4			+			
Шипшина повисла - <i>Rosa pendulina</i> L.			+			
Шолудивник Кауфмана – <i>Pedicularis kaufmannii</i> Pinzg.-3			+			
Шолудивник королівський – <i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i> L. – 2	+					
Шолудивник лісовий – <i>Pedicularis sylvatica</i> L. – 3			+			
Щитник гребенястий – <i>Dryopteris cristata</i> (L.) A.Gray 2			+			
Щитник розпростертий <i>Dryopteris expansa</i> (C.Presl) Fraser-Jenkins et Jermy			+			
Щитник споріднений – <i>Dryopteris affinis</i> – 4			+			
Щитолісник звичайний – <i>Hydrocotyle vulgaris</i> L. – 3	+					
Юриanea вапнякова <i>Jurinea calcarea</i> Klok.			+			
Язичник буковинський – <i>Ligularia bucovinensis</i> Nakai-1	+					
Язичок зелений – <i>Coeloglossum viride</i> (L.) C.Hartm. – 2	+					
Усього	176	17	259	4	4	-

5.2.4. Охорона природних рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України

Охорона природних рослинних угруповань, внесених до Зеленої книги України, передбачає збереження умов їх місцезростання та охорону від знищення й пошкодження.

Інформація про зміст Зеленої книги України, стан внесених до неї природних рослинних угруповань підлягає широкому пропагуванню, в тому числі через засоби масової інформації, і доводиться до відома підприємств, наукових, освітніх, виховних та інших установ і організацій.

У межах природно-заповідних територій на території Львівщини, охороні підлягають зокрема й угруповання, занесені до Зеленої книги України.

До прикладу, на території Природного заповідника «Розточчя» відмічено зростання 9 рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України: групи асоціацій соснових лісів зеленомохових та чорницевих, дубово-соснових лісів ліщинових, дубових лісів ліщинових, субформацію буково-соснових лісів, асаціяції грабово-дубового лісу волосистоосокового та яглицевого, формації осоки Девелла, сальвінії плаваючої, латаття сніжно-білого, глечиків жовтих.

5.2.5. Охорона, використання та відтворення зелених насаджень

З 2021 року в області відповідно до Указу Президента України від 07.06.2023 № 228/2021 «Про деякі заходи щодо збереження та відтворення лісів» забезпечується реалізація екологічної ініціативи Президента України «Зелена країна», у межах якої на території України за 3 роки планується висадити 1 мільярд нових дерев, а за 10 років площу лісів збільшити на 1 мільйон гектарів.

Лісорозведення (створення нових лісових насаджень) за 2023 рік (у розрізі лісогосподарських підприємств)

Таблиця 5.10

Лісокористувачі, власники лісів	Створення нових лісових насаджень, га						
	лісорозведення, га					природне самозаліснення земель, га	усього обліковано нових лісів, га
	у тому числі посадка/посів, га				усього		
	заліснення непродуктивних земель, га	заліснення ярів, балок, кар'єрів, га	заліснення інших земель, га	створення полезахисних лісових смуг, га			
Філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України» (Львівська область)	-	-	7,2	-	7,2	17,3	24,5
ОКС ЛПП «Галсілляліс»	-	-	-	-	-	-	-

**Лісовідновлення за 2023 рік
(у розрізі лісокористувачів, власників лісів)**

Таблиця 5.11

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки	Лісовідновлення, га			
		у тому числі			усього
		посадка лісу, га	посів лісу, га	природне відновлення лісу, га	
Філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України» (Львівська область)					
1	Філії Карпатського лісового офісу ДП «Ліси України» (Львівська область)	923,4	0	965,1	1888,5
ОКС ЛГП «Галсільліс»					
1	Бродівське	38,2		3,2	41,4
2	Буське	6,4	-	1,0	7,4
3	Дрогобицьке	8,5	-	2,2	10,7
4	Жидачівське	14,5	-	6	20,5
5	Жовківське	0,3	-	-	0,3
6	Золочівське	1,0	-	-	1,0
7	Кам'янка-Бузьке	23,9	-	-	23,9
8	Миколаївське	1,6	-	0,6	2,2
9	Перемишлянське	2,1		3,2	5,3
10	Пустомитівське	0,2	-		0,2
11	Радехівське	26,6	-	5,7	32,3
12	Сколівське	17,9	-	33,5	51,4
13	Славське	42,8	-	38,8	81,6
14	Сокальське	19,4	-	4,2	23,6
15	Старосамбірське	12,8	-	14,1	26,9
16	Стрийське	14,4	-	-	14,4
17	Турківське	3,0	-	13,1	16,1
18	Яворівське	25,1	-	0,9	26,0
Всього по ОКС ЛГП «Галсільліс»		258,7	-	126,5	385,2

**5.2.6. Інвазійні чужорідні види рослин у флорі
в межах Львівської області**

Відповідно до прийнятої класифікації адвентивних видів рослин щодо їх флорологічних характеристик, виявлено 101 адвентивних, 10 антропогенних, 4 резистентних археофітів, тобто видів, що були занесені на територію області до XVII століття, для 22 археофітів їх категорія не може бути визначеною. В області налічується 112 ксенофітів, тобто видів, що були занесені в останні два

століття, з яких 76 видів належать до епекофітів, 31 – до геміагріофітів, 5 – до голоагріофітів. Із 115 діафітів 11 становлять ефемерофіти, 102 ергазіофіти та 2 ергазіофіти антропогенного походження.

Всю різноманітність типів ареалів антропофітів, при певному наближенні, можна звести до семи груп. Географо-генетичний аналіз антропофітів показав переважання європейських – 121 (33,2 %) і південноєвропейсько-західноазійських видів – 61 (16,7 %). Східноєвропейсько-азійські та азійські види відповідно становлять 6,0 і 14,8 %. Важливим джерелом заносних рослин служив також американський континент – 59 (16,2 %). При чому в групі ксенофітів американські види становлять 41 % і значно переважають над іншими групами. Значно менша доля африканського елементу – 0,8 %.

Серед синантропних видів представлена певна кількість карантинних рослин. Найбільшу небезпеку на сьогодні становить амброзія полинолиста, котра інтенсивно розширила свій ареал і за останні 5 років з'явилася практично в усіх районах області, включаючи й гірські, причому в рівнинній частині в окремих районах (Яворівський, Львівський, Червоноградський) трапляється масово. Поширенню цього виду сприяють зміни погодних умов в бік потепління, що спостерігається за останні роки.

Трапляння таких небезпечних карантинних рослин як акроптілон повзучий, грінделія розчепірена є дуже незначним і не становить істотної загрози.

Інформація про інвазійні (чужорідні) види рослин

Таблиця 5.12

Назва виду (українська, латинська)	Занесення виду до карантинного списку	Заходи із запобігання розповсюдженню виду
Амброзія полинолиста (<i>Ambrosia artemisiifolia</i> L.)	Карантинний організм обмежено поширений в Україні. <i>Список А-2.</i>	<p>Внутрішньогосподарські заходи.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Призначення у підприємствах, установах, організаціях усіх форм власності, діяльність яких пов'язана із вирощуванням, заготівлею, вивезенням, ввезенням, транспортуванням, зберіганням, переробкою, реалізацією та використанням об'єктів регулювання відповідальних за своєчасне проведення заходів з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів із закріпленням за ними відповідної території та занесенням цих обов'язків до посадових інструкцій. 2. Проведення навчання відповідальних і безпосередніх виконавців робіт з локалізації та ліквідації амброзії полиноистої, та повитиці польової на території поширення, із залученням спеціалістів Державної фітосанітарної інспекції, та фахівців науково-дослідних установ. 3. Складання за результатами моніторингу відомостей або карт забур'янення кожного окремого поля, сівозміни або земельної ділянки для розробки на їх основі фітосанітарних заходів з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів. <p>Фітосанітарні заходи з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів в посівах сільськогосподарських культур.</p> <p>Система запобіжних заходів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Створення оптимальних умов для росту і розвитку культурних рослин. 2. Суворе дотримання фітосанітарних заходів, що застосовуються у карантинній зоні. На засмічених амброзією

Назва виду (українська, латинська)	Занесення виду до карантинного списку	Заходи із запобігання розповсюдженню виду
		<p>полях доцільно висівати насамперед культури суцільного посіву, що формують густу листостеблову масу (озими: пшениця, жито, ячмінь), збільшуючи норму висіву на 10-15%. Небажано розміщувати на сильно засмічених амброзією полях кукурудзу, буряки, соняшник, овочеві культури, що дуже пригнічуються цим бур'яном.</p> <p>Категорична заборона:</p> <ul style="list-style-type: none"> - висіву засміченого карантинними бур'янами насіння сільськогосподарських культур; -використання ділянок у карантинних зонах для отримання садивного матеріалу культурних та природних рослин; - проводити міжгосподарський обмін засміченого садивного матеріалу; <p>проведення додаткового очищення;- використовувати для посіву насіння з полів тих підприємств, де виявлені вогнища карантинних бур'янів, а також із засмічених партій без проведення додаткового очищення;</p> <ul style="list-style-type: none"> - зберігати зерно, засмічене насінням карантинних бур'янів, спільно з незасміченими партіями; - вивозити засмічену продукцію (сіно, солом, полу, зерно і зерновідходи) за межі вогнища карантинного організму без карантинного сертифіката; - використовувати на корм тваринам зерновідходи, які містять насіння карантинних бур'янів, без запарювання або розмелювання до часток розміром не більше 1 мм; - використовувати мішкотару, транспортні засоби, інвентар, склади з-під засміченого зерна без механічної обробки; - залишати на узбіччях доріг, на оброблюваних землях, навколо посівів, багаторічних насаджень та інших місць вогнища карантинних бур'янів; - пропускати воду каналами, засміченими карантинними бур'янами, без використання необхідних спеціальних відстійників для відловлювання насіння бур'янів; - використовувати ґрунт з-під карантинних ділянок для набивання парників; - вивозити на поля неперепрілі органічні добрива, одержані при використанні кормів та підстилки, засмічених карантинними бур'янами. Зберігання підстилкового гною має супроводжуватися його обробкою гербіцидними засобами. <p>4. Очищення насіння сільськогосподарських культур, засміченого амброзією полинолистною відразу після його збирання.</p> <p>Насіння амброзії за його підвищеною парусністю та незначною масою (вага 1000 сім'янок 1,5-2,0 г), і розмірами (довжина 1,5-2,25 мм, ширина 5-1,5 мм) відокремлюють від більшості культур достатньо легко потоком повітря на вітрорешітних зерноочисних машинах: за товщиною-на решетах в видовженими отворами, за шириною-на решетах з округлими або квадратними отворами і довжиною-на трієрах, а за питомою масою-з допомогою сортувальних машин.</p> <p>Очищення насіння засміченого повитицею слід проводити на електромагнітних пристроях. Істотно знижує надходження на поля насіння бур'янів однофазний (прямий) спосіб збирання зернових культур. Комбайни при цьому слід герметизувати уловлювачами насіння бур'янів.</p> <p>Агротехнічні заходи.</p>

Назва виду (українська, латинська)	Занесення виду до карантинного списку	Заходи із запобігання розповсюдженню виду
		<p>1. Дотримання чергування культур у сівозмінах:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повернення культур на попереднє у сівозміні місце не раніше ніж передбачено ротацією, особливо тих, які найбільш схильні до забур'яненості амброзією полинолистою-кукурудзи, та соняшнику;-проведення сівби ранніх ярих зернових якомога раніше для отримання дружніх сходів, які будуть значно випереджати уростатку амброзію і краще її пригнічувати; - проведення сівби кукурудзи в кінці оптимальних строків для більш ефективного використання передпосівного періоду шляхом знищення карантинного бур'яну прийомами обробітку ґрунту. <p>Попередники, які дозволяють ефективно зменшувати рівень присутності або біологічно пригнічувати амброзію:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чистий пар; - зайнятий пар-вико-вівсяна сумішка після внесення органічних добрив-повністю пригнічує амброзію полинолисту, не дозволяючи розцвітати та утворювати до збирання життєздатненасіння; - озима пшениця, розміщена по чистому пару або зайнятому, з внесенням оптимальних норм добрив. <p>На засмічених амброзією полинолистою полях не можна розміщувати культури, що досягають одночасно з нею (насінники цукрових буряків, конопель, люцерни, суданської трави), оскільки насіння цих культур важко відокремлюється від насіння амброзії.</p> <p>Основний і передпосівний обробіток ґрунту.</p> <p>Система основного обробку ґрунту для знищення карантинного бур'яну в посівах сільськогосподарських культур включає: оранку, диференційовану по глибині в залежності від культур. Безвідвальне розпушення і особливо, поверхневий обробіток викликають зростання рівня забур'яненості. Після стерньових попередників необхідним є проведення лущення в післязбиральний період. Лущення необхідно проводити на глибину не менше 8-10 см у двох напрямках. Подальший обробіток ґрунту повинен вестись по типу поліпшеного зябу.</p> <p>Землі в населених пунктах-біля житлової забудови, громадських споруд, стадіонів, спортивних та дитячих майданчиків і парків, біля господарських і промислових будівель звільняються від карантинних бур'янів виключно комплексним застосуванням заходів механічного знищення, механічного обробітку ґрунту та методом фітоценотичного контролю. Фітоценотичний контроль можливий у кількох варіантах:- створення штучних фітоценозів із багаторічних трав або суцільного травостою із однорічників, здатних пригнічувати вогнища карантинних бур'янів;- скошування амброзії полинолистої перед цвітінням;</p> <p>Для гарантованого контролю амброзії полинолистої:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 ні в якому разі не скошувати амброзію раніше, ніж допочатку бутонізації; 2. засмічені ділянки не слід розпушувати-дискувати або проводити культивування; 3. у перших три роки багаторічні трави не слід скошувати до утворення ними насіння, бо позбавлені насіннєвого відновлення травостої вироджуються. <p>Амброзія полинолиста, та повитиця польова поки що не поширена повсюдно у Львівській області, а в основному на</p>

Назва виду (українська, латинська)	Занесення виду до карантинного списку	Заходи із запобігання розповсюдженню виду
		<p>узбіччях автомобільних доріг, залізничних доріг та залізничних станціях, а також на територіях бур'якопунктів цукрових заводів. Звідси карантинні бур'яни мігрують на закрайки полів, витісняючи місцеві види й культурні рослини та загрожуючи подальшим вторгненням на поля.</p> <p>Фітоценотичний контроль дає змогу практично обмежити поширення, пригнічуючи карантинні бур'яни в перший же рік вегетації. Він дешевий, оперативний, а тому дуже цінний в захисті полів від злісних карантинних бур'янів.</p> <p>На землях, де обмежені або відсутні можливості застосування вищезазначених заходів по вегетуючих карантинних бур'янах проводять обприскування штанговими або ранцевими обприскувачами гербіцидами відповідно до Переліку пестицидів і агрохімікатів дозволених до використання в Україні.</p> <p>Фітосанітарні заходи з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів при огляді партій об'єктів регулювання, та проведенні обстежень.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ввезення насіннєвого матеріалу з-за кордону проводиться лише при наявності карантинного дозволу на імпорт, виданий Держветфітослужбою України, та фітосанітарного сертифіката країни-експортера. 2. Ввезення з карантинних зон інших областей України проводиться лише при наявності карантинних сертифікатів. 3. Дотримання вимог, передбачених у карантинному дозволі та карантинному сертифікаті. <p>Фітосанітарний контроль за ввезенням насіннєвого матеріалу з-за кордону, та з карантинних зон інших областей України (огляд, фітосанітарна експертиза).</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. У випадку виявлення регульованих шкідливих організмів життя карантинних заходів, зокрема: повернення, очистка, знищення. 6. Обстеження в період вегетації. У разі виявлення карантинних бур'янів-запровадження карантинного режиму, з метою проведення заходів з локалізації та ліквідації карантинних бур'янів.

5.3. Охорона, використання та відтворення тваринного світу

5.3.1. Загальна характеристика тваринного світу

Відповідно до рішення Львівської обласної ради від 13.06.2007 № 342 «Про заходи щодо охорони рідкісних і зникаючих видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Львівської області» до складу фауни хребетних Львівської області (в її сучасних адміністративних межах) належать 73 види, зокрема: риб – 5, земноводних – 4, плазунів – 2, птахів – 43, ссавців – 18; та 63 види безхребетних.

В гірських районах водяться бурий ведмідь, рись, лисиця, вовк, свиня дика, косуля європейська, олень карпатський, білка карпатська, нічниця гостровуха; з птахів – глушець карпатський, дятел трипаллий, шишкарі.

В рівнинних районах трапляється заєць сірий, лисиця звичайна, білка, косуля, свиня дика, тхір степовий, полівки, їжак, ховрахи, кріт; з птахів - горлиця звичайна, канюк, сич хатній, перепел, галка, ворона, дятли, лелеки, жайворонки та інші. Акліматизовано зубра, ондатру, нутрію.

Разом з цим зберігається загальна тенденція до скорочення популяцій, їх вимушеної міграції або зникнення через масове осушення заболочених територій, інтенсивні лісорозробки, будівництво гребель та ставів, хімізацію сільського господарства, застосування швидкохідної техніки для сінокосіння, оранки, вприскування і т.д. Загальна кількість тварин Львівської області, занесених до Червоної книги України налічує 137 видів.

Види тваринного світу, що охороняються

Таблиця 5.13

Види тваринного світу	2023 рік	2022 рік	2021 рік
Загальна кількість видів тварин, занесені до Червоної книги України, од.	542	542	542
Загальна кількість видів тваринного світу на території області, що охороняються, од.	137	137	137
Кількість видів тварин, занесені до додатків до Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	47	47	47
Кількість видів тварин, занесені до додатків до Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція), од.	263	263	263
Кількість видів тварин, занесені до додатків до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція, CMS), од.	119	119	119
Кількість видів тварин, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	38	38	38
Кількість видів тварин, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	-	-	-

Перелік видів тварин, що охороняються, в регіоні (станом на 01.01.2024 року)

Таблиця 5.14

Назва виду (українська і латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EURO BATS	Євро-пейський червоний список	МСОП
I. Безхребетні тварини Тип КІЛЬЧАСТІ ЧЕРВИ – ANNELIDA Клас П'ЯВКИ – HIRUDINEA								
П'явка медична <i>Hirudo medicinalis</i> Linnaeus, 1758	+	+					+	+
Тип ЧЛЕНИСТОНОГІ – ARTHROPODA Клас РАКОПОДІБНІ – CRUSTACEA								
Рак широкопалий <i>Astacus astacus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+					+	+
Клас КОМАХИ – INSECTA Ряд БАБКИ – ODONATA								
Красуня-діва <i>Calopteryx virgo</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Дозорець-імператор <i>Anax imperator</i> Leach, 1815	+							
Кордулегастер кільчастий (Болтона) <i>Cordulegaster boltonii</i> (Donovan, 1807)	+							

Назва виду (українська і латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EURO BATS	Євро-пейський червоний список	МСОП
Ряд ВЕСНЯНКИ – PLECOPTERA								
Веснянка велика <i>Perla maxima</i> Scopoli, 1763	+							
Ряд ТВЕРДОКРИЛІ, або ЖУКИ – COLEOPTERA								
Красотіл пахучий <i>Calosoma sycophanta</i> (Linnaeus, 1758)	+						+	
Стафілін пахучий <i>Oscypus olens</i> (O.F.Mueller, 1764)	+						+	
Стафілін волохатий <i>Emus hirtus</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Жук-олень <i>Lucanus cervus</i> Linnaeus, 1758	+							+
Жук-самітник <i>Osmoderma eremita</i> (Scopoli, 1763)	+	+					+	+
Вусач великий дубовий <i>Cerambyx cerdo</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Вусач альпійський <i>Rosalia alpina</i> (Linnaeus, 1758)	+	+					+	+
Вусач мускусний <i>Aromia moschata</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Вусач-червонокрил Келлера <i>Purpuricenus kaehleri</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Ковалик приплюснутий <i>Neopristilophus depressus</i> Coermar, 1822	+							
Ряд лускокрилі, або МЕТЕЛИКИ – LEPIDOPTERA								
Парусник махаон <i>Papilio machaon</i> (Linnaeus, 1758)	+		+					
Парусник подалірій <i>Iphiclides podalirius</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Парусник аполлон <i>Parnassius apollo</i> (Linnaeus, 1758)	+	+					+	+
Парусник мнемозина <i>Parnassius mnemosyne</i> (Linnaeus, 1758)	+	+					+	
Жовтянка торф'яникова <i>Colias palaeno</i> (Linnaeus, 1761)	+							
Райдужниця велика <i>Apatura iris</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Стрічка тополевої <i>Limenitis populi</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Барвниця чорно-руда <i>Nymphalis xanthomelas</i> (Esper, 1780)	+							
Барвниця біла <i>Nymphalis l-album</i> (Esper, 1780)	+							
Сінниця геро <i>Coenonympha hero</i> (Linnaeus, 1761)	+	+					+	
Синявець несправжній, або люцина <i>Hammaris lucina</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Синявець дафніс <i>Polyommatus</i>	+							

Назва виду (українська і латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EURO BATS	Євро-пейський червоний список	МСОП
daphnis (Denis et Schiffermueller, 1775)								
Бражник “мертва голова” <i>Acherontia atropos</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Бражник прозерпіна <i>Proserpinus proserpina</i> (Pallas, 1772)	+	+					+	+
Джмелевидка скабіозова <i>Hemaris tityus</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Павиноочка мала <i>Eudia pavonia</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Павиноочка руда, або аглія <i>Aglia tau</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Шовкопряд березовий <i>Endromis versicolora</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Шовкопряд кульбабовий <i>Lemonia taraxaci</i> (Denis et Schiffermueller, 1775)	+							
Ведмедиця велика <i>Pericallia matronula</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Ведмедиця чотирикраткова, або гера <i>Callimorpha quadripunctaria</i> (Poda, 1761)	+							
Ведмедиця-господиня <i>Callimorpha dominula</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Стрічка блакитна <i>Catocala fraxini</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Стрічка малинова <i>Catocala sponsa</i> (Linnaeus, 1767)	+							
Каптурниця срібна <i>Cucullia argentea</i> (Hufnagel, 1766)	+							
Металовидка різнобарвна <i>Euchalcia variabilis</i> (Piller, 1783)	+							
Совка сокиркова <i>Periphanes delphinii</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Ряд перетинчастокрилі – <i>hymenoptera</i>								
Плероневра хвойна <i>Pleroneura coniferarum</i> (Hartig, 1837)	+							
Бластикотом папоротева <i>Blasticotoma filiceti</i> Klug, 1834	+							
Рогохвіст авгур <i>Urocetus augur</i> (Klug, 1803)	+							
Орусус паразитичний <i>Orussus abietinus</i> (Scopoli, 1763)	+							
Ценоліда сітчаста <i>Caenolyda reticulata</i> (Linnaeus, 1767)	+							
Абія блискуча <i>Abia nitens</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Сколія гігантська <i>Scolia maculata</i> Drury, 1773	+							

Назва виду (українська і латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EURO BATS	Євро-пейський червоний список	МСОП
Сколія степова <i>Scolia hirta</i> Schranck, 1781	+							
Бджола-листоріз округла <i>Megachile rotundata</i> (Fabricius, 1787)	+							
Бджола-тесля звичайна <i>Xylocopa valga</i> Gerstaecker, 1872	+							
Джміль моховий <i>Bombus muscorum</i> (Fabricius, 1775)	+							
Джміль пахучий <i>Bombus fragrans</i> (Pallas, 1771)	+							
Джміль яскравий <i>Bombus pomorum</i> (Panzer, 1805)	+							
Джміль червонуватий <i>Bombus ruderatus</i> (Fabricius, 1775)	+							
Джміль незвичайний <i>Bombus paradoxus</i> Dalla Torre, 1882	+							
Ряд двокрили – diptera								
Ктир шершнеподібний <i>Asilus crabroniformis</i> (Linnaeus, 1758)	+							
Ктенофора святкова <i>Stenophora festiva</i> (Meigen, 1804)	+							
Тип МОЛЮСКИ – MOLLUSCA								
Клас черевоногі – gastropoda								
Ставковик булавоподібний <i>Lymnaea clavata</i> Westerlund, 1885	+							
Гранарія зернова <i>Granaria frumentum</i> (Draparnaud, 1801)	+							
Трихія опушена <i>Trichia villosula</i> (Rossmassler, 1838)	+							
II. Хребетні тварини								
Тип ХОРДОВІ – CHORDATA								
Клас Круглороті – Cyclostomata								
Мінога українська <i>Eudontomyzon mariae</i> (Berg, 1931)	+	+					+	+
Клас Риби – pisces								
Осетер річковий <i>Acipenser ruthenus</i> Linnaeus, 1758	+	+					+	
Харіус європейський <i>Thymallus thymallus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+					+	+
Вирезуб причорноморський <i>Rutilus frisii</i> (Nordmann, 1840)	+	+						+
Пічкур дністровський <i>Romanogobio kesslerii</i> (Dybowski, 1862)	+	+						+
Чоп великий <i>Zingel zingel</i> (Linnaeus, 1766)	+	+					+	+
Клас ЗЕМНОВОДНІ – AMPHIBIA								

Назва виду (українська і латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EURO BATS	Євро-пейський червоний список	МСОП
Саламандра плямиста <i>Salamandra salamandra</i> Linnaeus, 1758	+	+						+
Тритон альпійський <i>Triturus alpestris</i> Laurenti, 1768	+	+						+
Тритон карпатський <i>Triturus montandoni</i> Boulenger, 1880	+	+					+	+
Ропуха очеретяна <i>Bufo calamita</i> Laurenti, 1768	+	+					+	+
Клас Плазуни – Reptilia								
Мідянка (звичайна) <i>Coronella austriaca</i> Laurenti, 1768	+	+						
Полоз лісовий (Ескулапова змія) <i>Elaphe longissima</i> (Fitzinger, 1833)	+	+						
Клас Птахи – Aves								
Ряд Веслоногі – Pelecaniformes								
Пелікан рожевий <i>Pelecanus onocrotalus</i> Linnaeus, 1758	+	+						
Баклан малий <i>Phalacrocorax pygmaeus</i> (Pallas, 1773)	+	+						+
Ряд лелекоподібні – Ciconiiformes								
Чапля жовта <i>Ardeola ralloides</i> (Scopoli, 1769)	+	+						
Косар <i>Platalea leucorodia</i> Linnaeus, 1758	+	+						
Коровайка <i>Plegadis falcinellus</i> (Linnaeus, 1766)	+	+						
Лелека чорний <i>Ciconia nigra</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						
Ряд Гусеподібні – Anseriformes								
Огар <i>Tadorna ferruginea</i> (Pallas, 1764)	+	+						
Чернь білоока <i>Aythya nyroca</i> (Güldenstädt, 1770)	+	+						
Гоголь <i>Bucephala clangula</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						
Крех середній <i>Mergus serrator</i> Linnaeus, 1758	+	+						
Ряд Соколоподібні – Falconiformes								
Скопа <i>Pandion haliaetus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						
Шуліка рудий <i>Milvus milvus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						
Лунь польовий <i>Circus cyaneus</i> (Linnaeus, 1766)	+	+						
Канюк степовий <i>Buteo rufinus</i> (Cretschmar, 1827)	+	+						
Змієїд <i>Circus gallicus</i> (Gmelin, 1788)	+	+						
Орел-карлик <i>Hieraetus pennatus</i> (Gmelin, 1788)	+	+						
Підорлик малий <i>Aquila pomarina</i> C. L. Brehm, 1831	+	+						

Назва виду (українська і латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EURO BATS	Євро-пейський червоний список	МСОП
Могильник <i>Aquila heliaca</i> Savigny, 1809	+	+						+
Беркут <i>Aquila chrysaetus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+	+				
Орлан-білохвіст <i>Haliaeetus albicilla</i> (Linnaeus, 1758)	+	+					+	+
Балабан <i>Falco cherrug</i> Gray, 1834	+	+						+
Сапсан <i>Falco peregrinus</i> Tunstall, 1771	+	+						
Ряд Куроподібні – Galliformes								
Глушець <i>Tetrao urogallus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						
Ряд Журавлеподібні – Gruiformes								
Журавель сірий <i>Grus grus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						
Ряд Сивкоподібні – Chradriiformes								
Пісочник морський <i>Charadrius alexandrinus</i> Linnaeus, 1758	+	+						
Довгоніг <i>Himantopus himantopus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						
Чоботар <i>Recurvirostra avosetta</i> Linnaeus, 1758	+	+						
Кулик-сорока <i>Haematopus ostralegus</i> Linnaeus, 1758	+	+						
Коловодник ставковий <i>Tringa stagnatilis</i> (Bechstein, 1803)	+	+						
Кульон великий <i>Numenius arquata</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						
Кульон середній <i>Numenius phaeopus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						
Дерихвіст степовий <i>Glareola nordmanni</i> Nordmann, 1842	+	+						+
Мартин каспійський <i>Larus ichthyaetus</i> Pallas, 1773	+	+						
Крячок каспійський <i>Hydroprogne caspia</i> (Pallas, 1770)	+	+						
Ряд Совоподібні – Strigiformes								
Пугач <i>Bubo bubo</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						
Сич волохатий <i>Aegolius funereus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						
Сичик-горобець <i>Glaucidium passerinum</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						
Сова довгохвоста <i>Strix uralensis</i> Pallas, 1771	+	+						
Сипуха <i>Tyto alba</i> (Scopoli, 1769)	+	+						
Ряд Горобцеподібні – Passeriformes								
Сорокопуд червоноголовий <i>Lanius senator</i> Linnaeus, 1758	+	+						
Сорокопуд сірий <i>Lanius exubitor</i> Linnaeus, 1758	+	+						

Назва виду (українська і латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EURO BATS	Євро-пейський червоний список	МСОП
Очеретянка прудка <i>Acrocephalus paludicola</i> (Vieillot, 1817)	+	+					+	+
Золотомушка червоночуба <i>Regulus ignicapillus</i> (Temminck, 1820)	+	+						
Клас Ссавці – Mammalia								
Ряд Комахоїдні – INSECTIVORA								
Кутора мала <i>Neomys anomalus</i> Cabrera, 1907	+	+					+	+
Ряд рукокрилі або кажани – chiroptera								
Підковик малий <i>Rhinolophus hipposideros</i> (Bechstein, 1800)	+	+						
Нічниця довговуха <i>Myotis bechsteinii</i> (Kuhl, 1817)	+	+						+
Нічниця війчаста <i>Myotis nattereri</i> (Kuhl, 1817)	+	+					+	+
Нічниця ставкова <i>Myotis dasycneme</i> (Boie, 1825)	+	+					+	+
Широковух європейський <i>Barbastella barbastellus</i> (Schreber, 1774)	+	+					+	+
Вечірниця мала <i>Nyctalus leisleri</i> (Kuhl, 1817)	+	+						+
Ряд гризуни – rodentia								
Мишівка степова <i>Sicista subtilis</i> (Pallas, 1773)	+	+						+
Сліпак подільський <i>Spalax zemni</i> (Erxleben, 1777)	+	+						+
Полівка водяна <i>Arvicola terrestris scherman</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						+
Ряд хижі – carnivora								
Ведмідь бурий <i>Ursus arctos</i> Linnaeus, 1758)	+	+	+					+
Горностай <i>Mustela erminea</i> Linnaeus, 1758)	+	+						+
Норка європейська <i>Mustela lutreola</i> (Linnaeus, 1761)	+	+						+
Тхір степовий <i>Mustela eversmanni</i> Lesson, 1827	+	+						
Борсук <i>Meles meles</i> (Linnaeus, 1758)	+	+						
Видра річкова <i>Lutra lutra</i> (Linnaeus, 1758)	+	+					+	+
Кіт лісовий <i>Felis silvestris</i> Schreber, 1775	+	+	+					+
Рись <i>Lynx lynx</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+					+
Ряд ратичні – artiodactyla								
Зубр <i>Bison bonasus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+					+	+
Усього	137	82	4	1	-	-	24	38

5.3.2. Стан та ведення мисливського і рибного господарства

На завершення 2023 року в області зареєстровано майже 51 тисячу На завершення 2023 року в області зареєстровано майже 51 тисячу мисливців, які отримали державні посвідчення мисливця.

Станом на 01.01.2024 в області веденням мисливського господарства займаються 73 користувачі мисливських угідь.

Мисливське господарство Львівської області має потужний природно-кліматичний і економічний потенціал, який не використовується у повному обсязі користувачами мисливських угідь. Площа мисливських угідь Львівської області становить – 1,568 тис. га. За результатами обліку мисливської фауни у минулому році в області обліковано: оленів плямистих – 51; лосів – 145; оленів Даніеля (лань) – 98; оленів європейських – 1921; козулі – 18450; кабанів – 3581; зайців – 46353, вовків – 214, ведмедів – 72 особи.

Крім того, Західне міжрегіональне управління лісового та мисливського господарства одне з перших на Україні започаткувало і вже реалізовує дві програми реакліматизації поголів'я зубрів в гірській та рівнинній частинах області. У лісах філій ДП «Ліси України» в межах Львівської області обліковано найчисельнішу в Україні субпопуляцію зубрів двох генетичних ліній загальною чисельністю 156 зубрів. Зокрема, в рівнинних лісах Малого Полісся – лінія Біловезьких зубрів (114 особин), в Карпатах – гірські зубри Біловезько-Кавказької лінії (42 особи).

Стабільною залишається кількість хижаків, чисельність яких регулюється кожним користувачем мисливських угідь області.

Проводяться комплексні заходи, спрямовані на відтворення, у тому числі штучне, мисливських тварин – шість користувачів мисливських угідь займаються вольєрним розведенням диких тварин.

Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин (голів)

Таблиця 5.15

№ з/п	Види мисливських тварин	2023 рік	2022 рік	2021 рік
1	Зубр	156	137	121
2	Лань	98	98	98
3	Лось	145	134	121
4	Олень європейський	1921	1861	1769
5	Олень плямистий	51	49	48
6	Козуля	18450	17459	16982
7	Кабан	3581	3199	3099
8	Заєць	46353	46209	48482

Добування основних видів мисливських тварин (особин)

Таблиця 5.16

Рік	Види мисливських тварин	Затверджений ліміт добування	Видано ліцензій	Добуто	Не використано ліцензій	Причина невикористання
2023	олень козуля кабан	-	-	-	-	-
2022	олень козуля кабан	-	-	-	-	-
2021	олень козуля кабан	1861	1960	1426	-	-

Для оптимізації використання об'єктів державного мисливського фонду необхідно:

- розвивати туризм і мисливство за рахунок коштів з різних джерел (державні кошти, приватний капітал та кошти іноземних інвесторів);
- значно поліпшити роботу лісової охорони, егерської служби з попередження та виявлення фактів браконьєрства, забезпечити надійну охорону державного мисливського фонду, вивільнивши її від невласливих їй функцій, а також шляхом підняття посадових окладів та розмірів страхування здоров'я і життя;
- покращити матеріально-технічну базу установ та їх відділів на яких покладено охорону державного мисливського фонду;
- підвищити рівень відповідальності за незаконне полювання та не допускати безкарності за ці правопорушення.

Динаміка вилову риби по області впродовж 2023 року

Таблиця 5.17

Рік	Назва водного об'єкта	Затверджений ліміт вилову, т/рік	Фактичний вилов, т/рік
2023	Водосховище «Гамаліївка»	4,950	1,300
	Добротвірське водосховище	18,650	11,276
	Яворівське водосховище част.1	13,300	-
	Яворівське водосховище част.2	2,800	-
	Яворівське водосховище част.3	4,870	-
	Водосховище «Малий Гноєнець»	12,820	-
	Водосховище «Великий Гноєнець»	6,690	-
	«Подорожненський» рудний кар'єр	10,400	-
	Водосховище «Оселя»	4,390	0,475
	Водойма в урочище «Замчиське»	11,770	-
	Водойма в околицях с.Зашків	22,900	1,687
	Водосховище «Унятицьке»	3000	-
	Всього	116,540	14,738
2022	Водосховище «Гамаліївка»	4,95	1,549
	«Завадівське» водосховище	44,4	6,0922
	«Добротвірське» водосховище	17,5	-
	Яворівське водосховище част.1	13,3	0,659
	Яворівське водосховище част.2	2,8	-
	Яворівське водосховище част.3	4,19	0,598
	Водосховище «Малий Гноєнець»	12,55	-
	Водосховище «Великий Гноєнець»	6,67	-
	«Подорожненський» рудний кар'єр	10,4	-
	Водосховище «Оселя»	19,9	0,742

Рік	Назва водного об'єкта	Затверджений ліміт вилову, т/рік	Фактичний вилов, т/рік
	Водойма в урочище «Замчиське»	9,47	-
	Водойма в околицях с.Зашків	4,45	1,265
	Всього	153,58	10,9052
2021	Водосховище «Гамаліївка»	7,3	2,0777
	«Доброгостівське» водосховище	16,9	0,166
	«Завадівське» водосховище	43,9	3,66438
	«Добротвірське» водосховище	39,53	1,756
	Яворівське водосховище част.1	9,15	0,572
	Яворівське водосховище част.2	2,8	0,402
	Яворівське водосховище част.3	3,67	0,532
	Водосховище «Малий Гноєнець»	12,55	7,41
	Водосховище «Великий Гноєнець»	6,67	3,805
	«Подорожненський» рудний кар'єр	20,8	-
	Водосховище «Оселя»	17,0	2,127
	Водойма в урочище «Замчиське»	6,77	-
	Водойма в околицях с.Зашків	5,17	0,699
	Всього	192,1	23,21108

Кількість виявлених фактів браконьєрства у Львівській області за 2023 рік та два попередніх

Таблиця 5.18

Зафіксованих Західним міжрегіональним управлінням лісового та мисливського господарства	
Роки	Виявлено фактів браконьєрства, од.
2023	37
2022	58
2021	181
Зафіксованих Управлінням державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Львівській області (Львівський рибоохоронний патруль)	
2023	710
2022	494
2021	1422

5.3.3. Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

Перелік природоохоронних заходів і наукових досліджень щодо стану дикої фауни і заходів, вжитих щодо охорони тваринного світу, у тому числі на виконання вимог міжнародних договорів України у галузі дикої фауни та рішень її керівних органів.

Таблиця 5.19

Назва, терміни та місце проведення дослідження або заходу	Обсяг фінансування	Виконавець /виконавці	Основні досягнуті результати, наявні публікації (якщо результати розміщено в Інтернеті, вказується посилання)
Дослідження щодо стану популяцій диких тварин			
Яворівський НПП			
Дослідження видового складу та відносної чисельності хребетних тварин на території Яворівського НПП. Особлива увага приділялася пошуку і реєстрації місць поширення видів, котрі внесені до Червоної книги України, а також тих, що охороняються Конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, які перебувають під загрозою зникнення (CITES). Дослідження проводилися упродовж 2023 р. в межах Яворівського НПП.	В межах заробітної плати наукового співробітника Яворівського НПП	Стельмах С.М.	Літопис природи Яворівського НПП за 2023 р.
Моніторинг чисельності, територіального розміщення та біології великих ссавців. Особлива увага приділялася вивченню оленевих і куніцевих. Дослідження проводилися упродовж 2023 р. в Яворівському НПП та на прилеглих до нього територіях.	В межах заробітної плати наукового співробітника	Стельмах С. М.	Літопис природи Яворівського НПП за 2023 р. <i>Публікації:</i> Стельмах С. Олень благородний в Українському Розточчі. Досвід організації та функціонування об'єктів природно-заповідного фонду Волино-Поділля: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кременець, 25-26 травня 2023 р.). Кременець, 2023. С. 214-216. Стельмах С.М. Сучасний стан популяцій оленевих в Українському Розточчі. Сучасний стан збереження природного різноманіття та сталого використання ресурсів природно-заповідних територій: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 25-й річниці створення Яворівського НПП (сmt Івано-франкове 2023). Стр. 248-252. Стельмах С. Деякі аспекти поведінки куніці лісової у зимовий період в умовах Розточчя. Стан біорізноманіття екосистем Шацького НПП та інших природоохоронних територій. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції (7-10 вересня 2023 р. м. Львів). Львів СПОЛОМ. 2023. Стр. 83-85.
Дослідження чисельності водоплавних і лісових птахів. Дослідження проводилися упродовж 2023 р. в Яворівському НПП та	В межах заробітної плати наукового	Стельмах С. М.	Літопис природи Яворівського НПП за 2023 р.

Назва, терміни та місце проведення дослідження або заходу	Обсяг фінансування	Виконавець /виконавці	Основні досягнуті результати, наявні публікації (якщо результати розміщено в Інтернеті, вказується посилання)
на прилеглих до нього територіях.	співробітника Яворівського НПП		
Вплив інвазивного дуба червоного на параметри розмаїття лісових таксоценів ґрунтових колембол Яворівського НПП	В межах угод про співпрацю з науково-дослідними установами та вишами.	Аспірант Львівського національного університету імені І. Франка Химин О., д.б.н., професор Львівського національного університету імені І. Франка Капрусь І.Я.	Результати подано в Літописі природи Яворівського НПП за 2023 р. Сучасний стан збереження природного різноманіття та сталого використання ресурсів природно-заповідних територій. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю створення Яворівського національного природного парку (сmt Івано-Франкове, липень. 2023 р.). Стр. 264-269.
Населення колембол болотних екосистем української частини Міжнародного біосферного резервату "Розточчя"	В межах угод про співпрацю з науково-дослідними установами та вишами.	Аспіранти Львівського національного університету імені І. Франка Савчак О.Р., Мицак О.Я., д.б.н., професор Львівського національного університету імені І. Франка Капрусь І.Я.	Результати подано в Літописі природи Яворівського НПП за 2023 р. Наукові записки Державного природознавчого музею. Випуск 39/2023. Стр. 43-56
НПП «Сколівські Бескиди»			
Польові дослідження безхребетних пізньолітньо-осіннього феноаспекту в межах території НПП «Сколівські Бескиди»	Вартість наданих послуг становить 90 000,00 грн	Науковці Інституту екології Карпат НАН України	За результатами досліджень надано звітні матеріали
Дослідження рукокрилих за допомогою ультразвукових детекторів у різних частинах НПП «Сколівські Бескиди»	За рахунок загальних кошторисних призначень на утримання НПП «Сколівські Бескиди»	Франкфуртське зоологічне товариство за підтримки Федерального Міністерства охорони довкілля і природи та безпеки ядерних реакторів Німеччина (BMU) спільно із працівниками НПП «Сколівські Бескиди»	Результати досліджень висвітлені у Літописі природи за 2023 рік, т. 24.
Постійний моніторинг просторового та біотопічного розподілу фауни на території НПП «Сколівські Бескиди»	За рахунок загальних кошторисних призначень на утримання НПП «Сколівські	Спеціалісти відділу лісового господарства та відтворення еко-систем і	

Назва, терміни та місце проведення дослідження або заходу	Обсяг фінансування	Виконавець /виконавці	Основні досягнуті результати, наявні публікації (якщо результати розміщено в Інтернеті, вказується посилання)
	Бескиди»	служби охорони лісництв	
НПП «Північне Поділля»			
Проведення інвентаризації та уточнення списку видів тварин поширених у НПП «Північне Поділля»	За рахунок загальних кошторисних призначень НПП «Північне Поділля»	Науково-дослідний відділ НПП «Північне Поділля»	1. 1. Паньковська Г.П. Біотична та соціологічна цінність національного природного парку «Північне Поділля» // Актуальні проблеми вивчення ентомофауни західного регіону України: збірник тез науково-практичної конференції (Броди, 16-18 червня 2023 р.). – Львів: Державний природознавчий музей НАН України, 2023. – С. 5-7. 2. Гринюк П.М. Реєстрації регіонально рідкісних і зникаючих видів комах на території національного природного парку «Північне Поділля» // Актуальні проблеми вивчення ентомофауни західного регіону України: збірник тез науково-практичної конференції (Броди, 16-18 червня 2023 р.). – Львів: Державний природознавчий музей НАН України, 2023. – С. 12-13. Yurechko Rostyslav. Observation of rare animals in Ukraine (Lviv oblast and Kinburn Spit). // Поширення раритетних видів біоти України, том 1 / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 27, Т. 1. – Київ: Інститут зоології, UNCG, 2022. – Стр.461.
Облік чисельності крупних ссавців по слідах, січень-березень, Територія НПП «Північне Поділля»	За рахунок загальних кошторисних призначень НПП «Північне Поділля»	Гринюк П.М.	1. Гринюк. П. Фауна. Чисельність та просторовий розподіл ссавців у 2023 році. Літопис природи НПП «Північне Поділля», Броди: 2023, т. 12 2. Гринюк. П. Фауна. Інвентаризація поселень бобра та нір ссавців у 2019-2023 рр. Літопис природи НПП «Північне Поділля», Броди: 2023, т. 12
Ведення спостережень на орнітологічних маршрутах за фауністичним різноманіттям на території НПП «Північне Поділля»	За рахунок загальних кошторисних призначень НПП «Північне Поділля»	Гринюк П.М.	1. Добринський О.В., Гринюк П.М., Ільчук В.П., Гедзюк В.О. Велика біла чапля (<i>Ardea alba</i>) в Рівненській області // Беркут. – 2022. – Т. 31, вип. 1-2. – С. 59-68. 2. Гринюк П. Щодо осінньої міграції негоробиних птахів на Бродівщині у 2019-2022 рр. // Бродівщина – край на межі Галичини й Волині. – Броди, 2023. – Вип. 14. – С. 169-173. 3. Гринюк П. Про зимівлю деяких горобиних птахів на Волино-Поділлі // Тези доповідей XXI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, присвяченої 100-річчю від дня народження доктора

Назва, терміни та місце проведення дослідження або заходу	Обсяг фінансування	Виконавець /виконавці	Основні досягнуті результати, наявні публікації (якщо результати розміщено в Інтернеті, вказується посилання)
			<p>біологічних наук, професора Василя Юхимовича Шавкуна (18-19 травня 2023 р., м. Львів, Україна). – Львів, 2023. – С. 55.</p> <p>4. Гринюк П. Гніздова орнітофауна лісових біотопів національного природного парку «Кременецькі гори» // Досвід організації та функціонування об'єктів природно-заповідного фонду Волино-Поділля: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кременець, 25-26 травня 2023 р.). – Кременець, 2023. – С. 46-50.</p> <p>5. Гринюк П.М. Про морфологічні аномалії птахів // Беркут. – 2022. – Т. 31, вип. 1-2. – С. 83-84.</p> <p>6. Гринюк П.М. Пізня зустріч чорного серпокрильця (<i>Apus apus</i>) у Львівській області // Беркут. – 2022. – Т. 31, вип. 1-2. – С. 84.</p> <p>7. Гринюк П.М. Зустрічі горіхівки (<i>Nucifraga caryocatactes</i>) у Рівненській області // Беркут. – 2022. – Т. 31, вип. 1-2. – С. 32.</p> <p>8. Паньковська Г.П. Збереження популяцій рукокрилих на ділянках НПП «Північне Поділля», що знаходяться на території Підкамінської ТГ. Літопис природи НПП «Північне Поділля», Броди: 2022.т. 11</p> <p>9. Про птахів, що проживають у Золочівському районі, зокрема на території Національного природного парку «Північне Поділля» https://zlochiv.net/interv-iu-ptakhy-shcho-prozhyvaiut-u-zlochivskomu-rayoni video/?fbclid=IwAR3TCUBfvqsLSQN RBrUGs2mDwk9fCZNmmHVR4i_Ln eXzrWOK06qoGlbx5c</p> <p>10. Гринюк. П. Фауна. Інвентаризація великих гнізд птахів у 2019-2023 рр. Літопис природи НПП «Північне Поділля», Броди: 2023, т. 12.</p>
На території НПП «Північне Поділля» постійно проводяться рейди, патрулювання щодо виявлення фактів браконьєрства в екосистемах	За рахунок загальних кошторисних призначень НПП «Північне Поділля»	Відділ Державної охорони ПЗФ НПП «Північне Поділля»	Сурмай В.Т. Літопис природи НПП «Північне Поділля», Броди: 2023,т. 12
Заходи охорони та відновлення тваринного світу			
Заготівля сіна	В межах заробітної плати співробітників Яворівського НПП	Служба державної охорони Яворівського НПП	Збереження фауни на Розточчі
Заготівля кормових віників	В межах заробітної	Служба державної	Збереження фауни на Розточчі

Назва, терміни та місце проведення дослідження або заходу	Обсяг фінансування	Виконавець /виконавці	Основні досягнуті результати, наявні публікації (якщо результати розміщено в Інтернеті, вказується посилання)
	плати співробітників Яворівського НПП	охорони Яворівського НПП	
Підгодівля диких тварин	В межах заробітної плати співробітників Яворівського НПП	Служба державної охорони Яворівського НПП	Збереження фауни на Розточчі
Зимовий облік тварин	В межах заробітної плати співробітників Яворівського НПП	Служба державної охорони Яворівського НПП	Збереження фауни на Розточчі
Розкладання по території вакцини анабіотичної для пероральної імунізації м'ясоїдних тварин (лисиця, єнотовидний собака, куниця лісова тощо)	В межах заробітної плати співробітників Яворівського НПП	Служба державної охорони Яворівського НПП	Збереження фауни на Розточчі
Проведення щорічного зимового обліку фауни на території НПП «Сколівські Бескиди»	За рахунок загальних кошторисних призначень НПП «Північне Поділля»	Спеціалісти відділу лісового господарства та відтворення еко-систем, спеціалісти служби охорони лісництва	https://skolebeskydy-park.in.ua/zymovyy-oblik-fauny-u-2024-rotsi-provedeno/
Програма підтримки майданської субпопуляції зубра європейського в Сколівських Бескидах	Для підгодовлі зубрів закуплено кормів на 2023-2024 роки. З обласного фонду охорони навколишнього природного середовища виділено 100 тис. грн. НПП «Сколівські Бескиди» виділено 20 тис. грн.	Спеціалісти відділу лісового господарства та відтворення еко-систем, спеціалісти служби охорони Майданського лісництва	Звіт виконання Програми
Охорона чорного лелеки в НПП «Сколівські Бескиди»	За рахунок загальних кошторисних призначень на виконання природоохоронних заходів	Спеціалісти відділу лісового господарства та відтворення еко-систем, спеціалісти служби охорони лісництва	Виявлено нове місце гніздування чорного лелеки.
Проведено природоохоронну акцію з облаштування штучних помешкань для кажанів (кажанятників) на території НПП «Північне Поділля».	За рахунок загальних кошторисних призначень НПП «Північне Поділля»	Науково-дослідний відділ	https://park-podillya.com.ua

Назва, терміни та місце проведення дослідження або заходу	Обсяг фінансування	Виконавець /виконавці	Основні досягнуті результати, наявні публікації (якщо результати розміщено в Інтернеті, вказується посилання)
Біотехнічні заходи. Заготівля кормових віників.	За рахунок загальних кошторисних призначень НПП «Північне Поділля»	Відділ Державної охорони ПЗФ НПП «Північне Поділля», Підкаміньське та Золочівське природоохоронні науково-дослідні вилілення	Сурмай В.Т. Літопис природи НПП «Північне Поділля», Броди: 2023 р., т. 12

5.4. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні

5.4.1. Стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду

Територія Львівської області характеризується широким ландшафтним та природно-географічним різноманіттям – в її межах налічується 9 природних зон, відмінних за геолого-геоморфологічною будовою, ґрунто-кліматичними умовами, флористичними і геоботанічними особливостями, в тому числі Розточчя і Карпати. Цей фактор є визначальним у формуванні і територіальному розміщенні об'єктів природно-заповідного фонду.

Одним з найдієвіших заходів збереження біорізноманіття є створення природно-заповідних територій.

Дванадцять об'єктів природно-заповідного фонду є природоохоронними установами зі спеціальними адміністраціями, а саме:

- природний заповідник «Розточчя»;
 - національні природні парки «Сколівські Бескиди», «Яворівський», «Північне Поділля», «Бойківщина» та «Королівські Бескиди»;
 - ботанічні сади Львівського національного університету імені Івана Франка та Національного лісотехнічного університету України;
 - регіональні ландшафтні парки «Знесіння», «Равське Розточчя», «Верхньодністровські Бескиди», «Надсянський» та «Стільське Горбогір'я».
- Найбільшу площу в структурі природно-заповідного фонду області займають національні природні парки площею 79,5 тис. га, регіональні ландшафтні парки – 56,5 тис. га та заказники – 35,16 тис. га. З них у підпорядкуванні:
- Міндовкілля – 3 (Яворівський НПП, НПП «Північне Поділля» та НПП «Королівські Бескиди»);
 - Державному агентству лісових ресурсів України – 2 (НПП «Сколівські Бескиди» та НПП «Бойківщина»);
 - Міністерству освіти та науки України – 4 (природний заповідник «Розточчя», 3 ботанічні сади);
 - органам місцевого самоврядування – 5 (РЛП «Знесіння», РЛП «Верхньодністровські Бескиди», РЛП «Надсянський», РЛП «Равське Розточчя», РЛП «Стільське Горбогір'я»).

Впродовж 2023 року Львівською обласною радою прийнято рішення про оголошення 6 об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення: пралісова пам'ятка природи «Близці», ландшафтний заказник «Бескиди»,

гідрологічний заказник «Травертинові джерела», ботанічні природні пам'ятки «Дуб села Гряд-Мирівка» та «Дуб Уейського», і дендрологічний парк «Львівська Софіївка».

Динаміка структури природно-заповідного фонду Львівської області наведена в табл. 5.20.

Динаміка структури природно-заповідного фонду Львівської області

Таблиця 5.20

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	На 01.01.2023		На 01.01.2024	
	кількість, шт	площа, га	кількість, шт	площа, га
Природні заповідники	1	2084,5	1	2084,5
Біосферні заповідники	-	-	-	-
Національні природні парки	5	79587,52	5	79587,52
Регіональні ландшафтні парки	5	56540,68	5	56540,68
Заказники загальнодержавного значення	10	3322,9952	10	3322,9952
Заказники місцевого значення	68	31839,5949	70	33335,2744
Пам'ятки природи загальнодержавного значення	2	592,8	2	592,8
Пам'ятки природи місцевого значення	203	2348,689	205	2438,924
Заповідні урочища	37	2823,3	37	2823,3
Ботанічні сади загальнодержавного значення	2	41,2	2	41,2
Ботанічні сади місцевого значення	1	1,5	1	1,5
Дендрологічні парки загальнодержавного значення	2	64,0	2	64,0
Дендрологічні парки місцевого значення	3	3,4434	4	4,8694
Зоологічні парки загальнодержавного значення	-	-	-	-
Зоологічні парки місцевого значення	1	5,9	1	5,9
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	7	169,76	7	169,76
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення	61	810,851	61	810,8485
РАЗОМ:	408	180236,731	413	182280,974
в тому числі:				
загальнодержавного значення	29	85862,7752	29	85862,7752
місцевого значення	379	94373,9558	384	96005,1988
Фактична площа ПЗФ		173312,021		175356,264
% фактичної площі ПЗФ від площі адміністративно-територіальної одиниці		7,93		8,03

Звіт про зміни складу територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення в 2023 році, розташованих на території Львівської області

Таблиця 5.21

№ п/п	Категорія, значення	Тип	Назва	Площа, га	Обґрунтування причини ліквідації статусу	№, дата, назва документу, яким було створено (оголошено) об'єкт ПЗФ, ліквідовано статус або внесені зміни, ким прийнятий
Створено (оголошено)						
1	пралісова пам'ятка природи	місцевого	Близці	90,1		рішення Львівської обласної ради від 30.04.2023 №457
2	ландшафтний заказник	місцевого	Бескиди	1562,4		рішення Львівської обласної ради від 30.04.2023 №463
3	гідрологічний заказник	місцевого	Травертинові джерела	4,4		рішення Львівської обласної ради від 30.04.2023 №459
4	ботанічна пам'ятка природи	місцевого	Дуб села Гряд-Мирівка	0,05		рішення Львівської обласної ради від 30.04.2023 №462
5	ботанічна пам'ятка природи	місцевого	Дуб Уєйського	0,2		рішення Львівської обласної ради від 30.04.2023 №465
6	дендрологічний парк	місцевого	Львівська Софіївка	1,426		рішення Львівської обласної ради від 30.04.2023 №460
Ліквідовано статус						
1	ботанічна пам'ятка природи	місцевого	Група вікових ясенів	0,09	Дерева перебувають у незадовільному фітосанітарному стані, становлять загрозу для життя і здоров'я людей, а також для споруд, ліній електропередач, транспорту тощо	рішення Львівської обласної ради від 30.04.2023 №466
Змінено категорію, тип, значення, площу тощо						

№ п/п	Категорія, значення	Тип	Назва	Площа, га	Обґрунтування причини ліквідації статусу	№, дата, назва документу, яким було створено (оголошено) об'єкт ПЗФ, ліквідовано статус або внесені зміни, ким прийнятий
1	ландшафтний заказник	місцевого	Маківка	308,5	Виявлено значні площі деградованих та відмираючих деревостанів	рішення Львівської обласної ради від 30.04.2023 №458
2	ландшафтний заказник	місцевого	Моршинський	3093,8	Рішення напрацьовано в результаті клопотання ПрАТ «МЗМВ «Оскар», яке є власником спеціального дозволу на користування надрами №3355 від 27.07.2004 та спеціального дозволу на користування надрами №5978 від 05.09.2014, на підставі яких здійснює забір води з природних джерел № 1, 2, 3, 4 ділянки «Джерело «Моршинське» Моршинського родовища та з джерела №5 ділянки «Джерело «Моршинське» Моршинського родовища.	рішення Львівської обласної ради від 25.07.2023 №496
3	ландшафтний заказник	місцевого	Бориславський	2059,7	Рішення прийнято в результаті клопотання ПП ТЗОВ «Акваєко», яке є власником спеціального дозволу на користування надрами ділянки надр в урочищі «Міське» №5424 від 09.07.2022 та планує здійснювати геологічне вивчення, в т.ч. дослідно-промислову розробку ділянки надр в урочищі «Міське» (джерела № 1, 2, 3, 4, 5).	рішення Львівської обласної ради від 25.07.2023 №497

№ п/п	Категорія, значення	Тип	Назва	Площа, га	Обґрунтування причини ліквідації статусу	№, дата, назва документу, яким було створено (оголошено) об'єкт ПЗФ, ліквідовано статус або внесені зміни, ким прийнятий
4	регіональний ландшафтний парк	місцевого	Стільське Горбогір'я	9205,58	Рішення прийнято з метою розширення навчального полігону військової частини 4114 Національної гвардії України та оптимізації природоохоронних функцій регіонального ландшафтного парку «Стільське Горбогір'я» з актуальним господарським використанням суміжних територій.	рішення Львівської обласної ради від 04.07.2023 № 485
5	парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва	місцевого	Парк ім.Т.Г.Шевченка	16,1407	Метою прийняття рішення є необхідність приведення площі парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк ім. Т.Г. Шевченка» у відповідність до актуального стану	рішення Львівської обласної ради від 28.12.2023 № 526

Примітка. В таблицю вносяться відомості про:

- створені (оголошені) території та об'єкти ПЗФ;
- території та об'єкти ПЗФ, статус яких було ліквідовано (викласти обґрунтування причини ліквідації статусу: втрата природоохоронної, наукової, естетичної, рекреаційної цінності, ліквідація у зв'язку з входженням об'єкта ПЗФ до складу іншого об'єкта ПЗФ тощо);
- об'єкти ПЗФ, щодо яких відповідним документом були прийняті зміни, що стосуються таких показників: категорії, типу, значення, назви, площі.

5.4.2. Водно-болотні угіддя міжнародного значення

На території Львівської області у Самбірському районі Турківської територіальної громади в 2010 році виявлено верхове болото, яке знаходиться на території РЛП «Надсянський». Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2011 року, водно – болотного угіддю «Надсяння» надано статус водно-болотне угіддя міжнародного значення.

Це рідкісне природне водно-болотне угіддя (ВБУ), що існує у біогеографічному регіоні Східні Карпати і відіграє суттєву роль у природному функціонуванні річкового басейну р. Сян.

Угіддя підтримує існування реліктового післяльодовикового угруповання безхребетних і є критичним для виживання видів, визначених як вразливі, зникаючі або такі, що знаходяться під загрозою зникнення, відповідно до національного законодавства та є складовою частиною мережі угідь, які забезпечують місця перебування для рідкісних, вразливих і зникаючих видів та видів, які знаходяться під загрозою зникнення.

ВБУ розташоване на низькій надзаплавній терасі річки Сян, складеній алювієм і перекритий делювіальними відкладами, що зносяться з прилеглого схилу. Ґрунтовий покрив представлений, в основному, торфовими ґрунтами різної потужності.

ВБУ є прикладом унікального верхового сфагнового болота, яке збереглося у непорушеному вигляді. Відноситься до типу улоговинних боліт лісового поясу.

У межах території досліджень виявлено 11 видів рослин Червоної книги України (2009), зокрема *Andromeda polifolia*, *Orchis palustris*, *Dactylorhiza incarnata*, *Drosera rotundifolia* та інші.

Наявною є унікальна комбінація різноманітних рідкісних угруповань водно-болотного та лучного типів (понад 10 згідно класифікації Браун-Бланке), зокрема угруповання класів Охусоссо-Sphagnetea та Scheuchzerio-Caricetea fuscae, що входять до списку рідкісних угруповань Карпат.

Виявлено ряд рідкісних болотних синтаксонів «Зеленої книги України» (2009), зокрема *Sphagneta depressipiceetosa*, *Scheuchzerieto-Sphagneta*, та *Cariceto-Scheuchzerieto-Sphagneta*.

Угіддя є осередком поширення 3 видів внесених до ЧК України (2009): *Tetradontophora bielensis* (Waga, 1842) Dunger, 1961 (ЧКУ, зникаючий), *Colias palaeno* (Linnaeus, 1761) (ЧКУ, зникаючий), *Endromis versicolora* (Linnaeus, 1758) (Lepidoptera) (ЧКУ, вразливий).

Із верхньо-болотного угіддя відома єдина в Україні популяція післяльодовикового релікта *Trechus amplicollis* Fairm. (Coleoptera, Carabidae).

Ймовірне виявлення ще ряду цінних видів безхребетних реліктів льодовикової епохи.

Риби: верхів'я басейну р. Сян є важливим місцем існування декількох важливих видів риб: серед них харіус (*Thymallus thymallus*), занесена до Червоної книги України (2009), а також форель струмкова (*Salmo trutta m. fario*).

Земноводні: територія ВБУ є важливим місцем розмноження гірських видів земноводних, які занесені до Червоної книги України (2009): саламандри плямистої *Salamandra salamandra*, тритона альпійського *Mesotriton alpestris*, тритона карпатського *Lissotriton montadoni*, а також кумки жовточеревої *Bombina variegata*.

Ссавці: З комахоїдних ця територія є важливою для кутори звичайної *Neomys fodiens*, що тісно пов'язана з водоймами, веде напівводний спосіб життя і селиться переважно біля невеликих незамерзаючих річок, потоків у букових і мішаних лісах, гірсько-сосновому криволіссі.

На території ВБУ протягом останніх років відзначене постійне перебування зубрів *Bison bonasus*. Чисельність стада коливається в межах 5-10 особин, залежно від сезону (у зимовий період кількість особин у стаді збільшується).

З інших важливих видів тут трапляються вовк *Canis lupus*, лисиця звичайна *Vulpes vulpes*, куниця лісова *Martes martes*, горностаї *Mustela erminea* (ЧКУ), свиня дика *Sus scrofa*, козуля європейська *Capreolus capreolus*, олень благородний *Cervus elaphus* та бобер звичайний *Castor fiber*.

Територія глибоко пов'язана із культурною етнографічною народністю України та Карпат – бойки. Угіддя є важливим для екологічної освіти, рекреації та наукових досліджень. Територія має важливу історичну цінність унаслідок подій Другої Світової війни.

Розміщення угіддя у прикордонній зоні та віддаленість від населених пунктів сприяють відсутності негативного впливу на екологічний стан об'єкту. Рекреація і туризм відсутні.

5.4.3. Біосферні резервати та Всесвітня природна спадщина

Біосферні резервати призначення для вирішення однієї з найболючіших проблем, є якими сьогодні стикається світ: Як ми можемо примирити збереження біорізноманіття з їх використанням? Ефективний біосферний резерват коли для вирішення питання його функціонування, збереження та розвитку залучані науковці, вчені, владні структури, місцеві громади, природоохоронні установи та громадськість.

Основна мета біосферного резервату – збереження біорізноманіття, проведення наукових досліджень, розвиток місцевих громад, відродження традиційних ремесел, народних промислів, невиснажливе природокористування, підтримку вирощування екологічно чистої сільськогосподарської продукції, збереження історико-культурної спадщини, проведення еколого-освітньої діяльності, розвиток зеленого туризму.

В області є 3 об'єкти, які включені комісією МАБ ЮНЕСКО до всесвітньої мережі біосферних резерватів.

1) Регіональний ландшафтний парк «Надсянський» загальною площею 19428 га створений з метою забезпечення екологічного балансу верхів'я ріки Сян, яке знаходиться в межах України та Польщі, з 1998 року є складовою

частиною першого в світі міжнародного українсько-польсько-словацького біосферного резервату «Східні Карпати».

2) З метою збереження біорізноманіття, розвитку місцевих громад, проведення еколого-освітньої діяльності створено українську частину міжнародного біосферного резервату «Розточчя», який рішенням комісії МАБ ЮНЕСКО у 2011 році включений до Світової мережі біосферних резерватів. Площа української резервату становить 74416,0 га.

Завдяки об'єднаним зусиллям української та польської сторін, Міжнародною координаційною радою Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» 19 червня 2019 року прийнято рішення про включення до всесвітньої мережі Міжнародного українсько-польського біосферного резервату «Розточчя» загальною площею 371902 га. З польської сторони резерват займає площу 297015 га, а з української – 74887 га.

Отримання статусу транскордонного біосферного резервату є визнанням на міжнародній арені визначних природних, ландшафтних і культурних цінностей регіону Розточчя

3) На території природного заповідника «Розточчя» є унікальна ділянка старовікових букових лісів площею 384,81 га, яка 7 липня 2017 року на 41-й сесії Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, що відбулась у м. Краків (Республіка Польща), включена до складу українсько-словацько-німецького об'єкта всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини». Тепер він має назву “Незаймані букові ліси в Карпатах та інших регіонах Європи” і охоплює не три країни, як раніше (Україна, Словаччина і Німеччина), а дванадцять – Албанія, Австрія, Бельгія, Болгарія, Хорватія, Іспанія, Італія, Румунія, Словенія.

Основні туристично-атракційні місця міста Львова

Львів – важливий культурний, політичний, науковий центр України. За кількістю історико-культурних пам'яток в Україні посідає перше місце. Історичний центр Львова у 1998 році внесено до світової спадщини ЮНЕСКО.

Площа Ринок – виникла у другій половині XIV століття. Первісна готична забудова площі загинула підчас найбільшої міської пожежі 1527 року. Після пожежі будинки почали будувати лише з каменю та цегли і називати їх кам'яницями. Площу оточують 44 будинки, кожен має свою власну неповторну історію: кам'яниця Бандінеллі, Чорна кам'яниця, ренесансний палац грека Корнякта, венеціанська кам'яниця з Крилатим Левом – гербом Венеції. Епоху бароко представляє палац Любомирських, ампірний стиль – будинок «Під оленем».

До кожного кута площі прямує по дві вулички. Неповторною окрасою Ринку є скульптури на кутах площі. Це фонтани поч. XIX ст. з фігурами греко-римських богів: Нептуна, Діани, Адоніса, Амфітріти.

Ратуша – першу ратушу заклав князь Володислав Опольський у сімдесятих роках XIV ст.

Сучасного вигляду ратуша набула в середині XIX ст. На даний час ратуша має 65 метрів висоти. Вхід монументальної будівлі, збудованої у стилі класицизму, прикрашають кам'яні леви з гербом міста на щитах.

Аптека-музей – будинок зведено 1735 році (з 1775 тут аптека) і в різний час належав різним господарям. Одна з кімнат аптеки прикрашена поліхромними розписами чотирьох елементів Всесвіту: води, землі, вогню, повітря. В музеї є багата експозиція аптечних приладів.

Каплиця Боїмів – створена у XVII ст. за кошти Георгія Боїма. Декорована різьбленням на білому камені, що відтворює історію життя Христа. Вінчає каплицю фігура Христа в Гетсиманському саду.

Арсенал – збудований 1556 року, звели його практично неприступним Архітектор Гродзіцький. У трьох вежах арсеналу колись жили міський кат з родиною, там же відбувалися допити й катування. З ХУІІІ ст. в арсеналі облаштували в'язницю. Під вартою у ній тримали гайдамаків. У 70-х рр. минулого століття його відновили і відкрили єдиний у Східній Європі Музей зброї.

Порохова вежа – старовинна фортифікаційна споруда міста, там справді зберігали порох і військову амуніцію. У 50-х роках ХХ ст. її віддали під Будинки архітекторів.

Собор Святого Юра – перший дерев'яний храм збудовано у ХІІІ ст. за наказом князя Лева. Теперішнього виду собор набув 1744-1761 рр. завдяки будівничому Б. Меретину та славетному скульптору Й. Пінзелю. Це найкраща пам'ятка барокової архітектури в Україні. Ансамбль творять храм, дзвіниця, капітула, Митрополичі палати, сад, огорожа.

Колишній костел і монастир бернардинів (тепер церква Св. Андрія Первозванного) – збудовані у ХVІІ ст. Архітектори Павло Римлянин та Амброзій Прихильний. Тут поєднано кілька стилів. Збереглась східна оборонна стіна з Глинянською вежею, яка має висоту 38 метрів. На ній – відреставрований годинник ХVІІІ ст. У дворі монастиря є криниця – ротонда, збудована 1720 року

Вірменський собор – унікальний взірець вірменської архітектури ХІV ст. Масивні стіни (140 см) муровані з коленого каменю, ззовні і в середині облицьовані кам'яними плитами. Цікавою є конструкція купола: він опирається на пустотілі ребра, викладені з глиняних глечиків.

Домініканський собор (Церква Пресвятої Євхаристії) – збудований у середині ХVІІІ ст. на місці старого костелу ХV ст. Нова споруда зведена у стилі бароко. На фасаді – герб домініканців: пес лежить на книзі і тримає у пащі смолоскип.

Академічний державний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької – один з найрозкішніших театрів Європи. Будувався з 1897 до 1900 рр. Споруджений за проектом Зигмунда Горголевського в стилі віденського ренесансу. У нішах над цокольним поверхом встановлені алегоричні скульптури «Життя» і «Мистецтво». А вгорі над колонами зображення муз роботи Попеля. Вивершують фасад бронзові алегоричні постаті «Слава», «Перемога», «Любов». Інтер'єр щедро оздоблений різнокольоровим мармуром, позолотою. Головну сценічну завісу розписав Г. Семирадський.

Музей етнографії та народного промислу - будинок споруджувався з 1874 по 1891 рр. за проектом архітектора Захарієвича та прикрашений роботами скульптора Марконі. Зведений за кошти міста, слугував промисловому музеєві. Пізніше до колекції була прилучена велика збірка творів українського народного мистецтва та етнографії Наукового товариства імені Т. Шевченка.

Галерея мистецтв – заснована у 1907 році на основі зібрання картин та скульптур західноєвропейських майстрів. Львів'яни ласкаво називають її Львівським Лувром.

Палац Потоцьких – збудовано 1880 року в стилі французького класицизму, архітектори Цибульський та Оверн. За огорожею з орнаментальною металевою брамою постає імпозантна споруда з інтер'єрами, прикрашеними ліпниною, рельєфами, настінним живописом, вітражами.

Львівський Національний університет імені Івана Франка – це приміщення Галицького сейму, споруджене у другій половині XIX ст. в стилі пізнього італійського ренесансу. Архітектор Гохберг. Фасад центрального корпусу прикрашений алегоричними постатями Галичини, Дністра та Вісли. Обабіч центрального входу скульптурні групи «Освіта» та «Праця». З 1920 року споруду віддали університету.

Бібліотека імені Василя Стефаника – до 1939 року це інститут ім. Оссолінських. Збудований наприкінці XVIII ст., досконала пам'ятка класицизму в архітектурі.

Основні туристично-атракційні місця області

Олеський замок – пам'ятка архітектури XIV–XVII ст. перебудована у дусі Італійського Ренесансу в 1620-х рр. Розташований неподалік селища Олесько, на 72-му кілометрі від Львова на Київському шосе. Перша згадка про замок в джерелах припадає на 1327 рік Тепер тут музей-заповідник X–XVIII ст. «Олеський замок» – відділ Львівської галереї мистецтв. У музеї зібрано понад 500 творів живопису, скульптури, прикладного мистецтва. В одному із залів зібрано твори іконопису XV–XVI ст. У трьох залах експозиції можна простежити майже чотирьохсотрічний розвиток львівського портрету.

Підгорецький замок – перша писемна згадка про Підгірці датується 1431 роком. Замок – це ансамбль, до якого входить оточений складною оборонною системою триповерховий палац, заїжджий двір XVIII ст., костіол і парк. Замок споруджено протягом 1635–1640 рр. на місці старого укріплення, яке згадується ще від 1530 року. Архітектори Андре дель Аква та Гійом Левассер де Боплан працювали за вказівкою коронного гетьмана Станіслава Конєцпольського. Замок у формі квадрата, на його рогах розташовані п'ятикутні бастіони. Колекція картин маєтку була однією з найбільших на українських землях.

Свірзький замок – перша згадка про Свірж датується 1427 роком. Згадка про замок лише у ХУ ст. (1530 рік) коли він належав шляхетному роду Свірзьких. Сучасного вигляду набрав у середині ХУІІІ ст. за власності графа

Цетнера. Можливо архітектором споруди є Гродзіцький. У 1648-1654 рр. замок не раз здобували козацькі загони. На території комплексу залишився костюл XV ст. у стилі ренесансу. У замку зберігся оздоблений камінь, бійниці, а посеред двору – величезна криниця. Прямокутний замок розташований на двох рівнях.

Замок у Старому Селі кінця XVI - XVII століття – основний об’єкт огляду в Старому Селі – вперше згадується у 1442 році. Упродовж XVI – XVII століть замок кілька раз руйнувався і перебудовувався (зокрема й козацькою армією Богдана Хмельницького у 1648 році). До нашого часу збереглися туристично атракційні руїни замку, що представляють собою фортифікаційні мури заввишки 14-16 метрів із фланкуючими кількаярусними вежами. Укріплення протяжністю понад 500 м. оперізують внутрішню замкову територію площею понад 2 га. На замковій території є малодосліджені підвальні приміщення, також туристи мають нагоду познайомитися з архітектурними принципами триярусної забудови замкових веж.

Золочівський замок – збудовано у першій третині XVII ст. як оборонну фортецю. В’їзна вежа, Китайський палац, Великий житловий палац творять прекрасну ренесансну гармонію. Найцікавіший замок своїми елементами оборонної архітектури. Вежі-кавалери, бастіони, панська садиба, казарми, в’язниця, навчальний заклад. Нині це музей-заповідник, відділ Львівської галереї мистецтв. Перлиною архітектури замку є декоративний портал брами. Вежі на бастіонах є своєрідною візиткою замку, який пов’язаний з багатьма історичними подіями та постатями: Богданом Хмельницьким, Петром Дорошенком, Іваном Сірком, Яном Собеським. Окрасою замку є Китайський палац – один з небагатьох зразків східної архітектури на наших землях. Архітектура палацу нагадує італійські палаци епохи ренесансу.

Поморянський замок XVI – XVII століть. Складається з палацевого комплексу, парадного замкового двору і фрагментів могутніх оборонних мурів з наріжними вежами. Від величного (незалежно від стану) прямокутного у плані архітектурного ансамблю нині залишилися мальовничі руїни. Королівський палац представляє собою монументальну двоповерхову споруду з колись розкішним фасадом, який досі справляє на відвідувачів неабияке враження. Також збереглися кутова вежа і ділянка оборонного замкового муру.

Жовківський королівський замок XVI століття. Він має строгу прямокутну форму з чотирма кутовими вежами. Туристи можуть оглянути замкові вежі й двоповерхові житлові корпуси, прогулятися дерев’яними замковими галереями, зазирнути у парадні внутрішні покої. Нині в них розташована експозиція музею. Зараз завершується формування мистецької експозиції Жовківського замку як філії Львівської галереї мистецтв. Згідно з проектом реконструкції історико-культурного комплексу, у приміщеннях замку для туристів планується відновити королівські покої, відкрити “королівський” ресторан у ренесансному стилі, концертний зал камерної музики, діючу кузню-музей, каретний двір із конюшнею та мистецькі майстерні.

м. Жовква – важливий туристичний центр Львівської області. У 1994 р. створено Державний історико-архітектурний заповідник, де знаходиться близько 40 пам’яток архітектури XVII-XX ст.

- с. Звенигород** – залишки давньоруського городища XI-XII ст.;
- с. Крехів** – одне з основних місць духовного паломництва на Західній Україні;
- с. Підгірці** – давня резиденція польських королів, замок пізньоренесансової архітектури 1635-1640 рр., пам'ятка садово-паркового мистецтва XVII-XVIII ст. світового значення, Василіанський монастир XVII ст., костел Йосифа 1752-1766 рр., Михайлівська церква 1760 року;
- сміт Поморяни** – замок XVI-XVII ст.;
- м. Винники** – костел Вознесіння 1738 р., дзвіниця XIX ст., ландшафтні заказники «Чорна гора» і «Львівський»;
- с. Потелич** – городище давньоруського міста Потелич, церква Святого Духа, Дзвіниця Троїцької церкви, Гідробіологічний заказник державного значення «Потелицький»;
- сміт Підкамінь** – урочище «Підкамінь», скелі «Триніг»;
- м. Дрогобич** – збережений ансамбль історичної частини міста XVIII – поч. XX ст.; шедеври української дерев'яної архітектури XVI – XVII ст: церква св. Юрія і Возвиження Чесного Хреста;
- с. Нагуєвичі** – літературно-меморіальний музей Івана Франка.
- с. Урич** – історико - природничий заповідник Урицькі скелі з залишками збереженої Давньоруської фортеці XI – XIV ст.
- с. Стільське** – унікальний історико-культурний комплекс з центром городищем IX – XI ст., який охоплює величезну, вкриту давнім пралісом площу мальовничої Бібрсько-Стільської височини. В результаті тривалих археологічних досліджень було встановлено, що дійсно на залісненому плато на початку XI століття існувало велике місто. Його неймовірно велика, як для тогочасних міст Європи, укріплена площа сягала 250 га., а довжина оборонних стін близько 10.км. У найближчих околицях міста археологи дослідили густу сітку поселень, культових місць та некрополі.

Центри релігійного паломництва

Страдч – територія села й гори була заселена ще в давньослов'янську добу. У давньоруський період на вершині Страдецької гори існував дерев'яний град площею понад 10 га. Під горою в долині р. Верещиці розрісся посад – неукріплене селище. За легендами, посад заснували два давньокняжі ловчі-стрільці і назвали його Стрілиська. Тоді ж тут вирішив оселитися один з монахів Києво-Печерської Лаври і заклав першу печеру. Невдовзі до нього приєдналися ще кілька пустельників, і в першій половині XIII століття у товщі гори виник печерний монастир.

Крехів – це одне з найдавніших історичних сіл Розточчя. У документах перша письмова згадка про нього датована 1456 роком. За 2 км. на південний схід від села серед густих букових пралісів Розточчя під горою Побійною знаходиться Крехівський Василіанський монастир св. Миколая. Засновано його було близько 1618 року на горі Іоїла з печерою. За народними переказами, монастир заснували два монахи Києво-Печерської Лаври – Іоїл та Сильвестр.

Вони викупили у скелі, що згодом отримала назву «Скала Іоїла», печери й оселилися в них. А на вершині скелі збудували каплицю Покрови Пресвятої Богородиці і поруч каплицю Петра і Павла.

Жовква – це класичне середньовічне місто-фортеця з строгими архітектурними канонами європейської містозабудови. Жовква – це також місто паломництва різних віросповідань. Тут можна оглянути Синагога парафіяльний костел Св.Лаврентія 1606-1618 рр. з надгробками магнатських родів Жолкевських та Собеським, дерев'яні церкви-пам'ятки давньоукраїнського зодчества: храм Різдва Пресвятої Богородиці 1705 року з іконостасом 1708 р. та храм Св. Трійці 1720 р. з унікальним іконостасом роботи галицьких малярів та різьбярів початку XVII століття, який містить до 50 ікон, Домініканський монастир XVII-XVIII століття з костелом Діви Марії 1655 р. у стилі раннього італійського бароко (у 1995 році костел переосвячено на церкву Св. Йосафата УГКЦ), Костел Св. Лазаря 1735 р., Василянський монастир кінця XVII – початку XX століть.

Унівський монастир – є одним із найцікавіших архітектурних ансамблів України. Нинішній архітектурний ансамбль Унівського монастиря складається з монастирських будівель та Успенської церкви. Найціннішою пам'яткою ансамблю є церква Успення Богородиці, яка датується XVI століттям.

Белз – одне з найдавніших міст України та Східної Європи. Вперше згадується у літописі під 1030 роком: «Ярослав взяв Белз». Пам'ятки історії та архітектури пов'язані з українською, польською та єврейською культурами. Найзагадковішою пам'яткою Белза є цегляна споруда, звана «Аріанською вежею», збудована у 1606 році. У місті збережена дерев'яна сакральна пам'ятка церква Святої Параскеви, перші згадки про яку походять з кінця XV століття. Над центральною частиною панорами міста домінують барокові вежа з годинником і дзвіниця, а за нею – залишки могутніх цегляних стін костелу Домініканського монастиря. Писемна згадка про белзьких ізраелітів датована 1469 роком, події та архітектура пов'язана з життям юдейської громади залишила вагомий слід у історії міста.

5.4.4. Формування української частини Смарагдової мережі Європи

До Смарагдової мережі Європи відносять ряд територій особливого природоохоронного значення, які визначають і зберігають біологічне різноманіття країн Євросоюзу, Східної Європи і деяких африканських держав. Створена рішенням Бернської конвенції 1979 р. і підтримується державами-членами Ради Європи.

Основна мета – виділення і взяття під охорону місць проживання рідкісних видів тваринного і рослинного світу. При оцінці території для включення до Смарагдової мережі Європи враховується: чи мешкають тут види рослин і тварин, що знаходяться під загрозою зникнення, чи представляє вона собою важливий пункт зупинки на шляхах міграції тварин чи птахів, чи відрізняється високим рівнем біорізноманіття, чи зустрічається тут унікальне місцепроживання.

Смарагдова мережа – це назва для територій, що становлять особливий природоохоронний інтерес, які об'єднали та наділили єдиним для Європейського Союзу статусом. Щоб отримати такий статус, територія повинна забезпечувати достатній рівень захисту для оселищ, видів флори та фауни, визначених як пріоритетні.

Згідно Закону України «Про приєднання України до Конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі» від 29.10.1996 № 436/96-ВР Україна стала Договірною Стороною «Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі», укладеної у Берні, 19.09.1979 (Бернська конвенція) і взяла на себе зобов'язання виконувати конвенцію. Ця Конвенція має на меті охорону дикої флори та фауни і їхніх природних середовищ існування (оселищ). Особлива увага приділяється видам, яким загрожує зникнення та вразливим видам, включаючи мігруючі види, яким загрожує зникнення чи які є вразливими. Для здійснення нагляду за застосуванням зазначеної Конвенції Договірними Сторонами створений Постійний комітет (ПК).

Реалізація Смарагдової мережі в Україні почалася в 2001 році з наданням Радою Європи за фінансової підтримки ЄС пілотного проекту для апробації процедури та визначення перших п'ятнадцяти Смарагдових об'єктів в Україні.

На сьогодні українським ученим вдалося підготувати документи щодо 377 об'єктів Смарагдової мережі. Понад 160 перебувають у процесі перевірки. Серед цих територій є оселища не просто рідкісні, а такі, яких немає більше ніде в Європі. Однак, внаслідок вторгнення російських військ значна частина цінних територій знищена або перебуває під окупацією. Інформація про об'єкти Смарагдової мережі України та їх межі доступні на сайті Ради Європи за посиланням: <https://cutt.ly/mF9YEfV>.

5.5. Еколого-освітня та рекреаційна діяльність на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду

Екологічна освіта є потужним фактором зміни ставлення людей до природи і формування правил збалансованого існування людини і природи. Тому, одним із пріоритетних напрямків діяльності облдержадміністрації визначено сприяння покращенню рівня екологічної освіти і виховання та підвищення екологічної свідомості населення.

Безпосередніми учасниками процесу є департамент екології та природних ресурсів, природоохоронні установи, еколого-натуралістичні центри, навчальні заклади, громадські організації і волонтери.

Популяризуються екологічні знання та елементи екологічної культури через екологічні уроки та акції, фестивалі, конкурси та вікторини, творчі та практичні роботи, екскурсії, флешмоби, масові заходи тощо.

Для поширення інформації, з метою забезпечення доступу громадськості до інформації про актуальні події, стан довкілля та ключові заходи у сфері екології, на вебсторінці департаменту <https://deplv.gov.ua/> та через соціальні мережі у 2023 році поширено 319 інформаційних повідомлень.

При природоохоронних установах області функціонує 5 еколого-просвітницьких центрів. На території Яворівського НПП еколого-просвітницький центр споруджено та облаштовано в рамках міжнародного проєкту «РовеЛове Розточчя – разом попри кордони».

Унікальність, збереженість, екологічний стан, естетична і пізнавальна цінність особливо охоронюваних природних об'єктів і територій обумовлює їх високу цінність для туриста.

При цьому, слід зауважити, що в залежності від мети створення та категорії заповідання законодавство диференціює території природно-заповідного фонду:

об'єкти чи їх частини де дозволена рекреаційна діяльність (зони стаціонарної рекреації та регульованої рекреації національних природних та регіональних ландшафтних парків, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, дендропарки, ботанічні сади, зоопарки)

об'єкти, які повинні бути збережені в природному стані – природні заповідники, заповідні зони національних природних парків чи регіональних ландшафтних парків, заповідні урочища і пам'ятки природи – туризм і рекреація заборонені.

Для розвитку рекреаційної і туристичної діяльності в Україні створена мережа національних природних та регіональних ландшафтних парків.

Згідно із Законом України «Про природно-заповідний фонд України», національні природні і регіональні ландшафтні парки є природоохоронними, рекреаційними та культурно-освітніми установами, одним з ключових завдань яких є створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів.

З цією метою, закон передбачає виділення спеціальних зон (стаціонарної рекреації та регульованої рекреації). Такі території передбачені для розвитку як традиційних, так і не традиційних форм туризму (піший туризм, гірський велотуризм, кінний туризм, «фотосафарі» тощо).

В межах зони регульованої рекреації проводяться короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць; у цій зоні дозволяється влаштування та відповідне обладнання туристських маршрутів і екологічних стежок.

Зона стаціонарної рекреації призначена для розміщення готелів, мотелів, кемпінгів, інших об'єктів обслуговування відвідувачів парку. На землях зони регульованої рекреації, стаціонарної рекреації та господарської зони забороняється діяльність, яка призводить або може призвести до погіршення стану навколишнього природного середовища та зниження рекреаційної цінності природних ресурсів національного природного парку.

Зонування території національного природного парку, рекреаційна та інша діяльність на його території провадяться відповідно до Проекту організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів,

Рекреаційна діяльність на території національних природних парків організовується спеціальними підрозділами адміністрації парків, а також іншими підприємствами, установами та організаціями на підставі угод з адміністрацією парку.

На Львівщині налічується 5 національних природних та 5 регіональних ландшафтних парків, які сукупно займають найбільшу площу в структурі природно-заповідного фонду області - 136,1 тис. га (пригадуємо, що загальна площа об'єктів ПЗФ - 180,2 тис. га):

- національні природні парки - Сколівські Бескиди, Яворівський, Північне Подлілля, Бойківщина та Королівські Бескиди;

- регіональні ландшафтні парки – «Надсянський» (який є складовою першого в світі міжнародного українсько-польсько-словацького резервату біосфери «Східні Карпати»), «Равське Розточчя» (складова проектного міжнародного українсько-польського резервату біосфери «Розточчя»), «Знесіння», Верхньодністровські Бескиди», новостворений «Стільське Горбогір'я».

Ці об'єкти мають непогано розвинену мережу рекреаційних та туристичних об'єктів.

На території НПП «Сколівські Бескиди» є п'ять рекреаційних пунктів – «Водоспад на р. Кам'янка», «Колодка», «Павлів потік», «Майдан», «Тустань».

Еколого-пізнавальні стежки та маршрути:

- «Бучина»- розрахована для короткотермінового відпочинку та екскурсій школярів;

- «Крокус» - для ознайомлення відвідувачів парку з рідкісними видами рослин, які потребують охорони;

- «На гору Лопата» - знайомить відвідувачів з історичними подіями Другої світової війни;

- «На водоспад» - для короткотермінового відпочинку вихідного дня;

- «Долиною річки Кам'янки» - знайомить з геологічною пам'яткою природи водоспадом на р. Кам'янка та озером Журавлине;

- «м. Сколе - г. Парашка - с. Майдан» протяжністю 28 км - проходить через найвищу вершину національного природного парку (1268м над рівнем моря), розрахована на 1-2 денний туристський перехід, під час якого є унікальна можливість милуватись чудовими навколишніми краєвидами, а також ознайомитися із видами рослин та тварин, занесених до Червоної книги України.

У рекреаційних зонах обладнані стоянки для автотранспорту, влаштовані малі архітектурні форми, місця для розведення вогнищ тощо.

На території парку діє туристичний притулок, який вперше в області було відкрито саме в НПП «Сколівські Бескиди» в урочищі «Дубина». Ще один туристичний притулок, який призначений для короткострокового відпочинку та оздоровлення населення, розмістився біля музею-фортеці «Тустань».

Автомобільні туристичні маршрути в межах нацпарку:

- «м. Сколе - водоспад на р. Кам'янка - Урицькі скелі» (протяжність 38 км);
- «м. Сколе - Святослав – Тисовець» (протяжність 35 км).

При національному природному парку «Сколівські Бескиди» планується створення Музею природи.

Яворівський НПП володіє значним рекреаційним потенціалом для розвитку туризму, а на прилеглих територіях – кваліфікованого туризму (мисливство, рибальство).

На території Яворівського національного природного парку функціонує чотири автобусно-пішохідних маршрути, 7 еколого-пізнавальних стежок (промарковані, частково облаштовані парковими скульптурами та вказівниками), 4 стаціонарні зони для відпочинку – «Верешиця», «Лелехівка», «Середній Горб», «Козулька». У цих зонах сформована певна рекреаційна інфраструктура, побудовані та експлуатуються власні водойми загальною площею 10,5 га.

У зонах стаціонарної рекреації «Лелехівка» та «Верешиця» облаштовані місця масового відпочинку, літні відпочинкові навіси, мангали, причали, містки для спортивної риболовлі, функціонує пляж для купання, рятувальний пост, збудовано літній відпочинковий будиночок. Зони підключені до енергопостачання, сформована мережа водопостачання та водовідведення, встановлено очисні споруди.

Автобусно-пішохідні маршрути:

- Страдч-Чорні Озера (протяжність 21 км);
- Шляхами Розточчя від Янова до Крехова (протяжність 56 км);
- Сповідь часу (протяжність 35 км);
- Яворівський військовий полігон (протяжність 114 км).

Пішохідні еколого-пізнавальні маршрути:

- Лелехівка (протяжність 4,5 км);
- Голуби (протяжність 3,5 км);
- Стежка Івана Франка (протяжність 1,0 км);
- Верешиця (протяжність 4,5 км);
- Головним Європейським вододілом (протяжність 3,5 км).

В урочищі «Мочари» діє рекреаційно-туристичний центр «Оселя Розточчя», при якому створюється музей традиційної культури і побуту Розточчя.

В навколишніх населених пунктах існують сприятливі умови для розвитку агротуризму. Прикордонно-приміське положення посилює цінність рекреаційних ресурсів. Вже протягом 100 років Розточчя є головним регіоном відпочинку для жителів Львова і околиць. Парк знаходиться поблизу кордону з Польщею, тому має велике значення і для міжнародного туризму.

Територія національного природного парку «Північне Поділля» належить до найцінніших у природничому та культурно-історичному аспектах територій України. У верхів'ях Західного Бугу збереглися унікальні болотні масиви з домінуванням реліктових зникаючих видів у рослинному покриві у складі яких росте багато рідкісних і зникаючих видів, що охороняються на світовому рівні.

На території парку розташовані об'єкти так званого «Золотого кільця» замків Львівщини, давньослов'янське городище Пліснеськ, численні храми та інші пам'ятки культури.

Парком ефективно здійснюється популяризація екологічних знань, головною метою якої є формування екологічної культури населення, надання інформації про стан навколишнього середовища, виховання у дітей екологічного мислення, прищеплення їм любові до усього живого, виховання бережливого ставлення до рідного краю.

Край національного природного парку славиться відомими на всю Україну ткацькими голубицькими килимами та чорнодимленою гаварецькою керамікою.

На Львівщині перспективи рекреаційно-теристичної галузі традиційно були і залишаються одними з найкращих в Україні. Природно-ресурсний потенціал у поєднанні з історико-культурною спадщиною, вигідним географічним розташуванням в центрі Європи, багаторічним досвідом і напрацюваннями у сфері рекреації є достатньо вагомими передумовами пріоритетного розвитку індустрії санаторно-курортного лікування, оздоровлення, відпочинку та туризму, спрямованого як на вітчизняних, так і на іноземних споживачів.

Рекреаційна привабливість Львівщини

За наявністю природно-рекреаційних ресурсів Львівська область займає одне з провідних місць в державі: їх частка в природно-ресурсному потенціалі України складає близько 5,4%. Серед карпатських областей за потенціалом природних рекреаційних ресурсів область поступається лише Закарпаттю.

Природний рекреаційний потенціал Львівщини представлений лікувальними мінеральними водами, лікувальними грязями, озокеритом, кліматичними, водними та лісовими ресурсами.

Найціннішими об'єктами природно-заповідного фонду є природний заповідник «Розточчя», внесений рішенням ЮНЕСКО до Всесвітньої мережі біосферних резерватів, національні природні парки «Сколівські Бескиди», «Яворівський», «Північне Поділля», «Бойківщина» та «Королівські Бескиди».

Львівська область займає одне з визначних місць у державі за наявністю лікувально-оздоровчих ресурсів, які представлені 200 лікувальними джерелами мінеральних вод 7 типів, які виділяються у чотири зони їх поширення. В зоні поширення мінеральних вод типу «Нафтуся» розташовані курорти Трускавець, Східниця, Верхньосиньєвидненське родовище та близько 40 інших проявів джерел «Нафтусі». В зоні поширення лікувальних розсолів з підвищеним вмістом сульфатів розташований курорт Моршин. На базі мінеральних сульфатних вод функціонують курорти Великий Любінь, Немирів, Шкло. Найбільш відомі родовища мінеральних вод без специфічних компонентів і властивостей розташовані в смт Олесько, с Балучин, смт Новий Милятин, с.Солуки.

В області виявлено також вуглекислі мінеральні води (с. Климець, с. Боберка). Лікувальні торф'яні грязі Львівщини представлені Немирівським, Велико-Любінським, Моршинським родовищами та родовищем Шкло.

На Львівщині розташоване найбільше в Україні родовище озокериту – Бориславське. Поклади озокериту є також в смт Стара Сіль.

Розвиток рекреаційної сфери визначено одним із пріоритетних напрямків регіональної політики Львівської обласної державної адміністрації. Для ефективного розвитку індустрії рекреації та відпочинку, залучення відпочивальників і гостей в регіон реалізовується Програма розвитку туризму та курортів у Львівській області на 2021-2025 роки, в рамках якої рекреаційна привабливість області активно популяризується в Україні та за кордоном, вдосконалюється інфраструктура, формується привабливе соціально-культурне середовище.

Львівський регіон стає все більш привабливим для споживачів рекреаційних послуг і для санаторно-відпочинкового бізнесу. Лікування, відпочинок та оздоровлення на Львівщині стрімко інтегруються у світову відпочинково-оздоровчу індустрію, набувають все відчутнішого значення в соціально-економічному розвитку регіону. В області створена широка мережа санітарно-курортних закладів.

Поряд з позитивними тенденціями існує ряд проблемних питань, які гальмують розвиток рекреаційної та санаторно-курортної сфери області, вирішення яких дозволить збільшити обсяги реалізації санаторно-курортних послуг, кількість оздоровлених осіб, сприятиме розвитку лікувально-оздоровчої бази закладів, а саме:

- забезпечення належного функціонування комунальної інфраструктури курортних територій, в т.ч. систем водопостачання, водовідведення та очищення стоків, що стосується, насамперед, таких потужних курортних центрів як Східниця, Трускавець та Моршин;
- реконструкція та ремонт транспортної та дорожньої інфраструктури, створення умов для максимального ефективного та зручного сполучення з курортними територіями;
- необхідність посилення просування та популяризації санаторно-курортного потенціалу Львівщини в Україні та за кордоном.

Трускавець – один з найбільших бальнеологічних курортів України. Всесвітній славі курорт Трускавець завдячує цілющій воді «Нафтуся», багатій на органічні речовини нафтового походження. «Нафтусю» називають королевою лікувальних вод. У місті функціонує бювет мінеральних вод, велика кількість санаторіїв та оздоровниць, курортні поліклініки, бальнеозокеритолікарні, працює низка науково-дослідних лабораторій, заклади медичної реабілітації.

Моршин – один із найвідоміших гастроентерологічних курортів України, який славиться своїми цілющими джерелами. На курорті є декілька мінеральних джерел (свердловин).

Східниця – курортна перлина України. Східницькі мінеральні джерела, які не мають аналогів у Європі, поєднують у собі лікувальні властивості вод таких відомих курортів як Трускавець, та Боржомі (Грузія). У Східницькому родовищі є мінеральні води чотирьох типів: слабомінералізована вода (типу «Нафтуся»); залізиста вода; хлоридно-натрієва вода з підвищеним вмістом бромиду; содова мінеральна вода гідрокарбонатно-натрієвого складу, яку називають українською «Боржомі». Тут діють санаторії, лікувально-оздоровчі бази, готельно-відпочинкові комплекси, медична амбулаторія.

Великий Любін – один з найстаріших курортів Європи, який славиться цілющими джерелами мінеральних вод і торф'яними грязями. На курорті є 4 джерела мінеральних вод, які відносять до сульфатно-гідрокарбонатних кальцієвих із вмістом сірководню типу «Мацеста». Тут у заповідній зоні парку-дендрарію XIX ст. функціонує понад 200 років санаторій «Любін Великий» – один із найстаріших в Європі бальнеологічний і кардіологічний курортний заклад.

Шкло – бальнеологічний і грязьовий курорт, один з найстаровинніших курортів України. Назва місцевості, річки, а опісля і санаторію «Шкло» пов'язана із наявністю на цій території незамерзаючих озер з домішками сірководневих і сірчаних вод, які надають їм зеленкуватий відтінок скла. Курорту Шкло притаманне унікальне поєднання низки природних лікувальних факторів, що відрізняє його від інших курортів. Це наявність джерел лікувальної води типу «Нафтуся», сірководневих мінеральних вод та торф'яно-мінеральних грязей і цілюща сила чарівної природи. Поєднання лікувальних властивостей джерел і грязей створюють унікальний комплекс природних лікувальних ресурсів.

Немирів – один з найстаріших бальнеологічних курортів України, якому вже близько 200 років. Немирівське родовище сульфідних вод є найбільшим в Україні та входить в перелік державних заказників місцевого значення, а також водних об'єктів, що відносяться до категорії лікувальних. Тут є 6 мінеральних джерел сульфідних, сульфатно-карбонатних вод із вмістом сірководню, які використовуються для лікувальних ванн. Поряд з мінеральною водою застосовують також грязелікування. Курорт Немирів унікальний тим, що має висококонцентровану сірководневу воду, оскільки функціонує у зоні найбільшої концентрації сульфідних вод. В Україні немає іншого курорту з таким високим вмістом вільного сірководню у водах. Це дозволяє лікувати в Немирові хворих з різноманітною патологією.

Розлуч – одна з найпривабливіших курортних територій Львівщини завдяки джерелам мінеральних вод різних типів, а також гірськолижним витягам та туристичним базам. Важливою передумовою формування в Розлучі курортного центру є природні мінеральні джерела типу «Нафтуся» (гідрокорбонатнохлоридна), «Боржомі» (Содова) і «Залізна». Така унікальна комбінація і багатство їх зустрічається на землі дуже рідко. На північній околиці села є джерело гідрокарбонатної кальцієвої слабо мінералізованої води, на південній – джерело хлоридно-гідрокарбонатної натрієвої бромної води з мінералізацією.

Гірськолижні центри

Особливе значення на Львівщині мають Карпатські гори із чудовими краєвидами в будь-яку пору року, величними гірськими хребтами, стрімкими потоками та кліматичними умовами, придатними для гірського туризму та гірськолижного відпочинку. Ті, хто подолав вершини Пікуй, Парашку, Маківку, Ямельницю, Труханів, назавжди залишаються їх палкими прихильниками.

Пікуй – одна з мальовничих вершин Вододільного хребта у межах Стрийсько-Сянської верховини, найвища точка Львівської області (1405 м). На схилах – заказник державного значення Пікуй. З гори відкриваються чудові пейзажі Верховини, Бескидів і полонини Руни на Закарпатті. Гора Пікуй є вододілом між басейнами річок Стрий і Латориця. Вершина гори з північної сторони оточена кам'яним валом, розділеним посередині, звідки бере початок гірський потік з холодною водою. Це район зимового та літнього туризму та відпочинку.

Парашка – найвища карпатська вершина, яка лежить повністю на території Львівської області (1268,5 м). Парашка розташована на території Національного природного парку «Сколівські Бескиди». При підніжжі Парашки бере початок Велика Річка, а неподалік протікають річки Опір та Стрий. На Великій Річці є відомий водоспад Гуркало.

Маківка – гора у Високому Бескиді висотою 958 м, місце переможних запеклих боїв легіону Українських Січових під час Першої світової війни. Гора Маківка в 1915 році стала майже на 60 днів непереборною твердиною української землі. Тут розташований відновлений у 1991 році меморіальний цвинтар бійців Легіону Української Січових Стрільців.

І все ж Карпати більш відомі гірськолижними центрами. Засніжені схили Славсько, Тисовця, Плаю, Волосянки, Орявчика, Сколе, Розлуча, Турки мають славу не тільки в Україні, а й за її межами.

Славське – найбільший гірськолижний центр України, відомий далеко за її межами, легенда для українських лижників, місце тренування національної збірної. Гірськолижний туризм у смт Славське розвивається з 1907 року. Перший лежачарський дім було відкрито у 1912 році. В 1936 році виникли перші екотуристичні маршрути до скель Урича. Славське розташоване у самому серці Карпат в місці злиття двох річок – Опору і його притоки Славки на висоті 590-600 м н.р. моря. Зі всіх сторін селище оточене горами. Найвищі вершини - Кичерка, Плай, Присліп, Плішка, Ільза, Клива, Писана Криниця або Довбушанка, Високий Верх та Тростян.

Тисовець – центр зимових видів спорту міжнародного значення, розташований серед могутніх гір на висоті 1017,1 м н.р. моря у верхів'ї річки Тисовець. Серпантинні дороги підіймаються все вище і вище, а за перевалом відкривається незабутня панорама - долини в мовчазному оточенні гір, покритих стрункими смереками

чарівної краси. Тут функціонує понад 10 лижних трас, на яких працюють 3 бугельні підйомники довжиною 400-1000 м. та 1 канатно-крісельна дорога. Тисовець залучає любителів екстремальних зимових видів спорту, таких як фрістайл і могул. Тут розташована база підготовки українських спортсменів. Однією з головних переваг гірськолижного курорту Тисовець вважається дивовижне, прозоре і цілюще повітря. Сніг випадає у кінці листопада і лежить до початку квітня.

Волосянка – мальовниче карпатське село, в якому є канатно-крісельна дорога на гору Високий Верх протяжністю 2750 м, а також 3 бугельні підйомники.

На відстані 2 км від Волосянки біля підніжжя г. Зворець висотою 1223 м, що входить до гірського масиву г. Високий Верх (1242 м), знаходиться відомий гірськолижний комплекс «Захар Беркут». До послуг гірськолижників – парнокрісельна підвісна канатна дорога довжиною 2800 м з перепадом висот 552 м. Також встановлені два бугельні підйомники довжиною 700 і 750 м.

Розлуч – рекреаційно-оздоровчий центр зимового відпочинку. З південного сходу на північний захід простягаються одна за одною гори Розлуч, Чентеївка, Старий та Теркалівський Верхи, Сеювка Розлуцького хребта, а на сході відкривається панорама хребта з горами Мленище, Блещівець, Дмитрів Верх та Гостра Кичера.

Між ними виділяються їх відроги своїми мальовничими куполами – гори Кичера, Коханівка, Скоки та Мохначка. Зима тут сніжна і м'яка. Тут є лижна траса, на якій функціонує бугельний підйомник довжиною 800 м, кілька туристичних баз, будинків відпочинку, активно розвивається сільський туризм.

Турка – місто розташоване у Карпатах на лівому березі річки Стрий, з його притоками р. Яблунка та р. Літмир, між горами Шименка, Кичера, Вінець та Осовня. Місто розташоване на висоті 557 метрів над рівнем моря. Тут на горі Кичера розташована лижна траса, на якій функціонує бугельний підйомник довжиною 800 м.

Плай – гірськолижний комплекс. Зараз тут функціонує 6 різних лижних трас – від пологих до екстремальних, на яких працює 1 підвісна пасажирська канатна дорога довжиною 1000 м та 1 бугельний підйомник довжиною 300 м. Розкинувся біля підніжжя гірського масиву полонини Плай. Гірськолижні траси різної складності та сучасне устаткування залишають приємні враження від зимового відпочинку в Карпатах. «Плай» відрізняється від інших курортів регіону цілісною інфраструктурою і сучасним обладнанням. Тут зручний під'їзд, сучасні чотиримісні підйомники, доглянуті схили, сучасна система засніження, бізнес-центр, конференц-зали, спа-центр, закритий спорткомплекс, котеджне містечко, готелі, ресторани,

музейний комплекс, що включає краєзнавчий музей, кузню, ткацьку мастерню, бринзарню, столярню, вітряну і водяну мельницю.

Орявчик – мальовниче селище, розташоване в самому серці Карпат на території заповідника «Сколівські Бескиди». Недалеко від Орявчика, в урочищі Тисовець є крісельний підйомник. Його довжина 1800 метрів, лижники піднімаються на ньому на вершину гори, від якої починаються гірськолижні траси. Тут же розташовані два бугельні витяги довжиною по 800 метрів і крісельний підйомник довжиною 600 метрів. Траса для фрістайлу має бугельний витяг довжиною 300 метрів, є траса для могула. Тут також знаходиться трампліни, висота яких 40, 70 і 90 метрів. Гірськолижний курорт Орявчик добре підійде для початківців гірськолижників і сноубордистів.

Сколе – місто, розташоване у Сколівських Бескидах на р. Опір (притока Стрия, басейн Дністра) в розширеній улоговині. З усіх сторін його оточують гори висотою до 1000 м. Тут є бугельні витяги на горі Житній довжиною 300 м та в мотелі «Едельвейс» висотою 150 м.

Окрім цього, в с. Верхньому на Турківщині розташований новий Західний реабілітаційно-спортивний центр Національного комітету спорту інвалідів України. Центр передбачає реабілітацію засобами фізичної культури і спорту з підключенням питань соціальної реабілітації, психологічної реабілітації, оздоровлення і, крім того, центр орієнтований на те, щоб забезпечити розвиток зимових видів спорту параолімпійських і дефлімпійських. Приймає одночасного приблизно 300 чоловік.

У селі Поляна на Миколаївщині за 25 км від межі Львова працює лижний витяг «Казкова поляна» для дітей та лижників-початківців. Тут траса проста, доглянута, працює ретрак. Також є окрема траса для бебі-ліфту і спуск окремий, де катаються на сноутюбах двох видів. Серед послуг, які пропонує лижний витяг «Казкова поляна», є прокат лижного спорядження, стоянка для автомобілів.

Сучасна Львівщина – стратегічно важливий культурний, політичний та економічний регіон України, який, водночас, є найбільшим туристичним та рекреаційним регіоном Західної України. Львівський регіон з кожним днем стає все більш привабливим для туристів і для туристично-відпочинкового бізнесу.

Туристична привабливість Львівщини

Львівщина – це унікальний край, де можна пізнати багатовікову історичну спадщину та культурну самобутність, стати учасником відроджених традицій та обрядів поколінь, зачаруватись мальовничими карпатськими краєвидами та водоспадами, відпочити на лікувальних та гірськолижних курортах, відчути місцевий колорит та гостинність господарів.

Львівщина – один з найбагатших регіонів України за кількістю і значимістю історичних, архітектурних та культурних пам'яток. Загалом в області налічується п'ята частина об'єктів архітектурної спадщини.

Львівщина – найбагатша храмами область України, які є шедеврами архітектури і не мають аналогів у світі. На її території розташовано 1235

культових споруд, серед яких 999 споруд (церкви та дзвіниці) – пам'ятки архітектури, з них 398 – національного значення, 601 – місцевого значення. Особливе місце в культурній спадщині області займають пам'ятки дерев'яної сакральної архітектури, яких понад 600 об'єктів. Рішенням сесії ЮНЕСКО в Камбоджі 8 дерев'яних храмів Карпатського регіону України включено до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, чотири з яких із Львівщини: церква св. Юрія XVI-XVII ст. у Дрогобичі, Пресвятої Трійці 1720 р. у Жовкві, Собору Пресвятої Богородиці 1838 році у Маткові Самбірського району Турківської територіальної громади, Зіслання св. Духа 1502 році у с.Потелич Львівського району Жовківської територіальної громади.

Значну історичну та туристичну цінність мають історико-культурні заповідники у Жовкві, Белзі, Уричі, Нагуєвичах, Олеську, Львові, історичне середмістя якого включено до Списку Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО.

Великою популярністю серед туристів користуються центри релігійного туризму – Страдч, Крехів, Унів, Лаврів, печерний монастир в Розгірче, і, звичайно – Львів, місто величних храмів, які представляють різноманітну релігійну приналежність Львівщини, адже тут мирно проживали представники різних народностей, кожен з яких впродовж існування будував свій храм. Найвеличніші храми Львова внесені до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО: Успенський та Собор Святого Юра, Вірменський собор, Латинська катедра з усипальними каплицями стародавніх львівських родів Боїмів та Кампіанів, також значною є спадщина єврейського народу Львівщини, зокрема збережені стародавні єврейські квартали, зокрема і синагога Під Розою. У м.Жовква, знаходиться найбільша збережена синагога Східної Європи, а на єврейському цвинтарі у м.Белз похований хасидський цадик Шолом (або Соломон) Роках (1779-1855) і вся його родина, в якій звання цадиків передавалось від батька до сина, в це місце з'їжджаються хасиди з цілого світу.

Завдяки своєму розташуванню на пересіченні давніх сухопутних та водних шляхів, якими пересувалися війська, купці і звичайні подорожні, Львівщина отримала у спадщину розгалужену мережу доріг, однією з найбільш відомих була середньовічна система шляхів – VIA REGIA. Львівщина перша з регіонів України, яка приєдналася до Європейського проєкту VIA REGIA – культурний шлях Ради Європи і долучивши до цього проєкту паломницьку складову, проклала туристичний маршрут, який з'єднав Україну з дев'ятьма країнами Європи. Об'єднуючим елементом для всіх представлених на Львівщині культурних та сакральних об'єктів є трансконтинентальний історико-культурний шлях – Дорога святого апостола Якова VIA REGIA.

Львівщина входить до областей, в яких налічується найбільше замків України. За дослідженнями науковців, на Львівщині з давньоруських часів до XVIII століття було зведено близько дев'яти десятків мурованих оборонних пам'яток, значну частину яких складали замки.

В області налічується 10 замків: Бродівський, Добромильський (руїни), Жовківський, Золочівський, Львівський (руїни), Олеський, Свірзький, Старосільський, Підгорецький та Поморянський. Сьогодні Олеський замок є

найпопулярнішим туристичним об'єктом за межами Львова. Олеський, Підгорецький, Золочівський, Свірзький, Жовківський замки об'єднані в популярний туристичний маршрут «Золота підкова Львівщини».

Туристичним дивом Львівщини вважається замок-фортеця «Тустань» (X-XII ст.) в Уричі Стрийського району. Це пам'ятка історії, археології, архітектури та природи, яка не має аналогів у Європі. В III тисячолітті до нашої ери на скелях було святилище, а в IX-XIII ст. – оборонний комплекс Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

Упродовж віків Львівщина формувала свою самобутню культуру та мистецтво, які поєднали місцеві традиції із культурними впливами інших народів. Як регіон з віковою спадщиною Львівщина багата на музеї, яких в області налічується понад півтора сотні. Давні традиції на Львівщині мають театральне та музичне мистецтво. Тут створено в XIX ст. перший в Україні постійно діючий театр, першу музичну академію, перший український професійний театр. В області діють 10 театрів, серед яких Львівський оперний театр – один з найкрасивіших у Європі. Мистецька палітра Львівщини багата на таланти – область славиться митцями, театральними, музичними та художніми колективами. Сучасне життя Львова багате на різноманітні культурно-мистецькі події, які забезпечують популяризацію Львівщини як в Україні, так і за її межами. Це і виставки сучасного мистецтва, і театральні дійства, і концерти, і різноманітні літературні акції, і свята, і фестивалі.

Львівщина багата на природні осередки, які завжди були гордістю України. Не полишаючи меж області можна відвідати кілька географічних країв та десятки ландшафтів – від поліських низовин до карпатських верховин.

Територія Львівщини всіяна річками, озерами та водоспадами, найвідомішими серед яких річки Дністер, Стрий, Західний Буг та водоспади Кам'янка, Гуркало та Лазний.

Дністер – одна з найбільших річок України, яка бере свій початок на північних схилах Українських Карпат на висоті близько 1000 м біля Розлуча. Річка популярна серед туристів, які сплавляються на човнах та рафтах. Дністер впродовж багатьох тисячоліть відігравав роль основної транспортної артерії, що зв'язувала Прикарпаття і Пониззя з Балканами і Близьким Сходом.

Стрий – права притока Дністра. Витоки розташовані на західному схилі г.Яворник, що у Високому Бескиді. В Карпатах річка має гірський характер і вузьку долину. Береги заліснені хвойними і мішаними лісами. Віднедавна річка стала популярною серед туристів, які сплавляються на човнах та рафтах. Найпопулярнішим є маршрут від гирла р. Опір в с. Межиброди до с. Розгірче, де знаходиться скельний монастир.

Західний Буг бере свій початок на території Львівської області в с. Верхобуж, у басейні якого багато озер, зокрема, Шацькі озера. Це права притока Вісли, що впадає в Балтійське море. В Україні тече територією Малого Полісся в межах Надбужанської котловини між Сокальський пасмом та Надбужкою височиною, а також уздовж західного краю Поліської низовини

Водоспад на річці Кам'янка, що розташований в межах національного природного парку «Сколівські Бескиди» є об'єктом рекреаційного туризму.

Висота сягає 7 метрів. Водоспад Кам'янка утворився у мальовничому проломі в гірському хребті. Вода спадає з масивних кам'яних брил мальовничим каскадом. Поруч з водоспадом розташоване Озеро Мертве (Журавлине), вода якого багата сірководнем.

Водоспад Гуркало є гідрологічною пам'яткою природи. Розташований на території Національного природного парку «Сколівські Бескиди» на схилі гори Парашки на Великій Річці на висоті 570 м над рівнем моря. Висота водоспаду становить 5 метрів.

Водоспад Лазний – прекрасний мальовничий каскадний водоспад висотою 12 м – гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення, який розташований на Дрогобиччині в межах Дрогобицького ДЛГП «Галсільліс» поблизу сіл Довге та Сопіт.

Львівська область займає одне з визначних місць у державі за наявністю лікувально-оздоровчих ресурсів, які представлені 200-ма лікувальними джерелами мінеральних вод 7 типів, лікувальними грязями, найбільшим в Україні родовищем озокериту. На базі цих унікальних ресурсів розвиваються відомі в Україні та за кордоном курорти Трускавець, Східниця, Моршин, Немирів, Великий Любінь, Шкло, де створені умови для профілактики і лікування органів дихання, шлунково-кишкового тракту, нервової та серцево-судинної систем, опорно-рухового апарату. Санаторно-курортна справа є одним з найдавніших видів рекреації на Львівщині, яка в ринкових умовах сьогодення зазнає якісних змін – з'являються оздоровниці та СПА-курорти найвищого європейського рівня.

Зацікавленість у відвідуванні Львівщини з діловою метою також підсилюється його привабливістю як туристичного регіону. Тісно поєднавши економічний потенціал з унікальною природою та культурою, Львівщина стає відомим центром ділових зустрічей, візитів, форумів, виставок, симпозіумів, конференцій, фестивалів, мистецьких та спортивних подій.

Місце Львівщини у світовому туристичному процесі визначається культурно-пізнавальним, природничо-пізнавальним, лікувально-оздоровчим, гірськолижним, релігійним, сільським, сентиментальним, етнічним, діловим, науково-освітнім, відпочинково-розважальним, спортивним, фестивальним, екологічним та іншими видами туризму.

5.6. Державна політика та заходи збереження різноманіття

Важливою умовою збереження видового різноманіття України є ведення кадастру біорізноманіття, Червоної книги, складання списків видів рослин та охорона цих видів, у тому числі тих, що потребують охорони, не лише на державному рівні, а й на міжнародному.

Водночас слід зазначити, що моніторинг біологічного та ландшафтного різноманіття визначено складовою державної системи моніторингу довкілля лише у 2023 році відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного

забезпечення управління у сфері довкілля», яким внесено відповідні зміни до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Законодавством передбачено необхідність встановлення Кабінетом Міністрів України порядку моніторингу біорізноманіття та визначення порядку функціонування державної системи моніторингу довкілля та її підсистем. Відповідно, функціонування підсистеми моніторингу біорізноманіття у належному режимі, можливе за умови наявності згаданого вище порядку, визначення переліку заходів, завдань та порядку взаємодії органів, що здійснюють моніторинг.

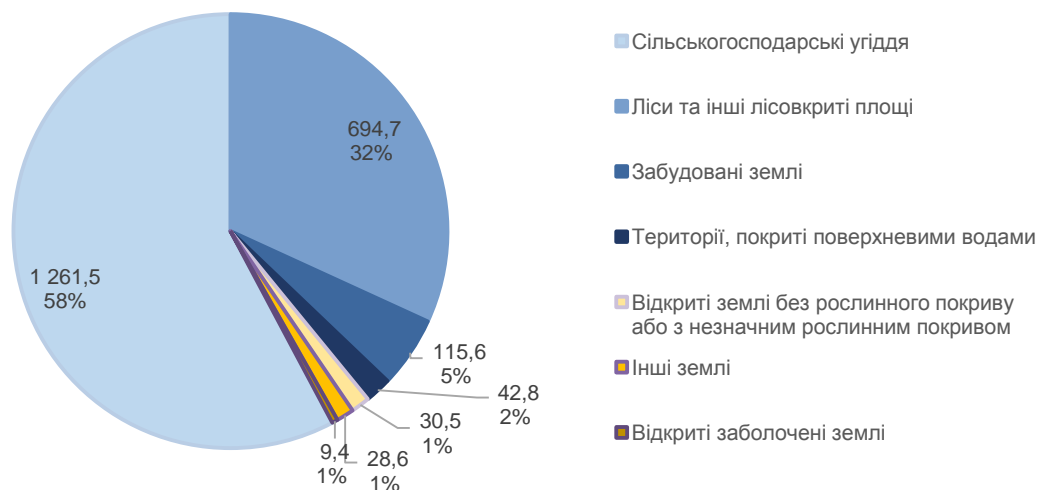
6. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ҐРУНТИ

6.1. Структура та стан земель

Земельні ресурси є найважливішою частиною природного середовища, що характеризується просторовим розміщенням, рельєфом, ґрунтовим покривом, рослинністю, надрами, водами, виступають головним засобом виробництва у сільському та лісовому господарствах, а також просторовим базисом для розміщення усіх галузей виробництва.

Львівська область розташована в західній частині України. Серед областей України за територією вона посідає 17-те місце, а за наявністю сільськогосподарських угідь – 18-те.

Земельний фонд області складає 2183,1 тис. га, що становить 3,6% території України. З них 1261,5 тис. га (або 58 %) займають сільськогосподарські угіддя. У структурі сільськогосподарських угідь рілля становить 794,1 тис. га (62,9 %), багаторічні насадження – 23,2 тис. га (1,8 %), пасовища та сіножаті – 443,5 тис. га (35,1%).

Основними проблемами використання земельних ресурсів в області є зменшення поживних речовин у ґрунтах, водна ерозія ґрунтів і недостатня рекультивація порушених земель. Напружена екологічна ситуація в більшості районів області зумовлена значною мірою недооцінкою, а нерідко й повним ігноруванням ерозійно-деградаційних процесів, зумовлених законами природи і антропогенною діяльністю.

На даний час ситуація в галузі землекористування є середньо стабільною. Це зумовлено наявністю достатньо високого чинника антропогенного навантаження на земельні ресурси. Щоб уникати критичних екологічних ситуацій в області потрібно здійснювати заходи, які б підвищували продуктивність земельних ресурсів, розробляти і впроваджувати протиерозійні комплекси, вилучати з обробітку еродовані, засолені і заболочені землі, також потрібна розробка й реалізація сучасних науково-технічних програм у сфері охорони земель.

6.1.1. Структура та динаміка основних видів земельних угідь

Земельний фонд Львівської області складає 2183,1 тис. га.

Державний земельний кадастр містить інформацію про сформовані та зареєстровані земельні ділянки, відомості про які внесено до нього на підставі відповідної документації із землеустрою, яка передбачена статтею 21 Закону України «Про Державний земельний кадастр». Програмним забезпеченням Державного земельного кадастру на даний час не передбачено формування будь-яких зведених таблиць за визначеними критеріями на обласному рівні. Відомості про несформовані земельні ділянки у Державному земельному кадастрі відсутні.

Після 1 січня 2016 року формування зазначеної звітності не проводиться.

Слід зазначити, що досвід робіт з реформування земельних відносин в населених пунктах свідчить про те, що порядок складання і ведення земельного кадастру, обліку кількості і якості міських земель, їх економічної оцінки, який існував у попередні роки, не відповідає повною мірою новим вимогам організації землекористування.

Динаміка структури земельного фонду Львівської області подана у таблиці 6.1.

Структура та динаміка земельного фонду Львівської області* (за звітний рік та два попередні роки)

Таблиця 6.1

Основні види земель та угідь	2023 рік		2022 рік		2021 рік	
	усього тис. га	% до заг. площі території	усього тис. га	% до заг. площі території	усього тис. га	% до заг. площі території
Загальна територія	2183,1	100,0	2183,1	100,0	2183,1	100,0
у тому числі:						
1. Сільськогосподарські угіддя, з них:	1261,5	57,8	1261,5	57,8	1261,5	57,8
рілля	794,1	36,4	794,1	36,4	794,1	36,4
перелоги	0,7	0,0	0,7	0,0	0,7	0,0
багаторічні насадження	23,2	1,1	23,2	1,1	23,2	1,1
сіножаті	187,7	8,6	187,7	8,6	187,7	8,6
пасовища	255,8	11,7	255,8	11,7	255,8	11,7
2. Ліси та інші лісовкриті площі	694,7	31,8	694,7	31,8	694,7	31,8
з них вкриті лісовою рослинністю	629,1	28,8	629,1	28,8	629,1	28,8
3. Забудовані землі	115,6	5,3	115,6	5,3	115,6	5,3
4. Відкриті заболочені землі	9,4	0,4	9,4	0,4	9,4	0,4
5. Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі, зайняті зсувами, щебнем, галькою, голими скелями)	30,5	1,4	30,5	1,4	30,5	1,4
6. Інші землі	28,6	1,3	28,6	1,3	28,6	1,3

Основні види земель та угідь	2023 рік		2022 рік		2021 рік	
	усього тис. га	% до заг. площі території	усього тис. га	% до заг. площі території	усього тис. га	% до заг. площі території
Усього земель (суша)	2140,3	98,0	2140,3	98,0	2140,3	98,0
Території, що покриті поверхневими водами	42,8	2,0	42,8	2,0	42,8	2,0

Примітка.

*Згідно інформації наданої Головним управлінням Держгеокадастру у Львівській області, державна статистична звітність з кількісного обліку земель заповнювалася лише до 01.01.2016 року включно.

6.1.2. Стан ґрунтів

Характеристика ґрунтів за вмістом гумусу, азоту, фосфору, калію та за реакцією ґрунтового розчину (рН) за результатами агрохімічної паспортизації для земель сільськогосподарського призначення (1 раз на 5 років)*

Характеристика ґрунтів за вмістом гумусу

Таблиця 6.2

Район	Обстежен а площа, га	Площі ґрунтів за вмістом гумусу												Середньо- зважений показник, %
		дуже низький ≤1,0 %	низький		середній		підвищений		високий		дуже високий >5,0 %			
			1,1-2,0 %	2,1-3,0 %		3,1-4,0 %		4,1-5,0 %						
		га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Львівський (Кам'янка-Бузька ТГ)	5000	90	1,8	1400	28,0	2324	46,5	1130	22,6	45,6	0,9	10	0,2	2,8
Самбірський	6000	0	-	100	1,7	3550	59,2	2080	34,7	202	3,4	68	1,1	2,9
Червоноградський (Сокальська ТГ)	5000	0	-	1280	25,6	2600	52,0	930	18,6	180	3,6	10	0,2	2,4
Стрийський (Сколівська ТГ)	2000	1	0,1	1260	63,0	700	35,0	39	2,0	0	0,0	0	0,0	1,9
Всього	18000	72,5	0,4	7250,6	40,3	8790,8	48,8	3903,1	21,7	1464,9	8,1	1267,5	7,0	2,4

Характеристика ґрунтів за вмістом азоту, що легко гідролізується

Таблиця 6.3

Район	Обстежен а площа, га	Площі ґрунтів за вмістом азоту, що легко гідролізується								Середньо- зважений показник, мг/кг ґрунту
		дуже низький		низький		середній		підвищений		
		<101 мг/кг		101-150 мг/кг		151-200 мг/кг		> 200 мг/кг		
		га	%	га	%	га	%	га	%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Львівський (Кам'янка-Бузька ТГ)	5000	1230	24,6	2348	47,0	752	15,0	670	13,4	133
Самбірський	6000	100	1,7	4500	75,0	1214	20,2	186	3,1	144
Червоноградський (Сокальська ТГ)	5000	1200	24,0	3500	70,0	200	4,0	100	2,0	103
Стрийський (Сколівська ТГ)	2000	10	0,5	950	47,5	1005	50,3	35	1,8	159
Всього	18000	2540	14,1	11298	62,8	3171	17,6	991	5,5	135

Характеристика ґрунтів за реакцією ґрунтового розчину (рН)

Таблиця 6.4

Район	Обстежена площа, тис. га	Площі ґрунтів за реакцією ґрунтового розчину																		Середньозважений показник, рН _{KCl}
		сильно кислі ≤4,5		середньокислі і 4,6-5,0		слабокислі 5,1-5,5		всього кислих		бл. до нейтральних 5,6-6,0		нейтральні 6,1-7,0		слаболужні і 7,1-7,5		середньо-лужні 7,6-8,0		сильно-лужні >8,0		
		га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Львівський (Кам'янка-Бузька ТГ)	5000	-	-	85	1,7	465	9,3	550	11,0	1350	27,0	1916	38,3	1130	22,6	54	1,1	-	-	6,3
Самбірський	6000	1257	21,0	1863	31,1	1930	32,2	5050	84,2	350	5,8	400	6,7	200	3,3		-	-	-	5,2
Червоноградський (Сокальська ТГ)	5000	100	2,0	350	7,0	1800	36,0	2250	45,0	1410	28,2	1200	24,0	140	2,8	-	-	-	-	5,8
Стрийський (Сколівська ТГ)	2000	440	22,0	300	15,0	800	40,0	1540	77,0	60	3,0	210	10,5	190	9,5	-	-	-	-	5,2
Всього	18000	1797	10,0	2598	14,4	4995	27,8	9390	52,2	3170	17,6	3726	20,7	1660	9,2	54	1,1	-	-	5,7

Характеристика ґрунтів за вмістом рухомих сполук фосфору

Таблиця 6.5

Район	Обстежена площа, га	Площі ґрунтів за вмістом рухомих сполук фосфору												Середньозважений вміст Р ₂ О ₅ , мг/кг ґрунту за методом			
		дуже низький 0-20 мг/кг		низький 21-50 мг/кг		середній 51-100 мг/кг		підвищений 101-150 мг/кг		високий 151-200 мг/кг		дуже високий >200 мг/кг		Чирикова	Кірсанова	Мачигіна	перерахунок за методом Чирикова
		га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Львівський (Кам'янка-Бузька ТГ)	5000	20	0,4	180	3,6	840	16,8	2540	50,8	1350	27	70	1,4	-	148,4	-	148,4
Самбірський	6000	452	7,53	1100	18,3	2855	47,6	849	14,15	654	10,9	90	1,5	-	70,4	-	84,2
Червоноградський (Сокальська ТГ)	5000	5	0,1	105	2,1	590	11,8	760	15,2	2300	46	1240	24,8	-	202,4	-	161,9
Стрийський (Сколівська ТГ)	2000	552	27,6	718	35,9	384	19,2	256	12,8	76	3,8	14	0,7	-	48,6	-	45,2
Всього	18000	1029	5,7	2103	11,7	4669	95,4	4405	93,0	4380	87,7	1414	28,4	-	117,5	-	117,5

Характеристика ґрунтів за вмістом рухомих сполук калію

Таблиця 6.6

Район	Обстежена площа, га	Площі ґрунтів за вмістом рухомих сполук калію												Середньозважений вміст K ₂ O, мг/кг ґрунту за методом			
		дуже низький 0-20 мг/кг		низький 21-40 мг/кг		середній 41-80 мг/кг		підвищений 81-120 мг/кг		високий 121-180 мг/кг		дуже високий >180 мг/кг		Чирикова	Кісанова	Мачигіна	перерахунок за методом Чирикова
		га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Львівський (Кам'янка-Бузька ТГ)	5000	10	0,2	1400	28,00	1150	23,00	1650	33,00	690	13,80	100	2,00		115,00		65,40
Самбірський	6000	36	0,6	408	6,80	924	15,40	1512	25,20	2160	36,00	960	16,00		169,56		117,00
Червоноградський (Сокальська ТГ)	5000	155	3,1	660	13,20	1475	29,50	1670	33,40	650	13,00	390	7,80		115,18		69,50
Стрийський (Сколівська ТГ)	2000	40	2	524	26,20	640	32,00	418	20,90	360	18,00	18	0,90		119,10		71,50
Всього	18000	241	1,3	2992	16,6	4189	23,3	5250	29,2	3860	21,4	1468	8,2		129,7		89,5

Примітка. *Характеристика ґрунтів за вмістом гумусу, азоту, фосфору, калію та за реакцією ґрунтового розчину (рН) за результатами агрохімічної паспортизації для земель сільськогосподарського призначення (1 раз на 5 років). Інформація надана ДУ «Держґрунтохорона».

6.1.3 Деградація земель

Відомості про поширеність процесів деградації земель на сільськогосподарських угіддях наведені в таблиці 6.7.

Поширеність процесів деградації земель на сільськогосподарських угіддях

Таблиця 6.7

Види деградованих земель	Площа земель, підданих впливу, тис. га	% від загальної площі території
Дефляційно-небезпечні землі (с/г угіддя)	340	15,6
Землі, піддані водній ерозії	333,7	15,3
Землі, піддані сумісній дії водної та вітрової ерозії	0,5	0,023
Землі із кислими ґрунтами	791	36,2
Землі із засоленими ґрунтами	-	-
Землі із солонцюватими ґрунтами	-	-
Землі із солонцевими комплексами	-	-
Землі осолоділі	-	-
Землі перезволожені	192	8,8
Землі заболочені	75	3,4
Землі кам'янисті	11,8	0,54
Забруднені землі, що не використовуються у с/г виробництві	-	-

Примітка.

*Відповідно до інформації Головного управління Держгеокадастру у Львівській області, характеристику сільськогосподарських угідь за механічним складом ґрунтів та ознаках, що впливають на їх родючість було проведено в 1995 році.

Консервація земель (за звітний рік та два попередні роки)

Таблиця 6.8

Рік	Види земель	Усього земель, що потребують консервації		Проведено консервацію		Перебувають у стані консервації	
		тис.га	% до загальної площі території	тис.га	% до загальної площі території	тис.га	% до загальної площі території
2023	деградовані	1,76	0,08	-	-		
	малопродуктивні	0,61	0,03	-	-		
	техногенно забруднені	0,59	0,03	-	-		
	Всього	2,97	0,13	-	-	1,58	0,02
2022	деградовані,	1,7	0,08	-	-		
	малопродуктивні,	0,6	0,03	-	-		
	техногенно забруднені	0,6	0,03	-	-		
	Всього	2,9	0,13	-	-	2,95	0,14
2021	деградовані,	1,76	0,08	-	-		
	малопродуктивні,	0,61	0,03	-	-		
	техногенно забруднені	0,59	0,03	-	-		
	Всього	2,97	0,13	-	-	3,26	0,15

Рекультивация порушених земель (за звітний рік та два попередні роки)

Таблиця 6.9

Рік	Всього порушених земель		Всього відпрацьованих земель		Здійснено рекультивацию		Перебувають у стадії рекультивации	
	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону
2023	10,74	0,49	7,77	0,36	0	0	0,20	0,009
2022	10,74	0,49	7,77	0,36	0	0	0,20	0,009
2021	10,74	0,49	7,77	0,36	0	0	0,20	0,009

Примітка.

*Відповідно до інформації Головного управління Держгеокадастру у Львівській області.

6.2. Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти

Порушення (руйнування) ґрунтів є складним комплексом антропогенних і природних процесів зміни фізико хімічних і механічних характеристик ґрунту. Як правило, першою причиною порушення ґрунтів є процеси, ініційовані діяльністю людини (це, наприклад, механічна обробка ґрунтів, трансформація шарів землі в будівництві, переуцільнення ґрунтів внаслідок діяльності транспорту, випасання худоби, зрошення або інші зміни режиму ґрунтових і поверхневих вод, забруднення ґрунтів та ін.). Результати цих первинних змін можуть багаторазово посилюватися під впливом природних чинників, наприклад, вітру, дощових потоків тощо. Тобто ґрунт - це дуже складна і вразлива система, що формувалася протягом століть, але може бути зруйнована шляхом неправильних дій людини за лічені роки, місяці і навіть дні.

За останні роки активно збільшується інтерес до аналізів ґрунтів з точки зору оцінки якості навколишнього середовища.

Метою таких досліджень є кількісне визначення вмісту шкідливих елементів та ступінь забруднення ґрунту, потрапляння в нього різних хімічних речовин, токсинів, відходів сільськогосподарського і промислового виробництва.

У багатьох випадках важкі метали містяться у ґрунтах в незначних кількостях і не є шкідливими. Проте, концентрація їх у ґрунті може збільшуватись за рахунок викидів вихлопних газів транспортними засобами, внесення фосфорних та органічних добрив, застосування пестицидів та інших агрохімікатів. Отже, ґрунт є основним джерелом надходження цих речовин в продукти харчування, а через них і в організм людини.

Оцінку екологічного стану ґрунтів за вмістом важких металів проводять шляхом порівняння фактичного вмісту їх у ґрунті з такими показниками, як гранично-допустима концентрація (ГДК) та геохімічний фон для певного типу ґрунтів окремого району.

Найчастіше ґрунт забруднюється сполуками металів та органічними речовинами, олівами, дьогтем, пестицидами, вибуховими й токсичними речовинами, радіоактивними, біологічно активними горючими матеріалами, азбестом та іншими шкідливими продуктами.

Джерелом цих сполук найчастіше є промислові або побутові відходи, захороненні у визначених місцях, або ж на стихійних звалищах.

Досить небезпечним є забруднення ґрунту важкими металами такими, як ртуть, кадмій, свинець, хром, мідь, цинк.

Важкі метали присутні в ґрунті як природні домішки, але причини підвищення їх концентрацій пов'язані з:

- промисловістю (кольорова і чорна металургія, енергетика, хімічна промисловість);
- сільським господарством (зрошування забрудненою водою, застосуванням гербіцидів);
- спалюванням викопного палива та відходів;
- автотранспортом.

6.3. Державна політика та заходи у сфері охорони ґрунтів

Охорона земель і ґрунтів – одне з найактуальніших проблемних питань нашого часу. Правове регулювання цього питання є зазначеним серед таких нормативних актів, як Закон України «Про охорону земель», Закон України «Про охорону навколишнього середовища», Закон України «Про управління відходами», Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», а також у Земельному кодексі України.

Державна політика у сфері охорони ґрунтів – це система правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, які спрямовані на раціональне використання земель та запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, а також захист від шкідливого антропогенного впливу, для відтворення і підвищення родючості ґрунтів, продуктивності земель, лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.

У питанні охорони ґрунтів застосовується система аналогічних заходів, що спрямовані на збереження і відтворення родючості та цілісності ґрунтів, їх захисту від деградації і веденні сільськогосподарського виробництва з дотриманням ґрунтозахисних технологій та забезпеченням екологічної безпеки довкілля.

Отже, завдання охорони земель і ґрунтів полягає у забезпеченні збереження відтворення земельних ресурсів, їх екологічної цінності та природних і набутих якостей землі. Виконання такого завдання покладено на центральний та територіальні органи Держгеокадастру України, які реалізують державну політику у сфері нагляду і контролю в агропромисловому комплексі, дотриманням вимог земельного законодавства за використанням і охороною земель усіх категорій і форм власності, а також родючістю ґрунтів.

6.3.1. Практичні заходи

Система заходів у галузі охорони земель включає в себе державну комплексну систему спостережень та обстежень стану земель і ґрунтів та їх моніторинг; розробку програм з використання та охорони земель; створення екологічної мережі; здійснення районування (зонування) земель до якого входить поділ земель за цільовим призначенням; розвиток господарської діяльності та пріоритету вимог екологічної безпеки; раціонального використання та визначення територій, яким необхідний особливий захист від антропогенного впливу; встановлення в межах певних зон необхідних видів екологічних обмежень щодо використання земель або ґрунтів з урахуванням їх особливостей.

Впровадження заходів щодо охорони та використання земель здійснюється шляхом захисту земель від ерозії та підвищення родючості ґрунтів, забезпечення екологічної та санітарно-гігієнічної безпеки громадян шляхом визначення вимог якості земель, господарського освоєння земель, а також допустимого антропогенного навантаження.

6.3.2. Нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення, міжнародне співробітництво.

Слід зазначити, що досвід робіт з реформування земельних відносин в населених пунктах свідчить про те, що порядок складання і ведення земельного кадастру, обліку кількості і якості міських земель, їх економічної оцінки, який існував у попередні роки, не відповідає повною мірою новим вимогам організації землекористування в умовах приватизації, платності використання земель, формування ринку нерухомості.

Однією з головних причин, що стоїть на заваді створення сучасного земельного кадастру в населених пунктах є недосконалий характер системи реєстрації прав на землю, що призводить до відсутності у більшості землекористувачів державних актів та меж земельних ділянок в натурі, відсутність повноцінних даних про об'єкти нерухомого майна, що розташовані на земельних ділянках. Інформаційна система відомостей та документів стосовно земельних ділянок, їх правового режиму – державного земельного кадастру потребує реформування.

7. НАДРА

7.1. Мінерально-сировинна база

7.1.1. Стан та використання мінерально-сировинної бази

Львівська область багата на корисні копалини: природний газ, нафту, поклади вугілля, сірку, торф, озокерит, кухонну та калійну сіль, сировину для виробництва цементу, вапняки (для цукрової промисловості, та вапняки для випалювання на вапно), сланці, мергель, великі запаси будівельних та вогнетривких глин (цегельно-черепична сировина), піску (для пісочниць локомотивних та піску для скляної промисловості), гіпсу та ангідриту, крейди будівельної, пісковиків, піщано-гравійних сумішей, керамзитова сировина.

На території області мінерально-сировинна база налічує 503 об'єкти з облікованими запасами мінерально-сировинних ресурсів (в тому числі 77 родовищ вуглеводневих, більша частина з яких комплексні, та майже 100 об'єктів кам'яного, бурого вугілля, бітуму, торфу).

У найближчій перспективі у мінерально-сировинному комплексі області буде зберігається пріоритетність наступних сировинних напрямків:

- сировина для паливно-енергетичного комплексу;
- сировина для виробництва будматеріалів, цементної та скляної промисловості;
- вторинна сировина (техногенні родовища будматеріалів);
- забезпечення населених пунктів якісною підземною питною водою;
- забезпечення лікувально-оздоровчих установ та закладів якісними підземними мінеральними водами;
- забезпечення збалансованого виробництва фасованої води.

Для нарощування обсягів використання мінерально-сировинної бази, крім цільових державних коштів, необхідне залучення недержавних коштів інвесторів, власних коштів підприємств. Інвестиції в першу чергу необхідні для сировини, на яку прогнозується значне збільшення попиту у недалекій перспективі (германій, галій, літій, цезій, йод та інші).

Географічне розміщення області у зоні, де знаходяться гори і долини, заплави річок та ліси, обумовлює наявність в регіоні значних природних ресурсів, які можуть стати складовою потенціалу регіонального розвитку.

7.2. Система моніторингу геологічного середовища

У зв'язку з набранням чинності 28.03.2023 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері користування надрами» відповідно до статті 5¹ Кодексу України про надра, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері вивчення та раціонального використання надр, створює та забезпечує функціонування єдиної державної електронної геоінформаційної системи користування надрами та її складових, не проводить публічного інформування

щодо стану та розташування родовищ корисних копалин на території України, стану дії дозволів, тощо.

Держгеонадрами створено Державний геологічний портал за посиланням: www.nadra.gov.ua. Доступ до геологічного порталу у період воєнного часу здійснюється з відповідним доступом за авторизованими даними. Після припинення або скасування воєнного стану в Україні, публічна інформація буде доступна в установленому Законом порядку.

7.2.1. Підземні води: ресурси, використання, якість

Особливістю Львівщини є те, що через її територію проходить Головний Європейський водорозділ. Розміщення території області в зоні водорозділу визначає суттєві риси її природи: по-перше, область не має і не може мати великих річок, тому що на Головному вододілі лежать лише витoki річкових систем; по-друге, область, як вододільна досить високо піднята над рівнем моря. Обчислено, що середня висота території Львівщини досягає 376 м над рівнем моря, тобто вона вдвічі більша від середньої висоти України в цілому (175 м над рівнем моря). Тому, будучи в цілому помірно вологою, область слабо забезпечена питними водними ресурсами.

Забезпеченість ресурсами підземних вод по адміністративних районах нерівномірна і залежить від приналежності до гідрогеологічного басейну. Найбільш забезпеченим водними ресурсами є Волино – Подільський гідрогеологічний басейн, де основні водоносні горизонти приурочені до неогенових, верхньокрейдових, а на сході області і до девонських відкладів. Основним водоносним горизонтом в Передкарпатському гідрогеологічному басейні є алювіальний водоносний горизонт заплав річок та їх терас. В Карпатському гідрогеологічному басейні прісні води пов'язані з зоною вивітрювання осидових порід і мають незначні ресурси.

Водопостачання сільських населених пунктів Львівщини питною водою здійснюється як за рахунок експлуатації підземних водоносних горизонтів, так і поверхневих вод й обумовлюється наявністю ресурсів вод необхідної якості в тому чи іншому регіоні.

Водопостачання поверхневими водами в основному здійснюється в Карпатських гірських районах, де на поверхню виходять багаточислені гірські джерела і струмки з високоякісними прісними водами.

В рівнинних регіонах області водопостачання здійснюється з підземних водоносних горизонтів, якими є четвертинні відклади і корінні породи.

Водоносні горизонти четвертинного віку приурочені до алювіальних відкладів річкових терас, флювіогляціальних пісків та алювіально-делювіальних відкладів. Найбільш водозбагаченими є водоносні горизонти, пов'язані з акумулятивними терасами р. Дністер та його заплав.

Серед порід верхньокрейдового віку найбільш збагаченими є тріщинуваті мергелі сенонського ярусу. Вони утворюють водоносний горизонт, який характеризується значним територіальним поширенням і охоплює північну частину області. Потужність водоносної товщі змінюється від 10 до 80 м.

Особливістю горизонту є непостійність водозбагачення як в вертикальному розрізі, так і в площинному поширенні, що зумовлюється характером тріщинуватості. Дебіт свердловин, закладених в межах річкових долин, змінюється від 50 до 100 л/сек, на водорозділах він зменшується до 1 л/сек. Води сенонського горизонту мають невисоку мінералізацію, гідрокарбонатно-натрієво-кальцієвий склад і характерні добрими фізичними властивостями. Водоносні горизонти, здебільшого, добре захищені, покриті потужними глинистим чохлам.

В південній частині області, яка збігається з Передкарпатським прогином, води корінних порід є високомінералізованим розсолем і для питного водопостачання непридатні.

Найменш забезпеченими ресурсами підземних вод є Самбірський та Стрийський райони, а найбільш забезпеченими – Золочівський, Яворівський і Червоноградський. Стосовно останнього району слід зауважити, що далеко не всі води можна використовувати для господарсько – питного водопостачання через забруднення, внаслідок багаторічного видобутку вугілля шахтами Червоноградського вуглевидобувного регіону, в межах якого розташований даний район.

Територія Львівщини охоплює три артезіанські басейни підземних вод першого порядку, які виділяються згідно схеми гідрогеологічного районування території України: Волино-Подільський, Передкарпатський та Карпатський басейн підземних вод.

7.2.2. Екзогенні геологічні процеси

Львівська область розташована у межах трьох типів геологічних середовищ: платформеного, складчастого і прогину та характеризується досить високою динамікою розвитку екзогенних геологічних процесів. В Карпатах поширені обвали, зсуви, ерозія, селі; в Прикарпатті – ерозія, зсуви, соляний карст; північна частина Передкарпатського прогину та південно-західна окраїна Східноєвропейської платформи уражена сульфатним і карбонатним карстом; в межах платформи місцями (Червоноградський гірничо-промисловий район) поширені просадки, підтоплення.

На території області виділяються наступні райони: в межах Подільської височини – район розповсюдження змішаного та карбонатного карсту, а в межах Передкарпатської височини – район галогенного та сульфатного карсту. Карст в карбонатних відкладах знаходиться в слабоактивній стадії. Район розповсюдження сульфатного карсту простежується вздовж структурної границі Східно-Європейської платформи та Більче-Волицької зони Передкарпатського прогину. Розвиток соляного карсту спостерігається в смугі розповсюдження соленосних порід як на денній поверхні, так і під землею, особливо в процесі розробки соляних родовищ. Господарська діяльність впливає на активність карстового процесу техногенною зміною гідрогеологічних умов.

Згідно з інженерно-геологічним районуванням Карпати, Передкарпатський передовий прогин та південно-західна окраїна Східноєвропейської платформи розглядаються як окремі «часові зони» – інженерно-геологічні регіони. Кожен із регіонів характеризується різко відмінною історією геологічного розвитку, специфікою геологічної та геоморфологічної будови, які і визначають основні умови для формування та розвитку екзогенних геологічних процесів: зсуви, карст та сільові процеси. Особливості геологічної будови, геоморфологічних інженерно-геологічних, кліматичних умов та техногенних чинників Львівської області зумовлюють широкий розвиток на їх території, особливо в гірській частині, небезпечних екзогенних геологічних процесів (НЕГП).

На значній частині території області поширені карстові процеси. Порооди, що карстуються, розповсюдженні в межах південно-західного краю Східно-Європейської платформи (до 90% території) і в Передкарпатському прогині – загальному до 30% території. Основні закономірності розвитку карсту пов'язані з просторовим розповсюдженням порід, що карстуються, їх літологічним складом, потужністю перекриваючих порід, ступенем і умовами водопроникливості, умовами і дією поверхневих і підземних вод на породи, що карстуються, а також з антропогенним чинником.

Львівська область виразно характеризується значним просторовим розповсюдженням порід, сприятливих для розвитку карстових процесів, що обумовлює розвиток карстових явищ на значних територіях. Вражені поверхні відмічаються в межах солевидобувних гірничих виробіток, які експлуатували шахтним методом.

На території Львівської області спостерігається розвиток таких ерозійних геологічних процесів природного та техногенного походження як зсуви, підтоплення, карст, селі, осідання земної поверхні над гірничими виробками, просідання лесових ґрунтів, бічна ерозія.

Детальна інформація про поширення екзогенних геологічних процесів на території Львівської області за останні 5 років подана у таблиці 7.1.

Поширеність небезпечних екзогенних геологічних процесів (за останні 5 років)*

Таблиця 7.1

Рік	Підтоплення		Карст			Зсуви					
	Площа, км ²	% ураженості регіону	Площа поширення карстування, км ²	%	Кількість карстопоявів, од.	Загальна кількість, од.	Площа, км ²	% ураженості	Кількість активних, од.	Площа активних, км ²	% ураженості
2023	248,7	1,14	4890	22,5	2026	1348	292,65	1,35	19	0,53	0,002
2022	248,7	1,14	4890	22,5	2026	1348	292,65	1,35	19	0,53	0,002
2021	248,7	1,14	4890	22,5	2026	1348	292,65	1,35	19	0,53	0,002
2020	253,75	1,16	4890	22,5	2026	1347	292,6	1,35	17	0,52	0,002
2019	248,7	1,14	4890	22,5	2025	1347	292,6	1,35	17	0,52	0,002

Примітка.

*Відповідно до інформації ДП «Західукргеологія», у зв'язку з початком військових дій у 2022-2023 роках спостереження та ведення бази даних не проводилось в зв'язку з відсутністю фінансування, приймаються дані за попередні роки.

7.3. Дозвільна діяльність у сфері використання надр

Питання надання спеціальних дозволів на користування надрами у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, а також визначення процедури продовження строку дії, переоформлення, видачі дубліката, зупинення дії чи анулювання дозволу та внесення до нього змін регулюється Кабінетом Міністрів України. Відповідно до пункту 25 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 №615 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18.04.2023 №353 «Про затвердження форм спеціального дозволу на користування надрами, граничних економічно обґрунтованих строків виконання робіт на ділянці надр (з урахуванням геологічних особливостей), основних видів робіт та форм заяв у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр» облік наданих дозволів та заяв ведеться Державним науково-виробничим підприємством «Геоінформ України» в установленому Держгеонадрами порядку.

Інформація у сфері надрокористування за 2023 рік та два попередні*

Таблиця 7.2

Спеціальні дозволи на користування надрами	За роками		
	2023	2022	2021
Кількість виданих	24	13	25
Кількість анульованих	5	8	10

Примітка.

*Інформація надана Державною службою геології та надр України.

7.4. Геологічний контроль за вивченням та використанням надр

Територія Львівської області характеризується наявністю районів, уражених небезпечними процесами техногенного і природного походження, які можуть призвести до техногенно-екологічних катастроф і аварій.

Інтенсивна розробка в минулі роки корисних копалин має негативний вплив на навколишнє природне середовище, насамперед геологічне, викликає активізацію екзогенних процесів, зміну фізико-механічних властивостей і складу ґрунтів, погіршення якості підземних і поверхневих вод.

На території області розташований Червоноградський кам'яновугільний басейн, що є базою видобутку вугілля високої марки. На його території внаслідок багаторічного видобутку вугілля виникла низка проблем техногенно – екологічного характеру, оскільки супроводжувався винесенням на поверхню землі великої кількості вуглемістких порід та значним шахтним водовідливом. Геологічне середовище на дослідженій території представляє собою техногенно – природну систему з переважним впливом господарсько – промислової діяльності, в першу чергу, вуглевидобувної. Порушено гідрогеологічний режим підземної гідросфери, триває нагромадження териконів, відбувається процес просідання земної поверхні з наступним підтопленням, утворенням техногенного рельєфу (значна зміна поширення боліт та заболочених земель, зміна характеру гідромережі, підтоплення орних земель, лісових масивів).

Здійснення державного контролю за геологічним вивченням та раціональним і ефективним використанням надр, проводиться Державною службою геології та надр України.

7.5. Державна політика та заходи щодо геологічного вивчення та раціонального використання надр

Видобуток корисних копалин викликав низку негативних екологічних наслідків: підтоплення, просадки, активізацію карстових процесів, загазованість приповерхневого простору, виснаження запасів та забруднення підземних вод. Для області характерний широкий розвиток екзогенних геологічних процесів, зумовлений як гірським та передгірським рельєфом, так і техногенними чинниками.

Значною проблемою є прикордонний характер області, наявність транскордонних комунікацій (нафто-, газо-, продуктопроводів), що має вплив на стан підземних вод; поширення транскордонних родовищ корисних копалин. Гірничо-видобувні підприємства розташовані в басейнах транскордонних з Євросоюзом річок: Західного Бугу (ДП «Львіввугілля»), Сяну (територія Яворівського ДГХП «Сірка», нафто-газопромисли). В басейні Дністра розташовані ПАТ Стебницьке ГХП «Полімінерал», Роздільське ДГХП «Сірка». На балансі цих підприємств знаходяться хвостосховища, накопичувачі технологічних вод, розташовані на високопроникних алювіальних або флювіогляціальних відкладах.

Для області характерна невирішеність питань юридичного правонаступництва ліквідаційного фонду (шахт, свердловин) та недостатній контроль з боку надрокористувачів за ліквідаційно-консерваційним фондом (першочергово Бориславське озокеритове родовище). Потенційним джерелом забруднення довкілля є близько 10 тис. свердловин ліквідаційного фонду (крім гідрогеологічних), найпроблемніші Немирівське сірчане, Тягівське вугільне (обидва у прикордонній з Польщею зоні) і Рубанівське газове родовища.

Окремі підприємства паливно-енергетичного комплексу відпрацьовують рекреаційні та курортні зони (курорти Трускавець, Східниця, Верхньосиньовидненське родовище мінералів). В зоні впливу ліквідаційного Язівського сірчаного рудника знаходиться курорт Шкло, Немирівського – курорт Немирів.

Гірничо - видобувна галузь є основним джерелом забруднення прісних підземних вод (Старосамбірський, Стрийський водозабори), в Червоноградському регіоні чотири діючі водозабори знаходяться в зоні впливу шахт. Специфічною проблемою Львівщини є загазованість приповерхневого простору і підземних питних вод в результаті циклічної діяльності підземних сховищ газу, першочергово Дашавського. Кількість свердловин системи державного моніторингу підземних вод за останні більш як 10 років зменшилась наполовину, що унеможливорює адекватну оцінку забруднення довкілля.

Згідно постанови Кабінету Міністрів України від 31.08.1999 №1606 «Про концепцію поліпшення екологічного становища гірничо-видобувних регіонів України» екологічний стан Львівського вугільного басейну, територій підземної виплавки сірки, старого нафтогазовидобутку визначено як критичний. Екологічна реабілітація територій в зоні діяльності гірничо-хімічних та гірничо-видобувних підприємств є першочерговим завданням сталого регіонального розвитку.

8. ВІДХОДИ

8.1. Структура утворення та накопичення відходів

Основними утворювачами побутових відходів від населення є місто Львів та великі промислові міста області (м. Дрогобич, м. Червоноград). Кількість утворених відходів у цих населених пунктах значно переважає кількість відходів, що утворюються в окремих районах. Відповідно до цього показника територія Львівської області має чітке районування – кількість відходів, що утворюють мешканці населених пунктів, переважає в південно-західних районах (Самбірський, Дрогобицький, Стрийський). У північних регіонах області показник утворення відходів між сільським і міським населенням є паритетним або з переважанням кількості відходів від міського населення.

За даними Головного управління статистики у Львівській області інформація щодо навколишнього середовища, зокрема стосовно поводження з відходами та небезпечними хімічними речовинами за 2023 рік попередня. Уточнена інформація може бути надана після завершення встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» терміну для подання статистичної звітності, завершення її опрацювання та оприлюднення даних на державному рівні.

У 2023 році на території Львівської області утворено підприємствами та домогосподарствами 2830,4 тис. тонн відходів. Основна частина утворених відходів (99,96 % від загального обсягу) належить до відходів IV класу небезпеки, що не є небезпечними.

На території області змішані побутові відходи розміщені на 22 діючих санкціонованих полігонах і 4 звалищах, загальною площею понад 140,15 га. Загалом на діючих полігонах вже накопичено понад 5 млн тонн побутових відходів, середній відсоток заповнення – 75 %.

Роздільний збір відходів здійснюється частково, шляхом встановлення у населених пунктах контейнерів для збору корисних фракцій відходів (ПЕТ-пляшки, скло, папір), що розташовані на контейнерних майданчиках.

Майже всі побутові відходи в області захоронюються у місцях видалення відходів. Переважна їхня більшість працює в режимі перевантаження, тобто з порушенням проєктних показників щодо обсягів накопичення відходів, а будівництво нових потребує відведення значних площ земельних ділянок. Водночас такі об'єкти є джерелом інтенсивного забруднення ґрунтів, атмосфери та підземних вод.

На території Львівської області діє близько 60 спеціалізованих підприємств різних форм власності, що здійснюють збір та вивезення відходів. В області задіяно 236 сміттевозів для вивезення побутових відходів на полігони/звалища для захоронення.

У структурі побутових відходів велика частка припадає на вторинну сировину – папір, метал, скло, пластик. Основною проблемою отримання вторинної сировини є її відокремлення від інших відходів.

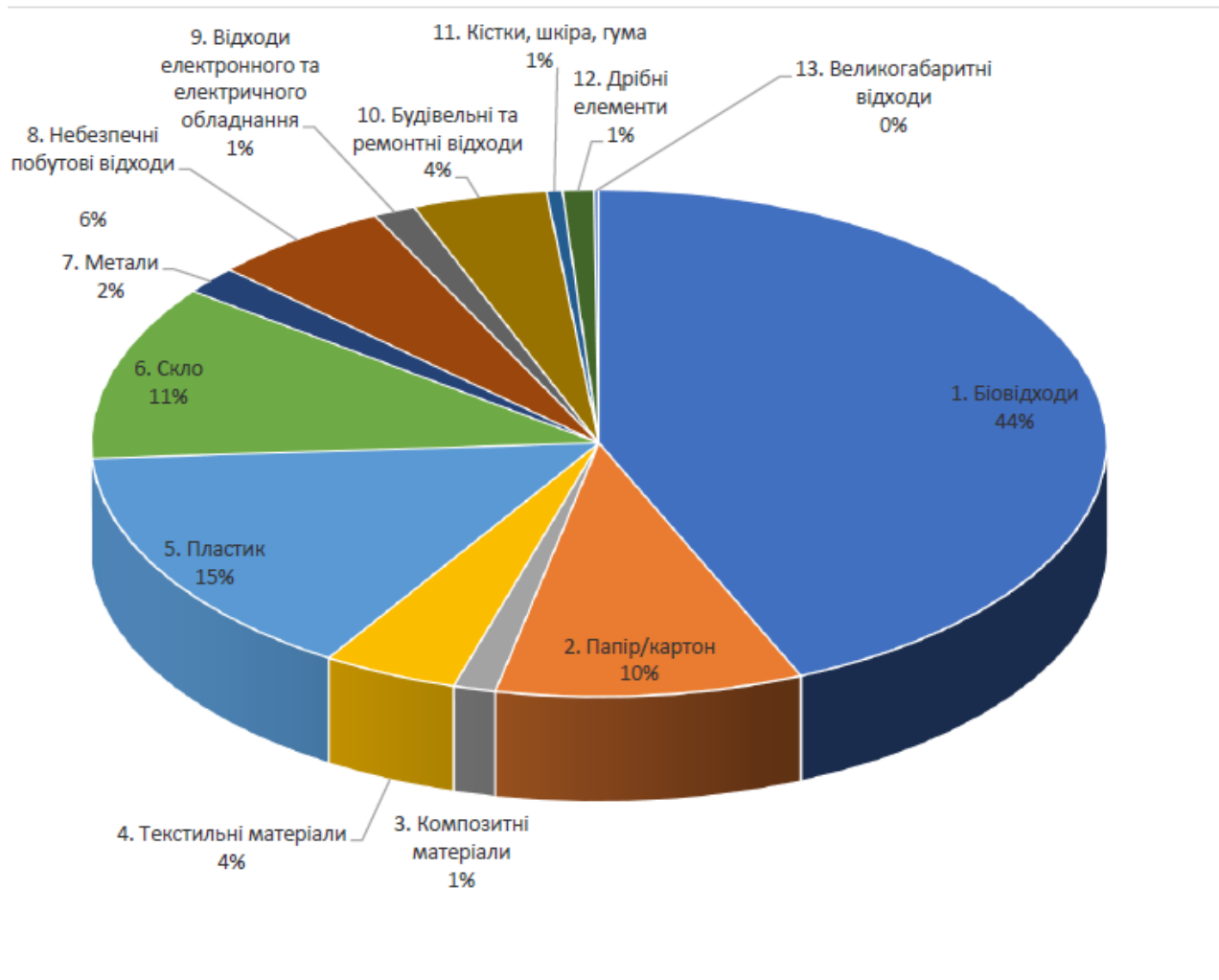
Для досягнення зменшення захоронення побутових відходів на полігонах області діє 6 сортувальних ліній (м. Самбір, м. Новояворівськ, м. Червоноград, м. Золочів, ще дві лінії в м. Стрий). Продуктивність сортувальної лінії становить близько 50 тис. тонн/рік.

Не у всіх територіальних громадах повністю забезпечений централізований вивіз сміття. Тільки 74 % – населення охоплені централізованим вивезенням відходів спеціалізованими підприємствами (в т.ч. 16% роздільним збором) та 26% – самовивозом.

В області відсутні діючі сміттєпереробні та сміттєспалювальні заводи.

Рис. 8.1. Морфологічне дослідження складу побутових відходів Львівської територіальної громади

Графічно оформлені результати морфологічного дослідження складу ТПВ Львівська МТГ повністю

Збирання та перевезення побутових відходів на території Львівської міської громади за 2023 рік

Таблиця 8.1

Змішані побутові відходи та їх компоненти, які збираються роздільно	Обсяги збирання, т	Обсяги перевезення, т	у тому числі на:		
			заготівельні пункти, т	ділянки компостування, т	полігони (звалища), т
Змішані ТПВ	221341,52	219140,99	-	-	219176,71
Великогабаритні відходи	5559,81	4993,91	-	-	4993,91
Макулатура (картон, папір)	77,76	77,76	77,76		
Полімери (плівка, пакети, ПЕТ пляшки і коробки, пластмаса тощо)	1358,62	1358,62	1258,62	-	-
Упаковка Тетра Пак та інша (комбінована, багатошарова)	9,28	9,28	9,28	-	-
Метали (чорні, кольорові)	-	-	-	-	-
Скло (склотара, скlobій)	1118,20	1118,20	1118,20	-	-
Текстиль (синтетичний, натуральний, змішаний)	-	-	-	-	-
Органічні компоненти, які здатні до біологічного розкладання (харчові відходи, відходи рослинного походження тощо)	8524,32	8524,32	-	8524,32	-
Електричне та електронне обладнання	3,90		-	-	-
Небезпечні компоненти	-	-	-	-	-
Інші	1152,00	-	-	-	1152,00
Всього	239145,41	235223,08	2563,86	8524,32	225322,62

8.2. Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення)

Надалі гострою залишається проблема екологічно безпечного збирання та видалення відходів. Щорічно у Львівській області утворюється більше 2 млн. тонн відходів, що не є небезпечними, переважна більшість з них змішані.

Після закриття найбільшого сміттєзвалища Львівської області, що у с. Великі Грибовичі Львівської міської територіальної громади Львівського району гостро постала проблема поведження з відходами, зібраних від населення. Відтак у Львові введена в експлуатацію станція компостування, де важливою складовою поведження з відходами було визначено сортування на окремі фракції та зменшення органічної фракції у складі побутових відходів. На станції компостування приймають органічні компоненти, які здатні до біологічного розкладання (харчові відходи, відходи рослинного походження тощо). В результаті переробки відбувається виготовлення органічного добрива – компосту, який можна використовуватися для озеленення міст або в сільському господарстві.

За період 2023 року на території Львівської територіальної громади зібрано 8524,32 т органічних відходів, які становлять близько 4% від усіх побутових

відходів зібраних на території громади. Станція компостування знаходиться за адресою: м. Львів, вул. Пластова, 13.

Також з 2022 року працює сучасна біогазова станція на закритому полігоні у Великих Грибовичах.

Надалі тривають роботи по рекультивації Львівського сміттєзвалища.

На сьогоднішній день виконано понад 95 % робіт згідно договору. Кошторисна вартість робіт становить 769 млн. 199 тис. грн. В проєкт входять наступні роботи: очистка фільтрату, дегазація та реконструкція полігону, рекультивація, в т. ч. біологічна.

Рис. 8.2. «Консервація» Грибовицького сміттєзвалища станом на 2023 рік (фото – ЛМР)

Розв’язання проблеми безпечного поводження зі змішаними побутовими відходами в області можливе через:

- створення сучасних сміттєсортувальних ліній, полігонів, сміттєпереробних заводів та спеціалізованих підприємств;
- запобігання утворенню сміття та підготовка до повторного використання (відсортоване сміття використовувати як вторинну сировину);
- переробка сміття (переробка може відбуватись у різні способи, найбільш сучасним і широко вживаним з яких є механіко — біологічна обробка).

Важливим сегментом у складі небезпечних відходів є відпрацьовані джерела енергії: батарейки, акумулятори від телефонів, інших електронних засобів. Департаментом спільно з Міндовкілля України реалізовано впровадження на території Львівської області пілотного проєкту «Викидай правильно». Завдяки цьому проєкту небайдужі до стану довкілля громадяни Львівщини мають змогу викидати відпрацьовані батарейки у спеціальні безпечні контейнери для збору хімічних джерел струму.

Слід зазначити, що Львівська область є однією з перших, де реалізовується такий проєкт.

Також на території Львівської громади продовжують роботу мобільні пункти збору відпрацьованих ламп, ртутних термометрів та батарейок.

З графіком стоянок Екобуса та переліком стаціонарних пунктів збору відпрацьованих батарейок в межах громади можна ознайомитися за посиланням: <https://bodnarivkaeko.lviv.ua/index.php/nashi-posluhy>

Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання, заготівлю відходів як вторинної сировини

Таблиця 8.2

№ з/п	Найменування/Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (веб адреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	ЛКП ТФ Львівспецкомунтранс	м. Львів, вул. Жовківська, 18	контактні телефони: <u>067-252-10-80</u> <u>067-252-10-62</u> стаціонарні: <u>(032)252-10-80</u> <u>(032)252-10-62</u> email: lsct.lviv@gmail.com	Скло, рами та двері, дошки, коробки, гілки дерев
2	ТОВ «Спецавтотранс-Львів»	м. Львів, вул. Тершаковців, 16	контактні телефони: (032) 241 84 36 (032) 244 45 78 +38 (067) 826 10 10 email: OFFICE@SAT-LVIV.COM.UA	ПЕТ-пляшка, скло, папір
3	ТОВ «Ековей Вейст менеджмент»	м. Львів вул. Богдана Хмельницького, 176 (107 каб.)	контактні телефони: 050 371 37 66 050 435 44 42 email: Ecoway@ecoway.ua	ПЕТ-пляшка, плівка, скло, папір, харчові відходи
4	ТОВ «Санком Львів»	м. Львів, вул. Чернігівська буд. 14	контактні телефони: (032) 275 57 23 (068) 275 57 23 (067) 674 26 48 email: SANKOM.LVIV@GMAIL.COM	ПЕТ-пляшка, скло, папір
5	ТОВ «Грінера Україна»	м. Львів, вул. Коперника, буд. 11	контактні телефони: +38 067 509 44 69 +38 068 435 51 42 +38 067 255 28 84 +38 032 259 21 59 +38 067 361 08 81 +38 067 551 49 96 email: greeneraukraine@gmail.com	Папір та картон, пластик та ПЕТ-пляшка, лом металу, скло
6	ЛКП «Зелене місто»	м. Львів, пл. Ринок, 1, каб. 536	контактні телефони: +380-322-97-55-70 email: zelenemisto.official@gmail.com	Харчові та садово-паркові відходи

**Динаміка основних показників поводження з відходами I-IV класів небезпеки
(за формою статзвітності №1-відходи), тис. т**

Таблиця 8.3

№з/п	Показники	2023 рік ^{***}	2022 рік ^{**}	2021 рік [*]
1	Утворено ²	2830,4	2492,2	3212,2
2	Зібрано, отримано відходів (Одержано від інших підприємств)	1352,0	1271,4	1369,1
3	Спалено	119,5	63,6	118,7
3.1	у тому числі з метою отримання енергії	118,5	63,2	118,7
4	Утилізовано (Використано)	385,9	283,9	308,6
5	Направлено в сховища організованого складування (поховання) (Видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти)	787,4	2664,1	2005,5
6	Передано іншим підприємствам (Передано відходів на сторону)	791,8	671,9	2453,2
7	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	-	-	-
8	Накопичено упродовж експлуатації у місцях видалення відходів на кінець року (Наявність на кінець звітного року у сховищах організованого складування та на території підприємств)	-	-	-

Примітка.

* За інформацією Головного управління статистики у Львівській області дані можуть бути уточнені.

** Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів.

*** Попередні дані.

**Підприємства – основні накопичувачі промислових відходів
(за даними статзвітності №1-відходи)**

Таблиця 8.4

№ з/ п	Підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітного періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік, т	Накопичено відходів станом на кінець звітного року, т	Місце накопи- чення відходів
1	АТ «ДТЕК «Західенерго»	Машинки офісні та комп'ютери некондиційні; Масла трансформаторні відпрацьовані; Грунти, забруднені нафтопродуктами, хімічними та біоречовинами, що підлягають збиранню, обробленню та видаленню; Масла та мастила моторні, трансмісійні інші зіпсовані або відпрацьовані; Шлам масловловлювачів; Шини, зіпсовані перед початком експлуатації, відпрацьовані, пошкоджені чи забруднені під час експлуатації; Батареї свинцеві зіпсовані або відпрацьовані; Суміш відходів, матеріалів та виробів з пластмас інших, що не підлягає спеціальному обробленню; Брухт чорних металів дрібний інший; Брухт кольорових металів дрібний інший; Взуття зношене чи зіпсоване; Вироби та матеріали гумові зіпсовані або відпрацьовані; Лампи люмінесцентні та відходи, які	-	1522,866	1488390,801	1415,392	-

№ з/ п	Підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітнього періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік, т	Накопичено відходів станом на кінець звітнього року, т	Місце накопи- чення відходів
		містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані; Абсорбенти зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені та інше.					
2	ДП «Угерський спиртовий завод»	Відходи рослинного походження (барда зернова та осад); Відходи комунальні (міські) змішані, у т. ч. сміття з урн.	-	30412,2	22718,34	16827,2	-
3	ТОВ «Барком»	Екскременти, сечовина та гній (включно струхлявіле сіно та солома) від худоби; Свині здохлі.	-	10988,89	67942,313	5758,5	-
4	ТОВ «Свісс Крона»	Відходи технологічні м'які; Залишки кори для використання в сільському господарстві; Клеї зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням; Відходи технологічні м'які; Залишки кори для використання в сільському господарстві; Макулатура необроблена зіпсована, забруднена або неідентифікована, її залишки, які не можуть бути використані за призначенням; Обрізки, висічки, стрічки та інші відходи плівкових та неплівкових поліетиленів низької та високої щільності; Мастила (суміші спирто-бензинові,	-	1226,7	71241,851	595,123	-

№ з/ п	Підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітної періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік, т	Накопичено відходів станом на кінець звітної року, т	Місце накопи- чення відходів
		масла мінеральні та машинні, суміші емульсійні та мильні, жири та масла тваринного та рослинного походження) зіпсова ні, забруднені або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням; Шліфувальники та полірувальники зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням; Шлак паливний та інші.					
5	ТОВ «Еко Міт»	Екскременти, сечовина та гній (включно струхлявіле сіно і солома) від худоби ; Свині здохлі; Матеріали, речовини чи продукти, які виробник або постачальник оголошує відходами, що не позначені іншим способом та інші	-	534,04	37009,938	321,672	-

Примітка.

*Таблицю сформовано на підставі даних офіційної статистики за 2023 рік згідно результатів поданої суб'єктами господарювання звітності про обсяги скидів, викидів та утворення відходів. Відображено суб'єкти господарювання – з найбільшими обсягами утворених відходів.

Інфраструктура місць видалення відходів (МВВ) за критерієм екологічної безпеки

Таблиця 8.5

№ з/п	Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район) Львівська область в т. ч. район	Місця видалення відходів категорії Г – надзвичайно небезпечні		Місця видалення відходів категорії В – небезпечні		Місця видалення відходів категорії Б – помірно небезпечні		Місця видалення відходів категорії А – малонебезпечні	
		діючі, од.	закриті, од.	діючі, од.	закриті, од.	діючі, од.	закриті, од.	діючі, од.	закриті, од.
1	Дрогобицький	1		7	5			1	
2	Золочівський			4				1	
3	Львівський	2	1	9	4	1	5		2
4	Самбірський			3					
5	Стрийський			5	2	2		2	2
6	Червоноградський	1	1	20	1	4			
7	Яворівський				1				1
Усього		4	2	48	13	7	5	4	5

Примітка. *9 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про управління відходами», в якому паспортизація місць видалення відходів не передбачена.

Стан обліку та паспортизації місць видалення відходів (МВВ) (на 01.01.2024 року)

Таблиця 8.6

№ з/п	Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район) Львівська область в т. ч. район	Кількість паспортизованих МВВ, од.	Кількість непаспортизованих МВВ, од.
1	Дрогобицький	14	*9 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про управління відходами», в якому паспортизація місць видалення відходів не передбачена.
2	Золочівський	5	
3	Львівський	24	
4	Самбірський	3	
5	Стрийський	13	
6	Червоноградський	27	
7	Яворівський	2	
Усього		88	

Інфраструктура утилізації та оброблення відходів

Таблиця 8.7

Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район)	*Пункти приймання/збирання зношених шин, од.	*Пункти приймання/збирання відходів електронного та електричного обладнання, од.	*Пункти приймання транспортних засобів на утилізацію, од.	*Пункти та установки централізованого знешкодження медичних відходів, од.
Дрогобицький			2	
Золочівський				
Львівський	1	1	9	1
Самбірський				
Стрийський			5	
Червоноградський			2	
Яворівський				
Усього	1	1	18	1

Примітка.

* Наведена ліцензована кількість пунктів приймання, утилізації та оброблення відходів.

**Суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність у сфері управління небезпечними відходами
на території Львівської області**

Таблиця 8.8

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	ТОВ «НВП «Маст»	79039, Львівська область, м. Львів, вул. Шевченка, 327	mast@buduchnist.com.ua , (032) 244-44-54, (050) 370-39-13	1. Відпрацьовані нафтопродукти, не придатні для використання за призначенням (у тому числі відпрацьовані моторні, індустріальні масла та їх суміші, відходи забруднені нафтопродуктами (промаслені ганчір'я, пісок, фільтри).
2	Спільне українсько- болгарське підприємство ТОВ «Укра-АБВ»	79019, Львівська область, м. Львів, вул. Городницька, 49а	(032) 245-81-74 (067) 938-10-01	1. Відпрацьовані нафтопродукти, не придатні для використання за призначенням (у тому числі відпрацьовані моторні, індустріальні масла та їх суміші).
3	ПП «Ріал»	79040, Львівська область, м. Львів, вул. Північна, 1	Rial.lviv@ukr.net , (032) 295-64-23, (032) 253-74-07	1. Відпрацьовані нафтопродукти, непридатні для використання за призначенням (у т.ч. відпрацьовані моторні, індустріальні масла та їх суміші. Відходи, забруднені нафтопродуктами - забруднені пісок, папір, деревина, ґрунт, ганчір'я, відпрацьовані фільтри). 2. Відходи сумішей масло/вода, вуглеводні/вода, емульсії. 3. Відходи, що містять як складові або забруднювачі ртуть, сполуки ртуті (у т.ч. відпрацьовані люмінесцентні лампи та прилади, що містять ртуть). 4. Відходи поверхневої обробки металів і пластмас. 5. Відходи виробництва, одержання і застосування чорнила, барвників, пігментів, фарб, лаків, оліфи. 6. Відходи і брукт електричних та електронних вузлів, що містять компоненти, такі, як акумуляторні батареї або інші батареї, включені до Жовтого переліку відходів, ртутні вмикачі, скло від електронно-променевих трубок або інше активоване скло та поліхлоровані біфеніли.

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
				<p>7. Відходи розчинів кислот чи основ.</p> <p>8. Гальванічний шлам.</p> <p>9. Відходи виробництва, одержання і застосування фармацевтичних препаратів.</p> <p>10. Клінічні та подібні їм відходи, а саме - відходи, що виникають у результаті медичного догляду, ветеринарної чи подібної практики, відходи, що утворюються у лікарнях або інших закладах під час досліджень, догляду за пацієнтами або при виконанні дослідницьких робіт.</p> <p>11. Відходи, які складаються або містять хімічні речовини, що не відповідають специфікації або мають прострочений термін придатності (за винятком непридатних пестицидів та гербіцидів).</p> <p>12. Відходи упаковок та контейнерів забруднені.</p> <p>13. Відпрацьовані батареї свинцевих акумуляторів, цілі чи розламані.</p> <p>14. Несортовані відпрацьовані батареї.</p> <p>15. Відходи виробництва, виготовлення і застосування смол, латексів, пластифікаторів, клеїв/зв'язуючих матеріалів.</p>
4	ТОВ «Лемберг Беттері»	81050, Львівська область, Яворівський район, Яворівська територіальна громада, с. Новий Яр, вул. Приозерна, 2	lembbergbattery.com/ , LEMBERGbattery@mail.com , (067) 750-74-84	<p>1. Відпрацьовані батареї свинцевих акумуляторів, цілі чи розламані (збирання, зберігання, оброблення, утилізація).</p> <p>2. Свинець, сполуки свинцю (збирання, зберігання, оброблення, утилізація).</p> <p>3. Відходи розчинів кислот чи основ (збирання, зберігання, оброблення, утилізація).</p>
5	ТОВ «Захід-Техномедбуд»	82400, Львівська область, м. Стрий, вул. Крушельницької, 23, к. 10	(050) 011-17-88	<p>1. Шламові відходи, за винятком анодних шламів, із систем електролітичного очищення та виділення міді.</p> <p>2. Відпрацьовані батареї свинцевих акумуляторів, цілі чи розламані.</p> <p>3. Відпрацьовані нафтопродукти, не придатні для використання за призначенням (у тому числі відпрацьовані моторні, індустріальні</p>

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
				<p>масла та їх суміші).</p> <p>4. Відходи сумішей масло/вода, вуглеводні/вода, емульсії.</p> <p>5. Відходи упаковок та контейнерів, які містять сполуки, наведені у додатку 2 до Положення(3), в кількості, достатній для виявлення небезпечних властивостей, наведених у переліку(2).</p> <p>6. Відходи виробництва, одержання і застосування фотохімікатів чи матеріалів для обробки фотоматеріалів.</p>
6	ДП «Боднарівка» ЛКП «Зелений Львів»	79056, Львівська область, м. Львів, вул. Пластова, 125	bodnarivkaeko@gmail.com , (032) 238-40-46, https://bodnarivkaeko.lviv.ua/index.php	<p>1. Відходи, що містять як складові або забруднювачі ртуть, сполуки ртуті.</p> <p>2. Несортовані відпрацьовані батареї за винятком сумішей батарей, наведених у Зеленому переліку відходів. Відходи батарей, не визначені у Зеленому переліку відходів, які містять сполуки, наведені у додатку 2 до Положення (3), в кількості, що перетворює їх у небезпечні.(збирання, зберігання).</p>
7	ТОВ «ІНСІМЕД»	81220, Львівська область, Львівський район, Бібрська територіальна громада, м. Бібрка, вул. Шевченка, 86	vaceslavp2909@gmail.com , (067) 773-52-70	<p>1. Відходи виробництва, одержання і застосування фармацевтичних препаратів, за винятком відходів, зазначених у Зеленому переліку відходів;</p> <p>2. Клінічні та подібні їм відходи, а саме - відходи, що виникають у результаті медичного догляду, ветеринарної чи подібної практики, і відходи, що утворюються у лікарнях або інших закладах під час досліджень, догляду за пацієнтами або при виконанні дослідницьких робіт.</p>
8	ТОВ «НТ- Експлорейшин»	81050, Львівська область, Яворівський район, Яворівська територіальна громада, с. Новий Яр, 53	(044) 374-68-89 Юридична адреса: 01015, м. Київ, вулиця Старонаводни-цька, буд. 6-Б, оф. 275.	<p>1. Відходи виробництва, одержання і застосування біоцидів та фітофармацевтичних препаратів, включно з відходами пестицидів та гербіцидів, які не відповідають стандартам, мають прострочений термін придатності чи не придатні для використання за призначенням.</p> <p>2. Відходи, що містять як складові або забруднювачі ртуть, сполуки ртуті.</p>

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
9	ПАТ «Укрнафта»	82300, Львівська область, Дрогобицький район, м. Борислав, вул. Потік, 5	office@ukrnafta.com , 0 800 404 000	1. Відпрацьовані нафтопродукти, не придатні для використання за призначенням (у т. ч. відпрацьовані моторні, індустріальні масла та їх суміші). Відходи, забруднені нафтопродуктами – промаслені пісок, папір, тирса, ґрунт, ганчір'я, відпрацьовані фільтри, нафтошлами. 2. Відходи сумішей масло/вода, вуглеводні/вода, емульсії.
10	ТОВ «Утілввтор-пром» регіональне представництво	79018, Львівська область, м. Львів, вул. Городоцька, 174/301	info@utilvtorprom.com.ua , (063) 303-40-43; (048) 709-99-07	1. Відпрацьовані нафтопродукти, не придатні для використання за призначенням (у тому числі відпрацьовані моторні, індустріальні масла та їх суміші) (збирання, зберігання, оброблення, видалення, утилізація, знешкодження). 2. Клінічні та подібні їм відходи, а саме – відходи, що виникають у результаті медичного догляду, ветеринарної чи подібної практики, і відходи, що утворюються у лікарнях або інших закладах під час досліджень, догляду за пацієнтами або при виконанні дослідницьких робіт (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження). 3. Відходи виробництва, одержання і застосування фармацевтичних препаратів (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження). 4. Відходи сумішей масло/вода, вуглеводні/вода, емульсії (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження, утилізація). 5. Відходи, що містять ртуть, сполуки ртуті (збирання, зберігання). 6. Відпрацьовані батареї свинцевих акумуляторів, цілі чи розламані (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження). 7. Відходи азбесту (пил та волокна) (збирання, зберігання, оброблення). 8. Відходи, які складаються або містять хімічні речовини, що не відповідають специфікації або мають прострочений термін

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
				<p>придатності (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження).</p> <p>9. Відпрацьоване активоване вугілля (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження).</p> <p>10. Відходи упаковок та контейнерів, забруднені (у т.ч. тара з-під пестицидів та агрохімікатів) (збирання, зберігання, оброблення, видалення, утилізація, знешкодження).</p> <p>11. Відходи виробництва, одержання і застосування хімічних речовин для просочування деревини (у тому числі залізничні шпали) (збирання, зберігання, оброблення, видалення, утилізація, знешкодження).</p> <p>12. Відходи розчинів кислот чи основ (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження).</p> <p>13. Відходи і брукт електричних та електронних вузлів, що містять компоненти, такі, як акумуляторні батареї або інші батареї (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження).</p> <p>14. Відходи негалогенованих та галогенованих органічних розчинників, (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження).</p> <p>15. Відходи ефірів (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження).</p> <p>16. Гальванічний шлам (збирання, зберігання, оброблення, видалення).</p> <p>17. Відходи хімічних речовин, отримані під час проведення науково- дослідних робіт чи навчального процесу, які ще не ідентифіковані, та/або які є новими, а їх вплив на людину та/або довкілля невідомий (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження).</p> <p>18. Відходи виробництва, одержання і застосування чорнила, барвників, пігментів, фарб, лаків, оліфи (збирання, зберігання,</p>

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
				<p>оброблення, видалення, утилізація, знешкодження).</p> <p>19. Відходи виробництва, одержання і застосування смол, латексів, пластифікаторів, клеїв/зв'язуючих матеріалів (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження).</p> <p>21. Розчини після травлення металів (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження).</p> <p>22. Відходи виробництва, одержання і застосування фотохімікатів чи матеріалів для обробки фотоматеріалів (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження).</p> <p>23. Відходи фенолів, фенольних сполук, включаючи хлорфенол, у вигляді рідин або шламів (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження).</p> <p>24. Відпрацьовані каталізатори (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження).</p> <p>25. Відходи рідких теплоносіїв (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження).</p> <p>26. Шлами бензину, що містять (збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження)</p>

8.3. Транскордонне перевезення небезпечних відходів

Залишається невирішеним питання екологічно безпечної утилізації та зберігання імпортованих впродовж 2002 – 2003 років ДП «Спецсервіс» та ТОВ «ОСМА-Ойл» відходів з Угорщини. Було ввезено 19,898 тис. т нейтралізованих гудронних залишків та 3,044 тис. т котлових залишків ангідриду малеїнової кислоти, які згідно Базельської конвенції належать до небезпечних відходів.

Зазначені відходи імпортувались на територію області з метою утилізації на підставі повідомлень про транскордонні перевезення небезпечних відходів №№ UA 000024(i), UA 000026(i), UA 000066(i) та UA 000067(i) і ліцензій на право здійснення діяльності у сфері поводження з небезпечними відходами від 29.11.2011 ААН№238660 та від 17.07.2003 ААН№631451, виданих Мінекоресурсів України. Виробник відходів – MOL MAGYAR OLAJ-es GAZIPARI, Hungary, 1117 Budapest, Oktoberhuszonharmadika u.18.

Через незабезпечення ДП «Спецсервіс» та ТОВ «ОСМА-Ойл» вимог природоохоронного законодавства запланована утилізація імпортованих відходів не проведена, у зв'язку з чим на території області на цей час зберігається 1174 т нейтралізованих гудронних залишків та 18,928 тис. т модифікатора типу «МГ», виготовленого з нейтралізованих гудронних залишків та котлових залишків ангідриду малеїнової кислоти, на наступних територіях:

- проммайданчик Роздільського ДГХП «Сірка» - 17,195 тис. т модифікатора (при незадовільному зберіганні модифікатора на даній площадці дотепер існує пряма загроза попадання забруднених дощових стоків в озеро Глибоке, звідки з'єднувальним каналом можливе попадання в р. Дністер з усіма негативними наслідками, включаючи транскордонні забруднення);
- проммайданчик ВАТ «Прикарпатбуд» (м. Дрогобич) – 492,12 т модифікатора;
- проммайданчик Стрийського рубероїдного заводу ВАТ «Львівпокізол» (с. Райлів Стрийського району) – 1,141 тис. т модифікатора;
- паливний склад Добротвірської ТЕС (Червоноградський район) – 1,174 тис. т нейтралізованих гудронних залишків;
- складське приміщення ТОВ «ОНІКС» (сmt Дашава) – 100,0 т модифікатора.

Умови зберігання цих речовин не відповідають нормам екологічної безпеки, наявний негативний вплив їх небезпечних складників на земельні та водні природні ресурси в місцях їх зберігання, що систематично фіксується Держекоінспекцією у Львівській області та Головним управлінням Держпродспоживслужби у Львівській області. Окрім цього, зберігання цих відходів на території України є грубим порушення вимог Базельської конвенції і пункту 16 Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2000 №1120, якими заборонено ввезення в Україну небезпечних відходів з метою їх зберігання чи захоронення.

У зв'язку із незаконним ввезенням цих небезпечних відходів, слідчим управлінням Головного управління Міністерства внутрішніх справ України у Львівській області порушено дві кримінальні справи за фактами ввезення ДП «Спецсервіс» та ТОВ «ОСМА-Ойл» на територію області з метою подальшого збуту небезпечних відходів. Разом з тим, розслідування справ не завершено, а гудрони та виготовлені з них модифікатори як речові докази незадовільно зберігаються в місцях їх розміщення.

На даний час на території Львівської області екологічно безпечні технології переробки зазначених відходів та модифікаторів не опрацьовані.

8.4 Державна політика у сфері управління відходами

Основними принципами державної політики у сфері управління відходами є пріоритетний захист навколишнього природного середовища та здоров'я людини від негативного впливу відходів, забезпечення ощадливого використання матеріально-сировинних та енергетичних ресурсів, науково обгрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства щодо утворення та використання відходів з метою забезпечення його сталого розвитку.

До основних напрямів державної політики щодо реалізації зазначених принципів належить:

- забезпечення повного збирання і своєчасного знешкодження та видалення відходів, а також дотримання правил екологічної безпеки при поводженні з ними;
- зведення до мінімуму утворення відходів та зменшення їх небезпечності;
- забезпечення комплексного використання матеріально-сировинних ресурсів;
- сприяння максимально можливій утилізації відходів шляхом прямого повторного чи альтернативного використання ресурсно-цінних відходів;
- забезпечення безпечного видалення відходів, що не підлягають утилізації, шляхом розроблення відповідних технологій, екологічно безпечних методів та засобів поводження з відходами;
- організація контролю за місцями чи об'єктами розміщення відходів для запобігання шкідливому впливу їх на навколишнє природне середовище та здоров'я людини;
- здійснення комплексу науково-технічних та маркетингових досліджень для виявлення і визначення ресурсної цінності відходів з метою їх ефективного використання;
- сприяння створенню об'єктів управління відходами;
- забезпечення соціального захисту працівників, зайнятих у сфері управління відходами;
- обов'язковий облік відходів на основі їх класифікації;

- створення умов для реалізації роздільного збирання побутових відходів шляхом запровадження соціально-економічних механізмів, спрямованих на заохочення утворювачів цих відходів до їх роздільного збирання;
- сприяння залученню недержавних інвестицій та інших позабюджетних джерел фінансування у сферу поводження з відходами.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 №117-р «Про затвердження Національного плану управління відходами до 2030 року» та використовуючи концептуальну основу формування Стратегії управління відходами у Львівській області до 2030 року, Департаментом протягом 2019-2020 років, відповідно до Методичних рекомендацій, розроблено проєкт Регіонального плану управління відходами у Львівській області до 2030 року (далі – Регіональний план), який визначає комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням, спрямованих на забезпечення вирішення основних проблемних питань у сфері поводження з відходами.

Регіональний план дозволить:

- створити фундамент та обрати оптимальний сценарій з впровадження комплексної системи управління відходами в області з поділом території регіону на кластери.
- забезпечить розвиток інфраструктури управління відходами через виділення земельних ділянок під будівництво сміттєпереробних заводів, побудови логістичної моделі об'єктів за напрямками відходів, модернізації існуючих та планування будівництва нових об'єктів з урахуванням фінансової спроможності громад, тарифної політики та інвестицій;
- зменшить обсяги захоронення побутових відходів шляхом упровадження роздільного їх збирання;
- забезпечить рекультивацію земельних ділянок після закриття полігонів, тощо.

20 червня 2022 року Верховна Рада України ухвалила у другому читанні та в цілому законопроект № 2207-1-д «Про управління відходами», який набрав чинності 09.07.2023.

Відповідно до Закону України «Про управління відходами» для досягнення створення умов, що сприятимуть забезпеченню повного збирання, перевезення, утилізації, знешкодження та захоронення побутових відходів у Львівській області та безпечного їх впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людини передбачається розроблення Регіонального плану управління відходами.

Частиною четвертою статті 50 Закону передбачено, що основою для розроблення регіональних планів управління відходами є національний план управління відходами, який потрібно привести до вимог чинного законодавства.

Згідно статті 51 Закону регіональні плани управління відходами розробляються для кожної області протягом року після набрання чинності Національним планом управління відходами

Погоджувальна діяльність у сфері поводження з відходами

У 2023 році Департаментом проведена наступна погоджувальна діяльність щодо регулювання відносин у сфері поводження з відходами, а саме: затвердження та внесення змін до реєстрових карт об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, погодження технічних паспортів відходів / паспортів відходів підприємства, затвердження звітів з інвентаризації відходів, затвердження та внесення змін до паспортів місць видалення відходів (табл. 8.9).

Таблиця 8.9

№	Зміст заходу*	Інформація щодо виконання
1	Затвердження та внесення змін до реєстрових карт об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів	Затверджено та внесено зміни до 47 реєстрових карт об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів
2	Затвердження та внесення змін до паспортів місць видалення відходів	Затверджено та внесено зміни до 14 паспортів місць видалення відходів
3	Затвердження звітів з інвентаризації відходів	Затверджено 0 звітів з інвентаризації відходів
4	Погодження технічних паспортів відходів / паспортів відходів підприємства	Погоджено 382 технічні паспорти відходів / паспорти відходів підприємства

Примітка.

*9 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про управління відходами», в якому внесення змін та затвердження паспортів місць видалення відходів, реєстрових карт об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, а також погодження паспортів відходів підприємств, не передбачені.

9. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

9.1. Екологічна безпека як складова національної безпеки

Для вирішення першочергових питань екологічної безпеки необхідно розглянути екологічні проблеми нашого регіону так і усіх регіонів України.

1) Проблеми, що вимагають вирішення на міжнародному рівні:

- адаптація законодавства України до стандартів законодавства Європейського Союзу;
- залучення грантових коштів не тільки на проєкти та семінари, а на високотехнологічне та екологічне обладнання;
- проблема утилізації токсичних відходів, імпортованих у Львівську область з Угорщини;
- проблема утилізації небезпечних відходів в т. ч. батарейок, аналогів утилізації яких відсутні в Україні;
- будівництво автобанів.

2) Проблеми загальнодержавного значення:

- забруднення гідросфери скидами стічних вод промислових підприємств і комунально-побутовими стічними водами;
- проблеми переробки відходів гірничодобувної, енергетичної та інших галузей промисловості;
- будівництво сучасних полігонів з утилізації побутових відходів та санація існуючих сміттєзвалищ, що вичерпали свій ресурс або експлуатуються з грубими порушеннями норм екологічної безпеки;
- невнесення в натуру і відсутність картографічного матеріалу водоохоронних зон і прибережних захисних смуг;
- утилізація розсолів з Стебницького гірничо-хімічного підприємства «Полімінерал»;
- зменшення забруднення довкілля викидами транспортних засобів шляхом створення мережі постійних контрольно-регулювальних постів на автошляхах, де проводилися б як контрольні заміри так і регулювання паливної апаратури двигунів внутрішнього згоряння. Забезпечення більш жорсткого контролю з боку контролюючих органів за експлуатацією пилогазоочисного обладнання та стабільного технологічного режиму підприємств;
- надання підприємствам податкових, кредитних та інших пільг у разі впровадження ними енерго і ресурсозберігаючих технологій, участь держави у фінансуванні екологічних заходів і будівництві екологічного призначення, в генеральних планах населених пунктів передбачити розв'язки транспортних шляхів та об'їзних доріг, запровадити встановлення каталізаторів та автомобілях старого випуску.

3) Проблеми місцевого значення:

- порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок області;
- підтоплення територій області;
- забруднення підземних водоносних горизонтів;
- проблема шахтних і кар'єрних вод;
- поширення екзогенних геологічних процесів;

- будівництво сучасних полігонів з утилізації побутових відходів та санація існуючих сміттєзвалищ, що вичерпали свій ресурс або експлуатуються з грубими порушеннями норм екологічної безпеки;

- запланувати заходи щодо створення мережі пунктів спостережень та/або вдосконалення наявних мереж спостереження за якістю атмосферного повітря, які будуть відповідати європейським вимогам моніторингу.

- затвердження схеми екологічної мережі Львівської області;

- винесення в натуру меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду Львівської області

4) Проблеми, вирішення яких не потребує залучення значних матеріальних (фінансових) ресурсів:

- збереження лісів;

- розвиток природно-заповідної справи;

- екологічна грамотність населення;

- сортування сміття в домогосподарствах.

Шляхами вирішення основних екологічних проблем є надання підприємствам податкових, кредитних та інших пільг у разі впровадження ними енерго- і ресурсозберігаючих технологій; участь держави у фінансуванні екологічних заходів і будівництві екологічного призначення; в генеральних планах населених пунктів передбачити розв'язки транспортних шляхів та об'їзних доріг; запровадити встановлення каталізаторів та автомобілях старого випуску.

9.2. Об'єкти у Львівській області, що становлять підвищену екологічну небезпеку

Таблиця 9.1

№ з/п	* Назва підприємства	Вид економічної діяльності
1	ПАТ «ДТЕК Західенерго» ВП «Добровірівська ТЕС»	Виробництво електроенергії, постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря, забір, очищення та постачання води
2	ДП «Львіввугілля»	Добування кам'яного вугілля
3	Філія ГПУ «Львівгазвидобування» ПАТ «Укргазвидобування» (всі підрозділи Львівської області)	Розробка газових, газоконденсатних та нафтогазоконденсатних родовищ
4	АТ «Укртрансгаз» (всі підрозділи Львівської області)	Підземне зберігання нафти, газу, інших речовин і матеріалів
5	ДП «Юсенко Україна»	Видобування нафти і газу
6	ТОВ «Барком»	Вирощування свиней, великої рогатої худоби, іншої сільськогосподарської продукції, виготовлення та реалізація продуктів громадського харчування.
7	ТОВ «Свісс Кроно»	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону
8	ТОВ «Еко Міт»	Розведення свиней. Допоміжна діяльність у тваринництві, Виробництво м'яса, Оптова торгівля м'ясом і м'ясними продуктами
9	ТОВ «Радехівський цукор»	Переробка цукрового буряка. Виробник цукру, меляси та жому
10	ДП «Угерський спиртовий завод»	Виготовлення спиртовмісної продукції технічного та побутового призначення

Примітка.

*Дані попередні. Уточнена інформація буде оприлюднена після закінчення воєнного стану відповідно до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».

Найбільшими забруднювачами є вугільно-видобувна, вугільно-збагачувальна гірничо-хімічна галузі та значна кількість сміттєзвалищ.

Слід відмітити, що наявні сміттєзвалища не виконують функцію природоохоронних споруд з екологічно безпечного захоронення побутових відходів. Відповідно жодне сміттєзвалище не можна назвати «полігоном». Погіршення екологічної ситуації в місцях захоронення відходів пов'язано з забрудненням практично усіх природних ресурсів: атмосферного повітря, ґрунтів, поверхневих і підземних вод.

Розв'язання проблеми безпечного поводження з ТПВ можливе через створення сучасних сміттєпереробних заводів, полігонів та спеціалізованих підприємств зі збору ТПВ.

Найбільша кількість промислових відходів зосереджена на гірничо – хімічних підприємствах Львівщини, які припинили свою виробничу діяльність. На території Червоноградського вугільного району нагромаджена велика кількість породних відвалів вугільних шахт, крупних та мілких фракцій хвостів збагачення. В золошлаковідвалах Добротвірської ТЕС накопичена зола від спалювання вугілля.

9.3. Радіаційна безпека

Радіаційна безпека - це стан захищеності теперішнього часу і майбутнього покоління людей від шкідливого впливу іонізуючого випромінювання.

Радіаційний фон в навколишньому середовищі можуть створювати природні джерела випромінювання. Природні джерела випромінювання мають зовнішній і внутрішній вплив на людину і створюють природний радіаційний фон, який представлений космічним випромінювання і випромінюванням радіонуклідів земного походження.

Технологічно змінений природний радіаційний фон являє собою випромінювання від природних джерел, що зазнали змін внаслідок діяльності людини. До технологічно зміненого природного радіаційного фону відносяться випромінювання, внаслідок видобутку корисних копалин, випромінювання при згорянні продуктів органічного палива, випромінювання в приміщеннях, виробів побудованих з матеріалу, який може містити природні радіонукліди. У ґрунтах містяться наступні радіонукліди: вуглевод-14, калій-40, свинець-210, полоній-210. Серед найбільш поширених в РБ можна назвати радон.

Створюють радіаційний фон в навколишньому середовищі також і штучні джерела випромінювання. Радіоактивні забруднення локального, регіонального і глобального характеру відбуваються за рахунок відходів ядерної енергетики та радіаційних аварій. Забруднюють середовище і радіонукліди, які використовуються в промисловості, сільському господарстві,

науці, медицині та інше. Штучні джерела радіації іонізуючих випромінювань створені людиною обумовлюють радіаційний фон, який полягає в глобальному розпаді штучних радіонуклідів. Такі процеси мають як зовнішній так і внутрішній вплив на людину.

9.3.1. Стан радіоактивного забруднення території Львівської області

Радіоекологічний стан Львівської області є безпечним. На території області немає територій з радіоактивними забрудненнями внаслідок Чорнобильської катастрофи. Природний радіаційний фон знаходиться в межах 10-17 мкР/год.

На території області знаходиться державний міжобласний спецкомбінат Львівська філія ДСП «Об'єднання «Радон» (ЛДМСК), який відноситься до радіаційно-небезпечних об'єктів.

Радіаційний моніторинг навколо пункту зберігання радіоактивних відходів ДСП «Об'єднання «Радон» здійснюється службою цього підприємства.

Державний радіологічний контроль за переміщенням вантажів і транспортних засобів через Державний кордон та за додержанням вимог законодавства про екологічну та радіаційну безпеку підприємствами, в тому числі тих, які здійснюють операції з металобрухтом, здійснюється підрозділами Державної екологічної інспекції в Львівській області.

Впродовж 2023 року інформації про перевищення за радіоекологічними факторами не надходило.

9.3.2. Поводження з радіоактивними відходами

Забруднення території техногенними та техногенно-підсиленними джерелами природного походження*

Таблиця 9.2

№ з/п	Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район)	Кількість населення, осіб	Радіаційний фон на території, мкЗв/год	Питома активність забруднюючих радіонуклідів, Бк/кг				
				цезій-137 (техногенний)	стронцій-90 (техногенний)	радій (природний)	торій (природний)	калій (природний)
1	Яворівський район, с. Зелів (пісок Ясеницького родовища)	249	0,11-0,12	-	-	<2,6	<2,6	<26,5
2	Стрийський район, с. Тростянець, Південно-Тростянєцьке родовище (вапняк)	547	0,12-0,13	-	-	22,0	<3,0	<30,0
3	Стрийський район, с. Тростянець, Південно-Тростянєцьке родовище (пісок)	547	0,11-0,12	-	-	3,95	<2,19	<29,8

№ з/п	Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район)	Кількість населення, осіб	Радіаційний фон на території, мкЗв/год	Питома активність забруднюючих радіонуклідів, Бк/кг				
				цезій-137 (техногенний)	стронцій-90 (техногенний)	радій (природний)	торій (природний)	калій (природний)
4	Червоноградський район, с.Стоянів, родовище Стоянів (торф)	2942	0,12-0,14	<1,71	-	<4,28	<4,28	42,8
5	м.Львів, вул.Круп'ярська,27	728545	0,10-0,13					
6	м. Львів, пр. Свободи, 5	728545	0,10-0,13					
7	м. Жовква, площа Вічева,1А	13316	0,10-0,14					
8	м.Пустомити, вул. Грушевського,5	9762	0,10-0,14					
9	м. Самбір, вул. Шевченка, 30	35086	0,10-0,14					
10	м. Стрий, вул. Крушельницької,1 вул. Сагайдачного,8	60047	0,11-0,16					
11	м. Червоноград, вул. Івасюка, 2а	82395	0,11-0,15					
12	м. Броди, вул.Залізнична, 32	23206	0,10-0,15					
13	м. Золочів, вул. Івасюка ,7	24059	0,11-0,16					
14	м. Дрогобич, вул. Сагайдачного, 29	98015	0,10-0,15					
15	м. Дрогобич, вул. Шептицького, 20	98015	0,11-0,14					
16	м. Яворів, вул. Мазепи,11	13500	0,10-0,12					
17	м. Мостиська, вул. Будзинського, 2	9044	0,10-0,14					
18	м. Миколаїв, вул. Ів.Франка,20	14801	0,10-0,13					

Примітка. *Інформація надана Державною установою «Львівський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України».

Показники радіаційного фону протягом 2023 року на території області не перевищували значень характерних для Львівської області. У всіх досліджуваних пробах перевищень питомої активності радіонуклідів не виявлено.

9.4. Екологічна безпека на територіях, які зазнали впливу внаслідок збройної агресії проти України

Екологічні проблеми, спричинені збройною агресією росії проти України набувають все більш нищівних масштабів. Руйнування екосистем, шкода завдана земельним ресурсам, водним ресурсам, втрата надр, забруднення атмосферного повітря, втрати лісового фонду та природно-заповідного фонду, загроза радіаційної небезпеки – ось головні чинники, які несуть шкоду суспільству та довкіллю.

Війна негативно впливає на навколишнє середовище. Внаслідок ракетних атак відбувається руйнування наземних і водних екосистем, лісів, промислових об'єктів, транспортної інфраструктури та будинків. Руйнування систем водопостачання, каналізації та поводження з відходами провокують широкомасштабну та серйозну шкоду з довгостроковими наслідками для довкілля та для здоров'я людей.

За час повномасштабної вторгнення було завдано великої шкоди енергетичній системі Львівщини, відновлення енергооб'єктів ведуться й досі, але підстанції енергетичної інфраструктури Львівщини функціонують. Зазнали руйнувань також промислова та цивільна інфраструктури, пошкоджені об'єкти відновлюють та відбудовують. Однак, Львівщина стала надійним тилом, до області залучено найбільшу в Україні кількість релокованих підприємств. Область стала прихистком для внутрішньо переміщених осіб і центром для транспортування гуманітарної допомоги та допомоги фронту.

Впродовж періоду воєнного стану спеціалісти Державної екологічної інспекції у Львівській області (далі - Інспекція), здійснюють виїзди та фіксують події, що сталися в області внаслідок вторгнення російської федерації на територію України, з метою встановлення розміру збитків, заподіяних довкіллю.

У 2023 році фахівцями Інспекції спільно з представниками правоохоронних органів здійснено 14 виїздів, під час яких проведено обстеження територій та об'єктів, що зазнали ушкоджень внаслідок ракетних обстрілів, здійснено відбір проб ґрунтів для проведення лабораторних досліджень на предмет забруднення та засмічення земельних ресурсів.

Упродовж звітнього періоду Інспекцією **нараховано збитків на загальну суму 1 млрд. 306 млн. 440 тис. 903грн:**

- 1 млрд. 305 млн. 610 тис. 529 грн.– за засмічення та забруднення земельних ресурсів (відповідно до Методики визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану, затвердженої наказом Міндовкілля від 04.04.2022 № 167);

- 783 тис. 099 грн. - внаслідок викидів в атмосферне повітря (відповідно до Методики розрахунку неорганізованих викидів забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану та визначення розмірів завданої шкоди, затвердженої наказом Міндовкілля від 13.04.2022 № 175);

- 47 тис. 275 грн. - за знищення або пошкодження зелених насаджень внаслідок збройної агресії (згідно додатку до Постанови Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 року №665 «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу»).

Оскільки війна продовжує вирувати на території країни, забруднення ґрунтів, водних ресурсів, атмосферного повітря викликає серйозне занепокоєння станом навколишнього природного середовища, тому важливо дбати про ефективну систему моніторингу стану довкілля, щоб мати змогу максимально проаналізувати вплив російської агресії та завдану довкіллю. Ефективна система моніторингу дозволить провести компенсаційні розрахунки для здійснення майбутніх платежів – репарації після завершення війни однією стороною на користь іншої для покриття завданих під час війни втрат і збитків.

9.5. Державна політика та заходи з забезпечення екологічної безпеки

Головними цілями розвитку сфери охорони довкілля у 2023 році було поліпшення екологічної ситуації в області, розвиток природно-заповідної справи, відтворення і охорона природних ресурсів, покращення рівня суспільної екологічної свідомості населення.

Основні пріоритети та завдання природоохоронної діяльності в області визначено у Стратегії розвитку Львівської області на період 2021-2027 роки, Програмі охорони навколишнього природного середовища на 2021-2025 роки, Програмі державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря на 2021- 2025 роки Львівської зони.

У 2023 році актуальними питаннями стану екології визначено:

- забруднення водних ресурсів скидами неочищених стічних вод;
- неналежна утилізація твердих побутових відходів;
- зменшення забруднення повітряного басейну та запобігання змінам клімату;
- надмірне антропогенне навантаження на унікальні та типові природні комплекси;
- підвищення рівня екологічної свідомості населення.

Для вирішення поставлених питань проведено ряд першочергових природоохоронних заходів. Зазначені заходи в більшості виконувалися без залучення бюджетних коштів, оскільки, у зв'язку із запровадженням воєнного стану та враховуючи умови постанови Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» (зі змінами), фінансування природоохоронних заходів з державного бюджету у 2023 році не проводилося.

З метою зменшення обсягів скидання неочищених та недостатньо очищених стоків у водні об'єкти та поліпшення екологічного стану поверхневих вод проводиться будівництво чи реконструкція очисних споруд, системи роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них.

Для забезпечення моніторингу та контролю за якістю атмосферного повітря, оцінки впливу забруднення атмосферного повітря на навколишнє природне середовище, здоров'я та життєдіяльність населення Львівська область одна серед перших областей розробила, погодила в Міндовкілля України та затвердила рішенням сесії ЛОР Програму державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря Львівської зони на 2021-2025 роки (далі – Програма).

Відповідно до Програми та Порядку розміщення пунктів спостережень за забрудненням атмосферного повітря в зонах та агломераціях на території Львівської зони передбачено встановлення 4-х стаціонарних постів спостереження за якістю атмосферного повітря (термін встановлення до 2025 року).

В області алічується 413 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, загальною площею 181,86 тис. га, що складає 8,3 % від площі території області.

Впродовж 2023 року Львівською обласною радою прийнято рішення про оголошення 6 об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення: пралісова пам'ятка природи «Близці», ландшафтний заказник «Бескиди», гідрологічний заказник «Травертинові джерела», ботанічні природні пам'ятки «Дуб села Гряди-Мирівка» та «Дуб Уєйського», і дендрологічний парк «Львівська Софіївка».

10. ПРОМИСЛОВІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

10.1. Структура та обсяги промислового виробництва

Військова агресія росії проти України внесла свої корективи в роботу всіх галузей і сфер територіально-господарського комплексу області. Значних втрат зазнала енергетична галузь, промислові об'єкти, транспортна інфраструктура та туристична галузь, яка є важливою для області і визнається діловими колами як фактор розвитку бізнесу. Тому робота органів виконавчої влади області в 2023 році спрямовувалась, в першу чергу на боротьбу з наслідками руйнувань від ракетних ударів та їх впливу на економіку та соціальну сферу Львівщини.

Однак, пріоритетними залишались заходи, спрямовані на активізацію залучення інвестицій, підтримку підприємницького середовища, а отже зростання реального сектору економіки.

Водночас, Львівщина стала надійним тилом, до області залучено найбільшу в Україні кількість релокованих підприємств. Область стала прихистком для внутрішньо переміщених осіб і центром для транспортування гуманітарної допомоги та допомоги фронту.

За даними Головного управління статистики у Львівській області інформація щодо структури та обсягів промислового виробництва за 2023 рік може бути надана після завершення встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» терміну для подання статистичної звітності, завершення її опрацювання та оприлюднення даних на державному рівні.

10.2. Вплив на навколишнє середовище

10.2.1. Гірничодобувна та металургійна промисловість

10.2.2. Металургійна промисловість

Гірничодобувна промисловість у Львівській області представлена Червоноградським вуглевидобувним регіоном. На території цього регіону, внаслідок багаторічного видобутку вугілля, виникла низка проблем техногенно – екологічного характеру, оскільки супроводжувався винесенням на поверхню землі великої кількості вуглемістких порід та значним шахтним водовідливом. За весь період експлуатації шахт розміщено на земній поверхні 200 млн. м³ шахтних вод з мінералізацією 6-8 і більше г/л. Геологічне середовище на дослідженій території представляє собою техногенно – природну систему з переважним впливом господарсько – промислової діяльності, в першу чергу, вуглевидобувної. Порушено гідрогеологічний режим підземної гідросфери, триває нагромадження териконів, відбувається процес просідання земної поверхні з наступним підтопленням, утворенням техногенного рельєфу (значна зміна поширення боліт та заболочених земель, зміна характеру гідромережі, підтоплення орних земель, лісових масивів).

Головною із зазначених проблем є утворення відвалів гірської породи – териконів, різноманітних хвостосховищ, нагромадження котрих зумовлює наступні небезпечні техногенні зміни:

- накопичення в териконах пухких і нестійких відходів гірської породи, що містять агресивні хімічні субстанції;
- зміна балансу ґрунтових вод і виснаження водоносних горизонтів через порушення природної циркуляції;
- втрата значних площ земельних ресурсів через підтоплення та їх забруднення;
- забруднення атмосфери, ґрунтів та підземних вод, зокрема важкими металами;
- штучне утворення нехарактерного мікроклімату.

Перегоріла частина в загальній кількості породи, видобутої за всі роки експлуатації гірничих підприємств, становить лише 25-30%, виникає загроза обвалів та зсувів. Також флотаційні та гравітаційні відходи є джерелами забруднення довкілля фенолами, нафтопродуктами, сульфатами, фосфатами.

Нафтова і газова промисловість зосереджені на Передкарпатті. До недавнього часу головним центром нафтовидобування був Борислав, а центром нафтопереробки - Дрогобич і Львів. Зараз нафтовидобування змістилося в низькогірну частину (Орів-Уличнянське, Східницьке і Старосамбірське родовища), а нафтопереробка і переробка супутнього газу Дрогобича в основному базується на нафті і газі Долини (Івано-Франківська область). Головні центри газовидобування зосереджені біля населених пунктів Рудки, Більче, Хільчиці, Дашава.

Металургійна промисловість об'єднує підприємства, які послідовно здійснюють видобування, збагачення, металургійну переробку руд чорних та кольорових металів і нерудної сировини, виробництво чавуну, сталі, кольорових та дорогоцінних металів, сплавів, прокатне виробництво, переробку вторинної сировини (металобрухту). Основними споживачами продукції металургійної промисловості є машинобудування, будівництво, транспорт.

10.2.3. Хімічна та нафтохімічна промисловість

Велика хімічна та нафтохімічна промисловість Львівщини практично зупинена, частково залишилися підприємства в економічній зоні міста Борислава та в смт Дашава Стрийського району, окрім дрібних підприємств з виробництва виробів з пластмаси, матеріалів утеплення для будівельної галузі таких як пінопласт, пінополістирол та виробництв упаковки.

Водночас на території м. Дрогобич. Знаходиться нафтопереробний завод НПК «Галичина», який має в наявності технологічні потужності, що дозволяють переробляти до 2,3 млн. тонн нафти в рік, проте останні роки знаходиться на консервації.

10.2.4. Харчова промисловість

Харчова та переробна промисловість, як і багато інших галузей народного господарства, є джерелом негативного впливу на навколишнє середовище. Широка номенклатура різних видів сировини та готової продукції, що випускається, разом з різноманіттям та різним рівнем екологічної безпеки промислових технологій визначає значні відмінності у кількості та забрудненості виробничих відходів.

Виробництво харчових продуктів супроводжується утворенням рідких, газоподібних та твердих відходів, що забруднюють поверхневі води, атмосферу та ґрунти. Але основною проблемою екології харчових виробництв є проблема води. Усі підприємства потребують велику кількість води, що використовується безпосередньо в технології основного продукту (пивоварна, спиртова, цукрова), для миття обладнання та інших цілей. Більшість цієї води у вигляді забруднених стоків виводиться із процесу та надходить у навколишнє середовище. Основною особливістю стічних вод є високий вміст розчинених органічних речовин.

Найбільший негативний вплив на довкілля мають м'ясна, цукрова, спиртова та дріжджова галузі харчової промисловості.

Харчопереробна галузь займає значну частку у промисловості області. Вона представлена цукровою (Редехівська територіальна громада, Червоноградський район), м'ясною (м. Львів, м. Стрий, м. Дрогобич, м. Борислав, м. Золочів), молочною і маслосироробною (м. Львів, м. Радехів, м. Самбір), хлібопекарською, кондитерською, олійно-жировою, пивоварною, лікєро-горілчаною, плодово-овоче-консервною, тютюновою та іншими галузями.

10.3. Державна політика та заходи з екологізації промислового виробництва

Варто зазначити, що екологізація це процес поступового і послідовного впровадження систем технологічних, управлінських та інших рішень, які дозволяють підвищувати ефективність використання природних ресурсів і умов поряд з покращенням або хоча б збереженням якості природного середовища. Заходи екологізації спрямовані на зменшення або повну ліквідацію шкідливих відходів, що забруднюють довкілля. Особлива увага приділяється переходу до використання технологій з замкнутим циклом, де відсутній обмін речовин із зовнішнім середовищем. Важливим сучасним напрямком екологізації є утилізація, тобто повторне використання відходів. З метою додаткової переробки і вилучення невикористаних елементів або сполук варто використовувати регенерацію первинних відходів, тобто залишення їх у циклі виробництва. Тут є три напрямки:

- повернення відходів у той самий виробничий процес з якого його отримано;

- використання відходів в інших виробничих процесах;
- використання у вигляді сировини для інших виробництв.

Перехід України до екологічно збалансованого стійкого розвитку можна забезпечити шляхом формування відповідного фінансово-економічного механізму екологізації промислового виробництва, який забезпечить накопичення, розподіл та ефективне використання фінансових ресурсів для вирішення екологічних проблем.

У 2023 році, згідно статистичних даних, на охорону навколишнього природного середовища у Львівській області підприємствами, установами та організаціями за фактичними цінами було витрачено 1851,7 млн. грн. З них 107,8 млн. грн – становлять витрати на охорону атмосферного повітря і проблем зміни клімату, 863,1 млн. грн – на очищення зворотних вод, 74,9 млн. грн - поводження з відходами.

Інвестиції на охорону та раціональне використання природних ресурсів за напрямками природоохоронних заходів у Львівській області у 2023 році*

Таблиця 10.1

	Усього	У тому числі (тис. грн)	
		капітальні інвестиції	поточні витрати
Усього	1851713,4	332700,5	1519012,9
у тому числі на			
охорону атмосферного повітря і проблем зміни клімату	107776,2	12464,5	95311,7
очищення зворотних вод	863112,7	125794,1	737318,6
поводження з відходами	749342	172297,7	577044,3
захист і реабілітацію ґрунту, підземних в поверхневих вод	91268,1	19048,5	72219,6
збереження біорізноманіття і середовища існування	30322	1175,4	29146,6
інші напрями природоохоронної діяльності	9892,4	1920,3	7972,1

Примітка.

*Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів.

11. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

11.1. Тенденції розвитку сільського господарства

Згідно інформації наданої Головним управлінням Держгеокадастру у Львівській області, державна статистична звітність з кількісного обліку земель заповнювалася лише до 01.01.2016 року включно.

Львівщина є унікальною у веденні сільського господарства, хоча не з числа найбільших аграрних регіонів України. Сільське господарство області є важливим стратегічним сектором економіки регіону.

Сільськогосподарські угіддя займають більшу половину земель області 57,8% (1261,5 тис. га), з яких 62,9 % (794,1 тис. га) - рілля. Посівна площа у 2023 році становить 742,1 тис. га. За останні три роки додатково введено в обробіток 29,4 тис. га. Зокрема, сільськогосподарські підприємства збільшили площу на 26,4 тис. га, господарства населення на 3,0 тис. га.

Ведення сільського господарства у Львівській області традиційно базується на сімейному і кооперативному принципах. Створення сімейних ферм – одне з ключових питань в розвитку особистих селянських господарств, тому у регіоні відбувається трансформація особистих селянських господарств. Львівщина є лідером серед регіонів України за кількістю сімейних ферм.

Зростання виробництва валової сільськогосподарської продукції у Львівській області досягнуто внаслідок збільшення обсягів виробництва продукції тваринництва у сільськогосподарських підприємствах. В основі нарощення обсягів випуску є продукція із низькою доданою вартістю – виробництво зернових, олійних і технічних культур та додаткового залучення в сільськогосподарське виробництво земель, які не використовувались. Від початку повномасштабного вторгнення прослідковується тенденція до збільшення посівних площ під озимими культурами, зокрема підприємствами. Таким чином відбувається адаптація аграрного сектору області до викликів, спричинених війною.

Індекси сільськогосподарської продукції за останні 5 років

(у постійних цінах 2021 року; % до попереднього року)

Таблиця 11.1

Роки	Господарства усіх категорій		
	продукція сільського господарства	продукція рослинництва	продукція тваринництва
2023*	100,7	101,4	98,7
2022*	103,3	105,7	97,0
2021	107,5	109,3	103,1
2020	104,6	106,4	100,5
2019	100,7	102,7	96,3

Примітка. *За інформацією Головного управління статистики у Львівській області дані можуть бути уточнені.

11.2. Вплив на навколишнє середовище

11.2.1. Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювані землі та під багаторічні насадження

Площа сільськогосподарських угідь області становить приблизно 58 % від загальної площі території області, з них майже 63 % становить рілля. В свою чергу проводиться будівництво та реконструкція тваринницьких приміщень. Внаслідок впровадження інноваційних та прогресивних технологій виробництва зростає врожайність усіх основних сільськогосподарських культур.

Проблемним питанням для області залишається якість ґрунтів, адже сьогодні кожен третій гектар ріллі є кислим і дуже кислим і потребує фінансових вкладень.

Найчастіше ґрунт забруднюється сполуками металів та органічними речовинами, олівами, дьогтем, пестицидами, вибуховими й токсичними речовинами, радіоактивними, біологічно активними горючими матеріалами, азбестом та іншими шкідливими продуктами. Джерелом цих сполук найчастіше є промислові або побутові відходи, захороненні у спеціально визначених місцях, або ж на несанкціонованих звалищах.

Досить небезпечним є забруднення ґрунту важкими металами такими, як ртуть, кадмій, свинець, хром, мідь, цинк.

Важкі метали присутні в ґрунті як природні домішки, але причини підвищення їх концентрацій пов'язані з:

- промисловістю (кольорова і чорна металургія, енергетика, хімічна промисловість);
- сільським господарством (зрошування забрудненою водою, застосуванням гербіцидів);
- спалюванням викопного палива та відходів;
- автотранспортом.

Важкі метали є токсичними і перешкоджають активності мікрофлори ґрунту. Їх концентрація у ґрунті може зберігатися впродовж десятиліть і навіть століть.

11.2.2. Використання пестицидів

Застосування пестицидів є непростю справою та вимагає додержання спеціальних вимог при проведенні робіт. Небезпека використання пестицидів пов'язана з їх високою токсичністю, широким спектром дії і міграції. Вони є досить небезпечними для навколишнього природного середовища та здоров'я людини, оскільки мають здатність накопичуватися в живих організмах і передаватися по ланцюгу живлення. Порівняно з іншими хімічними речовинами пестициди довгий час циркулюють в біосфері.

Забезпечення високих врожаїв супроводжується використанням великої кількості мінеральних добрив, серед яких значна частка припадає на азотні добрива. Переважно врожай формується за рахунок ґрунтових запасів таких

поживних речовин як фосфор, калій, кальцій. Вони не компенсуються внесенням добрив, з ґрунту їх виноситься значно більше, ніж надходить

Пестициди використовуються як для підвищення врожайності, так і для знищення шкідливих організмів, регуляції та припинення їх розвитку. Як наслідок вражаються рослини, бур'яни, деревна та чагарникова рослинність, а також тварини, гризуни, рибогосподарська фауна.

На площі сільськогосподарських угідь, де застосовуються пестициди, існує ряд проблем, пов'язаних з охороною навколишнього середовища, виробництвом і реалізацією сільськогосподарської продукції гарантованої якості, здоров'ям населення.

Застосування пестицидів під урожай сільськогосподарських культур У 2023 році* (у діючій речовині)

Таблиця 11.2

	Площа, оброблена пестицидами		Обсяг унесених пестицидів у розрахунку на 1 га, кг	
	га	у % до уточненої посівної площі	уточненої посівної площі	площі, обробленої пестицидами
Під урожай звітного року	336996	97,0	1,808	1,863
Культури сільськогосподарські	336641	97,1	1,805	1,859
Культури зернові та зернобобові	142048	95,9	1,473	1,536
у тому числі				
пшениця	66047	98,3	1,196	1,216
кукурудза	58171	95,0	1,885	1,985
Культури технічні	188752	98,8	1,976	2,000
у тому числі				
соя	93348	99,3	1,911	1,923
ріпак озимий та кольза (ріпак ярий)	47451	99,3	1,441	1,452
соняшник	33387	96,5	2,149	2,227
буряк цукровий (фабричний, маточний та на насіння)	14388	99,8	3,789	3,799
Коренеплоди та бульбоплоди, культури овочеві та баштанні продовольчі	4861	97,6	5,793	5,936
у тому числі				
коренеплоди та бульби їстівні з високим вмістом крохмалю та інуліну	3106	97,4	8,200	8,423
культури овочеві відкритого ґрунту (включаючи маточні та на насіння)	1750	98,4	1,500	1,525
Культури кормові (включаючи маточні та на насіння)	980	39,5	0,478	1,209
Культури багаторічні	355	56,4	3,443	6,101

Примітка.

*За інформацією Головного управління статистики у Львівській області дані можуть бути уточнені. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів.

11.2.5. Екологічні аспекти зрошення та осушення земель

Необхідною умовою високоефективного, екологічно безпечного як зрошення так і осушення земель є розробка і впровадження комплексу заходів з поліпшення їх агроекологічного стану, управління родючістю земель та рівня використання. Комплекс таких заходів повинен постійно адаптовуватися до мінливості природних та антропогенних факторів з метою досягнення максимальної продуктивності при дотриманні вимог збереження земельних ресурсів, охорони ґрунтів і підтримання рівноваги природних процесів у межах агроеліоративних ландшафтів.

Відповідно до інформації Головного управління Держгеокадастру у Львівській області, площа, на якій забезпечено функціонування інфраструктури як зрошуваних так і осушуваних систем за звітний період, на території області відсутня.

11.2.4. Тенденції в тваринництві

Тваринництво є важливою галуззю сільського господарства України, яка зорієнтована в першу чергу на забезпечення населення високоякісними продуктами харчування, а також сировини для переробної промисловості. В загальній структурі вартості виробленої сільськогосподарської продукції частка тваринництва становить 18-20%, при чому вона вища у господарствах населення (27-30%) ніж у підприємствах (15-17%).

У вартості вироблених основних видів продукції тваринництва приріст вирощування тварин становить 54%, молоко – 29%, яйця – 12%, вовна та інші види тваринницької продукції – 5%. Тваринницька продукція та живі тварини експортуються в різні країни світу, що є індикатором певного рівня технології виробництва та якості товару.

Ефективність тваринництва суттєво залежить від цілого ряду факторів, які впливають на реалізацію генетичного потенціалу тварин – природно-кліматичних, соціальних, технологічних. Вплив галузі тваринництва на стан оточуючого середовища може бути як позитивним, так і деструктивним. З одного боку такий продукт як гній є важливим фактором впливу на підвищення родючості ґрунту, з іншого боку його нагромадження на фермах промислового типу та неправильне зберігання можуть становити суттєву екологічну загрозу.

Ведення сільського господарства у Львівській області традиційно базується на сімейному і кооперативному принципах. Створення сімейних ферм – одне з ключових питань в розвитку особистих селянських господарств, які надалі трансформуються у сімейні фермерські господарства. Від початку повномасштабного вторгнення прослідковується тенденція до підвищення трансформації особистих селянських господарств у фермерські. Таким чином зростання виробництва валової сільськогосподарської продукції у Львівській області досягнуто внаслідок збільшення обсягів виробництва продукції тваринництва у сільськогосподарських підприємствах на 7,8%.

Інформація про кількість сільськогосподарських тварин у господарствах Львівської області станом на 01.02.2024, тис. голів

Таблиця 11.3

Роки	Кількість сільськогосподарських тварин на 1 січня, тис. голів				
	велика рогата худоба		свині	вівці та кози	птиця свійська
	усього	у тому числі корови			
2023*	99,0	64,4	464,4	27,2	11065,7
2022	126,7	75,9	435,3	29,8	11576,9
2021	144,3	84,8	362,7	31,8	10305,8
2020	157,3	94,3	332,4	31,5	9914,9
2019	170,9	103,6	417,3	31,6	9114,4

Примітка.

*За інформацією Головного управління статистики у Львівській області. Дані можуть бути уточнені.

11.3. Органічне сільське господарство

У сільському господарстві Львівської області переважає продукція рослинництва. Зростання виробництва продукції рослинництва в загальному по області становить 5,8 %. В основі нарощення обсягів випуску є продукція із низькою доданою вартістю – виробництво зернових, олійних і технічних культур та додаткового залучення в сільськогосподарське виробництво земель, які не використовувались. Від початку повномасштабного вторгнення прослідковується тенденція до збільшення посівних площ під озимими культурами, зокрема підприємствами. Таким чином відбувається адаптація аграрного сектору області до викликів, спричинених війною.

Активно розвивається садівництво, щорічно закладаються нові насадження плодово-ягідних культур. Загальна площа плодово-ягідних насаджень становить 15,1 тис. га, у тому числі у сільськогосподарських підприємствах 2,2 тис. га. У 2023 році сільгоспвиробники плодово-ягідної продукції заклали 400 га нових площ фруктових та ягідних культур, (у 2022 році – близько 220 га).

Урожайність культур сільськогосподарських у господарствах Львівської області за останні 5 років

Таблиця 11.4

Роки	Урожайність культур сільськогосподарських, ц з 1 га площі зібраної					
	культури зернові та зернобобові	буряк цукровий фабричний	соняшник	картопля	культури овочеві	культури плодові та ягідні
2019	51,5	564	28,6	167	194	87,7
2020	52,4	576	27,0	169	192	101,4
2021	58,0	597	25,2	176	196	95,4
2022*	58,5	738	25,1	185	196	104,6
2023*	57,5	659	26,5	184	197	110,5

Примітка.

*За інформацією Головного управління статистики у Львівській області. Дані можуть бути уточнені.

11.4. Державна політика та заходи з екологізації сільського господарства

Основою процесу екологізації сільського господарства має стати адаптована до європейського законодавством нормативно-правова база у галузі охорони навколишнього середовища, врегулювання відносин в еколого-економічній сфері, відповідальності за нанесення шкоди навколишньому середовищу.

В першу чергу екологізація сільського господарства потребує зміни експортної політики, з урахування того факту, що в структурі експорту досі переважає технологічна «сировина».

Подальше нарощення потенціалу сільського господарства Львівщини повинно відбуватись на основі:

- поглиблення переробки сільськогосподарської сировини;
- розвитку сімейного молочного фермерства, що дає можливість створення нових робочих місць, покращення благополуччя та підняття життєвого рівня сільського населення та розвитку сільських територій;
- підвищення ефективності використання наявних ресурсів господарств області через запровадження інтенсивних ресурсозберігаючих технологій, поглиблення спеціалізації виробництва, поліпшення структури посівних площ, розширення переробки та зберігання продукції, зокрема з огляду на умови, які склалися під впливом війни.

Комплексний підхід до екологізації економічного розвитку сприятиме запровадженню системи заходів щодо відновлення та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору та розвиток і зміцнення високотехнологічного компоненту вітчизняного експорту.

12. ЕНЕРГЕТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

12.1. Структура виробництва та використання енергії

За час повномасштабного вторгнення завдано великої шкоди енергетичній системі Львівщини. Підстанції енергетичної інфраструктури області функціонують, хоча постійно проводиться відновлення енергооб'єктів. Зазнали руйнувань також промислова, транспортна та цивільна інфраструктури. Пошкоджені об'єкти відновлюють та відбудовують.

Зменшення виробництва електроенергії в області найбільшою теплоелектростанцією АТ «ДТЕК Західенерго» у 2023 році відбулося через пошкодження енергоблоків внаслідок ракетних ударів.

За інформацією Департаменту паливно-енергетичного комплексу, енергоефективності та житлово-комунального господарства облдержадміністрації у 2023 році Добротвірською ТЕС вироблено 990 млн кВт*г електроенергії, для порівняння у 2022 році - 2012 млн кВт*год.

Динаміка споживання електричної енергії у Львівській області за 2023 рік

Таблиця 12.1

Споживачі	Обсяг, млн кВт*год
Промисловість	944
Сільгоспспоживачі	118
Транспорт	24
Комунально-побутові споживачі	415
Інші непромислові споживачі	827
Населення	1983
Всього	4311

12.2. Ефективність енергоспоживання та енергозбереження

В області здійснюється реалізація Комплексної програми підвищення енергоефективності, енергозбереження та розвитку відновлюваної енергетики у рамках якої проведено ряд заходів щодо комплексної термомодернізації будівель бюджетної сфери.

У 2023 році впроваджено заходи з енергозбереження на 23 об'єктах бюджетної сфери на загальну суму 127,9 млн грн.

Підвищення енергоефективності дозволяє долати тиск, який чинить залежність від енергоресурсів, вирішувати питання ненадійності енергопостачання, нерівності, високих цін і рахунків за енергоресурси, а також екологічної шкоди і збитків здоров'ю. Зараз є багато сучасних технологій та обладнання, що дозволяють заощаджувати кошти на комунальних послугах,

зберігаючи електроенергію, а саме: енергоефективне освітлення, новітні системи утеплення, енергоощадні обігрівачі тощо.

12.3. Вплив енергетичної галузі на навколишнє природне середовище

Причинами надмірних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря є повільне впровадження пилогазоочисного обладнання на підприємствах енергетики на яких використовується в якості палива – природне вугілля.

Основними забруднювачами атмосферного повітря з найбільшими обсягами викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря є підприємства з постачання електроенергії, газу, пари і кондиційованого повітря та підприємства добувної промисловості і розроблення кар'єрів. В районах та містах, де розташовані підприємства цих галузей спостерігаються найвищі обсяги викидів в атмосферне повітря.

Підприємства з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря викинули 18,3 тис. т забруднювальних речовин в атмосферне повітря (або 31,6 % від загальних викидів стаціонарними джерелами по області). У 2022 році викиди становили 33,3 тис. т. Таке зменшення викидів частково пов'язане з застосуванням альтернативних джерел енергії, необхідність яких виникла після атак російської агресії на критичну інфраструктуру області.

Досягненням кінцевої мети захисту на навколишнє природне середовище є скорочення викидів CO₂ та прямих викидів парникових газів в атмосферу як від споживання енергії так і від промислових процесів. Пріоритетним має стати виробництво більш економічно ефективних носіїв відновлюваної енергії, включаючи електроенергію, біопаливо, водень та синтетичне паливо для забезпечення як енергією, так і сировиною.

12.4. Використання відновлюваних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики

Альтернативні джерела енергії – це енергетична галузь, що спеціалізується на отриманні та використанні енергії з відновлюваних джерел енергії. До відновлюваних джерел енергії відносяться періодичні або сталі потоки енергії, що розповсюджуються в природі і обмежені лише стабільністю. До альтернативних, нетрадиційних джерел енергії сьогодні відносять: сонячне випромінювання, енергію вітру, біомасу, гідроенергію малих рік, теплову енергію довкілля, енергію морських хвиль, термальних вод, а також теплові скиди промисловості, які, до речі є досить перспективними для ефективного використання на території України.

Сонячна та вітрова енергетика вже досягли необхідного технічного та економічного рівня для широкого впровадження. Вони дозволяють забезпечувати зростаючі потреби в електроенергії, замінюючи старі потужності вугільної енергетики. В поєднанні з іншими відновлювальними джерелами і

технологіями зберігання та перетворення енергії, можна повністю забезпечити всі потреби суспільства в енергії.

Вітрова енергетика є важливою та пріоритетною для нашого регіону. Ще одним перспективним напрямком розвитку відновлюваної енергетики на Львівщині є спорудження сонячних електростанцій. Використання альтернативних джерел палива заощаджує природне органічне паливо, яке відноситься до невідновних джерел природних ресурсів, у глобальному масштабі зменшується емісія парникових та токсичних газів в атмосферу.

Станом на 01.01.2024 в області налічується 91 об'єкт відновлюваної та альтернативної енергетики загальною потужністю 443,7 МВт, в тому числі:

- 4 вітрових електростанцій (ВЕС) загальною потужністю 88,5 МВт;
- 81 сонячна електростанція (СЕС) загальною потужністю 350,4 МВт;
- 4 міні гідроелектростанцій (МГЕС) загальною потужністю 1,763 МВт;
- 1 міні – ТЕЦ електричною потужністю 2,4 МВт;
- 1 біогазова електростанція потужністю 0,625 МВт;

Структура виробництва електричної енергії відновлювальними джерелами енергії за період 2023 року

Таблиця 12.2

Електроенергія	Обсяги, млн кВт*год
Вироблена вітровими електростанціями	82,3
міні гідроелектростанціями	6,95
сонячними електростанціями (СЕС)	332,9
біо - ТЕЦ	16,5
біогаз	2,4
СЕС приватних домогосподарств	62,5

У 2023 році спостерігалась тенденція до збільшення кількості сонячних електричних станцій, встановлених у приватних домогосподарствах. Так, станом на 01.01.2024 року кількість станцій у Львівській області становила 2535 шт. загальною потужністю 61,3 МВт. Це на 10,1 % більше, ніж було станом на 01.01.2023 року, а приріст потужностей за 2023 рік склав 7,6 %.

Перехід на альтернативні джерела енергії може стати довгостороковим рішенням проблеми високих тарифів. Встановлюючи сонячну станцію на своє підприємство, власники бізнесу зможуть заощаджувати до 70 % на рахунках за електроенергію.

Так як сонячна енергія – це невичерпний ресурс, можна бути впевненими, що актуальність сонячної енергетики буде тільки зростати.

Окрім того, установка сонячних станцій це не тільки пасивний прибуток за «зеленим» тарифом, а ще і економія на власному споживанні.

13. ТРАНСПОРТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

13.1. Транспортна мережа Львівської області

Львівщина – західний регіон України з розвиненим транспортним сполученням, в структурі якої функціонує автомобільний, тролейбусний, трамвайний, залізничний та повітряний транспорт.

Географічно Львівська область межує з Волинською, Рівненською, Тернопільською, Івано-Франківською та Закарпатською областями, а також має вихід до державного кордону з Республікою Польща (Підкарпатське та Люблінське воєводства). Відповідно область має широко розвинуту мережу автомобільних шляхів, які представлені автомобільними дорогами загального користування державного та місцевого значення, що забезпечує повну доступність до населених пунктів.

Також територію області перетинають залізничні магістралі. Експлуатаційна довжина залізниці загального користування становить 4459,5 км, з них 1424,2 км електрифіковано. На залізниці функціонують 354 станції, із них 252 відкриті для здійснення вантажних операцій. Перевезення пасажирів і вантажів забезпечує парк потужного рухомого складу.

На залізничному транспорті є значна кількість джерел викидів в атмосферу, серед яких локомотивні і вагонні депо, вагонні ділянки та ремонтні заводи. Значна частка викидів, близько 90%, припадає на котлоагрегати (котельні, ковальські виробництва). Впровадження заходів для зменшення цих викидів є критично важливим для збереження навколишнього середовища. Зокрема, зменшення впливу на навколишнє середовище забезпечується використанням фільтрів та систем очищення для зниження викидів шкідливих газів та збільшення частки електрифікованих залізничних ділянок.

Стратегічне значення для області має міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького – найбільше летовище у Західній Україні за пасажиропотоком та маршрутною мережею. На час воєнного стану його функціонування припинено.

Варто зазначити, що внаслідок військової агресії та обмеження російськими окупаційними військами доступу до водно-транспортної логістики України відбулась переорієнтація на автомобільні транспортні перевезення, що вплинуло на збільшення вантажних перевезень територією області. Відтак, постійне збільшення інтенсивності руху автотранспорту призводить до прогресуючого зростання забруднення довкілля.

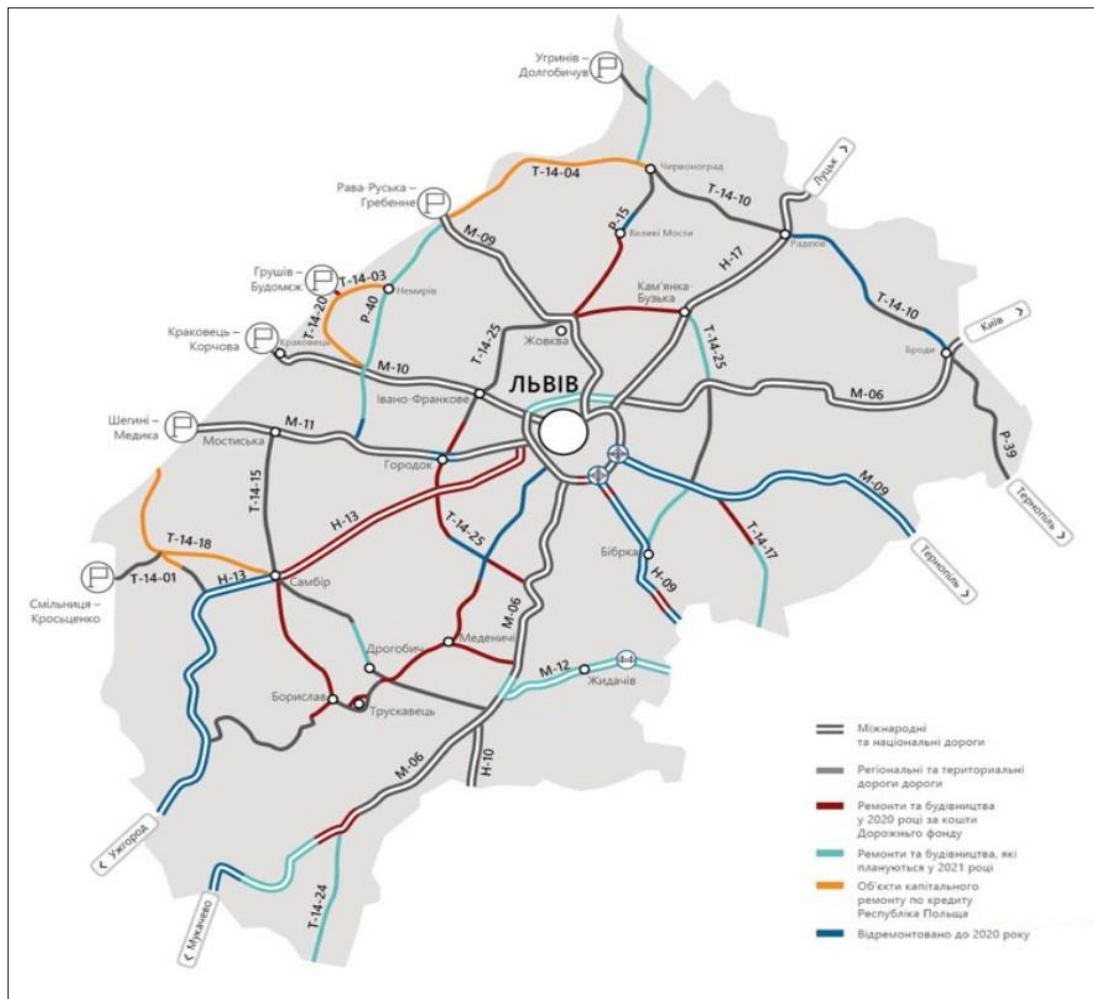

Рис. 13.1. Карта-схема основних доріг Львівської області

13.1.1. Структура та обсяги транспортних перевезень

За даними Головного управління статистики у Львівській області інформація щодо структури та обсягів транспортних перевезень за 2023 рік може бути надана після завершення встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» терміну для подання статистичної звітності, завершення її опрацювання та оприлюднення даних на державному рівні.

13.1.2. Склад парку та середній вік транспортних засобів

За останні роки кількість автомобілів значно збільшилась. Автомобілі, обладнані пристроями для нейтралізації відпрацьованих газів експлуатуються в малих кількостях. Враховуючи ситуацію, що склалася, а саме старіння автопарків, експлуатацією старих автомобілів з відпрацьованими моторесурсами, кількість забруднюючих (токсичних) речовин, що викидаються збільшується.

Міський монополіст у сфері електротранспорту є комунальне підприємство, що перебуває у власності громади міста Львова – Львівське комунальне підприємство «Львівелектротранс». Підприємство перебуває у власності громади міста Львова і є оператором трамваїв та тролейбусів міста.

Рухомий склад ЛКП «Львівелектротранс» налічує 150 трамваїв, 115 тролейбусів та 1 електробус. Середній вік транспортних засобів складає: трамваїв – 30 років, тролейбусів – 14 років.

Станом на 01.01.2024 року у Львівській області функціонує 744 внутрішньообласних автобусних маршрутів загального користування, з них: 81 – міські, 376 – приміські, 287 – міжміські. Перевезення на зазначених маршрутах здійснюють 56 перевізників, які використовують для їх обслуговування 1777 автобусів різного класу.

Середній вік транспортних засобів складає 15 років.

Кількість зареєстрованих транспортних засобів

Таблиця 13.1

Кількість зареєстрованих транспортних засобів, од. З них такі, що належать:	2019	2020	2021	2022	2023
юридичним особам	4035	4179	6268	6359	8868
фізичним особам	60818	52872	78316	85972	98859

13.2. Вплив транспорту на на навколишнє середовище

Транспорт являється одним з наймогутніших чинників антропогенного впливу на довкілля. Деякі види цього впливу, насамперед забруднення повітря і посилення шуму, належать до найсерйозніших техногенних навантажень на компоненти довкілля окремих регіонів, особливо великих міст. Найбільшим забруднювачем довкілля є автомобільний транспорт. Сучасний автомобіль викидає понад 200 забруднюючих речовин, серед них окисли вуглецю, сірки, азоту, свинець і його сполуки, пил, тощо. Постійне збільшення інтенсивності руху автотранспорту призводить до прогресуючого зростання забруднення довкілля уздовж магістралей. Близько 20% викидів автотранспорту осідає поблизу автошляхів.

Комплекс «автомобіль – дорога – середовище» являє собою систему, що включає автомобільний транспортний засіб, автомобільну дорогу, використовувану для здійснення зовнішніх і внутрішніх перевезень, а також навколишнє середовище, на яке вони прямо або побічно впливають.

Внаслідок забруднення приземних шарів повітря і ґрунтів обабіч автошляхів формуються первинні аномалії токсичних і канцерогенних речовин. Зона найбільшого забруднення важкими металами являє собою смугу завширшки до 10 м. Рослинність біля автошляху може забруднюватись

важкими металами як через потрапляння їх у ґрунт, так і через безпосереднє осідання аерозолів, сажі, пилу на поверхню рослин.

Викиди автотранспортних засобів особливо небезпечні тому, що здійснюються в безпосередній близькості від тротуарів у зоні активного пішохідного руху (для міст та сіл) та впродовж трас (зелені зони доріг).

В містах максимальна концентрація токсичних речовин спостерігається на перехрестях та біля світлофорів. При цьому, близько 50% викидів від автотранспорту в межах міста припадає на траси з малою швидкістю руху і менше 25% – на швидкісній трасі.

Найбільша кількість токсичних речовин виділяється за перемінних режимів роботи двигуна, зокрема під час пуску й зупинки, а також під час роботи в холостому режимі. Викиди містять 7–8 % токсичних газів. Основні забруднюючі речовини – CO, CO₂, сажа.

Відтак, забруднення повітря обумовлюється викидами, що утворюються при роботі двигунів внутрішнього згоряння, однак при використанні електроенергії, як джерела руху, такі викиди відсутні.

Варто зазначити, що значний вплив на довкілля спричиняє й залізничний транспорт. Цей вид транспорту функціонує вдень і вночі, не залежить від пори року і атмосферних умов. Серед наземних видів транспорту – залізничний вважається найбільш економічним та екологічним.

Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від транспортної галузі (за видами економічної діяльності)

Таблиця 13.2

Вид економічної діяльності	*Обсяги викидів	
	2023 рік	Частка у загальному обсязі, %
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	3,3	5,7

Примітка: *За інформацією Головного управління статистики у Львівській області. Уточнена інформація буде оприлюднена після закінчення воєнного стану відповідно до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».

13.3. Державна політика та заходи щодо зменшення впливу транспорту на навколишнє середовище

Основні заходи щодо зниження забруднення повітряного середовища пов'язані як з удосконалюванням автотранспортного процесу, так і з розробкою прогресивних індустріальних систем підтримки технічного стану автотранспортних засобів.

Серед антропогенних джерел забруднення на урбанізованих територіях транспорт займає в містах України чільне місце, оскільки викидає в природне середовище величезні маси пилу, сажі, відпрацьованих газів, мастил, важких металів і сотень інших речовин. Крім того, значний вплив на екосистеми

роблять такі фізичні фактори, як шум, вібрація, електромагнітні поля тощо, не завжди доступні прямому сприйняттю і тому часто ігноровані в практичних екологічних дослідженнях.

З метою захисту здоров'я людини та навколишнього природного середовища в цілому, особливо важливо боротися з викидами забруднюючих речовин у їх джерелах, а також визначити і впровадити найбільш ефективні заходи зі зменшення викидів на місцевому та національному рівнях.

Отже, потрібно попереджати чи зменшувати викиди шкідливих речовин в повітря, а також встановити відповідні цілі щодо якості атмосферного повітря.

Затвердити генплани міст, в яких передбачити розв'язки транспортних шляхів та їх об'їзних доріг, запровадити встановлення каталізаторів та автомобілях старого випуску.

Забезпечити виніс автобусних станцій на околицях великих міст (автовокзал, будівництво нових АС та ін.) по напрямках районних сполучень. Зменшити забруднення довкілля викидами транспортних засобів шляхом створення мережі постійних контрольно-регулювальних постів на автошляхах, де проводилися б як контрольні заміри так і регулювання паливної апаратури двигунів внутрішнього згорання.

В загальному проблема автомобільних транспортних засобів і шляхів сполучення пов'язана, насамперед, з підвищенням їхньої екологічної безпеки, з якістю і довжиною транспортних комунікацій, необхідністю створення мережі доріг, що відповідають міжнародним стандартам якості і вимогам безпеки.

Певний оптимізм у більш сприятливий розвиток ситуації вселяють перспективи здійснення еколого орієнтованої дорожньо-транспортної реформи у час післявоєнної відбудови.

14. СТАЛЕ СПОЖИВАННЯ ТА ВИРОБНИЦТВО

14.1. Тенденції та характеристика споживання

Структурну перебудову та екологізацію економіки в цілому на державному рівні, відповідно і на регіональному рівні, слід реалізовувати через економічну політику і будувати її на соціально-екологічних принципах. Це означає, що у розвитку регульованих державою ринкових відносин слід орієнтуватись на постійне підтримання балансу між техногенним навантаженням на довкілля і здатністю середовища до самовідновлення, слід виступати за захист дрібних і середніх власників, за узгодження інтересів різних суспільних верств, за подолання соціальних диспропорцій без руйнування демократичних інститутів, за впровадження керівного принципу господарювання «Лише екологічно безпечне є економічно вигідним».

Ефективна природоохоронна політика має здійснюватися, передусім, в контексті соціально-економічних перетворень. Прямі природоохоронні заходи не замінюють, а органічно доповнюють екологічно сприятливий режим господарювання. Рекультивація земель, очищення водойм, відновлення лісів тощо, не тільки сприяють відновленню довкілля, але й створюють базу для подальшої екологічно збалансованої економічної діяльності. Кошти, спрямовані на попередження деградації природного середовища, потрібно розглядати не як видатки, а як опосередковані інвестиції.

Екологічна безпека має бути віднесена до найсуттєвіших критеріїв оцінки рівня розвитку. Зв'язок соціальних та природоохоронних чинників є безпосереднім. Видатки на усунення наслідків техногенного впливу, незбалансованої господарської діяльності завжди перевищують вкладення, що необхідні для їхнього попередження. В підсумку, витрати на ліквідацію аварій, промислового забруднення тощо, покриваються коштами, які слід було б витратити на соціальні потреби чи інвестувати у розвиток екологічно безпечних виробництв. Важливим чинником екологічної безпеки є беззастережне дотримання заборони на ввезення радіоактивних і токсичних відходів, впорядкування існуючих сховищ і звалищ у відповідності із санітарно-екологічними вимогами та міжнародним досвідом, скорочення їхньої кількості і площ в процесі налагодження ефективної переробки.

Реструктуризація економіки є головним чинником її санації і повинна відбуватись, насамперед, шляхом активізації ринку капіталів. Виробничі площі та робоча сила, що вивільнятимуться в процесі структурної перебудови господарської системи, мають бути використані, зокрема, для створення підприємств переробки та рециклювання відходів. Окрім прямого економіко-екологічного ефекту, часткове покриття потреб у сировині і матеріалах за рахунок рециклювання, дасть змогу заощадити частину енергії, необхідної для їхнього видобутку традиційним шляхом.

Провідною стратегією на яку спирається теорія сталого розвитку та яка здатна формувати систему принципів та механізмів екологізації виробництва і комплексно вирішувати екологічні та економічні проблеми є стратегія екологічно чистого виробництва.

Питання впровадження та механізми реалізації екологічно чистого виробництва на території області і України в цілому, є мало дослідженими та недостатньо висвітленими. Відповідно до плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках «Стратегії розвитку Львівської області на період 2021 – 2027 років» (далі –Стратегія) поставлені основні стратегічні цілі: «Конкурентно-спроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації» та «Чисте довкілля», які частково вирішують проблеми щодо запобігання змінам клімату в частині: енергозбереження та впровадження відновлюваної енергетики, що зменшить викиди парникових газів; мінімізує підтоплення біля водних об'єктів шляхом берегоукріплення; забезпечить формування екологічної свідомості населення; збереження лісів та створення нових природоохоронних територій.

Відповідно до завдань Стратегії необхідно вирішити наступне:

- енергетичну самодостатність;
- зменшення забруднення водних ресурсів та атмосферного повітря;
- формування екологічної свідомості населення та комплексної системи поводження з відходами;
- збереження біорізноманіття та розвиток природоохоронних територій.

14.2. Запровадження елементів сталого споживання та виробництва

Економіка України протягом останнього десятиріччя набула ознак індустріально-аграрної зі значним ростом частки енергомістких, ресурсномістких та екологічно небезпечних виробництв. Враховуючи це, а також значну кількість застарілих технологій та фізичний знос виробничих потужностей, впровадження екологічно чистого виробництва може істотно вплинути, поряд з покращенням екологічних параметрів, на покращення економічних показників діяльності та конкурентоспроможності підприємств.

Ефективне впровадження екологічно чистого виробництва у виробничу діяльність підприємств потребує:

- формування відповідної законодавчої та нормативно-правової бази;
- розробка методичного інструментарію щодо реалізації екологічно чистого виробництва на підприємствах відповідно до галузевої структури;
- формування економічного механізму стимулювання суб'єктів реалізації екологічно чистого виробництва;
- поширення інформації стосовно доцільності впровадження екологічно чистого виробництва;
- організація підготовки та перепідготовки фахівців у сфері впровадження екологічно чистого виробництва.

Враховуючи велике значення природоємності в економіці природокористування, до основних пріоритетів охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів слід віднести:

1. Гарантування екологічної безпеки для населення від впливу еколого-небезпечних об'єктів;

2. Поліпшення екологічного стану басейнів річок Львівської області та якості питної води;

3. Стабілізація та поліпшення екологічного стану в містах і промислових центрах;

4. Будівництво нових та реконструкція діючих потужностей комунальних очисних каналізаційних споруд;

6. Формування збалансованої системи природокористування та адекватна структурна перебудова виробничого потенціалу економіки, екологізація технологій у промисловості, енергетиці, будівництві, сільському господарстві, на транспорті;

7. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, заповідна справа.

Одним з найважливіших завдань для Львівщини, як і для всіх регіонів України в умовах війни, є підтримка обороноздатності нашої держави та створення максимально можливих безпечових умов для життєдіяльності мешканців області.

Для Львівської області традиційною є підтримка науково-інноваційної діяльності та комерціалізації інноваційних проєктів, зокрема через обласні цільові програми. В умовах війни така підтримка повинна спрямовуватись на такі сфери як оборонна, кібербезпека, медицина, реабілітація, підтримка волонтерського руху та виробників продукції для потреб військової обороноздатності.

Залишаються актуальними для регіону такі напрямки як вдосконалення системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, сприяння утворенню у територіальних громадах центрів безпеки як інтегрованих структур з єдиною комунікацією відповідно до актів законодавства у сфері захисту населення і територій від пожеж та надзвичайних ситуацій, забезпечення громадського порядку, охорони безпеки та здоров'я населення завдяки роботі пожежно-рятувальних підрозділів.

15. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

15.1. Національна та регіональна екологічна політика Львівської області

Соціально-економічний розвиток області тісно і нерозривно пов'язаний з станом довкілля, наявністю екологічних проблем та ризиків у регіоні.

На території області здійснюється політика, спрямована на досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, забезпечення раціонального використання, охорони і відтворення природних ресурсів.

З метою вирішення екологічних проблем регіону реалізовується Програма охорони навколишнього природного середовища на 2021-2025 роки затверджена рішенням сесії Львівської обласної ради від 23.02.2021 №72

Метою Програми є реалізація природоохоронних заходів на найбільш еколого-небезпечних об'єктах області, стабілізація стану природного середовища та на основі інституціоналізації екологічної політики створити умови для поступового покращення загальної екологічної ситуації в області.

Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронної діяльності у Львівській області (у фактичних цінах, тис. грн)

Таблиця 15.1

Напрямки	2023*	2022*	2021
Охорона атмосферного повітря і проблем зміни клімату	95311,7	64129,3	43897,4
Очищення зворотних вод	737318,6	600052,9	420866,3
Поводження з відходами	577044,3	524528,0	295728,0
Захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод	72219,6	67180,8	49357,6
Збереження біорізноманіття і середовища існування	29146,6	32173,3	7650,0
Інші напрямки природоохоронної діяльності	7972,1	4395,4	7719,3
Всього	1519012,9	1292459,7	825218,6

Примітка.

*Дані можуть бути уточнені.

**Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів.

Основні чинники для визначення найважливіших екологічних питань

1) Забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин від промислових підприємств та автотранспорту.

Стаціонарні джерела забруднення атмосферного повітря.

Важливим завданням є системне та постійне вжиття заходів, пов'язаних із збереженням, поліпшенням та відновленням стану атмосферного повітря, запобіганням та зниженням рівня його забруднення та впливу на нього хімічних

сполук, фізичних та біологічних факторів шляхом дотримання гранично допустимих викидів, концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі, гранично допустимого впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел.

Значне забруднення атмосферного повітря від стаціонарних джерел викидів на підприємствах пов'язано з недотриманням вимог експлуатації пилогазоочисного устаткування, невиконанням у встановлені терміни заходів щодо зниження обсягів викидів до нормативного рівня, низькими темпами впровадження сучасних технологій очищення викидів, використанням альтернативних видів палива низької якості та не забезпечення оптимальних режимів спалювання на застарілому обладнанні (інколи несертифікованому) з недотриманням вологості, сірчистості та зольності, відсутністю ефективного очищення викидів підприємств від газоподібних домішок.

Пересувні джерела забруднення атмосферного повітря.

За останні роки кількість автомобілів значно збільшилась. Автомобілі, обладнані пристроями для нейтралізації відпрацьованих газів експлуатуються в малих кількостях. Враховуючи ситуацію, а саме старіння автопарків, експлуатацію старих автомобілів з відпрацьованими моторесурсами, гранично допустимий вміст забруднюючих речовин у відпрацьованих газах та вплив фізичних факторів пересувних джерел забруднюючих (токсичних) речовин, що викидаються, збільшується. Відтак, збільшення інтенсивності руху автотранспорту за відсутності об'їзних доріг та автобанів біля міст призводить до прогресуючого зростання забруднення довкілля.

2) Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства.

Основною проблемою якості води в річкових басейнах Львівської області є забруднені стічні води комунальних підприємств та несанкціоновані стоки від приватних абонентів і населення. Внаслідок тривалої експлуатації системи водопостачання без необхідної реконструкції, каналізації та очистки стічних вод більшість очисних споруд та каналізаційних мереж області знаходяться у незадовільному технічному стані. В результаті щороку у водні об'єкти потрапляє понад 100 млн. м³ забруднених стічних вод (впродовж 2023 року – 118,51 млн. м³).

Практично всі очисні споруди та каналізаційні мережі збудовані до 1990 року за технологіями, розробленими у 60-70-х роках минулого століття, і станом на сьогодні вимагають реконструкції, а в окремих населених пунктах – будівництва нових.

Протягом 2023 року водокористувачами Львівської області було скинуто в поверхневі водні об'єкти 152,18 млн. м³ зворотних вод.

Задовільний екологічний стан поверхневих вод і якість води, що відповідає вимогам для конкретних видів водокористування, забезпечується шляхом встановлення та дотримання нормативів гранично допустимого скиду у водні об'єкти зворотних вод за показниками їх складу і властивостей. З метою обмеження надходження у водні об'єкти зворотних вод, до складу яких входять

специфічні хімічні речовини токсичної дії, визначають фактичні та встановлюють гранично допустимі рівні токсичності зворотних вод при їх скиданні у водні об'єкти.

3) Проблеми щодо умов скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти.

Водні ресурси зазнають великої шкоди від підприємств вугільної промисловості:

а) вичерпуються підземні води при осушенні в період будівництва і експлуатації шахт і кар'єрів; б) забруднюються поверхневі води не достатньо очищеними шахтними, кар'єрними, виробничими стічними водами із поверхневого комплексу шахт, розрізів, збагачувальних фабрик, заводів тощо.

Шахтні і кар'єрні води ще називаються рудниковими або попутно-забраними, які формуються завдяки поверхневим і підземним водам, що проникають у вироблений простір. Ці води складають основну частину (74-76%) стічних вод вугільної промисловості. Вони також наносять велику шкоду навколишньому середовищу. При проходці виробок і проведенні очисних робіт навколо виробок і над виробленим простором формуються так звані депресійні поверхні (лійки), наявність яких вказує на поступове зниження рівня води у водонасосному горизонті, хоча приплив її може бути тривалим і значним.

Утворення депресійної лійки різко порушує режим водоносних пластів. Якщо запаси води в окремому пласті невеликі порівняно з відтіканням, то поступово відбувається осушення підробленої частини водоносного пласта і навіть припинення припливу, при великих запасах води у водоносних пластах приплив її в шахту в міру просування очисних робіт зростає.

Через загальне пониження рівнів підземних вод в районах інтенсивної розробки вугільних родовищ внаслідок утворення депресійних лійок, погіршується якість водопостачання населення, які використовують воду з трубчастих і, особливо з шахтних колодязів.

Якісний склад шахтних вод відрізняється на вугільних басейнах, родовищах та районах. Переважно такі води не придатні для пиття і без попереднього очищення не можуть використовуватися для технічних потреб.

Основна частка забруднюючих речовин припадає на завислі речовини, концентрація яких у водах, що надходять з мокрих лав сягає 10-15 тис. мг/л, з сухих – 4-5 тис. мг/л. Це вугільний пил і дрібна пуста порода, які утворюються при руйнуванні вугільного пласта в діючих вибоях або залишились в старих – при їх недостатньому захисті. Крім того, в шахтних водах можуть міститися солі, луги, кислоти, мікроорганізми, включаючи кишкову групу, нафтопродукти і мастила, які потрапляють в шахтні води внаслідок праці гірничих машин і механізмів.

4) Забруднення підземних водоносних горизонтів.

Інтенсивне використання підземних водних ресурсів спричинило у наш час певні проблеми, які помітно відбиваються на умовах господарювання, актуальними з них є виснаження підземних водоносних горизонтів і погіршення якісного складу підземних вод через їх забруднення.

Для поліпшення екологічної ситуації необхідно, насамперед, організувати роботу очисних споруд, а також економити воду й інші природні ресурси. Проводити спеціальні гідрогеологічні дослідження, пов'язані із висновками щодо захищеності того чи іншого водоносного горизонту від забруднення, розрахунками розподілу забруднювальних речовин у водоносному горизонті, що експлуатується, та розробки заходів з ліквідації або локалізації джерел забруднення, установленні зони санітарної охорони. Велике значення при охороні підземних вод від забруднення мають оцінки взаємодії поверхневих і підземних вод.

5) Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону.

Основними причинами порушення гідрологічного режиму малих річок області є два фактори: природний та антропогенний.

Основними природними факторами, які зумовлюють паводки в області є:

- складна гідрометеорологічна ситуація (інтенсивні тривалі дощі по всій площі водозбору річкової мережі);
- геологічні та гідрологічні умови, які приводять до формування зсувів, обвалів та селей у гірській частині області;
- надзвичайно сприятливі умови для швидкого стікання води (значна крутизна схилів, близьке залягання водонепроникних гірських порід);
- швидке танення снігу на верхніх частинах гірських схилів з підвищенням температури повітря.

Основними антропогенними факторами, які зумовлюють паводки в області є:

- недостатня пропускна здатність річок;
- зарегульованість річкової мережі;
- забудова заплавлених земель;
- безсистемна вирубка лісів;
- захаращення русел річок, розорення прибережних захисних смуг, несанкціонований забір гравію.

6) Підтоплення земель та населених пунктів регіону.

В загальному по області в паводко небезпечній зоні перебуває понад 100 населених пунктів та значна кількість сільськогосподарських угідь, які потребують протипаводкового захисту. Наявний комплекс споруд протипаводкового захисту побудований у 60-70 роки минулого століття, його зношеність в середньому становить більше 90 %, що не забезпечує необхідного протипаводкового захисту.

В межах області процеси підтоплення обумовлені природними та техногенними факторами. Природно обумовлене підтоплення, як правило, проявлене в вигляді сезонно-періодичного і поширене переважно в межах Надсянської, Верхньодністровської, Стиро-Бугської, Ратинської акумулятивних та акумулятивно-денудаційних рівнин.

Показники підтоплених та затоплених населених пунктів Львівської області наведені у табл. 15.2.

Показники підтоплених та затоплених населених пунктів за 2023 рік

Таблиця 15.2

Населений пункт	Період затоплення/підтоплення	Площа, га
Дрогобицький район, Меденицька ТГ		
с. Ріпчиці	13.06.2023	2
Дрогобицький район, Східницька ТГ		
смт Східниця	10.06.2023	-
Львівський район, Комарнівська ТГ		
с. Грабине	січень - лютий	150
с. Грабине	березень-квітень-травень	130
Львівський район, Великолюбінська ТГ		
с. Зашковичі	квітень-травень	1
Львівський район, Куликівська ТГ		
с. Сулимів	січень	50
Львівський район, Рава-Руська ТГ		
с. Помлинів	лютий-березень	40
Яворівський район, Яворівська ТГ		
с. Завадів	квітень	0,5
с. Чернилява	квітень-травень	1
Стрийський район, Миколаївська ТГ		
с. Криниця	червень	5
с. Устя	червень	10
Стрийський район, Розвадівська ТГ		
с. Раделичі	червень	500
Червоноградський район, Сокальська ТГ		
с. Стенятин	травень	2

7) Поводження з відходами I-III класів небезпеки.

Одними з основних проблем поводження з відходами I-III класів небезпеки є питання екологічно безпечного зберігання та утилізації/знешкодження відходів нафтопереробки, зокрема кислих гудронів, та гудронів завезених з Угорщини. Також джерелом утворення небезпечних відходів у Львівській області є підприємства та організації, що в результаті діяльності утворюють відходи, які належать за своїми характеристиками до відходів I-III класу небезпеки, в тому числі відпрацьовані нафтопродукти, які є токсичними відходами, що мають невисокий ступінь біорозкладання (10-30 %).

Токсичність визначається сполученням вуглеводнів, які входять до їх складу, найсильнішими з них є канцерогенами у складі нафтопродуктів, також значну токсичну дію мають олефіни, сполуки сірки, азоту та кисню. Велику шкоду відпрацьовані нафтопродукти спричиняють і навколишньому природному середовищу і особливо водним ресурсам, оскільки мають високу ступінь проникності. Так, за оцінками експертів, один літр відпрацьованої оливи може забруднити близько семи мільйонів літрів ґрунтових вод.

У країнах Європейського Союзу на сьогодні діє директива Ради 75/439/ЄЕС, спрямована на утворення уніфікованої системи збирання, переробки, зберігання та видалення відпрацьованих олив.

Директива дозволяє країнам – членам ЄС компенсувати компаніям витрати на збирання та видалення відпрацьованих олив. Найбільш пріоритетним вважається регенерація відпрацьованих олив, а не їх спалення; менш пріоритетним – їх знищення, контрольоване зберігання чи заховання.

Велику групу подібних відходів у Львівській області складають нафтошлами, гудрони та кислі гудрони. Їх на сьогодні розрізняють за походженням, а саме відходи вітчизняних підприємств нафтопереробки – колишнього ВАТ «Львівський дослідний нафтомаслозавод» від виробництва якого накопичено в трьох неізольованих земляних ємностях (амбарах–накопичувачах) близько 200,0 тис. м.³ кислих гудронів, що утворювались протягом 70-80 років. Збірники утворені греблями, побудованими в ярах, на земельній ділянці загального площею 6,8 га. Загальна площа збірників орієнтовно 30 тис. м² які зберігаються поблизу сміттєзвалища в с. Великі Грибовичі Львівської територіальної громади Львівського району.

Також гудрони імпортовані з Угорщини, (біля 20,0 тис. т), імпортувались на територію області з метою утилізації. Через незабезпечення ДП «Спецсервіс» та ТОВ «Осма-Ойл» вимог природоохоронного законодавства запланована утилізація імпортованих відходів не проведена, у зв'язку з чим на території області зберігається 1,174 тис.тонн нейтралізованих гудронних залишків та 18,928 тис. тонн модифікатора типу «МГ», виготовленого з нейтралізованих гудронних залишків та котлових залишків ангідриду maleїнової кислоти на наступних територіях: промайданчик Роздільського ДГХП «Сірка» (Новороздільська територіальна громада Стрийського району Львівської області) – 17,195 тис. тонн модифікатора типу «МГ»; промайданчик ВАТ «Прикарпатбуд» (м. Дрогобич Дрогобицького району Львівської області) – 492,12 тонни модифікатора типу «МГ»; промайданчик Стрийського руберойного заводу ВАТ «ЛьвівПокізол» (с. Райлів Стрийської територіальної громади Стрийського району Львівської області) – 1,141 тис. тонн модифікатора типу «МГ»; паливний склад ДТЕК «Західенерго» ВП «Добротвірська ТЕС» (сmt Добротвір Добротвірської територіальної громади Червоноградського району Львівської області) – 1,174 тис. тонн нейтралізованих гудронних залишків; складське приміщення ТОВ «Онiкс» (сmt Дашава Стрийської територіальної громади Стрийського району Львівської області) – 100 тонн модифікатора типу «МГ».

Загальна кількість вищевказаних відходів становить більше 270 тис. тонн.

До відходів I-III класу небезпеки також належать стійкі органічні забруднювачі. Ці відходи складно піддаються мікробіологічному розкладанню і характеризуються вираженими токсичними властивостями.

Стокгольмською конвенцією про стійкі органічні забруднювачі найважливішими стійкими органічними забруднювачами визнано 12 речовин.

На сьогодні обсяги утворення небезпечних відходів не є характерною ознакою, оскільки промислове виробництво, зокрема гірнича хімія і хімія взагалі, які ще недавно давали основну частку промислових відходів області (90 %), скоротила свою діяльність в декілька разів і на сьогодні не є визначальними.

У зв'язку з прийняттям та набранням чинності 09 липня 2023 року Закону України «Про управління відходами» (далі – Закон) в Україні змінюється підхід до системи управління відходами та регулювання відносин у цій сфері з урахуванням вимог директив Європейського союзу.

Так, Закон ввів новий поділ відходів на класи відповідно до вимог рамкової директиви ЄС. Згідно з ним відходи поділяються на небезпечні і такі, що не є небезпечними. 20 жовтня 2023 року Уряд України постановою №1102 затвердив новий Порядок класифікації відходів та Національний перелік відходів.

8) Утилізація відходів гірничодобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості.

Левову частку промислових відходів, що утворюються та накопичуються на території Львівської області, складають відходи гірничодобувної та енергетичної галузі, зокрема гірничча порода, зола, фосфогіпси.

За рівнем небезпеки для довкілля і здоров'я людини їх можна поділити на інертні (перш за все гірничопромислові), тобто ті, що не були піддані хімічним методам переробки і є практично гірською породою з незначним вмістом корисних компонентів та породи, що розташовані на берегах кар'єрів і у вигляді териконів. Такі відходи (III-IV класу) є малонебезпечними, але найбільш об'ємними.

Більшу загрозу для навколишнього середовища становлять відходи, що отримані в результаті фізико-хімічної переробки гірничої сировини, оскільки забруднені хімічними реагентами та продуктами їх взаємодії з рудою. Серед них хвости флотації сірчаних руд, хвости і шлами переробки полімінеральних руд та збагачення вугілля.

Відходи гірничо-хімічної, нафтовидобувної та нафтопереробної промисловості при своїх великих об'ємах потребують стаціонарних потужних технологій тривалої дії. Територіально м. Борислав співпадає з нафто-газовим родовищем, розробка якого проводилась понад 150 років, що і привело до значних екологічних проблем у місті.

9) Організація контролю радіаційної безпеки щодо впливу на навколишнє природне середовище АЕС, об'єктів з радіоактивними відходами, при ліквідації накопичувачів (хвостосховищ) відходів виробництв з підвищеними рівнями радіоактивності та рекультивації земель, що мають радіоактивне забруднення.

Природний радіаційний фон Львівської області знаходиться в межах норми. На території області немає об'єктів з радіоактивними відходами, чи ділянок з радіоактивними забрудненнями внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Актуальною лишається загроза від відходів I-II класів небезпеки, це зокрема, відпрацьовані люмінесцентні лампи та свинцеві акумулятори.

На Львівщині щороку утворюється біля 90 тис. люмінесцентних ламп, 1000 тонн відпрацьованих акумуляторів, 1000 тонн відпрацьованих технічних мастил. Більша частина цих небезпечних відходів (до 60 %) припадає на м. Львів.

В загальному огляді радіоекологічний стан області є безпечним.

10) Поширення екзогенних геологічних процесів.

Львівська область розташована у межах трьох типів геологічних середовищ: платформеного, складчастого і прогину та характеризується

досить високою динамікою розвитку екзогенних геологічних процесів: в Карпатах поширені обвали, зсуви, ерозії, селі; в Прикарпатті – ерозії, зсуви, соляний карст; північна частина Передкарпатського прогину та південно-західна окраїна Східноєвропейської платформи уражена сульфатним і карбонатним карстом; в межах платформи (Червоноградський гірничо-промисловий район) місцями поширені просадки, підтоплення.

Згідно з інженерно-геологічним районуванням Карпати, Передкарпатський передовий прогин та південно-західна окраїна Східноєвропейської платформи розглядаються як окремі «часові зони» – інженерно-геологічні регіони. Кожен із регіонів характеризується різко відмінною історією геологічного розвитку, специфікою геологічної та геоморфологічної будови, які і визначають основні умови для формування та розвитку екзогенних геологічних процесів: зсуви, карст та селі. Особливості геологічної будови, геоморфологічних інженерно-геологічних, кліматичних умов та техногенних чинників Львівської області зумовлюють широкий розвиток на їх території, особливо в гірській частині, небезпечних екзогенних геологічних процесів (НЕГП). Активізація зсувних та селевих процесів, на жаль, не є рідкісним явищем, розвиток та розповсюдження екзогенних геологічних процесів на території мають успадкований характер. Додатковий вплив на розвиток ЕГП здійснюють гірничо-промислові райони та промислово-міські агломерації: Львівська, Дрогобицька, Самбірська, Стрийська.

На території Львівської області постійні режимні спостереження на моніторингових ділянках відповідної категорії досліджень проводились не в повному обсязі у зв'язку з відсутністю стабільного державного фінансування.

При природно-історичних умовах активізація зсувних процесів відмічається в місцях розповсюдження давніх зсувів. Новітні зсуви утворюються за техногенних обставин.

11) Охорона, використання та відтворення дикої фауни і флори.

За даними наукових установ Львівщини, основними факторами, що можуть впливати на чисельність рослин, є зривання на букети та деградація місцезростань (для лучних та болотних видів – надмірне випасання, викошування, випал трави та осушення, для лісових – проведення лісгосподарських робіт).

Основними факторами, що несуть загрозу для рослинності області є:

- випалювання сухої рослинності у весняний період, що призводить до виникнення пожеж у лісах;
- всихання смерекових лісів в гірських районах;
- самовільні рубки.

Оцінка стану, тенденцій та загроз біорізноманіттю, ефективна охорона та збереження рослинного світу, як основної компоненти біологічного різноманіття, неможливе без його всебічного вивчення, правильного, невиснажливого використання фіторесурсів та екологічного виховання населення.

Для оптимізації використання об'єктів тваринного світу необхідно:

- суттєво підняти відповідальність правоохоронних органів та судів при

розгляді справ з порушення правил використання об'єктів тваринного світу;

- посилити роботу лісової охорони, егерської служби з попередження та виявлення фактів браконьєрства, забезпечити надійну охорону державного мисливського фонду, вивільнивши її від невластивих їй функцій, а також шляхом підняття посадових окладів та розмірів страхування здоров'я і життя;

- покращити матеріально-технічну базу установ та їх відділів на яких покладено охорону об'єктів тваринного світу;

- підвищити рівень відповідальності за незаконне полювання та не допускати безкарності за правопорушення в сфері використання тваринного світу.

12) Проблеми природно-заповідного фонду.

Слід наголосити, що в питанні розвитку заповідної справи є ряд проблем, зокрема:

- небажання землевласників і землекористувачів (в т.ч. сільських, селищних, міських рад) погоджувати створення заповідних об'єктів, тим більше давати згоду на вилучення земельних ділянок для надання їх у постійне користування створюваним установам ПЗФ;

- недосконалість законодавства в питаннях охорони, відтворення та раціонального використання природних ресурсів в межах об'єктів природно-заповідного фонду;

- винесення в натуру меж територій та об'єктів ПЗФ;

- відсутність єдиної політики управління територіями та об'єктами ПЗФ, в тому числі у яких відсутні спеціальні адміністрації. Не створено належної вертикальної структури управління, яка б забезпечувала управління і контроль заповідних територій.

Спостерігається розпорошеність територій та об'єктів ПЗФ за відомчою приналежністю, через що не опрацьована єдина система звітності та оцінки результативної роботи установ природно-заповідного фонду.

Вирішення цих питань значно покращить ситуацію у галузі розвитку заповідної справи та належного і дієвого функціонування об'єктів природно-заповідного фонду.

15.2. Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища

Екологічна політика як комплекс засобів і заходів, спрямованих державою на охорону та оздоровлення довкілля, на ефективне поєднання природокористування і природоохорони служить для забезпечення життєдіяльності суспільства. Основні напрямки екологічної політики спрямовані на виконання природоохоронних заходів.

Актуальність і значимість права громадян на безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище набуває особливої гостроти. Охорона і відновлення довкілля, як загальної системи життєзабезпечення людини, перетворюється у першочергове завдання. В сучасних умовах суспільного розвитку серед пріоритетів особливо виділяється забезпечення екологічно та техногенно безпечних умов життєдіяльності громадян і

суспільства, збереження і відновлення навколишнього природного середовища. Станом на сьогодні доведена пряма залежність між забрудненням довкілля і суттєвим погіршенням здоров'я населення.

Основні напрями державної політики в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки розроблено відповідно до статті 16 Конституції України, якою визначено, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави.

Вимоги до охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання і відтворення природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки обов'язково повинні враховуватися при проведенні наукових та науково-дослідних робіт. Важливим завданням екологічної безпеки, є додержання екологічних вимог у промисловості, будівництві, транспорті, в сільському господарстві, у розвитку населених пунктів.

Виконання екологічного законодавства полягає в підвищенні відповідальності за його невиконання або порушення, в посиленні державного і громадського екологічного контролю, у створенні системи екологічної освіти та виховання. Адже екологічна безпека є надважливою складовою національної безпеки держави.

15.3. Державний нагляд (контроль) у сфері охорони навколишнього природного середовища

На сьогодні правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю) регламентовані Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Відповідно здійснення державного контролю за додержанням вимог природоохоронного законодавства належить до компетенції Державної екологічної інспекції у Львівській області.

За час повномасштабного вторгнення було завдано великої шкоди енергетичній системі Львівщини, відновлення енергооб'єктів ведуться й досі, але підстанції енергетичної інфраструктури Львівщини функціонують. Зазнали руйнувань також промислова та цивільна інфраструктури, пошкоджені об'єкти відновлюють та відбудовують. Однак, Львівщина стала надійним тилом, до області залучено найбільшу в Україні кількість релокованих підприємств. Область стала прихистком для внутрішньо переміщених осіб і центром для транспортування гуманітарної допомоги та допомоги фронту.

Війна негативно впливає на навколишнє середовище. Внаслідок ракетних атак відбувається руйнування наземних і водних екосистем, лісів, промислових об'єктів, транспортної інфраструктури та будинків.

Руйнування систем водопостачання, каналізації та поводження з відходами провокують широкомасштабну та серйозну шкоду з довгостроковими наслідками для довкілля та для здоров'я людей.

Впродовж періоду воєнного стану спеціалісти Державної екологічної інспекції у Львівській області (далі - Інспекція), здійснюють виїзди та фіксують події, що сталися в області внаслідок вторгнення російської федерації на територію України, з метою встановлення розміру збитків, заподіяних довкіллю.

У 2023 році фахівцями Інспекції спільно з представниками правоохоронних органів здійснено 14 виїздів, під час яких проведено обстеження територій та об'єктів, що зазнали ушкоджень внаслідок ракетних обстрілів, здійснено відбір проб ґрунтів для проведення лабораторних досліджень на предмет забруднення та засмічення земельних ресурсів.

Упродовж звітнього періоду Інспекцією нараховано збитків на загальну суму 1 млрд. 306 млн. 440 тис. 903грн:

- 1 млрд. 305 млн. 610 тис. 529грн. – за засмічення та забруднення земельних ресурсів (відповідно до Методики визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану, затвердженої наказом Міндовкілля від 04.04.2022 № 167);

- 783 тис. 099 грн. – внаслідок викидів в атмосферне повітря (відповідно до Методики розрахунку неорганізованих викидів забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану та визначення розмірів завданої шкоди, затвердженої наказом Міндовкілля від 13.04.2022 № 175);

- 47 тис. 275 грн. – за знищення або пошкодження зелених насаджень внаслідок збройної агресії (згідно додатку до Постанови Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 року №665 «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу»).

Оскільки війна продовжує вирувати на території країни, забруднення ґрунтів, водних ресурсів, атмосферного повітря викликає серйозне занепокоєння станом навколишнього природного середовища, тому важливо дбати про ефективну систему моніторингу стану довкілля, щоб мати змогу максимально проаналізувати вплив російської агресії та завдану довкіллю.

Ефективна система моніторингу дозволить провести компенсаційні розрахунки для здійснення майбутніх платежів – репарації після завершення війни однією стороною на користь іншої для покриття завданих під час війни втрат і збитків.

15.4 Виконання державних та регіональних екологічних програм

Таблиця 15.3

№ з/п	Назва програми	№ та дата прийняття	Кількість коштів у звітному році за програмою		
			виділено, тис. грн	фактично профінансовано,* тис. грн	%
1	Програма охорони навколишнього природного середовища на 2021-2025 роки	Рішення сесії Львівської обласної ради від 23.02.2021 № 72 (зі змінами)	80821,1	74794,9	95

Перелік природоохоронних заходів, фінансування яких здійснювалось за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у 2023-2021 роках

Таблиця 15.4

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проектом), тис. грн	Термін реалізації заходу (згідно з проектом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або введення в експлуатацію)
2023 рік							
	Підтримка майданської субпопуляції зубрів в Сколівських Бескидах (придбання кормів)	3162,0	2017-2026	8,8	100,0	20,0	Придбано корми для підгодовлі зубрів: буряк 5000 кг, кукурудза 10000 кг, пшениця 3500 кг, сіль 1135 кг.
	Будівництво каналізаційної мережі в м. Глиняни Львівського району Львівської області. Коригування	41687,520	2013-2023	100	1815,3,	486,7	Виконано роботи з берегоукріплення переходу каналізації через р. Перегноївка, будівельні роботи на мулових майданчиках, будівництво аеробного стабілізатора, дренажної насосної станції пусконаладжувальні роботи, придбано асенізаційне обладнання SPEC-6. Об'єкт завершений

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проектом), тис. грн	Термін реалізації заходу (згідно з проектом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або введення в експлуатацію)
	Реконструкція каналізаційних очисних споруд в с. Давидів Львівського району Львівської області (коригування)	28 453,296	2020-2023	87	16108,3	7128,7	Встановлено 2 модульні ємності установки «УМКА-БІО», змонтовано ІР відеореєстратора – 1 шт., камера відеоспостереження – 6 шт., 8ми портовий комутатор – 2 шт., ультразвуковий датчик рівня BUS МЗОМ1-33С-60/600-S92K, приймально-контрольний прилад SATEL INTEGRA 32, трансформатор, акумуляторна батарея, зовнішнє оздоблення, огороження, монтаж технологічного обладнання, системи аерації аеробного стабілізатора, насосного агрегату, вихрового на загальній фундаментній плиті, прокладання трубопроводів, монтаж повітрорудка для аеротенків, повітрорудка подачі повітря в стабілізатор, дегідратор осаду. Проект не завершений, реалізовано на 87%.
	Будівництво каналізаційно-очисних споруд в с. Міженець, Самбірського району, Львівської області. Коригування	9491,035	2018-2023	86	3632,2	428,6	Виконано будівельні роботи адміністративно-виробничого корпусу: влаштування покриття даху, встановлено металопластикові вікна та двері, внутрішнє опорядження (шпаклювання та фарбування стін, стелі), улаштовано цементні стяжки та прокладено плитки керамічні, влаштовано систему опалення та вентиляцію, проведено внутрішнє електричне освітлення тепловентиляторної, зовнішнє мережеве освітлення. Встановлено установку біологічної очистки води КП9-11-1, встановлено пожежну сигналізацію, щит управління вентиляційною, встановлено сталеві радіатори на 8шт, котел сталевий водогрійний твердопаливний, інше

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проєктом), тис. грн	Термін реалізації заходу (згідно з проєктом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або введення в експлуатацію)
							обладнання для забезпечення роботи станції. Об'єкт не завершений. Стан виконання 86%
	Реконструкція радіальних відстійників на районних каналізаційних очисних спорудах м. Дрогобича, розташованих в с. Раневичі, Дрогобицького району, Львівської області	22535,167	2023-2024	59	7926,0	5283,7	Виконано будівельно-монтажні роботи на первинному відстійнику №5: бетонне вимощення днища відстійника, гідроізоляційні роботи бетонних конструкцій; замінено ригеля-підкоси, лотки, ферму мулошкреба; встановлено шибера та збудовано дренажну каналізацію. В приміщенні насосної станції замінено трубопроводи, запірну арматуру та насосні агрегати. проведено демонтажні роботи в первинному відстійнику №6 - демонтовано лотки та ригеля-підкоси. Проєкт не завершений, роботи виконано на 59%
	Будівництво вуличної каналізаційної мережі в масиві «За переїздом» на вул. Стуса, вул. Коновальця в м. Жидачеві Стрийського району Львівської області	1851,040	2022-2023	100	319,3	212,9	Прокладено 233 м.п. каналізаційної мережі з улаштуванням круглих збірних залізобетонних каналізаційних колодязів, під'єднання каналізаційних трубопроводів до головного колектора. Проєкт завершений
	Реконструкція очисних споруд м. Пустомити Львівського району Львівської області. Коригування	51837,311	2018-2023	74,2	8899,0	7202,7	Збудовано виробничу будівлю, споруджено денітрифікатори, встановлено установки "УМКА-БІО", проведено часткову реконструкцію технологічного корпусу з трансформаторною підстанцією, встановлено частину обладнання очистки стоків та прокладено частину зовнішніх технологічних комунікацій. очисні споруди оснащені блоком механічного зневоднення осаду. Завершено I чергу будівництва, загалом готовність об'єкта становить 77%

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проектом), тис. грн	Термін реалізації заходу (згідно з проектом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або введення в експлуатацію)
	Нове будівництво очисних споруд з влаштуванням під'їзної дороги в с. Малечковичі Львівського району Львівської області	159673,044	2023-2024	16,3	14142,4	9438,9	Виконано підготовчі роботи, влаштовано під'їзну дорогу, придбано обладнання - біореактори типу "БІО ТВК RBC" модифікації "І-200" 3 шт. та контейнерний модуль зневоднення осаду - 1 шт. Об'єкт незавершений, проєкт виконано на 16%
	Реконструкція головної каналізаційної насосної станції в с. Добряни Стрийського району Львівської області (коригування)	43401,988	2022-2024	48	10000,0	7692,4	Проведено земляні роботи, укладено трубопроводи діаметром 560 мм довжиною 945,0 м п., встановлено трійник чавунний фланцевий тип Т500х400 - 2 шт. Об'єкт незавершений, виконання робіт становить 48%
	Реконструкція зовнішньої мережі напірної каналізації від КНС-1 на вул. Незалежності, 1Б до КНС-2 (очисні) на вул. С. Бандери, 82 в с. Давидів Львівського району Львівської області (коригування)	18361,163	2020-2023	100	5988,2	2767,4	Виконано роботи з укладення трубопроводів з поліетиленових труб загальною довжиною 7000 м, приєднання каналізаційних трубопроводів до існуючої мережі, встановлення каналізаційних колодязів - 2 шт. Об'єкт завершений.
	Будівництво побутової каналізації в с.Пасіки-Зубрицькі, Львівського району Львівської області (коригування)	74143,647	2019-2024	35	2150,0	1138,5	Встановлено понад 1008 м трубопроводів з ущільнюючими кільцями та муфтами, влаштовано круглі збірні каналізаційні залізобетонні колодязі. Об'єкт незавершений, виконання робіт становить 35%
	Розробка Плану управління річковими суббасейнами Західного Бугу та Сяну: картування системи моніторингу, результатів програм моніторингу, що виконуються для поверхневих вод та аналіз економічної ефективності розроблених заходів	90,0	2023	100	90,0	0,0	Проведено картування системи моніторингу, результатів програм моніторингу, що виконуються для поверхневих вод. Здійснено аналіз економічної ефективності програми заходів плану управління річковим басейном, розроблено базу даних розроблених заходів для досягнення екологічних цілей

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проектом), тис. грн	Термін реалізації заходу (згідно з проектом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або введення в експлуатацію)
	Забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації та захоронення відходів на території Львівської області (ламп розжарювання на виконання постанови від 10.01.2023 № 25 «Про реалізацію експериментального проекту щодо створення сприятливих умов для забезпечення ефективного споживання електричної енергії населення»)	996,0	2023	100	647,6	0	В результаті реалізації утилізовано 1300485 штук ламп розжарювання, які були отримані для обміну на енергозберігаючі LED лампи від населення області Львівською дирекцією АТ «Укрпошта» в рамках реалізації експериментального проекту.
	Розчистка та берегоукріплення русла річки Літмир в м. Турка Самбірського району Львівської області	1944,472	2023	100	854,1	244,4	Проведено виконання робіт з розчистки та берегоукріплення русла річки Літмир в м. Турка на трьох ділянках: Ділянка №1 - проведено розчищення відмілин в руслі на довжині 1,0 км; будівництво правобережної підпірної стінки висотою 2,23 м на довжині 27,0 м для захисту від бокової ерозії внутрішньоквартального проїзду, встановлено 8 габійних матраців, на які встановлено 32 габійних ящики. Ділянка №2 - проведено будівництво лівобережної підпірної стінки висотою 2,73 м на довжині 15,0 м для пропуску лівобережної притоки для захисту від бокової ерозії земляного полотна вулиці, встановлено 5 габійних матраців, на які встановлено 22 габійних ящики.

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проектом), тис. грн	Термін реалізації заходу (згідно з проектом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або введення в експлуатацію)
							Ділянка №3 - проведено розчищення – поширення русла до 6,60 м в бік правого берега; будівництво лівобережної підпірної стінки висотою 1,73 м на довжині 27,0 м для захисту від бокової ерозії земляного полотна вулиці, встановлено 9 габійонних матраців, на які встановлено 27 габійонних ящиків. Роботи завершені, частина робіт не оплачена - виникла кредиторська заборгованість
2022 рік							
-	-	-	-	-	-	-	-
2021 рік							
1	Розроблення проекту організації території регіонального ландшафтного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів регіонального ландшафтного парку «Стільське Горбогір'я	450,0	2021	100	450,0	0	Проведено науково обґрунтоване функціональне зонування території парку та встановлено територіально диференційований режим охорони, використання та відтворення його природних комплексів, біологічного і ландшафтного різноманіття, історико-культурних комплексів і об'єктів. Визначено відповідно до стратегії та на її виконання конкретні, ефективні заходи з розвитку парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів на п'ять років. Захід проведений із метою встановлення диференційованого режиму щодо охорони, відтворення та використання території РЛП згідно з функціональним зонуванням
2	Реконструкція парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва	6800,0	2020-2022	21	881,0	540,2	Розпочато роботи з заощення пішохідних доріжок парку, а саме встановлено поребрики на

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проєктом), тис. грн	Термін реалізації заходу (згідно з проєктом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або введення в експлуатацію)
	місцевого значення «Парк ім. Т.Шевченка» на вул. Т.Шевченка, 31 А в м. Мостиська, Яворівського району, Львівської області						довжині - 630 м, улаштовано щебеневу основу під доріжки, улаштовано покриття ФЕМ на площі 817 м2. Роботи виконуються для забезпечення збереження та утримання у належному стані існуючого рослинного світу, що для даної місцевості є унікальним та потребує збереження. Об'єкт не завершено.
3	Реконструкція виробничо-складських приміщень під цех посіву та влаштування теплиць, лісорозсадника на вул. Львівська, 10 в смт Брюховичі Львівського району Львівської області (коригування)	88985,004	2017-2021	100	5937,5	5397,9	Продовження робіт. Загально-будівельні роботи в цеху № 2: утеплення фасадів пінополістирольними плитами (31,55кв.м.), установлення і розбирання зовнішніх інвентарних риштувань, монтаж покрівельного покриття з профільованого листа (27,6 кв.м) , налаштування водостічних труб, колін з готових елементів, улаштування жолобів підвісних. Замощення території розробка ґрунту, улаштування піщаної основи під трубопроводи, укладання трубопроводів (30м.п.), засипання вручну траншей, засипка траншей та котлованів бульдозерами, покриття полів дорошування та теплиць щебенем (6591,15кв.м.), установлення водовідвідних лотків. Загально-будівельні роботи в теплицях № 1,2 (влаштування приямки в теплицях), накриття резервуару, безканальне прокладання теплогідроізованих трубопроводів. Замощення території, озеленення та огороження території. Створено перший в Україні сучасний лісорозсадницький комплекс для ДП «Львівський ЛСНЦ» із вирощування

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проєктом), тис. грн	Термін реалізації заходу (згідно з проєктом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або введення в експлуатацію)
							садивного матеріалу із закритою кореневою системою в кількості 3,0 млн шт. на рік. Захід завершений, об'єкт введено в експлуатацію
4	Підтримка майданської субпопуляції зубрів в Сколівських Бескидах	3162,0	2017-2026	9	79,425	0	Закуплено корми для підгодовлі зубрів: буряк 7,5 т, капуста - 4 т, кукурудза - 3,75 т. для підгодовлі зубрів, підготовки угідь для утримання зубрів у вільних умовах з метою створення сприятливих умов для акліматизації зубрів до природного середовища, утримання зубрів на визначеній території угідь
5	Збереження та відновлення популяції зубрів на території Львівської області	2476,94	2006-2022	90	200,0	55,5	Придбано корми: овес 7,5 т, пшениця 6,03 т, ячмінь 1,5 т, кукурудза 6,9 т, силос 12,7 т. для підгодовлі зубрів, підготовки угідь для утримання зубрів у вільних умовах з метою створення сприятливих умов для акліматизації зубрів до природного середовища, утримання зубрів на визначеній території угідь
6	Організація і здійснення робіт з екологічної освіти в КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ»	125,0	2021	100	120,5	0	Розроблено, видано та розповсюджено друковані інформаційні матеріали для підвищення рівня обізнаності, розвитку сучасного екологічного мислення та формування природоохоронного світогляду школярів та дорослих громадян області: - Плакати (рідкісні та зникаючі рослини і тварини Львівщини) – 3 види х 1000 шт.; Закладки (рослинний, тваринний світ Львівщини) – 8 видів х 1000 шт.; Тематичний календар 400 шт.; Папка 400 шт, блокнот 400 шт, "Вісник позашкілья ЛОЦЕНТУМ" - 400 шт.; календарик кишеньковий

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проектом), тис. грн	Термін реалізації заходу (згідно з проектом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або введення в експлуатацію)
							1000 шт.; Буклет про ЛОЦЕНТУМ - 1000 шт.; Виготовлено банери і розміщено на території ЛОЦЕНТУМ, з метою пропаганди роботи закладу, як освітнього еколого-просвітницького Центру; Банери («Зелена лабораторія», «Планета ЗОО», «Їх ніколи не повернути») - 5 шт.; Створено відеоролики з метою популяризації екологічної освіти і виховання дітей та учнівської молоді Львівської області - 2 промо-ролики 2 хв. та 12 хв.
7	Організація і здійснення робіт з екологічної освіти, заходи щодо пропаганди охорони навколишнього природного середовища	132,5	2021	100	132,46	0	Придбано настільні навчальні ігри на екологічну тематику «Екологіка» в кількості 450 шт. Настільні навчальні ігри «Екологіка» будуть поширюватися безпосередньо департаментом та через природоохоронні установи, навчальні заклади області в рамках проведення екоуроків, екологічних конкурсів та інших заходів з екологічної освіти.
8	Реконструкція зовнішньої мережі каналізації від КНС-1 на вул. Незалежності, 1Б до КНС-2 (очисні) на вул. С. Бандери, 82 в с. Давидів Львівського району Львівської області	14776,564	2020-2022	47	3189,5	3545,378	Встановлено 1,23 км траси напірної каналізаційної мережі, улаштовано круглі збірні залізобетонні каналізаційні колодязі, встановлено плити та залізобетонні кільця. Захід виконується для зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, покращення його стану в с. Давидів. Об'єкт не завершений
9	Будівництво каналізаційно-очисних споруд в селі Міженець Самбірського району Львівської області (коригування)	9491,035	2018-2022	54	3000,0	200,0	Виконано земляні роботи, влаштування фундаментної плити під станцію біологічної очистки, монтаж станції біологічної очистки стічних вод - 1 шт., монтаж вторинного

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проєктом), тис. грн	Термін реалізації заходу (згідно з проєктом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або введення в експлуатацію)
							відстійника та контактних резервуарів - 2 шт, монтаж залізобетонних колодязів - 10 шт. Ремонтні роботи в адміністративно-виробничому корпусі та насосній станції: мурування перегородок, гідроізоляція, штукатурення та шпаклювання стін, перекриття дахів, влаштування підлоги. Монтаж фундаментів під обладнання; прокладання поліетиленових трубопроводів - 40 м.п. Роботи виконуються для припинення скиду неочищених стічних вод у річку Вирва, яка впадає у річку Сян. Об'єкт не завершений
10	Будівництво мережі водовідведення побутових стічних вод по вулицях: Шевченка, Чуперносівська, Бічна Чуперносівська, Польова, Бічна Польова, Промислова, Коновальця, Зелена у м. Перемишляни Львівського району Львівської області	24445,068	2020-2022	19	1400,0	1583,6	Улаштовано каналізаційні трубопроводи з двошарових гофрованих труб діаметром: 300мм - 297,5 п.м.; 200мм - 206,5 п.м.; 250 мм - 61 п.м.; 400 мм - 9,5 п.м. Улаштовано круглі залізобетонні каналізаційні колодязі різного діаметру: 1,5м - 1 шт.; 1,0 м - 28 шт.. Завершено каналізування вул. Шевченка та підключено 35 дворів до водовідведення Об'єкт не завершений
11	Будівництво каналізаційних мереж на вул. Гоголя, вул.Хвильового в с. Зимна Вода Львівською району Львівської області	6404,254	2021-2022	45	1200,0	1610,9	Прокладено каналізаційні труби по вул. Гоголя діаметром 300 мм - 1080 м, 260 мм - 1108 м, 160 мм - 361 м, встановлено 91 каналізаційних колодязів різного діаметру. В результаті впровадження проєкту буде зменшено ризики потрапляння стічних вод до підземних, ґрунтових вод, водних об'єктів. Об'єкт не завершений

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проектом), тис. грн	Термін реалізації заходу (згідно з проектом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або введення в експлуатацію)
12	Реконструкція очисних споруд у м. Пустомити Львівського району Львівської області. (коригування)	51837,311	2018-2022	50	3700,0	3699,80	Продовження робіт. Виконано загально-будівельні роботи в виробничій будівлі - встановлено двері, загально-будівельні роботи у технологічному корпусі - встановлено ворота. Придбано та змонтовано технологічне обладнання: насос-дозатор мембранний Seko AKL803NHN0000 - 3шт, повітрорудка роторна Mapner SEM.25/DN150. Придбано та встановлено установку комбіновану механічного очищення стічних вод з щитом керування в комплекті. Об'єкт не завершений
13	Каналізування м. Судова Вишня Яворівського району Львівської області. Будівництво каналізаційних систем та очисних споруд продуктивністю 500м3/добу (коригування)	25358,668	2019-2022	86	3000,0	9947,0	Продовження робіт. Прокладено каналізаційні системи протяжністю 400 м, змонтовано 3 - каналізаційні-насосні станції. В результаті реалізації проекту буде впроваджено сучасні технології очищення стічних вод та зменшення екологічного навантаження на р. Вишня, зниження забруднення навколишнього середовища. Захід не завершено.
14	Будівництво дощової каналізації на пр.Шевченка,28а - 28 м.Новий Розділ Стрийського району Львівської області	1914,179	2021-2022	47	606,98	272,2	Розпочато роботи з будівництва дощової каналізації, прокладено каналізаційні мережі на довжині 156 метрів. Захід виконується з метою запобігання забруднення неочищеними стічними водами ґрунтів та водних ресурсів, покращення екологічного та санітарного стану міста. Захід не завершений.
15	Проведення заходів для боротьби з шкідливою дією вод річки Вишня та її притоки на території села	728,248	2021	100	487,17	54,85	Розчищено русло притоки р. Вишня на довжині 900 м.п.; збудовано захисну дамбу №1 - 400 м.п.; збудовано захисну дамбу №2 - 500 м.п.;

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проєктом), тис. грн	Термін реалізації заходу (згідно з проєктом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або введення в експлуатацію)
	Вишня Рудківської міської ради (територіальної громади) Самбірського району Львівської області						проведено будівництво шахтного водовипуску №1 - 1 споруда та шахтного водовипуску №2 - 1 споруда. Відновлено та покращено гідрологічний режим і санітарний стан ділянки пічки Вишня. Захід завершений, роботи виконано у повному обсязі
16	Покращення екологічного стану та умов експлуатації існуючого водоймища по вул. Садовій в с. Сокільники Львівського району Львівської області (капітальний ремонт)	7147,122	2020-2022	44	902,0	1168,77	Продовження робіт із покращення екологічного стану водоймища в с. Сокільники, очищено водойму 3200 м3, укріплено береги габионними матрацами 145 м2. Захід виконується з метою захисту водойми від замулення, скидання в неї стічних вод та міндобрив, ліквідації затоплень і заболочення місцевості. Захід не завершений.
17	Реконструкція русла р. Серет при переході через вул. Бориславську в м. Дрогобич Дрогобицького району Львівської області (коригування)	3458,056	2018-2021	51	1158,85	500,0	Підготовчі роботи (зрізування та викорчовування чагарника і дрібнолісся на площі 0,27 га); розбирання дорожнього покриття, проведено роботи із влаштування стічного трикутника на мостовому переході, влаштовано нову водоперепускную трубу отвором 4*1,6 довжиною 15 метрів, яка забезпечить максимальний пропуск стічних вод у результаті буде виключено можливість підтоплення вул. Бориславської, садиб мешканців. Об'єкт не завершений

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проектом), тис. грн	Термін реалізації заходу (згідно з проектом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або введення в експлуатацію)
18	Наукові дослідження з розробки розділу IV плану управління річковими суббасейнами Західного Бугу та Сяну	90,0	2021	100	90,0	0	Розроблено класифікаційні таблиці для визначення екологічного стану масивів поверхневих вод річкового басейну Вісла за фізико-хімічними та гідробіологічними показниками. Класифікаційні таблиці є невід'ємною частиною розділу Плану управління річковими суббасейнами Західного Бугу та Сяну.
19	Берегоукріплення лівого берега річки Дністер в межах м. Самбора Самбірського району Львівської області (нове будівництво)	90223,569	2021-2023	4	3000,0	900,0	Підготовчі роботи (зрізування та викорчовування чагарника і дрібнолісся на площі 2,9 га); будівництво підпірної стінки; будівельні роботи - буріння свердловин, улаштування залізобетонних паль діаметром до 630 мм - 70 м3. Захід виконується з метою захисту лівого берега річки Дністер від руйнівної дії паводкових вод та захисту м. Самбір від підтоплення. Об'єкт не завершений
20	Будівництво кріплення берегів та регулювання русел р. Кам'янка та Лужки з метою ліквідації наслідків паводку та запобігання надзвичайної ситуації в межах приватних земельних ділянок в с. Кам'янка Стрийського району	1483,355	2021	76	533,68	593,0	Проведено будівництво кріплення берегів та регулювання русел річок Кам'янка на довжині 810 м та Лужки на довжині 350 м в межах с. Кам'янка Сколівського району. У результаті проведення робіт захищено від підтоплення 6 садіб.
21	Капітальний ремонт західної дамби хвостосховища №1 ДП РГХП «Сірка» в м. Новий Розділ Стрийського району Львівської області	1552,86	2021	100	1378,068	145,86	Проведено капітальний ремонт західної дамби хвостосховища №1, зведено дамбу 1810 м3, відновлено поперечний профіль західної дамби хвостосховища на ділянці ПК 11+50-ПК15. У результаті проведення робіт забезпечено безпечне зберігання відходів сірчаного виробництва в зоні діяльності ДП "Сірка", Захід завершений.

15.5. Державна політика у сфері моніторингу навколишнього природного середовища

Моніторинг навколишнього природного середовища у Львівській області проводиться з метою отримання, збирання, оброблення, аналізу та збереження інформації про викиди забруднюючих речовин та рівень забруднення атмосферного повітря; про динаміку водокористування, якість води та об'єми її використання; про структуру земельного фонду, характеристику ґрунтів та рівень їх забруднення; про лісові ресурси області, рослинний і тваринний світ та формування екологічної мережі. Враховуючи вищезазначене, моніторинг довкілля призначений для оцінки, прогнозування та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень у галузі охорони навколишнього природного середовища.

У систему моніторингу об'єднуються державні, комунальні та наукові установи і лабораторії, які здійснюють дослідження якості повітря, води, ґрунту, спостерігають за станом біоресурсів і забрудненням довкілля.

Робота Львівської обласної системи моніторингу природного довкілля почалася з розпорядження голови Львівської обласної державної адміністрації №1318 від 23.12.2005 «Про організацію системи моніторингу довкілля».

Згідно з розпорядженням голови облдержадміністрації «Про обласну систему моніторингу довкілля» від 29.07.2013 № 465/0/5-13 визначено суб'єктів обласної системи моніторингу довкілля, персональний склад міжвідомчої комісії з питань моніторингу довкілля у Львівській області. На Департамент покладено здійснення координуючої та узагальнюючої функції у сфері діяльності системи екологічного моніторингу на території області.

Відповідно до зазначеного вище та на виконання статті 32 Закону України «Про охорону атмосферного повітря», постанови Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 №827 «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря» Указу Президента України від 23.03.2021 №111/2021 «Про Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації» в Львівській області розроблена Програма державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря на 2021-2025 роки Львівської зони.

Головною метою Програми є запровадження на території Львівської області (зони) нової системи державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря для забезпечення збирання, оброблення, збереження та проведення аналізу інформації про якість атмосферного повітря, оцінювання та прогнозування його змін і ступеня небезпечності, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень у галузі охорони атмосферного повітря, у сфері охорони навколишнього природного середовища, а також інформування населення про якість атмосферного повітря, вплив його забруднення на здоров'я та життєдіяльність населення.

- впровадження встановлення обладнання стаціонарних постів автоматизованої (он-лайн) системи моніторингу атмосферного повітря у Львівській області;
- забезпечення оперативного інформування населення про якість атмосферного повітря;
- оцінка впливу забруднення атмосферного повітря на здоров'я та життєдіяльність населення;
- забезпечення розроблення рекомендацій та заходів щодо скорочення викидів в атмосферне повітря для прийняття управлінських рішень у галузі охорони атмосферного повітря.

Відповідно до Порядку розміщення пунктів спостережень за якістю атмосферного повітря на території Львівської області необхідно передбачити встановлення 4 стаціонарних пунктів спостереження за якістю атмосферного повітря в межах Львівської зони в т. ч. 1 пересувний за 3-ма маршрутами, крім міста Львова (Львівська агломерація), де розроблена окрема Програма державного моніторингу.

I пост – м. Червоноград (вплив від шахт регіону та промислової зони міста);

II пост – м. Стрий (вплив промислової зони міста, міжнародної автодороги Київ-Чоп та міст Дрогобича та Борислава;

III пост – м. Рава-Руська (транскордонний вплив).

IV пост – смт Добротвір (вплив Добротвірської ТЕС ПАТ ДТЕК «Західенерго»).

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля». З метою підвищення ефективності функціонування державної системи моніторингу довкілля та її підсистем можуть утворюватися регіональні центри моніторингу довкілля, порядок створення та примірне положення затверджуються Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України (далі – Міндовкіллям).

Станом на сьогодні розроблений проєкт Положення про Регіональні центри моніторингу. Закон набирає чинності через шість місяців з дня скасування чи припинення воєнного стану.

Відповідно до п. 5 постанови Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 №391 «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля» фінансування робіт із створення і функціонування системи моніторингу та її складових частин здійснюється відповідно до порядку фінансування природоохоронних заходів за рахунок коштів, передбачених у державному та місцевих бюджетах згідно із законодавством.

Моніторинг за підсистемами здійснюється відповідно до Порядків, що затверджуються Кабінетом Міністрів України. Станом на сьогодні для 5 підсистем не затверджені та не розроблені нові Порядки та Програми.

На перспективу в новій державній системі моніторингу передбачається 8 підсистем моніторингу:

- моніторинг атмосферного повітря;

- моніторинг вод;
- моніторинг земель і ґрунтів;
- моніторинг лісів;
- моніторинг біологічного та ландшафтного різноманіття;
- моніторинг у сфері управління відходами;
- моніторинг геологічного середовища;
- моніторинг впливу фізичних факторів (температура, шум, вібрація, іонізуюче та неіонізуюче випромінювання).

Моніторинг здійснюватиметься на 4-х рівнях – національному, регіональному, місцевому та об’єктовому. При цьому на місцях будуть створені регіональні центри моніторингу довкілля.

Дані моніторингу будуть акумулюватимуться на ЕкоСистемі <https://eco.gov.ua/>

Мережа спостережень за станом навколишнього природного середовища

Таблиця 66

№ з/п	Суб’єкти моніторингу довкілля	атмосферне повітря	стаціонарні джерела викидів в атмосферне повітря	поверхневі води	джерела скидів зворотних вод у поверхневі води	морські води	джерела скидів зворотних вод у морські води	підземні води	джерела скидів зворотних вод у глибокі підземні водоносні горизонти	Ґрунти*
1	Львівський регіональний центр з гідрометеорології ДСНС України	5	-	30	-	-	-	-	-	-
2	ДУ «Львівський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України»	14	-	-	-	-	-	22	-	-
3	Агенство водних ресурсів України Басейнове управління водних ресурсів річок Західного Бугу та Сяну	-	-	18	-	-	-	-	-	-
4	Агенство водних ресурсів України Дністровське басейнове управління водних ресурсів	-	-	24	-	-	-	-	-	-
5	*Львівський регіональний центр ДУ «Інститут охорони ґрунтів України»	-	-	-	-	-	-	-	-	1
6	КП «Адміністративно-технічне управління» Львівської міської ради	37	-	39	-	-	-	-	-	-
7	ЛКП «Зелене місто» Львівської міської ради	1	-	-	-	-	-	-	-	-

Примітка.

*Львівський регіональний центр ДУ «Інститут охорони ґрунтів України» проводить вимірювання 1 раз на 5 років.

Основні результати роботи системи моніторингу довкілля

Протягом 2023 року Львівська обласна система моніторингу довкілля працювала на основі діючих нормативних документів. Активно працювало біля 10 її суб'єктів моніторингу.

З метою інформування громадськості про стан навколишнього природного середовища Львівщини всі звіти з моніторингу навколишнього природного середовища оприлюднено на сайті Департаменту <https://deplv.gov.ua>.

Основними напрямками спостережень у 2023 році були:

- 1) моніторинг атмосферного повітря;
- 2) моніторинг вод;
- 3) моніторинг земель і ґрунтів;
- 4) моніторинг лісів;
- 5) моніторинг біологічного та ландшафтного різноманіття.
- 6) моніторинг у сфері управління відходами;
- 7) моніторинг геологічного середовища;
- 8) моніторинг впливу фізичних факторів (температура, шум, вібрація, іонізуюче та неіонізуюче випромінювання).

Для формування звіту були опрацьовані дані:

- кількісного вмісту шкідливих хімічних речовин в атмосферному повітрі;
- метеорологічних показників;
- складу і вмісту забруднюючих речовин у природних та штучних водоймах;
- якісних характеристик стічних вод;
- вмісту важких металів у ґрунтах в місцях розташування промислових і побутових відходів.

Узагальнена моніторингова інформація про стан природного довкілля в області використовується для підготовки Екологічного паспорту Львівщини, Щорічної доповіді про стан навколишнього природного середовища у Львівській області, яка є складовою Національної доповіді України, щоквартальних та річних інформаційних звітів про екологічну ситуацію Львівської області. Дані інформаційні матеріали за результатами 2023 року розміщені у вільному доступі на офіційному вебсайті Департаменту <https://deplv.gov.ua> у розділі «Стан довкілля».

15.6. Оцінка впливу на довкілля.

З метою виконання міжнародних зобов'язань України та транспозиції Директив ЄС було прийнято Закони України «Про стратегічну екологічну оцінку» Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».

Оцінка впливу на довкілля – це процедура, яка має чітко визначені етапи, права і обов’язки її суб’єктів. Сумлінне проведення цієї процедури у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, що може мати значний вплив на довкілля, має своїм наслідком досягнення очікуваної мети – запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів.

Відзначимо, що оцінка впливу на довкілля, яку проводить Департамент – це надзвичайно важливий процес, який дозволяє врахувати інтереси бізнесу-держави-громадськості для уникнення в майбутньому проблем і непорозумінь, і головне – недопущення шкоди довкіллю.

Оцінка впливу на довкілля сприяє значному прискоренню темпів виконання Україною вимог Угоди про асоціацію щодо приведення у відповідність законодавства України у сфері охорони довкілля до законодавства Європейського Союзу, а видача висновків з встановленими природоохоронними умовами сприяє використанню підприємствами в області новітніх найкращих технологій у сфері охорони навколишнього природного середовища, а також значно покращує інвестиційний клімат в області в цілому.

Департамент є одним із лідерів з розпочатих процедур з ОВД в Україні, а саме у 2023 році розпочато 119 процедур з ОВД розпочато в Львівській області, що становить 9,3 % від загальної кількості розпочатих процедур ОВД в Україні. а саме у сфері:

- надрокористування – 53 процедури з ОВД;
- зберігання палива – 21 процедура з ОВД;
- реконструкція та будівництво нових господарських об’єктів- 40 процедур з ОВД;
- руслоочистка та берегоукріплення – 5 процедур з ОВД.

Протягом 2023 року відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» проведено 87 громадських слухань з ОВД та видано 81 висновок з ОВД планової діяльності.

Серед усіх процедур ОВД по Львівській області 91% припадає на департамент, решту 8 % - на Міндовкілля.

Під час воєнного стану в Україні обмежено певні функції процедури з оцінки впливу на довкілля саме :

- доступ до висновків з ОВД, виданих до повномасштабного вторгнення через веб-сайт Єдиного реєстру з ОВД;
- ознайомлення із звітами з ОВД та іншими документами в ході здійснення процедури через веб-сайт Єдиного реєстру з ОВД;
- отримання даних про місцезорозташування планованої діяльності через веб-сайт Єдиного реєстру з ОВД.

Громадські обговорення планованої діяльності проводились у формі надання письмових зауважень і пропозицій (у тому числі в електронному вигляді), про що зазначається у звіті про громадське обговорення.

Водночас, на виконання змін до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», внесених у липні 2023 року, з 8 вересня 2023 року, у період воєнного

стану в Україні громадські слухання в процедурі ОВД будуть проводитися в режимі відеоконференції.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 1010 «Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля» визначені діяльності які оцінці впливу на довкілля не підлягають а саме коли вони спрямовані виключно на забезпечення оборони та енергетичної безпеки держави, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, наслідків військової агресії Російської Федерації проти України.

Стратегічна екологічна оцінка

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) - процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив та розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, розроблення звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби - транскордонних консультацій), врахування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій у документі державного планування, інформування про затвердження документа державного планування.

Згідно законодавства відповідні підрозділи з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я обласних державних адміністрацій у межах своєї компетенції:

- 1) надають зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту документа державного планування місцевого та регіонального рівнів;
- 2) надають зауваження і пропозиції до проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку;
- 3) забезпечують інформування та участь громадськості у проведенні СЕО;

Стратегічна екологічна оцінка здійснюється щодо стратегій, планів, схем, містобудівної документації, загальнодержавних програм, державних цільових програм та інших програм і програмних документів, які підлягають затвердженню органом державної влади або органом місцевого самоврядування та розробляються у сфері сільського господарства, лісового господарства, рибного господарства, енергетики, промисловості, транспорту, поводження з відходами, використання водних ресурсів, охорони довкілля, телекомунікацій, туризму, містобудування і землеустрою (схем) у разі, якщо виконання документів державного планування передбачатиме реалізацію видів діяльності (або які містять види діяльності та об'єкти), щодо яких законодавством передбачено проведення процедури оцінки впливу на довкілля.

Також стратегічна екологічна оцінка здійснюється щодо проектів документів державного планування, які вимагають оцінки з огляду на ймовірні наслідки для територій та об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі (територій з природоохоронним статусом).

У травні 2023 набули чинності зміни до Закону про стратегічну екологічну оцінку, які запроваджують відповідальність за порушення стратегічної екологічної оцінки та регламентують створення Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки. Порядок ведення Реєстру СЕО схвалив Кабінет Міністрів України на засіданні 2 травня.

Департаментом у 2023 році розглянуто в процесі стратегічної екологічної оцінки 19 генеральних планів населених пунктів 89 детальних планів територій та 11 документів планування у сфері економічного розвитку громад.

Розглянуто 204 заяв щодо визначення обсягів стратегічної екологічної оцінки документів державного планування та надано 117 зауваження та пропозиції до звітів з стратегічної екологічної оцінки документів державного планування обласного значення.

15.7. Економічні засади природокористування

15.7.1. Економічні механізми природоохоронної діяльності

Однією з найбільш актуальних проблем в галузі охорони навколишнього природного середовища є збереження, відновлення і раціональне використання природних ресурсів, що неможливе без забезпечення надійної роботи еколого-економічного механізму, який полягає у сплаті забруднювачами довілля екологічного податку.

Екологічний податок – загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, розміщення відходів та скидів у водні об'єкти. За відсутності документації у сфері управління відходами природоохоронного законодавства не можна провести сплату через відсутність показників масової витрати забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря, утворюються під час розміщення відходів та скидаються у водні об'єкти.

Пріоритетним завданням у цьому напрямку є забезпечення ефективного контролю за правильністю, повнотою та своєчасністю сплати екологічного податку до природоохоронних фондів усіх рівнів, а також цільового, ефективного та своєчасного використання коштів спеціальних фондів у складі державного, обласного та місцевих бюджетів.

Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації забезпечує впровадження на території області економічного механізму природокористування, а саме:

- формування переліку платників екологічного податку, яким видано відповідні дозвільні документи;
- розгляд запитів на фінансування обласного фонду ОНПС та з державного бюджету на предмет відповідності до природоохоронних заходів;

- формування переліків першочергових природоохоронних заходів, які необхідно фінансувати з обласного фонду ОНПС та державного бюджету;
- аналіз надходження та використання коштів, які надходять від сплати екологічного податку та грошових стягнень;
- забезпечення обміну інформацією між органами державної влади.

Керуючись Податковим кодексом України, сформовано Перелік підприємств, установ, організацій, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності, яким в установленому порядку видано дозволи на викиди в атмосферне повітря по Львівській області в розрізі районів та міст обласного значення. Протягом 2023 року суб'єктам господарської діяльності видано 451 дозвіл на викиди.

Згідно даних Головного управління Державної фіскальної служби у Львівській області, станом на 01.01.2024 року в податкових органах області обліковується 5928 суб'єктів господарювання платників екологічного податку, в тому числі 4279 юридичних осіб та 1649 фізичних осіб, зареєстрованих як платники екологічного податку.

За даними Головного управління державної казначейської служби України у Львівській області, за 2023 рік до бюджетів усіх рівнів надійшло коштів від сплати екологічного податку в сумі 126336,6 тис. гривень, та 7516,9 тис. гривень грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності.

Розподіл коштів здійснювався наступним чином:

- 45% - до державного бюджету;
- 30% - до обласного бюджету;
- 25% - до місцевих бюджетів.

Аналіз надходження коштів від сплати екологічного податку та використання коштів фондів охорони навколишнього природного середовища за 2023 рік

Таблиця 15.7

Бюджети	Фактичні надходження, тис .грн.	Використання, тис. грн.
Державний	59106,5	0,0
Обласний	39404,4	72672,5
Місцеві	35342,6	37091,1
Разом	133853,5	109763,6

Кошти від сплати екологічного податку, які надходять до природоохоронних фондів, використовуються відповідно до Переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів, затвердженого постановою КМУ № 1147 від 17 вересня 1996 року (зі змінами) та розподіляються на підставі затверджених пріоритетних напрямків.

15.8 Стан фінансування сфери охорони навколишнього природного середовища

Фінансування природоохоронних заходів в більшості здійснюється за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища (далі – обласного фонду ОНПС) із залученням коштів місцевого бюджету.

Кошти обласного природоохоронного фонду виділяються згідно Переліку першочергових природоохоронних заходів, фінансування яких здійснюється з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у відповідному році, який є додатком до Програми охорони навколишнього природного середовища. Перелік формується департаментом екології та природних ресурсів облдержадміністрації, погоджується постійною комісією з питань екології, природних ресурсів та рекреації обласної ради та затверджується сесією обласної ради. На час дії воєнного стану, Перелік затверджується розпорядженням начальника обласної військової адміністрації.

Формування Переліку природоохоронних заходів, які фінансувалися з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у 2023 році, здійснювалось Департаментом на підставі затверджених напрямків і завдань.

Це стосується, насамперед, очистки стічних вод та каналізування населених пунктів, поводження з твердими побутовими відходами, заходи для запобігання підтоплення територій, охорони природних ресурсів. Пріоритетними визначаються також заходи організаційного характеру, реалізація яких сприятиме активізації та підвищенню результативності екологічної політики в області.

Фінансування природоохоронних заходів з обласного фонду ОНПС у 2023 році

Таблиця 15.3

№ з/п	Пріоритет	Затверджено, тис. грн.	Використано, тис. грн.
1	Здійснення заходів, пов'язаних із відтворенням та охороною природних ресурсів	100,0	100,0
2	Будівництво, реконструкція чи ремонт споруд для очищення стічних вод, системи роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них	75779,0	70980,8
3	Проведення заходів щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходів для боротьби з шкідливою дією вод; благоустрій водойм	90,0	90,0
4	Будівництво, реконструкція та облаштування полігонів твердих побутових відходів, здійснення заходів щодо мінімізації, утилізації та переробки промислових і побутових відходів	996,0	647,6
5	Проведення заходів із захисту від підтоплення і затоплення територій, сільськогосподарських угідь та ін. об'єктів, будівництво (реконструкція) гідротехнічних, берегозакріплювальних, протизсувних, протиобвальних споруд	1582,0	854,1
Всього		78547,0	72672,5

15.9. Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та збереження екологічної безпеки

Згідно з світовою практикою та законодавством Європейського Союзу технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки та раціонального використання природних ресурсів безпосередньо пов'язане з механізмами державного економічного стимулювання впровадження технологій більш чистого виробництва та поліпшення екологічних показників продукції протягом її життєвого циклу.

Екологічні стандарти окрім вимог до систем управління чи процесів, визначають терміни, встановлюють єдині уніфіковані норми відбору проб та методи контролю забруднення, що є основою для забезпечення ефективної системи державного контролю за забрудненням атмосферного повітря, стічних та поверхневих вод тощо.

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС висуває нові вимоги до державного регулювання охорони навколишнього природного середовища України відповідно до європейських стандартів. Тому головною умовою використання означених інструментів державного регулювання є удосконалення чинного природоохоронного законодавства України, розробка законодавчих актів, які стосуватимуться субсидування, кредитування, квотування, систем застави та інше, що має призвести до збільшення інвестування в охорону навколишнього природного середовища.

15.9. Державне регулювання у сфері природокористування

Департамент, в межах своїх повноважень, забезпечує реалізацію державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами), забезпечення екологічної та у межах своєї компетенції радіаційної безпеки на відповідній території.

Департамент відповідно до покладених до нього завдань здійснює, у межах своїх повноважень, комплексне управління та регулювання, координує діяльність місцевих органів виконавчої влади, територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій у сфері охорони навколишнього природного середовища.

За даними головного управління Державної податкової служби у Львівській області станом на 01.01.2024 року обліковується 5928 платників екологічного податку.

Таблиця 15.8

Суб'єкти господарювання	Загальна кількість
Юридичні особи	4279
Фізичні особи-підприємці	1649
Всього	5928

Головними цілями розвитку сфери охорони довкілля у 2023 році було поліпшення екологічної ситуації в області, розвиток природно-заповідної справи, відтворення і охорона природних ресурсів, покращення рівня суспільної екологічної свідомості населення.

Основні пріоритети та завдання природоохоронної діяльності в області визначено у Стратегії розвитку Львівської області на період 2021-2027 роки, Програмі охорони навколишнього природного середовища на 2021-2025 роки, Програмі державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря на 2021- 2025 роки Львівської зони.

У 2023 році актуальними питаннями стану екології визначено:

- забруднення водних ресурсів скидами неочищених стічних вод;
- неналежна утилізація побутових відходів;
- зменшення забруднення повітряного басейну та запобігання змінам клімату;
- надмірне антропогенне навантаження на унікальні та типові природні комплекси;
- низький рівень екологічної свідомості населення.

Екологічні проблеми, спричинені збройною агресією росії проти України набувають все більш нищівних масштабів. Руйнування екосистем, шкода завдана земельним ресурсам, водним ресурсам, втрата надр, забруднення атмосферного повітря, втрати лісового фонду та природно-заповідного фонду, загроза радіаційної небезпеки – ось головні чинники, які несуть шкоду суспільству та довкіллю.

15.10. Участь громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього природного середовища

Департамент займає активну позицію у проведенні заходів для покращення довкілля з метою залучення громадськості до акцій і заходів, спрямованих на покращення екологічної та санітарної ситуації, приведення в належний стан населених пунктів.

Практичний внесок у поліпшенні навколишнього природного середовища та важливу роль в екологічному вихованні становлять заходи за участю Департаменту та представників громадських природоохоронних організацій. Проводяться публічні обговорення з громадськістю та експертним середовищем, у звітному році Департаментом проведено 87 громадських слухань.

Також разом з експертами постійно ведеться робота з розширення мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду та збереження біорізноманіття.

Взаємодія із засобами масової інформації та зв'язків з громадськістю

Таблиця 15.9

Показники	Одиниця виміру	2023 рік	2022 рік	2021 рік
1. Інформаційно-просвітницькі заходи, у тому числі із залученням:				
телебачення	од.	4	3	12
радіомовлення	од.	5	4	5
мережі Інтернет	од.	319	262	371
2. Консультації з громадськістю, у тому числі:				
громадські слухання	од.	87	107	110
зустрічі з громадськістю	од.	постійно відповідно до графіку прийому		
громадська приймальня (кількість відвідувачів)	од.	ОДА	ОДА	ОДА
інтернет-конференції	од.	8	33	21

Громадські організації, що діють на території області (загальнодержавні, місцеві)

Таблиця 15.10

№ з/п	*Організації	Юридична адреса
1	Львівська обласна рада українського товариства охорони природи	79000, м. Львів, вул. Крушельницької, 2 E-mail: office@ukrpryroda.org Facebook Twitter LinkedIn
2	Львівська міська громадська організація «Відділення гірничо – хімічної сировини Академії гірничих наук України»	79026, м. Львів, вул. Стрийська, 98 +380322387395; +380322971377 LVIV-GIRHIMPROM@RAMBLER.RU
3	Бюро екологічних розслідувань	79017, м. Львів, вул. О. Басараб, 9/1, сайт: https://www.bei.org.ua/2014/12/ e-mail: bei.ukr@gmail.com
4	Громадська організація «Центр екології, туризму та сталого розвитку»	82300, Львівська область, м. Борислав, вул. В. Чорновола, 12/19; 063 109 0949; e-mail: mvboryslav@ukr.net
5	Комітет екологічного порятунку України	79037, м. Львів, вул. Очаківська, 5/38, e-mail: gokepu2021@gmail.com ,
6	Міжнародна благодійна організація «Екологія-Право-Людина»	79005, м. Львів, вул. І. Франка, 9/1А, +38 (032) 24-33-888; e-mail: office@epl.org.ua
7	Львівська міська громадська організація «Екотера»	79068, м. Львів, вул. Мазепи, 4/108; +380 (32) 293-90-23; +38-050-430-76-23 e-mail: ecoterralviv@gmail.com
8	Громадська організація «Клуб велотуристів друзів природи «Рух»	79017, м. Львів, вул. Родини Крушельницьких, 5/13; (097) 3224260 ;
9	Громадська організація «Комітет збереження природи»	79037, м. Львів, вул. Б. Хмельницького, 228; e-mail: kzp@ukr.net
10	Львівська обласна громадська організація «Асоціація українських науковців «Економіка. Екологія. Соціум»	79021, м. Львів, вул. С. Петлюри, 24/30; tel:+380322400745 ; tel:+380322744697

11	Громадська організація «Екологічний корпус Львівщини»	79034, м. Львів, вул. О. Мишуги, 1/45, tel: 0638142548
12	Громадська організація «Львівська екологічна фундація»	79070, м. Львів, проспект Червоної Калини, 77/75; tel: +380631201806
13	Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля»	79026, Львів вул. Ак. Сахарова, 42, кім. 525; 380 (32) 242 22 84; e-mail: office@rac.org.ua сайт: http://www.rac.org.ua/
14	Громадська організація «Український екологічний клуб «Зелена Хвиля»	+3809793429 42 сайт: https://ecoclubua.com/
15	Громадська організація «Екологічний клуб «ЕРЕМУРУС»	093 101 7107; e-mail: eremurusua@ukr.net
16	Міжнародна благодійна організація «Інформаційний центр «Зелене досьє»	+380 44 222 7762; e-mail: greenossier@gmail.com сайт: https://www.dossier.org.ua/

Примітка. * Громадські організації екологічного напрямку, що діють на території області.

15.12. Екологічна освіта та інформування

З метою підвищення екологічної свідомості населення, сприяння екологічному просвітництву громадян, висвітлення актуальних проблем у сфері охорони навколишнього природного середовища Львівщини, керівництво облдержадміністрації та представники Департаменту приймають активну участь у програмах екологічного спрямування.

Впродовж 2023 року природоохоронними установами області з метою підвищення екологічної свідомості населення до еколого-просвітницьких заходів було залучено понад 21 000 осіб, в т.ч. і внутрішньо-переміщених осіб внаслідок російського вторгнення в Україну.

Зокрема, проведено 3 флешмоби, 317 екологічних уроків, 114 екологічних акцій, 181 майстер-класи, 275 екскурсій, 9 конкурсів, 1 велопробіг на підтримку ЗСУ.

Департаментом проведено екологічний конкурс «Екофокус на довкілля», який присвячений поширенню знань про території та об'єкти природно-заповідного фонду Львівської області. На конкурс подавалися відеоролики, присвячені темі збереження природного біорізноманіття, основним повідомленням робіт став заклик до збереження довкілля. Переможців конкурсу нагородили сертифікатами про участь, пам'ятними призами та організовано мандрівку в урочище Мочари біля села Дубровиця, що в межах Яворівського національного природного парку.

Для забезпечення інформування громадськості у сфері збереження та охорони навколишнього природного середовища з метою підвищення рівня екологічної освіти та культури громадян, для забезпечення широкого доступу до екологічної інформації Департамент постійно оприлюднює на власному сайті <https://deplv.gov.ua> екологічну інформацію (319 інформаційних повідомлення розміщено на офіційній сторінці департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації та в соціальних мережах).

Висвітлення інформації про стан навколишнього природного середовища

Таблиця 15.11

№ з/п	Орган відповідальний за підготовку та висвітлення інформації про стан навколишнього природного середовища	Назва публікації, видання	Періодичність підготовки публікації, видання	Інтернет – посилання
1	Департамент екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації	Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Львівської області	1 раз у рік	https://deplv.gov.ua/regionalna-dopovid-pro-stand-nps/
2		Екологічний паспорт Львівської області	1 раз у рік	https://deplv.gov.ua/ekologichnyi-pasport/
3		Річна звітність, відповідно до наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 28.10.2022 №454 «Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з обласними, Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями з питань охорони навколишнього природного середовища»	Відповідно до термінів, встановлених в Порядку	https://mepr.gov.ua/

15.13. Міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища

Головним фактором зменшення активності у сфері міжнародного співробітництва є запровадження воєнного стану внаслідок збройної агресії росії проти України. Таким чином, створивши додаткові бар'єри, це зумовило перенесення низки заходів на пізніший період, що відповідно, не сприяє ефективному залученню коштів міжнародної технічної допомоги в область.

Основними напрямками міжнародного співробітництва у сфері охорони навколишнього природного середовища є взаємодія з державами Європейського Союзу, реалізація спільних міжнародних проектів та програм, створення максимально сприятливих умов для залучення інвестицій та реалізації інвестиційних проектів на основі механізмів міжнародного співробітництва.

Особлива увага приділяється зовнішньоекономічній діяльності, зростанню ефективності використання експортного потенціалу регіону, підвищенню інвестиційної привабливості та транскордонному співробітництву

**Інформація стосовно угод про міжнародне співробітництво у галузі
охорони навколишнього природного середовища**

Таблиця 15.11

Назва угоди	Дата підписання	Термін дії угоди	Примітка
Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища	24.01.1994	Не визначений термін	<ul style="list-style-type: none"> • посилення контролю за джерелами транскордонного забруднення і вжиття необхідних заходів для його постійного зменшення; • підвищення ефективності охорони вод, атмосфери і ґрунтів; • розвиток охорони видів рослинного і тваринного світу, а також середовища їх існування; • сприяння обміну екологічною інформацією та застосуванню технологій, які створюють мінімальне навантаження на навколишнє середовище.
Угода між Львівською областю та Підкарпатським воєводством про міжрегіональне співробітництво. Виконавчий протокол до Угоди	30.03.2000	Необмежений час	<ul style="list-style-type: none"> • у письмовій формі обмінюватися інформацією про законодавство у сфері охорони навколишнього природного середовища та методи фінансування нових програм у цій галузі, застосування нових про екологічних технологій для збереження вод, повітря і землі від забруднення; • обмінюватися досвідом у галузі екологічної освіти • Вживати заходів для налагодження співпраці між екологічними організаціями, які діють у Львівській області та Підкарпатському воєводстві.
Договір між Львівською обласною державною адміністрацією та Воєводою Підкарпатським.	20.05.2000	Необмежений час	<p>Співпраця сторін торкається обміну інформацією та досвідом у сфері охорони середовища:</p> <ul style="list-style-type: none"> • проведення спільних досліджень і прикордонного моніторингу; • вжиття спільних заходів з метою запобігання та ліквідації наслідків забруднення середовища
Угода між Урядом України та Урядом РП про співробітництво в галузі водного господарства на прикордонних водах	10.10.1996	Необмежений час	<p>Створення Українсько-Польської Комісії з питань прикордонних вод:</p> <ul style="list-style-type: none"> • запровадження басейнового принципу управління водними ресурсами • проведення спільного моніторингу вод, • мінімізація забруднення транскордонних водостоків, • екологічно-безпечне затоплення Яворівської штучної водойми

Перелік проектів міжнародної технічної допомоги

Таблиця 15.12

№ з / п	Назва проекту	Термін реалізації	Джерело фінансування	Вартість проекту	Залишок коштів станом на кінець року	Результати, що мали бути досягнуті відповідно до ТЗ	Досягнуті результати
1	Природа без кордонів – збереження загальної природної спадщини в містах Добромиль та Загуж	2018-2023	Кошти ЄС в рамках Програми транскордонного співробітництва Європейського Інструменту суспільства «Польща- (Білорусь) – Україна 2014-2020»	769 319,59 євро	2 717 784,89 гривень	Проведення реконструкції очисних споруд та каналізаційних мереж в м. Добромиль	Проведено роботи з реконструкції очисних споруд потужністю 200 м³/добу та модернізації 4,465 км каналізаційних мереж, збудовано КНС
2	Охорона вод Солінського озера та лікувальних вод курорту Східниця – спільний виклик та шанс на збереження і використання потенціалу природної	2017-2023	Кошти ЄС в рамках Програми транскордонного співробітництва Європейського Інструменту суспільства «Польща- (Білорусь) – Україна 2014-2020@	859 186,60 євро (з яких грант ЄС – 773 267,94 євро, власний внесок – 85 918,66 євро)	14 572,14 євро	Каналізування району вулиць Котляревського та Коновальця у смт. Східниця з встановленням очисних споруд глибокого біологічного очищення господарсько- побутових стічних вод	Проведено каналізування району вулиць Котляревського та Коновальця у смт Східниця та збудовано очисні споруди глибокого біологічного очищення господарсько- побутових стічних вод потужністю 300 м³/добу
3	Complex Awareness Raising and Behaviour Change for the Mercury-Free City Environment	2022-2026	Кошти ЄС в рамках Програми LIFE	100 000,00 євро	50 000,00 євро	зменшити забруднення навколишнього середовища ртуттю, що міститься в побутових споживчих товарах, з якими споживачі неправильно звертаються, шляхом надання інформаційної підтримки через платформу комунікацій та співпраці, організації широкої інформаційно-просвітницької кампанії та заходів зі зміни	LIFE e-HUB – електронна платформа, що об'єднує веб-сайт проекту; електронна спільнота практик та освітня платформа на базі Moodle; методична рекомендація «Удосконалення системи поведінки з ртутьовмісними відходами за допомогою територіально-дорадчих структур із чотирьох

№ з / п	Назва проекту	Термін реалізац ії	Джерело фінансування	Вартість проекту	Залишок коштів станом на кінець року	Результати, що мали бути досягнуті відповідно до ТЗ	Досягнуті результати
						поведінки, застосування поведінкових Підхід інсайтів, формування довіри багатьох зацікавлених сторін шляхом створення міських громад без ртуті в містах, участі в проєкті та застосування методології багатостороннього діалогу для спільного пошуку вирішення проблеми.	спіралей»; міжнародна електронна конференція «Місто без ртуті: небезпека в наших домівках»; дорожня карта для багатьох зацікавлених сторін для міста, вільного від ртуті;
4	«Чисте Балтійське Джерело – Очищення стічних вод у Львівській та Волинській областях	Серпе нь 2023- листо пад 2024	Проєкт фінансує уряд Швеції через Швецький Інститут. Програма SI Baltic Sea Neighbourhood Programme	400000,00 шведських крон 35000 євро		1.Проведення 5 одноденних семінарів для представників ОТГ та комунальних підприємств. 2. Візит на очисні споруди міста Львів. 3.Розроблена дорожня карта з будівництва та реконструкції очисних споруд. 4. Візит на очисні споруди Польщі та Швеції. 5.Створення Робочої групи з з формування дорожньої карти розвитку системи водоочищення та водовідведення басейну Західного Бугу. 6. Розробка 2 проектних заявок для подальших спільних проєктів з партнерами з Швеції та Польщі 7. Розробка 1	1.Проведення 5 одноденних семінарів для представників ОТГ та комунальних підприємств. 2. Візит на очисні споруди міста Львів. 3.Розроблена дорожня карта з будівництва та реконструкції очисних споруд. 4.Створення Робочої групи з з формування дорожньої карти розвитку системи водоочищення та водовідведення басейну Західного Бугу.

№ з / п	Назва проекту	Термін реалізації	Джерело фінансування	Вартість проекту	Залишок коштів станом на кінець року	Результати, що мали бути досягнуті відповідно до ТЗ	Досягнуті результати
						проектної заявки для фінансування МФО (EIB, EBRD, IFC, NEFCO)	
5	Будівництво муніципальних потужностей для механічної та біологічної переробки твердих побутових відходів (фаза 1) Львів, Україна	2021-2025	1) Європейський банк реконструкції та розвитку 2) Фонд Східно-європейського партнерства з енергоефективності та довкілля (E5P)	34 817 022, 87 євро	10 756 005,77 євро	Збудувати муніципальні потужності для механічної та біологічної переробки твердих побутових відходів (фаза 1) Львів, Україна з річною потужністю переробки відходів 250 тис. т	Тривають будівельні роботи
6	Виконання робіт з рекультивції Грибовицького сміттєзвалища (фаза 1) Львів, Україна	2020-2024	1) Європейський банк реконструкції та розвитку 2) Європейський інвестиційний банк	17 807 345, 88 євро	1 609 348,39 євро	Виконати рекультивацію Грибовицького сміттєзвалища (фаза 1) Львів, Україна	Тривають будівельні роботи
7	Реконструкція очисних споруджень та будівництва станції переробки мулу для очистки та утилізації стічних вод та виробництва біогазу для когенерації у м. Львові	2016-2025	Фонд Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля (Фонд E5P)	7 500 000,00 євро	4 922 769,98 євро	Фінальна ціль проекту: Реконструкція та модернізація існуючої інфраструктури очищення стічних вод та встановлення установки з виробництва біогазу та когенерації у місті	Станом на кінець 2023 р., здійснювалися наступні заходи: - перелік обладнання, що закуповуватиметься за грантові кошти сформований; - сплачено авансовий платіж за обладнання (в т.ч. за когенераційні установки); - завершено виготовлення когенераційних установок. Очікується поставка після підписання доповнення до контракту.

№ з / п	Назва проекту	Термін реалізац ії	Джерело фінансування	Вартість проекту	Залишок коштів станом на кінець року	Результати, що мали бути досягнуті відповідно до ТЗ	Досягнуті результати
8	Виробництво біогазу на основі очисних споруд Львівводоканалу – Підтримка впровадження проекту та інженерний нагляд	2017-2024	Уряд Швеції в рамках Фонду співпраці консультантів з питань енергоефективності та навколишнього середовища SIDA – EBRD	638 550 євро	149 759 євро	Фінальна ціль проекту: Сприяння своєчасній та ефективній реалізації проекту «Реконструкція очисних споруджень та будівництва станції переробки мулу для очистки та утилізації стічних вод та виробництва біогазу для когенерації у м. Львові»	Станом на кінець 2023 р., здійснювалися наступні заходи: - надавалася технічна допомога за фактичною реалізацією контракту, який стосується біогазової станції; - проводилися щомісячні та щотижневі технічні наради; - здійснювався розгляд проектної документації стадії «Р»; - надавався супровід та допомога у вирішенні питань, пов'язаних із настанням форс-мажорних обставин в Україні; - здійснювався технічний нагляд за виконанням будівельних робіт на майданчику.

Відповідальні за підготовку Щорічної доповіді про стан навколишнього середовища у Львівській області в 2023 році

№ з/п	ПІБ	№ телефону	Посада
1	Війтик О. Г.	238-73-83	Т. в. о. директора департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації
2	Башта А. В.	238-73-83	Заступник директора департаменту - начальник управління регулювання природокористування та моніторингу департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації
3	Сенюк А. І.	238-73-83	Начальник управління охорони природних ресурсів департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації
4	Кравець І. М.	238-73-83	Начальник відділу нормування дозвільної діяльності та моніторингу управління регулювання природокористування та моніторингу департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації
5	Козлінський Д. Я.	238-73-83	Начальник відділу регулювання природокористування та погоджувальної діяльності управління регулювання природокористування та моніторингу департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації
6	Діак В. І.	238-73-83	Начальник відділу економіки природокористування управління охорони природних ресурсів департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації
7	Свищ О. В.	238-73-83	Головний спеціаліст відділу нормування дозвільної діяльності та моніторингу управління регулювання природокористування та моніторингу департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації
8	Сорока Н. Л.	238-73-83	Начальник відділу оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки управління регулювання природокористування та моніторингу департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації
9	Шемелинець І. Л.	238-73-83	Начальник відділу біоресурсів та заповідної справи управління охорони природних ресурсів департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації